

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

53046

Občni
državljanski zakonik

za

vse nemške dedne dežele
avstrijskega cesarstva.

Del I.

---

*Josef
L. G. S. 11*

Na Dunaji.

Iz c. k. dvorne in državne tiskarnice.

1853.

53046

Opisni

Horavljanski zakonik

53046

vse nemške dedne deleže

avstrijskega cesarstva.

Bd I.

FFC 7955/1951.
395197955

Dr. Stanjš.

in k. dvorne in herbarne tiskarnice.

1853.

MI FRANC PERVI,
po milosti božji cesar avstrijski; kralj
ogerski in česki, nadvojvoda avstrijski i. t. d. i. t. d.

Premišljevaje, da je treba državljske posta-
ve — v popolno potolažbo državljanov zastran
zavarovanega vživanja svojih privatnih pravic —
ne le po občnih vodilih pravičnosti, temuč tudi
po posebnih razmerah prebivavcev ustanoviti,
v jeziku, njim umljivem oznaniti, in z redno
nabero v vednem spominu obderžati, smo Mi,
od kar smo nastopili svojo vlado, neprenehoma
skerb imeli, da se sestava popolnega domačega
državljskega zakonika, ki so jo že Naši
predniki sklenili in počeli, do konca dožene.

Načert, ktereга je za Našega vladanja Naša dvorna komisija v postavnih zadevah izdelala, se je, kakor poprej načert zakonika čez hudo delstva in težke policijske prestopke, komisijam, v raznih deželah nalašč postavljenim, v presojo podal, v Galiciji pa že med tim v djanje vpeljal.

Potem ko so se tako mnjenja zvedenih in skušnje iz djanja posnete v popravo tega tako važnega razdelka postavodaje porabile, smo zdaj sklenili, ti občni državljanski zakonik za vse svoje nemške dedne dežele razglasiti, in ukazati, da naj se s pervim dnem januarja 1812 spolnovati počne.

S tim so do zdaj sprejeto občno pravo, 1. novembra 1786 razglašeni prvi del državljanskega zakonika, za Galicijo izdani državljanski zakonik, z vsimi postavami in navadami, ki zadevajo predmete tega občnega državljanskega prava, ob moč djani.

Kakor smo pa v zakoniku samem za splošno vodilo ustanovili, da naj postave nazaj ne segajo ;

tako tudi pričujoči zakonik nima do djanj, ki so se zgodile pred dnevom, kterega je vezavno moč zadobil, in do pravie po poprejšnjih postavah že zadobljenih, nobene moči; naj obstoje te djanja v pravnih opravilih, ki obe strani vežejo, ali v takem razodenju volje, ktero more izrekujoči še samovlastno premeniti, in po predpisih v pričujočem zakoniku zapopadenih vrvnati.

Torej se ima tudi priposestvanje ali zastaranja, ki se je začelo še preden je pričujoči zakonik moč zadobil, po starejših postavah razsojevati. Ako bi se htel kdo opirati na priposestvanje ali zastaranja, ki je v novejši postavi na krajši čas, kot v poprejšnjih postavah, odločeno; more tudi ti krajši obrok računiti početi še le od tiste dobe, o kateri pričujoči zakonik vezavno moč dobi.

Predpisi pričujočega zakonika vežejo sicer vsakterega sploh; vendar pa veljajo za vojaški stan in za osebe vojaštvu prištete posebni predpisi, ki se na privatno pravo nanašajo, in ktere

je treba spolnovati pri pravnih opravilih, ki jih one, ali drugi ž njimi započenjajo, dasiravno zakonik jih izrekoma v misel ne jemlje.

Kupčijske in menične opravila se razsojujejo po posebnih kupčijskih in meničnih postavah, kolikor se lete od prepisov pričujočega zakonika razločijo.

Tudi obderže ukazi, zastran političnih, katedralnih in denarstvenih zadev razglašeni, ki privatne pravice utesnjujejo, ali natančneje odločujejo, svojo moč, dasiravno se ti zakonik izrekoma na-nje ne nanaša.

Sosebno pa se imajo pravice in dolžnosti, ki zadevajo plačila v dnarjih, razsojevati po patentu od 20. februarja 1811, ki je bil zastran dnarjev, za obtek in občno deželno (dunajsko) veljavo namenjenih, razglašen, ali po posebnih postavah, ki se bodo še razglasile, in le, če bi taih ne bilo, po splošnih predpisih tega zakonika.

Izrekujemo ob enem pričujoči nemški spis (tekst) zakonika za izvirni spis, po katerem se

imajo napravljene posamne prestave v razne deželne jezike Naših dežel presojevati.

Dano v Našem glavnem in prestolnem mestu Dunaju (Beču), pervega dne mesca junija, v letu tisuč osem sto in enajstem, Našega cesarjevanja v devetnajstem letu. *)

Franc.

Alojzij grof Ugarte,

kraljevsko-cesarski najvišji in nadvojvodsko-avstrijski prvi kancler.

Franc grof Woyna.

Po Nj. c. k. Veličanstva najvišjem posebnem povelju:
Janez Nepomuk baron Geisslern.

*) Ti zakonik je bil s ces. patentom 23. marca 1852 za Krakovsko, po tem s ces. patentom 29. novembra 1852 tudi za Ogersko, Hervaško in Slavonsko, Serbsko vojvodino in Temeški Banat, in s ces. patentom 29. maja 1853 za Erdeljsko (Sedmograško) razglašen, tako, da mu sedaj gre ime: **Občni državljanski zakonik avstrijskega cesarstva.**

Z a p o p a d.

Uvod, Od državljanskih postav sploh. §. 1—14.

Pervi del.

O d p r a v a o s e b.

Pervo poglavje. Od pravic, ki zadevajo osebne lastnosti
in razmere. §. 15—43.

Drugo poglavje. Od zakonskega prava. §. 44—136.

Tretje poglavje. Od pravic med starši in otroci. §. 137
—186.

Četerto poglavje. Od varstev in skerbstev. §. 187—284.

Drugi del.

O d p r a v a r e č i.

Od reči in njih pravnega razdeljenja. §. 285—308.

Pervi oddelk

p r a v a r e č i.

O d s t v a r n i h p r a v i c.

Pervo poglavje. Od posesti. §. 309—352.

Drugo poglavje. Od pravic lasti. §. 353—379.

Tretje poglavje. Od pridobitve lasti s prisvojenjem.
§. 380—403.

Četerto poglavje. Od pridobitve lasti s prirastjo. §. 404—422.

Peto poglavje. Od pridobitve lasti s predajo. §. 423—446.

Šesto poglavje. Od zastavne pravice. §. 447—471.

Sedmo poglavje. Od služnosti (servitutov). §. 472—530.

Osmo poglavje. Od dedinske pravice. §. 531—551.

Deveto poglavje. Od izrečenja poslednje volje sploh in oporok sosebno. §. 552—603.

Deseto poglavje. Od namestnih dedičev in fidejkomisov. §. 604—646.

Enajsto poglavje. Od volil. §. 647—694.

Dvanajsto poglavje. Od vtesnovanja in razveljavljenja poslednje volje. §. 695—726.

Trinajsto poglavje. Od postavnega nasledstva. §. 727—761.

Štirnajsto poglavje. Od dolžnega dela in vračunanja v dolžni ali dedinski del. §. 762—796.

Petnajsto poglavje. Od vzetja dedine v posest. §. 797—824.

Šestnajsto poglavje. Od solasti in vkupnosti družih stvarnih pravic. §. 825—858.

Drugi oddelk.

Od osebnih pravic reči.

Sedemnajsto poglavje. Od pogodb sploh. §. 859—937.

Osemnajsto poglavje. Od daritev. §. 938—956.

- Devetnajsto poglavje. Od hranitne pogodbe. §. 957—970.
- Dvajseto poglavje. Od posodne pogodbe. §. 971—982.
- Eden in dvajseto poglavje. Od zajemne pogodbe. §. 983—1001.
- Dva in dvajseto poglavje. Od pooblaščenja in družih verst oskerbovanja opravil. §. 1002—1044.
- Tri in dvajseto poglavje. Od pogodbe menje. §. 1055—1052.
- Štir in dvajseto poglavje. Od kupne pogodbe. §. 1043—1089.
- Pet in dvajseto poglavje. Od rabokupnih, večno-zakupnih in večno-dačnih pogodb. §. 1090—1150.
- Šest in dvajseto poglavje. Od službnih pogodb z odplačilom. §. 1151—1174.
- Sedem in dvajseto poglavje. Od pogodbe zastran vkupnosti blaga. §. 1175—1216.
- Osem in dvajseto poglavje. Od ženitnih pogodb. §. 1217—1266.
- Devet in dvajseto poglavje. Od pogodb na srečo. §. 1267—1292.
- Trideseto poglavje. Od pravice do odškodovanja in zadoščenja. §. 1293—1341.

Tretji del.

Od vkupnih odločb za pravice oseb in reči.

- Prvo poglavje. Od uterjevanja pravic in dolžnosti. §. 1342—1374.

Drugo poglavje. Od spremembe pravic in dolžnosti. §. 1375
—1410.

Tretje poglavje. Od razveljavljenja pravic in dolžnosti.
§. 1411—1450.

Četerto poglavje. Od zastaranja in priposestvanja §. 1451
—1502.

U v o d.

Od državljanskih postav sploh.

§. 1.

Postave, ki privatne (osebujne) pravice in dolžnosti prebivancev države med sabo ustanovljujejo, so skup državljansko pravo v tej državi.

Kaj je državljansko pravo.

§. 2.

Kakor hitro je postava prav razglašena, se ne more nihče s tim izgovarjati, da mu ni znana.

§. 3.

Moč postave in pravni nasledki iz nje izvirajoči se začenjajo precj po razglašenju;

Kdaj se začinja moč postav.

razun če bi se v razglašeni postavi sami začetek njene moči odložil.

§. 4.

Doklej postava
sega.

Deržavlanske postave vežejo vse deržavljane dežel, za ktere so se razglasile. Deržavljani so tudi v djanjih in opravih, ki jih zvunej deržave doprinašajo, tem postavam podverženi, kolikor one njihovo osebno zmožnost, jih počenjati, stesnujejo, in kolikor imajo iz teh djanj in opravih tudi v teh deželah pravni nasledki izvirati. Koliko te postave tujce vežejo, se odločuje v sledečem poglavju.

§. 5.

Moč postav ne sega nazaj; one torej ne zadevajo poprejšnih djanj, in popred pridobljenih pravic.

§. 6.

Razlaganje.

Kadar se postava na kaj obrača, se ji ne sme drug zmisel dajati, kakor kateri se iz

lastnega pomena besed v njih stiku in iz jasne namembe postavodavca pokazuje.

§. 7.

Ako se praven primerlej ne da razsoditi ne po besedah, ne po naravnem pomenu postave, se mora pogledati na podobne v postavah razločno razsojene primerleje, in na nagibleje drugih postav, ki se ž njim žlahtajo. Če pravni primerlej še dvomljiv ostane; se mora, gledaje na skerbno nabrane in dobro prevdarjene okoljšine, po naravnih vodilih prava razsoditi.

§. 8.

Samo postavodavcu gre oblast, postavo tako razjasnovati, da to vsacega veže. Tako razjasnjenje se mora na vse pravne primerleje obračati, ki jih je še razsoditi, ako postavodavec ne pristavi, da se na njegovo razjasnjenje ne gre nanašati pri razsojevanju tacihi pravnih primerlejev, ki zadevajo pred

razjasnjenjem počete djanja in tirjane pravice.

§. 9.

Postave imajo svojo moč, dokler jih postavodavec ne premeni ali izrekoma ne prekliče.

Kako dolgo postava terpi.

§. 10.

Na navade se more samo v tistih primerlejih gledati, kjer se kaka postava na nje nanaša.

Druge verste predpisov, kakor:
a) navade;

§. 11.

Samo tiste ustanovila posameznih dežel in deželnih okrajev imajo postavno moč, ki jih vladar po razglašenju tega zakonika izrekoma poterdi.

b) deželne ustanovila;

§. 12.

Zavkazi v posameznih primerlejih dani, in sodbe, ki jih sodnije v posebnih pravnih izreko, nimajo nikdar postavne moči, ter se ne morejo na druge primerleje ali na druge osebe razširjati.

c) sodniški izreki;

§. 13.

Privilegije in oproščenja dodeljene posameznim osebam ali celim skupšinam je treba

d) privilegije.

soditi kakor vsako drugo pravico, ako zastran tega politični ukazi nič posebnega ne odločujejo.

§. 14.

Predpisi državljanskega zakonika obse- Glavno razde-
gajo pravo oseb, pravo reči in odločbe njima ljeje državljan-
vkupno lastne. skega prava.

P prvi del.

Prvo poglavje.

Ob pravic, ki zadevajo osebnost last-
nosti in razmere

§. 15.

Pravice oseb se tičejo nekaj osebnih lastnosti
in razmer, nekaj so ustanovljene v rehovinski

§. 16.

Vsaki človek ima prirojene, že po umu
(pamet) razumljive pravice, in jo torej za
osobo čistati. Čuhnost ali last nad osebo (ne-

Pervi del.

Od prava oseb.

Pervo poglavje.

Od pravic, ki zadevajo osebne lastnosti in razmere.

§. 15.

Pravice oseb: **P**ravice oseb se tičejo nekaj osebnih lastnosti in razmer, nekaj so ustanovljene v rodovinski razmeri.

§. 16.

I. Iz značaja osebnosti. Vsaki človek ima prirojene, že po umu (pameti) razumljive pravice, in je torej za osebo čislati. Sužnost ali last nad osebo (ne-prirojene pravice,

voljništvo), in vživanje nju zadevajoče oblasti se v teh deželah ne dopušča.

§. 17.

Kar je prirojenim naravnim pravicam primerno, se misli, da velja, dokler se postavno stesnjenje teh pravic ne dokaže.

Pravna domneva od njih.

§. 18.

Vsakteri je pod pogoji, ki jih postave predpisujejo, zmožen si pravice pridobivati.

Pridobljive pravice.

§. 19.

Vsacemu, ki meni, da je v svoji pravici žaljen, je na voljo dano, se pritožiti pred oblastnijo, po postavi odločeno. Kdor se pa, njo v nemar pustivši, samolastne moči posluži, ali kdor meje silobrani prestopi, je za to odgovoren.

Iskanje pravic

§. 20.

Tudi takošne pravne opravila, ki se tičejo državnega vladarja, pa se na njega

osebujno lastino, ali na pridobitne načine, v deržavljanskem pravu ustanovljene nanašajo, morajo sodne oblastnije po postavah soditi.

§. 21.

Tiste ljudi, kateri za to, ker jim let manjka, ker so slabotnega uma, ali zavolj družih zadev ne zamorejo, svojih reči sami prav oskerbovati, postave sosebno varjejo. Med te se štejejo: otroci, ki sedmega; nedorasli, ki štirinajstega; maloletni, ki štiri in dvajsetega leta svojega življenja še niso spolnili; dalej besni, blazni (nori) in bebeci, kateri so popolnoma brez uma (pameti), ali ki saj nasledkov svojih djanj spreviditi ne morejo; dalej tisti, katerim je sodnik kakor izrečenim zapravlživcom prepovedal, svoje premoženje za naprej oskerbovati; zadnjič nepričajuči in občine.

II. Pravice
oseb iz lastnosti
starosti, ali za-
volj pomanjkanja
razuma.

§. 22.

Clo nerojeni otroci imajo od tistega časa, ko so spočeti, pravico do postavne obrambe. Kolikor gre za njihne, ne pa pravice tretjega, se imajo za rojene; mertev rojen otrok pak se čisla glede pravic, ki so mu na primer življenja prihranjene, kakor da bi nikdar spočet ne bil.

§. 23.

V dvombi, ali je bil kak otrok živ ali mertev rojen, se vzema prvo. Kdor nasprotno terdi, mora to dokazati.

§. 24.

Ako dvomba vstane, ali je nepričujoč ali pogrešan človek še živ ali ne, se smert njegova samo v naslednjih okoljšinah vzema:

1. če je, odkar se je rodil, osemdeset let preteklo, in se že deset let ne ve, kje biva;
2. ne glede na čas, ki je od njegovega rojstva preteklo, če se celih trideset let za-nj ne ve;
3. če je bil v vojski težko ranjen, ali na ladji, ko se je razbila, ali v drugi bližnji smertni nevarnosti, in se od tega

III. Iz razmere nepričujočnosti.

časa tri leta pogreša. V vseh teh primerlejih se more za izrečenje, da je umerl, prositi in po (§. 277) odločenih previdnostih le-to izreči.

§. 25.

Kadar je dvomba, ktera izmed dveh ali več umerših oseb je popred smert storila, mora tisti, kdor terdi, da je eden ali drugi popred umerl, svoje terjenje dokazati; ako tega ne zamore, se vzema, da so vsi ob enem času umerli, in od prenosa pravice enega na drugega se ne more govoriti.

§. 26.

IV. Iz razmere moralne osebe.

Pravice soudov dopuščene družbe med sabo se odločujejo po pogodbi ali namenu in posebnih za-nje danih predpisih. V razmeri proti drugim vživajo dopuščene družbe praviloma enake pravice, kakor posamezne osebe.

Nedopuščene družbe nimajo ko take nobenih pravic, ne proti udom, ne proti drugim, in so nezmožne, pravice pridobivati. Nedopuščene družbe so pa tiste, ki so po političnih postavah posebno prepovedane, ali ktere so očitno varnosti, občnemu redu, ali dobrim šegam (lepemu obnašanju) nasproti.

§. 27.

Koliko so občine zastran svojih pravic podveržene posebni skerbi javne uprave, zapadajo politične postave.

§. 28.

Polno vživanje državljanskih pravic se zadobiva z državljanstvom. Deržavljanstvo je v teh dednih državah otrokom avstrijskega državljana po rojstvu lastno.

V. Iz razmere državljana.

§. 29.

Tujci zadobivajo avstrijsko državljanstvo s tim, da stopijo v kako javno službo ;

Kako se zadobiva državljanstvo ;

da nastopijo kako obertnijo (mojstrijo), ktera se brez rednega domovanja v deželi opravljati ne more; da polnih deset let neprenehoma v teh državah stanujejo, toda s tim pogojem, da si tujec celi ti čas ni nobene kazni zavoljo kacega hudodelstva navlekel.

§. 30.

Ako se tudi ne nastopi obertnija ali rokodjelstvo, in preden deset let preteče, se more za državljanstvo pri političnih oblastnijah prositi, in one ga morejo dodeliti, gledaje na premoženje, prisluznost in nravno obnašanje prosnika.

§. 31.

Kdor samo ima ali časno vživa kmetijo, hišo ali zemljišče; kdor napravi kupčijo, fabriko, ali se vdeležva ene ali druge, pa ne domuje v nikaki deželi teh držav, ne zadbiva avstrijanskega državljanstva.

§. 32.

Kako se državljanstvo zgubiva z izselitvo Kako se zgubiva.
na tuje, ali po omoženju državljanke s tuj-
com, je odločeno v izselitnih postavah.

§. 33.

Tujcom gredo sploh enake državljanske Pravice tujcov.
pravice in dolžnosti, kakor domorodcom, ako
se za vživanje teh pravic ne tirja izrekoma
lastnost državljana. Še morajo tujei, ako
hočejo z domorodci enako pravico vživati, v
dvojnoljivih primerlejih dokazati, da tudi der-
žava, iz ktere so oni, z državljani teh de-
žel zastran pravice, od ktere je govorjenje,
kakor s svojimi ravna.

§. 34.

Osebno zmožnost tujcov k pravnim opravi-
vilom gre sploh soditi po postavah kraja,
kterim je tujec po svojem domovaljšu, ali če
pravega domovaljša nima, po svojem rojstvu

kakor podložnik podveržen; ako ni za posamezne primerleje v postavi kaj družega ukazano.

§. 35.

Če vunajnik v tej deržavi započne opravilo, po katerem daje pravice družim, ne zavezovaje jih nasproti k ničemur, je treba to opravilo ali po tem zakoniku, ali pa po tisti postavi soditi, kateri je tujec kot podložnik podveržen; po tem kakor je ena ali druga postava veljavnosti opravila vgodniša.

§. 36.

Ako vunajnik v tej deržavi z deržavljanom opravilo sklene, katero obe strani veže, se brez izjem po tem zakoniku, če ga pa z vunajnikom sklene, le tikrat po njem sodi, kadar se ne dokaže, da se je pri sklepanju na drugo pravo mislilo.

§. 37.

Kadar vunajniki z vunajniki ali s podložniki te deržave v tuji deželi pravne opravila

sklenejo, jih je soditi po postavah kraja, kjer se je opravilo sklenilo; če se pri sklepanju ni očitno drugo pravo za podlago vzelo, in gori v §. 4 dani predpis ni nasproti.

§. 38.

Poslanci, javni opravilniki in osebe v njih službi stoječe uživajo oproščenja, uterjene v pravu narodov in v deržavnih pogodbah.

§. 39.

Različnost vere nima na privatne pravice nobene moči, razun kolikor to postave za nekatere reči posebno ukazujejo.

VI. Pravice oseb iz verske razmere.

§. 40.

Pod rodovino se razumevajo zarodniki in ves njihov zarod (mlajši). Zveza med temi osebami se imenuje žlahta (rod); zvezi pak, ki med enim zakonskim in med žlahto drugega zakonskega nastopi, se pravi svašina.

VII. Iz rodovinske razmere. Rodovina, žlahta, svaštvo.

§. 41.

Kolena žlahte med dvema osebama se odločujejo po številu zarojajev, po katerih v ravni versti ena od druge in v stranski versti obe od svojega najbližjega skupnega debla izhajate. V kakoršni versti in v kakoršnem kolenu je kdo z enim zakonskim v žlahti, v tisti versti in v tistem kolenu je z drugim zakonskim v svašini.

§. 42.

Ime starši praviloma obsega brez razločka kolena vso žlahto v navzgorni; in ime otroci vso žlahto v navzdolni versti.

§. 43.

Posebne pravice udov rodovine so povedane pri raznih pravnih razmerah, v katerih jim one gredo.

Drugo poglavje.

Od zakonskega prava.

§. 44.

Razmere rodovine se ustanovljujejo z zakonsko pogodbo. V zakonski pogodbi izrekujete dve osebi raznega spola po postavi svojo voljo, v nerazvezljivi združbi živeti, otroke roditi, jih izrejati in si eden drugemu na pomoč biti.

Kaj je zakon,

§. 45.

Iz zaroke ali poprejne obljube, se vzeti, v kakoršnih koli okolšinah ali pogojih naj se je dala ali prejela, ne izvira nobena pravna dolžnost, ne zakona skleniti, ne spolniti tega, kar je bilo na primerljaj odstopa izgovorjeno.

in zaroka.

§. 46.

Pravni učinek
odstopa od za-
roke.

Vendar je pa tistemu izmed zaročencov, na katerega strani se ni nobeden uterjen uzrok k odstopu zgodil, prideržana pravica do povračila škode, od ktere zamore dokazati, da jo zavoljo tega odstopa v resnici terpi.

§. 47.

Zmožnost, za-
kon sklepati.

Vsakteri more zakonsko pogodbo skleniti, ako mu kak postaven zadržek ni na poti.

§. 48.

Zakonski za-
deržki:

I. Pomanjka-
nje privoljenja :
a) zavolj ne-
mogočnosti, privo-
ljenje dati ;

Besni, blazni, bebeci in nedorasli ne morejo veljavne zakonske pogodbe napraviti.

§. 49.

Maloletni ali tudi polnoletni, ki se iz kakoršnih si bodi uzrokov sami za se ne morejo veljavno zavezati, so tudi nezmožni, brez privoljenja svojega zakonskega očeta veljavno v zakon stopiti. Ako oče več ne živi, ali za namestovanje prikladen ni, je k veljavi zakona razun izrečenja rednega namestovavca tudi privoljenje sodne oblastnije potrebno.

§. 50.

Maloletnim nezakonskega rodu je k veljavi njih zakona razun izrečenja njihovega varha treba privoljenja sodne oblasti.

§. 51.

Tujemu maloletnemu, ki hoče v teh deželah v zakon stopiti, in potrebnega privoljenja izkazati ne more, je dolžna sodnija teh dežel, pod katero bi po svojem stanu in prebivaljšu spadal, namestovavea postaviti, kateri naj tej sodni izreče, ali privoli v zakon ali ne.

§. 52.

Ako se maloletnemu ali oskerbovancu odreče privoljenje v zakon, imajo ti, ki va-nj stopiti žele, pravico, kadar menijo, da se jim po tem krivo godi, rednega sodnika za pomoč prositi.

§. 53.

Pomanjkanje potrebnih dohodkov, dokazano ali občno znano slabo obnašanje, nalezljive bolezni ali namen zakona opoverajoče slabosti (hibe) tistega, s komur se hoče

zakon skleniti, so pravni vzroki, privoljenje v zakon odreči.

§. 54.

S katerimi vojaškimi ali vojašnji prištetimi osebami se nemore brez pisanega dopuščanja njih polka, kardela ali sploh njih višjih veljavna zakonska pogodba skleniti, odločujejo vojaške postave.

§. 55.

Privoljenje v zakon je brez pravne moči, ako je bilo z uterjenim strahom izsiljeno. Ali je strah uterjen bil, se mora soditi po velikosti in verjetnosti nevarnosti, in po telesni in dušni kakovosti osebe, kateri se je žugalo.

§. 56.

Privoljenje je tudi takrat neveljavno, čega je odpeljana, in še ne v svojo prostost postavljena oseba dala.

§. 57.

Pomota dela privoljenje v zakon le ta-

b) kadar
za res privoljenja
ni.

krat neveljavno, ako se je v osebi prihodnjega zakonskega družeta prigodila.

§. 58.

Zakonski mož, ki svojo ženo po ženitvi že od drugega nosečo najde, more razun primerleja v §. 121 odločenega tirjati, da se izreče, da je zakon neveljaven.

§. 59.

Vse druge pomote zakonskih, kakor tudi njih goljufane nade pričakovanih ali tudi izgovorjenih pogojev, niso veljavnosti zakonske pogodbe nasproti.

§. 60.

Neprenehljiva nezmožnost, zakonsko dolžnost opravljati, je zaderžek zakona, ako je že o sklepanju zakonske pogodbe bila. Samo časna, ali taka, tudi neozdravljiva nezmožnost, ki se je še le v zakonu pripetila, ne more zakona razvezati.

II. Pomanjkanje zmožnosti k namenu:

a) telesne (fizične) zmožnosti;

§. 61.

Hudodelnik obsojeni k kazni naj težje ali težke ječe ne more od dneva oznanjene mu

b) npravne (moralne) zmožnosti; zavolj obsodbe

k težki kriminalni kazni; sodbe naprej, in dokler njegova kazen terpi, veljavnega zakona skleniti.

§. 62.

zavolj zakonske vezi;

H krati sme mož le z eno ženo oženjen in žena le z enim možem omožena biti. Kdor je že v zakonu bil, in hoče zopet v zakon stopiti, mora razvezo, to je, popolno razrešnje zakonske vezi, postavno dokazati.

§. 63.

zavolj posvečenja ali obljube;

Duhovni, ki so že višje posvečenja prejeli, kakor tudi redovne osebe obojega spola, ki so slovesno obljubo brezzakonstva storile, ne morejo veljavnih zakonskih pogodb skleniti.

§. 64.

različnosti vere;

Zakonske pogodbe med kristjani in osebami, ki niso kristjanske vere, se ne morejo veljavno skleniti.

§. 65.

žlahte;

Med žlahto v navzgorni, in v navzdolni versti, med pravimi in po poli brati, in sestrami, med bratranci in sestričnami, kakor

tudi z brati in sestrami staršev, to je s stricom in teto očetove in matrne strani se ne more veljaven zakon skleniti, naj izhaja žlahta iz zakonskega, ali nezakonskega rodu.

§. 66.

Iz svašine izvira zakonski zaderžek, da ali svaštva ;
mož ne more v zakon stopiti z žlahtniki svoje žene v §. 65 omenjenimi, in žena ne z žlahtniki svojega moža ondi imenovanimi.

§. 67.

Zakon med osebama, ki ste skupej pre-
šestvo doprinesle, ne velja. Prešestvo pa ^{zavolj pre-}šestva ;
mora pred sklenjenim zakonom dokazano biti.

§. 68.

Ako ste si dve osebi, tudi brez poprejš-
nega prešestva, obljubile se vzeti, in če je ^{ali umora za-}žeta. ^{konskega dru-}
tudi le ena zmed nju, da bi ti namen dosegla, ^{žeta.}
zakonskemu družetu, ki je njenemu zakonu
na poti bil, po življenju stregla; ne morete,

tudi če umor ni bil v djanju doprinesen, med sabo veljavnega zakona skleniti.

§. 69.

K veljavi zakona se tirja tudi oklic, in slovesno izrečenje privoljenja.

III. Pomanjkanje bistvenih slovesnosti.

Take so:

§. 70.

a) Oklic;

Oklic je oznanilo prihodnjega zakona, z napovedjo imena, priimka, rojstnega kraja, stanu in prebivaljša obeh zaročenih, s to opombo: da naj vsakteri, ki za kak zaderžek zakona ve, taistega naznani. Naznanilo je treba na ravnost ali po dušnem pastirju, kateri je zakon oklical, tistemu dušnemu pastirju dati, komur gre poroka.

§. 71.

Oznanilo se mora ob treh nedeljah ali praznikih navadnemu cerkvenemu shodu farnega okraja opraviti, in ako ženin in nevesta vsak v drugem okraju prebivata, v obeh farah. Pri zakonih med nekatoljskimi verniki se mora oklic opraviti ne samo v njih bogoslužbenih zbiraljših, temuč tudi v tistih

katoljskih farnih cerkvah, v katerih okraju prebivajo; in pri zakonih med katolškimi in nekatoljskimi kristjani v farni cerkvi katolčana in v molitvenici nekatolčana, kakor tudi v katolški farni cerkvi tistega okraja, kjer nekatoljčan stanuje.

§. 72.

Ako zaročenca ali eden nju še ne prebivata šest tednov v farnem okraju, kjer se ima zakon skleniti; je treba oklic tudi v nju zadnjem prebivaljšu, kjer sta dalj od ravno rečenega časa stanovala, opraviti, ali pa morata zaročenca v kraju, kjer sta, še šest tednov prebivati, da oznanilo njunega zakona tamkej zadosti.

§. 73.

Če se v šestih mescih po oklicu zakon ne sklene, se mora trikratno oznanilo ponoviti.

§. 74.

Za veljavo oklica, in na to natvezeno veljavnost zakona je scer zadosti, da so se imena zaročenih in nju prihodnji zakon vsaj enkrat v farnem okraju ženina, kakor tudi neveste oznanile, in pogrešek, ki se je v obliki ali številu oznanil primeril, zakona ne dela neveljavnega; toda zaročena in nju namestovavci, kakor tudi dušni pastirji so pod primerno kaznijo dolžni, skerbeti, da se vse tu predpisane oznanila v pravi obliki gode.

§. 75.

b) slovesno
izrečenje privo-
ljenja.

Slovesno izrečenje privoljenja se mora zgoditi pred rednim dušnim pastirjem ženina ali neveste, naj se imenuje po raznosti vere fajmošter, pastor ali kakor si bodi drugače, ali pred njegovim namestnikom v pričo dveh svdokov.

§. 76.

Slovesno izrečenje privoljenja v zakon se sme po pooblaščenju zgoditi; k temu

se mora pa dovoljenje deželnega poglavarstva sprositi in v pooblastilu oseba zaznamovati, s katero se ima zakon skleniti. Zakon brez takega posebnega pooblastila sklenjen, je neveljaven. Ako se je pooblastilo pred sklenjenim zakonom preklicalo, zakon sicer ne velja, pooblastivec pa je odgovoren za škodo s svojim preklicom napravljeno.

§. 77.

Ako se katolška in nekatolška oseba vzamete, se mora privoljenje pred katolškim fajmoštrom v pričo dveh svedokov izreči; vendar sme na zahtevanje druge strani tudi nekatolški dušni pastir pri tem slovesnem opravilu pričujoč biti.

§. 78.

Ako zaročena pisanega spričevala, da se je oznanilo po redu opravilo; ali če osebe v §§. 49, 50, 51, 52 in 54, omenjene za njih zakon potrebnega dovoljenja; dalej če tisti, katerih polnoletnost ni popolnoma očitna, rojst-

nega lista ali pisanega spričevala svoje polnoletnosti pokazati ne morejo; ali če se kak drugi zakonski zadržek pokaže; je dušnemu pastirju pod težko kaznijo prepovedano, poroko opraviti, dokler zaročenca potrebnih spričeval ne doneseta in vsih over ne odpravita.

§. 79.

Ako zaročena mislita, da jima je z odrečenjem poroke krivica storjena, smeta svojo pritožbo deželnemu poglavarstvu, in v krajih, kjer deželnega poglavarstva ni, okrožnemu uredu (kresii) predložiti.

§. 80.

Dolžnost fajmoštrov je, za terden dokaz sklenjene zakonske pogodbe, jo vpisati z lastno roko v poročne, zato posebno napravljene bukve. Povedati se morajo razločno ime in priimek, starost, stanovaljše, kakor tudi stan zakonskih, z opombo, ali sta že katerikrat v zakonu bila ali ne; ime, priimek in stan nju staršev in svedokov; dalej dan, kterega je zakon sklenjen bil; zadnjič tudi ime

dušnega pastirja, pred katerim je bilo privo-
ljenje slovesno izrečeno; in pisma (listine)
omeniti, po katerih so se overe, kar jih je
bilo, odpravile.

§. 81.

Ako se ima zakon skleniti v kraju, kamor
ni nobena zaročenih oseb v faro, mo-
ra redni dušni pastir precí tikrat, ko izdaje
pismo, s katerim koga družega za svojega na-
mestnika imenuje, to okoljšino v poročne
bukve svoje fare zapisati in zaznamovati kraj,
kje, in dušnega pastirja, pred katerim se ima
zakon skleniti.

§. 82.

Dušni pastir kraja, kjer se zakon sklepa,
mora sklenitev zakona tudi v poročne bukve
svoje fare s tim pristavkom vpisati, kateri faj-
mošter ga je bil namestnika postavil, in skle-

njeni zakon tistemu fajmoštru, ki ga je bil pooblastil, v osmih dneh na znanje dati.

§. 83.

Spregled ali
oprost zakonskih
zadržkov.

Iz važnih vzrokov se more za spregled zakonskih zadržkov pri deželnem poglavarstvu prositi, ki se bode po okoljšinah dalje, s komur gre, dogovarjalo.

§. 84.

Preden se zakon sklene, naj vdeleženci sami in v lastnem imenu za spregled zakonskih zadržkov prosijo. Ako bi se pa po že sklenjenem zakonu razodel kak pred neznan zadržek, ki se da odpraviti, se smeta vdeleženca tudi po svojih dušnih pastirjih, in z zamolčanjem svojega imena, na deželno poglavarstvo za spregled obrniti.

§. 85.

V krajih, kjer ni deželnega poglavarstva, je okrožnim uredom oblast podeljena, iz važnih uzrokov drugo in tretje oznanilo spregledovati.

§. 86.

V silnih okoljšinah sme deželno poglavarstvo ali okrožni ured, in kadar poterjena bližna smertna nevarnost nobenega odloga ne dopušča, tudi krajna gosposka oklic popolnoma spregledati; vendar morata zaročena s prisego poterditi, da njima ni noben nju zakonu nasproten zaderžek znan.

§. 87.

Spregled vsih treh oznanil je proti temu, da se rečena prisega opravi, tudi tikrat dodeliti, kadar dve taki osebi poročeni biti hočete, od katerih se je že popred sploh mislilo, da ste poročeni. V tem primerleju sme dušni pastir, zamolčavši imena vdeležencov, pri deželnem poglavarstvu za spregled prositi.

§. 88.

Ako se spregleda zaderžek, ki je o sklenitvi zakona bival, se mora, brez ponavljanja oklica, privoljenje vnovič pred dušnim pastirjem in dvema zaupnima pričama izreči, in to slovesno opravilo v poročnih bukvah

zaznamvati. Če se je po tem predpisu ravnalo, gre tak zakon čislati, kakor da bi bil od začetka veljavno sklenjen.

§. 89.

Pravice in dolžnosti zakonskih izvirajo iz namena njih združenja, iz postave, in iz sklenjenih dogovorov. Tu se odločujejo samo pravice oseb med zakonskimi, pravice reči iz ženitnih pogodb izhajajoče pa v drugem delu.

§. 90.

Pred vsim ste obe strani enako vezani k zakonski dolžnosti, zvestobi in k spodobnemu obnašanju med sabo.

§. 91.

Mož je glava rodovine. V tej lastnosti mu gre sosebno pravica, gospodariti; on ima pa tudi dolžnost, zakonsko tovaršico po svojem primožanju spodobno izderževati, in jo v vsih prigodkih namestovati.

Nasledek veljavnega zakona:
Pravice in dolžnosti zakonskih;

vkupne;

posebne zakonskega moža.

§. 92.

Žena dobiva imek moža in vživa pravice zakonske žene. njegovega stanu. Ona je dolžna iti za možem v njegovo stanovališče, v gospodarstvu in pridobivanju po moči mu pripomagati, in njegove naredbe, kolikor domači red tirja, izpolnovati, in skrbeti, da jih tudi drugi izpolnujejo.

§. 93.

Zakonskima ni nikakor dopuščeno, zakonsko zvezo svojevoljno razvezati, če bi tudi v tem med sabo edine misli bila; naj terdita že, da je zakon neveljaven, ali naj hočeta, da se zakon razveže, ali tudi le, da bi se ločila od mize in postelje.

§. 94.

Neveljavnost zakona, kteremu je kak v I. Na videz po izrečenju izvirne neveljave. §§. 56, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 75 in 119 povedanih zadržkov na poti, gre iz Kako se napoveduje. uredske dolžnosti preiskovati. V vsih drugih primerlejih je treba čakati na prošnjo tistih,

kteri so bili po zakonu, sklenjenem z zadržkom, v svojih pravicah žaljeni.

§. 95.

Zakonski družje, kateri je vedel za pomoto, ki se je v osebi zgodila, ali za strah, v kterega je bila druga stran pripravljena; dalej, zakonski družje, ki je okoljščino, da po §§. 49, 50, 51, 52 in 54 ne more sam po sebi veljavnega zakona skleniti, zamolčal, ali lažnjivo terdil, da ima dovoljenje, ki mu ga je treba bilo, ne more iz svojega lastnega krivičnega djanja veljavnosti zakona spodbijati.

§. 96.

Sploh ima le nedolžna stran pravico, tirjati, da se zakonska pogodba izreče za neveljavno; to pravico pa zgubi, če je, zvedši zadržek, dalej v zakonu živela. Oče ali varstvo more zakon, ki ga maloleten ali oskerbovanec svojevoljno sklene, le dokler očetovska oblast ali varstvo terpi, spodbijati.

§. 97.

Obravnavanje zastran neveljavnosti zakona gre le deželni sodnii tistega okraja, v katerem imata zakonska svoje redno domovališče. Deželna sodnija bode postavila fiškalni ured, ali kacega druzega razumnega in poštenega moža za pregled okoljščin in zagovor zakona, da pravo kakovost reči tudi takrat iz uredne dolžnosti pozve, kadar se na prošnjo ene strani obravnuje. in obravnava;

§. 98.

Ako se zaderžek da odpraviti, naj deželna sodnija skuša, da to s potrebno napeljavo in s privoljenjem strani doseže; če pa to ni mogoče, naj sodi deželna sodnija, ali je zakon veljaven, ali ne.

§. 99.

Domneva se vsigdar, da je zakon veljaven. Zakonski zaderžek, ki ga kdo pove, se mora torej popolnoma dokazati, in tu nima

ne enoglasna izpoved obeh zakonskih dokazavne moči, niti se mere prisega zakonskima zastran tega dopustiti.

§. 100.

zlasti zavolj
nezmožnosti.

Zlasti gre v primerleju, kadar se terdi poprejšna in vedna nezmožnost, zakonsko dolžnost opravljati, po zvedencih, namreč, po skušenih zdravnikih in ranocelnikih, in kjer je treba, tudi po babicah dokazovati.

§. 101.

Ako se za gotovo ne more odločiti, ali je nezmožnost vedna ali le časna, naj zakonska še eno leto skupej prebivata, in če je nezmožnost celi ti čas terpela, je izreči, da zakon ne velja.

§. 102.

Ako se iz obravnavanja pravde zastran veljave zakona pokaže, da je zakonski za-deržek eni strani, ali da je obema pred znan

bil, in da sta ga nalaš zamolčala; naj se krivcoma nalaga kazen, v kazenski postavi čez težke policijske prestopke odločena. Če je ena stran nedolžna, ji je na voljo dano, odškodovanje terjati. In ako so bili v takem zakonu otroci zarojeni, se mora za-nje po tistih vodilih skerbeti, ki so v poglavju od dolžnosti staršev ustanovljene.

§. 103.

Ločitev od mize in postelje mora sodnija zakonskima, če oba va-njo privolita, in sta zastran pogojev edinih misli, s sledečo previdnostjo dopustiti.

II. Djanjska
razdružba:
a) začasna
ločitva; z dogovorom.

§. 104.

Zakonska morata naj pred svoj sklep, se ločiti, z nagibleji vred, svojemu fajmoštru razodeti. Dolžnost fajmoštra je, zakonska slovesne obljube opomniti, ki sta jo pri poroki eden družemu storila, in jima škodljive nasledke ločitve krepko na serce djati. To opominjanje se mora tri razne krati ponoviti. Ako nič ne izda, mora fajmošter

vdeležencoma spisano spričevalo izročiti, da sta, čeravno trikrat opominjana, pri želji, se ločiti, ostala.

§. 105.

Oba zakonska morata s tim spričevalom vred prošnjo za ločitev redni sodni podat. Sodnija ima dolžnost, ju osebno pred se poklicati, in ako pred njo poterdita, da sta se zastran svoje ločitve, kakor tudi zastran pogojev, ki se tičejo premoženja in izderževanja, med sabo dogovorila, brez družega preiskovanja prošeno ločitev dovoliti, in v sodnijskih spisih jo zaznamvati. Če je kaj otrok, je sodnija dolžna, za-nje po predpisih, v sledečem poglavju danih, skerbeti.

§. 106.

Maloleten ali skerbstvu izroččen zakonski družo more sicer sam za se v ločitev

dovoliti ; k dogovorjenju zastran premoženja zakonskih in izderževanja, kakor tudi kar se tiče preskerbljenja otrok, se pa potrebuje dovoljenje postavnega namestovavca in varstvene sodnije.

§. 107.

Ako ena stran v ločitev privoliti neče, in druga stran ima pravične vzroke, tirjati jo, se morajo tudi v tem primerleju prijazni opomini fajmoštra pred poskusiti. Ako ti nič ne hasnejo, ali če se obdolžena stran brani, pred fajmoštra priti, se mora prošnja s fajmoštrovim spričevalom in potrebnimi dokazi podati redni sodnii, ktera bode to reč iz uredske dolžnosti preiskala in razsodila. Sodnik sme, še preden razsodbo stori, tisti strani, ktera je v nevarnosti, odločeno spodobno prebivališče dovoliti.

Brez dogovora.

§. 108.

Ako bi pri prošeni ločitvi, v ktero drugi zakonski ne privoljuje, prepir vstal zastran

odločbe premoženja ali zastran preskerbljenja otrok, je ravnati po predpisu, ki je niže v §. 117 glede na razvezo zakona dan.

§. 109.

Važni vzroki, zavolj katerih se more ločitev z razsodbo dopustiti, so: Če je bil tožene prešestva ali kakega hudodelstva kriv izrečen; ako je tožečega zakonskega družeta iz hudobije zapustil, ali razuzdano živel, zavoljo česar znamenit del premoženja tožečega zakonskega družeta ali dobre nravi (šege) rodovine v nevarnost pridejo; dalej življenju ali zdravju nevarne zasede (zalazbe); prehudo ravnanje z družetom, ali po razmeri oseb, sila občutljive, ponavljane žalitve; stanovitne, zavolj nalezljivosti nevarne telesne slabosti.

§. 110.

Kako se ločeni
zopet združujejo.

Ločenima zakonskima je prosto, se zopet združiti, vendar se mora združenje redni sodnii naznaniti. Če hočeta zakonska po ta-

kem združenju zopet ločena biti; jima je ravno to iz polniti, kar se zastran perve ločitve predpisuje.

§. 111.

Vez veljavnega zakona se more med katolškima osebama samo s smertjo enega zakonskega družeta razdreti. Ravno tako nerazrešljiva je vez zakona, če je le ena stran že ob času sklenjenega zakona katolške vere bila.

b) popolnoma razveza; pri katolčanih s smertjo.

§. 112.

Sam pretek časa, v §. 24 k izrečenju smerti odločenega, v katerem zakonski druženi pričujoč, še nedaje sicer drugi strani nobene pravice, misliti, da je zakon razvezan, in v drug zakon stopiti; če pa to nepričujočnost take okoljščine spremljajo, ki ne dopuščajo nikakor dvomiti, da je nepričujoči umerl, se sme pri deželni sodnii okraja, kjer zapuščeni zakonski domuje, prositi za sodno izrečenje,

in z izrečenjem smerti;

da gre nepričujočega za mertvega imeti, in da je zakon razvezan.

§. 113.

Na to prošnjo se postavi skerbnik, da pozveduje zastran nepričujočega, in nepričujoči se po oglasu na celo leto razpisanem, in trikrat v javne, po okoljščinah tudi v vunajne časnike natisnjenem, povabuje s tim pristavkom, da ga bode sodnija, če se v tem času ne prikaže, ali ji kako drugače ne naznani, da je živ, za mertvega izrekla.

§. 114.

Ako je ta doba zastonj pretekla, naj se na ponovljeno prošnjo zapuščenega zakonskega družeta fiškalni ured ali drugi pošten in zveden mož za brambo zakonske vezi postavi in po doveršenem obravnavanju razsodi, ali je v prošnjo privoliti ali ne. Dovoljenje se strani precí ne oznanuje, ampak po nádsodnii v najvišjo razsojo predlaga.

§. 115.

Nekatolškim kristjanom dopušča postava, pri druž kristjanskih ve-
nikih. po zapopadkih njih vere iz važnih vzrokov razvezo zakona tirjati. Taki uzroki so: Če se je zakonski družje zakrivil s prešestvom ali kakim hudodelstvom, za katero je bil obsojen nar manj v petletno ječo; ako je družeta svojega iz hudobije zapustil, in se, če je kraj njegovega prebivališča neznan, na javni poklic sodnije v enem letu ni prikazal; življenju ali zdravju nevarne zasede: ponavljano prehudo ravnanje; nepremagljiva zopernost, zavoljo ktere oba zakonska za razvezo zakona prosita; vendar se v zadnjem primerleju razveza zakona ne sme berž dovoliti, ampak popred se mora ločitev od mize in postelje in po okoljščinah tudi večkrat poskusiti. Sicer je v vsih tih primerlejih po

ravno tistih predpisih ravnati, ki so za preiskovanje in presojo neveljavnega zakona dani.

§. 116.

Postava dopušča nekatolškemu zakon- skemu družetu, iz imenovanih vzrokov za razvezo prositi, če je tudi druga stran k katolški veri prestopila.

§. 117.

Razločitev pre-
moženja.

Ako se pri razvezi zakona kažejo raz-
pertije, ki zadevajo še kako drugo sklenjeno
pogodbo, odločenje premoženja, izderževanje
otrok, ali druge tirjave med zakonskima; naj
redni sodnik vselej popred poskusi, tem raz-
pertijam s poravnavo konec storiti. Ako se
pa strani k poravnavi pripraviti ne daste, naj ju
napoti na redno pravdo, ktera se razsojuje
po predpisih v poglavju od ženitnih pogodb
danih, med tem pa naj se zakonski tovaršici
in otrokom spodobno izderžanje odmeri.

§. 118.

Ako se razvezana zakonska hočeta zopet združiti, se mora združenje za nov zakon čislati in z vsimi slovesnostmi zgoditi, Kako se zopet združujejo, katere so k sklenitvi zakonske pogodbe po postavi potrebne.

§. 119.

Razvezanim je sicer sploh dopuščeno, Vtesnjenje in previdnosti glede zopetnega zakona. zopet v zakon stopiti; vendar se s tistimi noben veljaven zakon skleniti ne more, ki so po dokazih, pri razvezi dozvedenih, s prešestvom, z našuntovanjem, ali na drug kaznjiv način k razvezi priliko dali.

§. 120.

Ako se zakon neveljaven izreče, razveže, ali z moževo smertjo razdere; ne more žena, če je noseča, pred porodom, in če vstane dvomba, ali je noseča, pred iztekom šestega mesca, v nov zakon stopiti; ako pa po okoljščinah, ali po spričbi zvedenih ni verjetno, da bi noseča bila; more po pretečenih treh mescih v glavnem mestu de-

želno poglavarstvo, in na deželi okrožni ured (kresija) spregled podeliti.

§. 121.

Prestop te postave (§. 120) ne dela sicer zakona neveljavnega, ali žena zgubi koristi, ktere ji je poprejšni mož po ženitnih dogovorih, dedinski pogodbi, zadnji volji, ali po dogovoru pri razvezi naklonil; mož pa, s katerim ona drugi zakon sklene, zgubi pravico, ki mu razun tega primerleja po §. 58 gre, terjati, da se zakon neveljaven izreče, in obema zakonskima se ima okoljščinam primerna kazen naložiti. Ako se v takem zakonu otrok rodi, in je saj dvomljivo, ali ga ni poprejšni mož zarodil, mu je skerbnika postaviti, da se bode za njegove pravice poganjal.

§. 122.

Kadar se zakon z razsodbo neveljaven izreče ali razveže, je treba to v poročnih bukvah na tistem mestu zaznamovati, kjer je poroka zapisana, in zato je dolžna sodnija, kjer se je obravnavalo zastran neveljavnosti ali razveze, opombo oblastni podatki, ki za resničnost poročnih bukev skerbi.

§. 123.

Pri židovih (Judih) veljajo, glede na njih Izjeme za židove ali jude: versko razmero, sledeči izjemki od zakonskega, v tem poglavju sploh vstanovljenega prava.

§. 124.

K sklenitvi veljavnega zakona morata za- a) glede zakonskih zadržkov; ročena dovoljenje od tistega okrožnega urada dobiti, v kterelega okraju je poglavna občina (srenja), kateri se ena in druga stran prištevate.

§. 125.

Zakonski zadržek žlahte med stranskimi žlahtniki pri židovščini dalj ne sega, kakor na

zakon med bratom in sestrom, pa med sestrom in sinom ali vnukom njenega brata ali njene sestre; zakonski zadržek svaščine se pa stesnuje na sledeče osebe: po razvezanem zakonu se mož ne sme oženiti z žlahtnico svoje žene v navzgori in navzdolni versti, kakor tudi ne s sestrom svoje žene; in žena se ne sme omožiti z žlahtnikom svojega moža v navzgori in navzdolni versti, kakor tudi ne z bratom svojega moža ne s sinom ali vnukom brata ali sestre svojega moža.

§. 126.

b) gleda oklica;

Židovski zakoni se morajo v sinagogi ali v vkupni molitvenici oznanovati; kjer pa take ni, jih mora krajna gosposka poglavni in posebni občini (soseski), kterima se ena in druga stran prišteva, o treh zaporedoma sledečih sabotah ali praznikih oklicovati, spolnovaje predpise v §§. 70 — 73 dane. Spregled

oznanil se po predpisih §§. 83—88 za-
dobiya.

§. 127.

Poroko mora rabin ali verski učenik (ver- c) glede po-
ski voditelj) poglavne občine enega ali druge- roke ;
ga zaročencov po tem, ko sta potrebne sprič-
be izkazala, v pričo dveh svedokov opraviti.
Rabin ali verski učenik sme tudi rabinu ali
verskemu učeniku kake druge občine poroko
naročiti.

§. 128.

Redni rabin ali verski učenik ima dolžnost,
spolnjeno poročno opravilo v deželnem jeziku,
kakor se v §§. 80—82 predpisuje, v poročne
bukve zapisati, potrebne spričevala, ki sta jih
zaročena prinesla, z zaporedno številko, pod
ktero sta bila poročenca v poročne bukve vpi-
sana, zaznamovati, in k poročnim bukvam
pripeti.

§. 129.

Židovski zakon, ki se brez izpolnjenja postavnih predpisov sklene, ne velja.

§. 130.

Zaročeni, ali rabini in verski učeniški, ki omenjenim predpisom nasproti delajo, dalej tisti, ki brez rednega naročila poroko opravljajo, se kaznujejo po §. 252 drugega dela kazenske postave.

§. 131.

Rabine ali verske učeniške, ki poročnih bukev ne pišejo po predpisu postave, je primerni kazni v dnarjih ali na telesu podvreči, od svojega urada odstaviti, in za vselej za-nj nepripravne izreči.

§. 132.

Za ločitev od mize in postelje veljajo tudi pri židovskih zakonskih občni predpisi; tudi oni se morajo na rabina ali verskega učenika

d) glede ločitev;

oberniti, in ti bode po zgorej danem zaukazu ravnal (§§. 104—110).

§. 133.

Veljavno sklenjen zakon židov se more ^{e) glede raz} z njihovim vzajemnim slobodnim privoljenjem _{veze.} po ločitnem pismu, ki ga mož ženi da, razvezati; vendar se morata zakonska najpred zastran svoje razveze pri svojem rabinu ali verskem učniku oglasiti, ki ima naj krepkeje opominjanje, da bi ju zopet združil, poskusiti, in jima še le, če poskus nič ne izda, pisano spričevalo izročiti, da je on svojo dolžnost spolnil, strani pa vendar pri vsem svojem prizadevanju od sklepa odverniti ni mogel.

§. 134.

S tim spričevalom morata oba zakonska pred deželno sodnijo okraja, v katerem domujeta, priti. Ako ta oblastnija po okoljščinah najde, da je za novo zedinjenje še kaj upanja, naj ne dovoli precí razveze zakona, ampak naj zakonska za en ali dva mesca

odpravi. Samo ako bi tudi to nič ne koristilo, ali že iz začetka nič upanja za novo zedinjenje ne bilo, naj deželna sodnija dopusti, da mož ženi ločitno pismo izroči, in ako ste obe strani še enkrat pred sodnijo izrekle, da ste sklenile, ločitno pismo s slobodnim privoljenjem dati in vzeti; se ima ločitno pismo za pravo-veljavno čislati in s tim zakon razdreti.

§. 135.

Ako se dokaže, da je zakonska tovaršica prešestvo doprinesla, ima mož pravico, jo tudi zoper nje voljo z ločitnim pismom od sebe odpustiti. Tožba za razvezo zakona proti ženi se mora podati deželni sodni okraja, v katerem imata zakonska svoje redno domovališče, in ž njo je kakor z vsako drugo pravdo ravnati.

§. 136.

Ako eden židovskih zakonskih h kristjanski veri prestopi, se zakon ne razveže; more se pa iz ravno povedanih uzrokov (§. 133 do 135) razvezati.

Tretje poglavje.

Od pravice med starši (rodiveci) in otroci.

§. 137.

Izvir pravne razmere med zakonskimi starši in otroci. **Ako se v zakonu otroci rode, se pričinja nova pravna razmera; s tim se ustanovljujejo pravice in dolžnosti med zakonskimi starši in otroci.**

§. 138.

Postavna odločba zakonskega rojstva. **Za tiste otroke, ki jih zakonska žena v sedmem mescu po sklenjenem zakonu, ali v desetem mescu, bodi si po moževi smerti, bodi po popolnem razrešenju zakonske vezi porodi, se vzema, da so zakonskega rodu.**

§. 139.

Skupne pravice in dolžnosti staršev. **Starši so sploh dolžni, svoje zakonske otroke izrejati, to je, za njih življenje in njih**

zdravje skerbeti, jim spodobno izderževanje dobivati, njih telesne in dušne moči razvijati, in s podukom v veri in v koristnih znanostih podlago njih prihodnji sreči postaviti.

§. 140.

V kaki veri gre izrejati otroka taci staršev, ki niso ene vere, in v katerih letih ima otrok pravico, iz vere, v kateri je bil izrejen, k drugi prestopiti, to odločujejo politični predpisi.

§. 141.

Očetova dolžnost je zlasti, za izderževanje otrok skerbeti, dokler se sami živiti ne morejo. Skerb za njih telo in njih zdravje je se posebno mati na se vzeti dolžna.

§. 142.

Ako se zakonska ločita, ali do dobrega razvežeta, in nista edinih misli v tem, kdo nju naj izrejo oskerbljuje, mora sodnija, ne dopu-

ščaje pravde, poskerbeti, da otroke možkega spola do spolnjenega četrtega leta, ženskega spola pa do spolnjenega sedmega leta mati oskerbljuje in izreja; če znameniti, sosebno iz nagibleja ločitve ali razveze razvidni vzroki drugačne naredbe ne terjajo. Stroške za izrejo mora oče opravljati.

§. 143.

Če je oče brez premoženja, mora pred vsim mati za izderževanje in če oče umerje, sploh za izrejo otrok skerbeti. Ako tudi matere več ni, ali če je brezpremožna, prehaja ta skerb na dede očetove, in za njimi na dede matrne strani.

§. 144.

Starši imajo pravico, djanja svojih otrok v edinosti voditi; otroci so jim spoštovanje in pokorščino dolžni.

§. 145.

Starši imajo pravico, pogrešene otroke poiskati, pobegle nazaj terjati, in begajoče z gosposkino pomočjo nazaj pripeljati; tudi imajo oblast, otroke slabega obnašanja, nepokorne, ali ki hišni red in mir motijo, strahovati, ali ne čez mero in ne tako, da bi njih zdravju v škodo bilo.

§. 146.

Otroci dobivajo primek svojega očeta, njegov gerb, in vse druge, ne zgol osebne pravice njegove rodovine in njegovega stanu.

§. 147.

Pravice, ki gredo zlasti očetu kakor glavi rodovine, so očetovska oblast.

Posebne pravice očeta :
Očetovska oblast.

§. 148.

Oče sme svojega še nedoraslega otroka za tisti stan izrejevati, ki najde, da je za-nj pripraven; kadar pa doraste, more otrok, če je svojo željo za drug, svojemu nagnjenju in svojim prikladnostim primerniši poklic očetu zastonj razodel, svojo prošnjo redni sodnii podati, ktera jo bode, gledaje na

Nje nasledki :
a) glede na volitev stanu otrok;

slan, na premoženje in na vgovore očeta, iz uredske dolžnosti razsodila.

§. 149.

b) glede na premoženje;

Vse, kar si otroci kakorkoli postavno pridobe, je njih lastina; dokler so pa pod očetovsko oblastjo, gre očetu, jo oskerbovati. Samo kadar oče ni za oskerbovanje, ali če so ga tisti, ki so njegovim otrokom premoženje naklonili, od oskerbovanja izklenili, postavlja sodnija drugega oskerbnika.

§. 150.

Iz dohodkov premoženja, kolikor zado-
stujejo, naj se stroški izreje opravljajo. Če kaj
čez ostane, se mora naložiti, in vsako leto
račun od njega dajati. Samo, ako bi ti ostanek
majhen bil, se sme oče dajanja računa od-
vezati, in ostanek njemu v prostovoljno obra-
čanje prepustiti. Če je tisti, od kterega je
otrok premoženje dobil, očetu vžitek dovolil;
so vendar dohodki vsigdar zastavljeni za iz-

derževanje otroka, kakoršno mu gre po njegovem stanu, in očetovi upniki ne morejo v njega prikratenje na-nje s prepovedjo segati.

§. 151.

S tim, kar si otrok, bodi tudi maloleten, kterega pa ne preživljujejo stariši, po svoji marljivosti pridobi, kakor tudi z rečmi, ki so bile otroku, odkar je dorastel, v rabo dane, sme on slobodno ravnati.

§. 152.

Otroci, ki so pod očetovsko oblastjo, se ne morejo veljavno zavezati, ako oče izrečno ali vsaj molče ne dovoli. Na take zaveze gre sploh to obračati, kar se v sledečem poglavju odločuje zastran vezavnih djanj maloletnikov, ki so pod varstvom. Očetova

c) glede zavez
otrok.

dolžnost je tudi, svoje maloletne otroke namestovati.

§. 153.

Predpise, ki se morajo za veljaven zakon maloletne osebe spolnovati, obsega poprejšno poglavje. (§. 49 i. s.)

§. 154.

Potroški za izrejo otrok storjeni ne dajejo staršem nikakoršne pravice do premoženja, katero so otroci pozneje pridobili. Ako pa stariši obožajo, so otroci dolžni, jih spodobno živiti.

§. 155.

Pravna razmera med nezakonskimi starši in otroci. Natanjnejša odločba, kaj da so nezakonski otroci. **Nezakonski otroci ne uživajo enakih pravic, kakor zakonski. Nezakonski rod se vzema pri tistih otrocih, ktere je sicer zakonska žena rodila, to da pred postavnim časom ali po tem času, ki je zgorej (§. 138) glede na sklenjeni ali razvezani zakon odločen.**

§. 156.

Ta pravna domneva pa pri poprejnem porodu še le tiktat velja, če mož, kteremu pred sklenjenim zakonom ni bilo znano, da je njegova nevesta noseča, najdalj v treh mescih po tem, ko za otrokovo rojstvo zve, očestvo pred sodnijo odbija.

§. 157.

Ako je mož v tem času postavno odbijal pristnost poprejnega ali poznejšega poroda, se more ona le po zvedenih dokazati, kteri bi, pregledavši natanjko kakovost otroka in matere, uzrok nenavadnega primerljeja razločno povedali.

§. 158.

Če mož terdi, da otrok, ki ga je žena njegova med postavnim časom rodila, njegov ni, mora zakonsko rojstvo otroka naj dalj v treh mescih po tem, ko je za-nj zvedel, spodbijati, in skerbniku nasproti, kterega je treba postaviti v brambo zakonskega rojstva, dokazati, da je nemogoče, da bi ga bil on zarodil.

Ne materino prešestvo, ne terjenje njeno, da njen otrok zakonski ni, mu ne moreta same za se pravice zakonskega rojstva vzeti.

§. 159.

Kadar mož umre pred časom, ki mu je za spodbijanje zakonskega rojstva odločen, smejo tudi dediči, katerim bi se v njih pravicah škoda goditi utegnila, v treh mescih po moževi smerti zavolj rečenega uzroka zakonsko rojstvo tacega otroka spodbijati.

§. 160.

Vzakonitev (legitimacia) nezakonskih otrok:

a) z odpravo zakonskega zadržka ali zavoljo nedolžne nevednosti zakonskih družetov;

Otroke, zarojene sicer v neveljavnem, pa ne v takem zakonu, kateremu so v §§. 62—64

povedani zadržki nasproti, gre čislati za zakonske, če se je zadržek zakona pozneje odpravil, ali če saj enega njih staršev nezadolžena nevednost zakonskega zadržka zagovarja; vendar ne morejo v zadnjem primerleju taki otroci tistega premoženja zado-

biti, ktero je po rodovinskih naredbah zakonskemu zarodu posebno prihranjeno.

§. 161.

Otroci, zunej zakona rojeni, kateri so po naslednjem zakonu svojih starišev v rodovino stopili, kakor tudi njih mlajši, se štejejo med zakonsko zarojene; samo da ne morejo med zakonskim otrokom, zarojenim v zakonu, ki je med tim časom bival, lastnosti pervorojenstva, in drugih že zadobljenih pravic spodbijati.

b) po poznejšem zakonu;

§. 162.

Nezakonsko rojstvo ne more škodovati otroku v njegovem državljanskem spoštovanju in v njegovem napredku. K temu ni treba nobene posebne milosti državnega glavarja, po kateri se otrok izrekuje za zakonskega. Samo starši morejo za-njo prositi, ako bočejo, da bi otrok bil zakonskemu enako deležen predstev stanu ali pravice do premoženja, kar ga smejo

c) po milosti državnega vladarja.

slobodno dedičem zapustiti. Glede drugih udov rodovine nima ta milost nobene moči.

§. 163.

Dokaz, da je do oče nezakonega otroka.

Proti komur se tako, kakor sodni red veleva, dokaže, da se je z otrokovo materjo telesno združil v tem času, od kterega do nje poroda ni manj od šest, ne več od deset mescov preteklo, ali kdor to tudi le zvonaj sodnije obstane, od tega se vzema, da je otroka zarodil.

§. 164.

Zapis očetovega priimka v kerstne ali rojstne bukve po materini napovedi samo tikrat popolno dokazuje, kadar se je zapis po postavni zapovedi z očetovim dovoljenjem zgodil, in če je bilo to dovoljenje po spričbi dušnega pastirja in kuma (botra) poterjeno s pristavkom, da jima je oče po oseb! znan.

§. 165.

Nezakonski otroci sploh ne uživajo pravice rodovine in žlahte; oni nimajo pravice ne do rodovinskega očetovega imena, ne do plemenstva (žlahtnije), gerba in drugih prednosti staršev, oni dobivajo materin rodovinski primek.

Kakšina je pravna razmera med nezakonskimi starši in otroci.

§. 166.

Ali tudi nezakonski otrok ima pravico, od svojih staršev tirjati njih premoženju primerno preživljanje, izrejo in preskerbljenje, in pravice staršev čez-nj segajo tako dalječ, kolikor namen izreje tirja. Sicer pa nezakonski otrok ni pod pravo očetovsko oblastjo svojega zarodnika, temuč ga namestuje varh.

§. 167.

Živiti nezakonskega otroka je sosebno oče dolžan; če pa on tega ne premore, prehaja ta dolžnost na mater.

§. 168.

Dokler mati svojega nezakonskega otroka, prihodnjemu namenu primerno, sama iz-

rejati hoče in more, ga ji oče ne sme vzeti; on mora pa vendar stroške preživljanja opravljati.

§. 169.

Ako je pa materno izrejanje nevarno za blagor otroka, je očetova dolžnost, otroka od matere ločiti, in ga k sebi vzeti, ali kam drugam varno in spodobno pripraviti.

§. 170.

Staršem je na voljo dano, se med sabo pogoditi zastran izderževanja, izreje in preskerbljenja nezakonskega otroka; tak dogovor pa otrokove pravice nikakor kratiti ne more.

§. 171.

Dolžnost, nezakonske otroke živiti in preskerbeti, prehaja, kakor drug dolg, na dediče (jerbiče) staršev.

§. 172.

Očetovska oblast nehava precí s polnoletnostjo otroka, ako ni sodnija na očetovo

Kdaj ugasne očetovska oblast nad otroci.

prošnjo iz pravičnega vzroka privolila in javno oznanila, da oblast še dalje terpi.

§. 173.

Pravični vzroki, pri sodnii za podaljšanje očetovske oblasti prositi, so: ako otrok, čeravno polnoleten, zavolj telesnih ali dušnih slabosti, ne more sam sebe živiti, ali svojih reči oskerbovati; ali če se je za maloletnosti v znamenite dolge zapletel, ali s takimi pregreški zakrivil, zavolj kterih mora še pod natanjčnim očetovim čuvanjem biti.

§. 174.

Otroci morejo tudi, preden še štiri in dvajseto leto spolnijo, iz očetovske oblasti stopiti, če jih oče s poterjenjem sodnije izrecoma izpusti, ali če dvajsetletnemu sinu lastno gospodarstvo dopusti.

§. 175.

Če se maloletna hči omoži, prehaja sicer, za svojo osebo, pod moževo oblast (§§. 91 in 92); kar se pa tiče premoženja, ima oče do njene polnoletnosti pravice in dolžnosti skerb-nika. Ako ji mož umre, dokler je maloletna, se povrača ona zopet pod očetovsko oblast.

§. 176.

Če oče ob um pride; če je izrečen za zapravljivca; ali zavoljo kakega hudodelstva v kazen ječe na več časa, kakor na eno leto obsojen; če se samolastno na tuje izseli; ali če je čez eno leto nepričujoč in svojega prebivališča vediti ne da; pride očetovska oblast ob moč, in postavi se varh; ako pa ti zadržki nehajo, stopi oče zopet v svoje pravice.

§. 177.

Očetje, ki preživljevanje in izrejo svojih

otrok popolnoma zanemarijo, zgubivajo očetovsko oblast za vselej.

§. 178.

Zoper krivo rabo očetovske oblasti, po kateri se otrokove pravice žalijo, ali zoper zanemarjanje ž njo združenih dolžnosti sme ne le otrok sam, ampak vsakdo, komur je to znano, in zlasti najbližja žlahta sodnijo za pomoč prositi. Sodnija naj predmet pritožbe preišče, in naredi, kar je okoljščinam primerno.

§. 179.

Osebe, ki se niso slovesno brezzakon- skemu stanu obljubile, in lastnih zakonskih otrok nimajo, smejo druge za svoje vzeti; osebi, ki koga vsinovi, se pravi vsinovnik (poočim) ali vsinovnica (pomati), vsinovljeni se pravi vsinovljenec (posinek, pohčerka).

Pravni razmeri med starši in otroci podobne zveze:
1. Posinovljenje.

§. 180.

Vsinovniki ali vsinovnice morajo čez petdeset let stari, in vsinovljeni otrok mora narmanj osemnajst let mlaji biti od svojih vsinovnikov.

Potrebnosti.

§. 181.

Maloleten otrok se more le z dovoljenjem zakonskega očeta, ali če njega ni, le z dovoljenjem matere, varha in sodnije vsinoviti. Tudi kadar je otrok polnoleten, zakonski oče pa mu še živi, je njegovo privoljenje potrebno. Ako se privoljenje brez zadostnega vzroka odreče, se je moč pri rednem sodniku pritožiti. Vsinovljenje, s potrebnim privoljenjem prevedeno se predlaga deželnemu poglavarstvu, da ga poterdi, kakor tudi sodni vsinovnikov in vsinovljenca, da ga vpiše v sodnijske spise.

§. 182.

Bistven, praven nasledek vsinovljenja je : da vsinovljenec dobi primek vsinovnika ali rodovinski primek vsinovnice; obderži pa zraven tudi svoje poprejšno rodovinsko ime in rodovinsko plemenstvo, če bi ga imel. Ako vsinovniki žele, da bi njih plemenstvo

Iz njega izvirajoče pravice.

in gerb na vsinovljenca prešla, se mora za dovoljenje državnega vladarja prositi.

§. 183.

Med vsinovniki in vsinovljencom in njega zarodom obstoje, če ni nobene postavne izjeme, enake pravice, kakor med zakonskimi starši in otroci. Vsinovnik prevzema očetovsko oblast. Do drugih udov rodovine vsinovnikov nima razmera med vsinovniki in vsinovljencom nobene moči, nasproti pa tudi vsinovljenec ne zgubi pravic svoje lastne rodovine.

§. 184.

Pravice med vsinovniki in vsinovljenci se morejo s pogodbo drugači odločiti, kolikor se s tim bistveni učinek vsinovljenja v §. 182 izrečen ne premeni, in v pravico koga družega ne sega.

§. 185.

Kdaj minejo.

Pravna razmera med vsinovniki in vsinovljencom, dokler je vsinovljenec maloleten, se nemore razdreti kakor le s privoljenjem namestvavcov maloletnega in sodnije. Kadar mine pravna razmera med vsinovnikom in vsinovljencom, se povrača maloleten otrok pod oblast zakonskega očeta.

§. 186.

2. Prevzetje v rejo.

Pravice in dolžnosti vsinovnikov in vsinovljencov se ne dajo obračati na otroke, ki se le na rejo vzamejo. Taka reja je vsakemu dopuščena; ako pa vdeleženci hočejo zastran tega pogodbo skleniti; jo mora sodnija poterditi, kolikor se imajo rejencu pravice prikratiti, ali posebne dolžnosti naložiti. Do povračila rejnih potroškov nimajo rejniki nobene pravice.

Četerto poglavje.

Od varstev in skerbstev.

§. 187.

Osebam, ki nimajo očeta, da bi za-nje skerb-
bel, in ki so še maloletne, ali iz kakega dru-
zega vzroka svojih reči same oskerbovati ne
morejo, dodeljujejo postave po varhu ali
skerbniku posebno brambo.

Namen varst-
va in skerbstva
(tutorstva in ku-
ratorstva).

§. 188.

Varh (irob) ima zlasti za osebo maloletnega
skerbeti, ob enem pa njega premoženje osker-
bovati. Skerbnik (kurator) se postavlja za
oskerbovanje reči tistih, ki jih zavoljo kakega
druzega vzroka, kakor maloletnosti, sami
oskerbovati ne morejo.

Razloček med
varstvom in
skerbstvom.

§. 189.

1. Od varstva.
Pričina k postav-
ljenju.

Kadar se primeri, da se mora malolet-
nemu, bodi si zakonskega ali nezakonskega
rodu, varh postaviti; so žlahtniki maloletnega,
ali druge ž njim v bližnji razmeri stoječe
osebe pod primerno kaznijo zavezane, to so-
dnii, ktere sodni oblasti je maloletni podver-
žen, na znanje dati. Tudi politične gosposke,
svetovni in duhovski predstojniki občin, mo-
rajo skerbeti, da se to sodnii naznani.

§. 190.

Kdo zlasti
varha postavlja.

Sodnija mora, kakor to zve, iz uredske
dolžnosti pripravnega varha postaviti.

§. 191.

Nujno izgovar-
janje od kakega
varstva sploh;

Neprikladni za varstvo sploh so tisti, ki
zavoljo svoje maloletnosti, zavoljo telesnih
ali dušnih slabosti, ali iz drugih vzrokov
svojih lastnih opravil ne morejo voditi; ki
so bili kakega hudodelstva obsojeni, ali od

kterih se spodobna izreja sirote ali koristno oskerbovanje premoženja pričakovati ne more.

§. 192.

Tudi osebam ženskega spola, redovnim duhovnom in prebivavcom tujih držav naj se praviloma (§. 198) varstvo ne izročuje.

§. 193.

K posebnemu varstvu se tisti nepripu- ali od kakega
ščajo, ktere je oče izrekoma od varstva iz- posebnega var-
stva.
klenil; od katerih je znano, da so s starši
maloletnega ali ž njim samim v sovražtvu
živali, ali ki so z maloletnim že v kako pravdo
zapleteni, ali, ki bi se zavolj še ne oprav-
ljenih tirjav (dolgov) va-njo zaplesti utegnili.

§. 194.

Osebe, ki v deželi, kateri je maloletni
zastran sodne oblasti prištevan, ali clo ne
prebivajo, ali saj dalj kakor eno leto zunej nje

bivati morajo, naj se praviloma za varhe ne postavljajo.

§. 195.

Prostovoljni
vzroki izgovar-
janja.

Zoper njih voljo se k prevzetju varstva siliti ne morejo: svetovni duhovni, vojaške osebe, ki so v djanjski službi, in javni uredniki; ravno tako ne, kdor je šestdeset let star; komur je skerbeti za petero otrok ali vnukov; ali ki že eno težavno varstvo ali tri manjše opravlja.

§. 196.

Kako se kdo k
varstvu kliče:

1. po oporoki;

Pred vsimi gre varstvo tistemu, kterega je oče k temu poklical, ako mu nobeden v §§. 191—194 naštetih zaderžkov ne brani.

§. 197.

Ako je mati, ali kaka druga oseba maloletnemu kako dedino namenila, in ob enem varha imenovala; se mora ti le za skerbnika nad zapuščenim premoženjem vzeti.

§. 198.

Če oče ni ali nobenega ali če je neprikladnega varha imenoval, naj se zaupa varstvo pred vsemi dedu očetove strani, za tim materi, dalje babici očetove strani, zadnjič komu drugemu izmed žlahte, in scer tistemu, ki je možkega spola, najbližji, ali izmed več enako bližnih starši.

2. po postavi;

§. 199.

Ako se varstvo ne more tako postaviti, kakor je bilo rečeno, ima sodnija oblast, kogar hoče za varha imenovati, gledaje na prikladnost, stan, premoženje in stanovališče.

3. po sodnii.

§. 200.

Vsakemu imenovanemu varhu, brez razločka, mora varstvena sodnija precizavkazati, da naj varstvo prevzame. Varh je dolžan varstvo prevzeti, če je ravno za svojo osebo drugi sodnii podveržen, in je zastran vsih

Oblika, kako se varh djanjsko postavlja.

opravil, ki ti ured zadevajo, varstveni oblast-
nii podložen.

§. 201.

Oblika, kako se
varstvo odklanja.

Če tisti, kterega je sodnija k varstvu po-
klicala, meni, da on za ti ured ni; ali da ga
postava tega oproščuje, se mora v štirinajstih
dneh, odkar mu je bilo sodno naročilo na-
znanjeno, na varstveno sodnijo, ali če ji za
svojo osebo ni podveržen, na svojo osebno
sodnijo obrniti, ktera bode njegove izgovore
s pristavljenim svojim mnenjem varstveni sodnii
v razsojo predložila.

§. 202.

Odgovornost
varha in sodnije
zastran te reči.

Kdor svojo neprikladnost za varstvo za-
molči, kakor tudi sodnija, ki vedoma kacega
po postavi neprikladnega varha imenuje, daje
odgovor za vso škodo, ki je maloletni iz tega
ima, in za svo korist, ki mu je odšla.

§. 203.

Tej odgovornosti je podveržen tudi tisti,
ki se brez uterjenega vzroka brani, varstvo

prevzeti, in tak se ima verh tega še s primerno silo k temu primorati.

§. 204.

Ured varstva se ne more prevzeti kakor le po naročilu od pristojne sodnije za to prejetem. Kdor se samolastno v kako varstvo vrine, je dolžan vso škodo poverniti, ki je maloletnemu iz tega nastopila.

Nastop varstva.

§. 205.

Vsak varh, razun deda, matere in babice, mora s podanjem roke obljubiti: da hoče maloletnega k poštenosti, bogaboječnosti in čednosti (kreposti) napeljevati, ga po njegovem stanu za koristnega državljana izrejati, pred sodnijo in zunej sodnije namestvati, premoženje zvesto in marljivo oskerbovati, in v vsem po predpisu postav se obnašati.

Obljuba.

§. 206.

Pismo čez to. Varhu tako zavezanemu naj da sodnija čez to pismo, da je zastran svojega ureda po-
verjen, in se, kadar je treba, opravičiti more.
Če ded, mati, ali babica varstvo prevzame,
se jim mora enako pismo izročiti, in to, kar
drugi varhi obljubujejo, va-nj postaviti.

§. 207.

Opravljanje
varstva.
Poprejšna pre-
vidnost sodnije.

Vsaka varstvena sodnija je dolžna, si tako
imenovane varstvine ali sirotne bukve deržati.
V te bukve se morajo zapisavati imena, pri-
imki, starost maloletnih in vse, kar se je
važnega zgodilo, pri prevzetju, nadaljevanju
in dokončanju varstva.

§. 208.

Te bukve imajo tudi na vse priloge tako
kazati, da sodnija sama, kakor tudi poznej
sirote, ko polnoletnost dosežejo, vse, kar jim

je vediti koristno, v poverjeni obliki pregledati morejo.

§. 209.

Kakor ima varh, ki ga je oče postavil, ne samo za osebo maloletnega, ampak tudi za njegga premoženje skerbeti; ravno tako se vzema, da je oče tistemu, kogar je skerbnika za premoženje postavil, ob enem čuvanje nad osebo zaupati hotel. Če pa oče varha ni za vse otroke, ali skerbnika ne za celo premoženje imenoval, je dolžnost sodnije, drugim otrokom varha, ali za ostali del premoženja skerbnika postaviti.

Zedinjenje varstvih glavnih dolžnosti izreje in oskerbljevanja premoženja v eni osebi.

§. 210.

Ako je bilo več varhov imenovanih, morejo sicer premoženje maloletnega vkupno ali razdelno oskerbovati. Toda naj ga oskerbujejo skupno, ali naj razdele oskerbovanje brez poterjenja sodnije med sabo; je vsak posamez za vso škodo odgovoren, ki bi se maloletnemu dogodila. Vselej mora pa tudi

sodnija tako napraviti, da se oseba maloletnega in poglavitno oskerbovanje opravi samo enemu izroču.

§. 211.

Materam in babicam, ki varstvo prevzamejo, se mora sovarh pridati. Kadar se on voli, je pred vsim gledati na izrečeno voljo očeta, po tem na nasvet varhinje, poslednič na žlahto maloletnega.

Podpiranje varhinje po sovarhu.

§. 212.

Tudi sovarh mora poverno pismo od sodnije prejeti, in obljubiti, da se hoče za blagor maloletnega potegovati, in mora v ti konec varhinjo s svojim svetom podpirati. Ko bi važne pogreške zapazil, si mora prizadevati, da jih odpravi, in če je treba, naj jih varstvinu sodnii naznani.

Dolžnosti in pravice sovarha.

§. 213.

Druga bistvena dolžnost sovarha je, da pri opravilih, za katerih veljavo je privoljenja varstvine sodnije potreba, prošnjo varhinje ž njo vred podpiše, ali svoje posebno mnenje priloži; ravno tako je dolžen čez takošno opravilo, po naročilu sodnije, tudi na ravnost svoje mnenje oddati.

§. 214.

Sovarh, ki je te dolžnosti izpolnil, je vsake druge odgovornosti prost; če se je pa sovarhu ob enem naložilo, premoženje oskerbovati, je on s tim oskerbljevanjem vse dolžnosti skerbnika prevzel.

§. 215.

Ako varhinja od varstva odstopi, se ima varstvo praviloma bivšemu sovarhu naložiti.

§. 216.

Varh ima, ravno kakor oče, dolžnost in Posebne dolž- pravico, za izrejo maloletnega skerbeti; ven- nosti in pravice varha :

a) glede na dar si mora v važnih in dvomljivih rečeh popred poterjenje in predpise varstvine sodnije izprositi;

§. 217.

Temu soglasne dolžnosti oskerbljenca.

Maloletnik je svojemu varhu spoštovanje in vbogljivost dolžen; ima pa tudi pravico, se pri svojih bližnjih žlahtnikih, ali pri sodni oblasti pritožiti, ako bi varh svojo oblast kakor si bodi krivo rabil, ali dolžnosti potrebne skerbi in reje zanemarjal. Tudi žlahtnikom maloletnega in slehernemu, kdor za kaj tacega zve, je na voljo dano, to ovaditi. Na to oblastnijo naj se tudi varh oberne, ako z močjo, ki mu je za izrejo podeljena, pregrešb maloletnega zaverati ne more.

§. 218.

Kdo zlasti za izrejo skerbi.

Oseba sirote se ima zlasti materi tudi tikrat zaupati, kadar varstva ni prevzela ali če

se je zopet omožila; razun ko bi za blagor otroka druge naredbe treba bilo.

§. 219.

Potroške izderževanja odločuje varstvena sodnija, in gleda odločevaje jih na zavkaz očeta, na mnenje varha, na premoženje, na stan in na druge razmere maloletnega.

Odločba, koliko in iz česar naj se za izrejo potrošuje.

§. 220.

Ako prihodki ne zmagujejo za opravo teh potroškov ali za izplačilo izdajka, s katerim se ima maloletnik do stanovitnega preživljanja pripraviti; se sme z dovoljenjem sodnije tudi na poglavno premoženje seči.

§. 221.

Ako so sirote clo brez premoženja, naj varstvena sodnija skuša, premožne najbližje žlahtnike napraviti, da bi jih živili, če niso že tako po §. 143 k temu pravno zavezani. Zunej tega sme varh po pravici od javnih milodarnih ustanov in ubožnic pripomoči

prositi, dokler maloletni ni v stanu, sebe sam z lastnim delom in prizadevanjem živiti.

§. 222.

Posebne dolžnosti varstva:

b) glede oskerbovanja premoženja.

Pozvedenje in zavarvanje premoženja,

Skerb varstveni sodnii nad premoženjem sirote zaupana tirja, da si ona najpred prizadeva sirotino premoženje preiskati, in ga z zapečatenjem, s popisom (inventarjem) in cenitvijo zavarovati.

§. 223.

z zapečatenjem in popisom ;

S sodnijskim zapečatenjem se premakljive reči samo ti krat v shrambo jemljejo, kadar je to k zavarvanju potrebno ; popis pa, to je, natanjčen zaznamek vsega sirotinega premoženja, se mora vselej napraviti, tudi ne gledaje na prepoved očeta ali kakega drugega zapustnika.

§. 224.

dalej z cenitvijo premoženja

Popis premoženja in cenitev premakljivih reči se morata opraviti brez odloga, če je po-

treba, tudi še preden se varh postavi. Popis neposredoma od varstvine sod-nije, se pri zapuščinskih spisih hrani, in varhu se daje poverjen prepisek od njega. Cenitev nepremakljivega premoženja se mora, berž kakor je moč, opraviti; more se pa tudi clo opustiti, ako se vrednost kako drugače zanesljivo vidi.

§. 225.

Če kako nepremakljivo blago maloletnega ali po stvarni oblastni. v drugi deželi ali clo v kaki tuji državi leži; mora varstvina oblastnija redno sodnijo druge dežele ali tuje države za popis in cenitev in njih izročenje zaprositi, tej sodnii pa prepustiti, da skerbnika za to blago postavi.

§. 226.

Če nepremakljivo blago v ravno tisti deželi, pa pod drugo oblastnijo leži; gredo sicer

tej vse pravice, ki blago zadevajo, torej tudi popisovanje in cenitev; vendar pa mora ona varstveni oblastni na zaprošnjo ne samo prepisek teh spisov podati, ampak tudi varhu slobodno oskerbovanje blaga prepustiti, ne prila-
 lastovaje si nikakoršne sodne oblasti nad nje-
 ga varstvenimi djanji.

§. 227.

Kam pre-
 makljivo premo-
 ženje spada.

Tiste premakljive reči, ki na kakem nepremakljivem blagu bivajo z namembo, da bi stanovitno na njem ostale, se imajo za del tega blaga; vse druge premakljive reči, tudi dolžne pisma in clo kapitali (jistine), ki na nepremakljivem blagu leže, gredo pod varstveno sodno oblast.

§. 228.

Občni predpis
 glede oskerbova-
 nja premoženja.

Kakor varh ali skerbnik premoženje pre-
 vzame, ga je dolžan z vso pazljivostjo pošte-
 nega in marljivega gospodarja oskerbovati, in
 za svojo krivnjo odgovor dajati.

§. 229.

Juveli, druge dragotine in dolžne pisma se polagajo, kakor tudi vse važne pisma, v sodnijsko shrambo; od prvih dobiva varh zaznamek, od poslednih prepise, ki jih za svojo rabo potrebuje.

Posebni predpisi: glede neposrednega oskerbovanja premoženja, zlasti zastran dragotin;

§. 230.

Gotovine ima le toliko v varhovich rokah gotovega dnarja; ostati, kolikor je za izrejo sirote in za redno gospodarjenje potrebno; kar ostane, se mora obrniti posebno v izplačilo dolgov, če jih je kaj, ali v kako drugo koristno rabo, in če se nikakor koristniše porabiti ne da, na obresti (interese) v javnih denarnicah, ali s postavno gotovostjo tudi pri privatnih osebah naložiti. Gotovost je pa samo tikrat postavna, če se z zavarovanjem, prištevši bremena, kar bi jih od poprej bilo, hiša čez polovico, kmetija ali zemljišče pa čez dve tretjinis voje prave vrednosti ne obteži.

§. 231.

ostalega pre-
makljivega pre-
moženja ;

Ostalo premakljivo premoženje, ktere-
ga ni treba ne za rabo maloletnega, ne v spomin
rodovini, ali po očetovem zavkazu hraniti, in
ki se ne more kako drugače koristno oberniti,
se mora v obče na javni dražbi prodati. Po-
hišje se sme staršem in sodedičem po sodni
cenitvi brez dražbe prepustiti. Reči, ki se pri
javni dražbi niso prodale, more varh z do-
voljenjem varstvine sodnije tudi spod cenitno
vrednost prodati.

§. 232.

glede nepre-
makljivega ;

Nepremakljivo blago se sme le v sili
ali v očitni prid maloletnega, z dovoljenjem
varstvine sodnije in praviloma le na javni
dražbi prodati, iz važnih vzrokov more pa
sodnija tudi prodajo brez dražbe dovoliti.

§. 233.

Sploh ne more varh v vsih opravkih, ki pri važnih pre-
 ne zadevajo rednega gospodarjenja, in ki so membah, ki se
 imajo narediti;
 kaj važniši, ničesa brez privoljenja sodnije
 početi. On ne more torej iz svoje moči no-
 bene dedine se odpovedati, ali brezpogojno
 je vzeti; nobenega svojemu varstvu zaupane-
 ga blaga oddati; nobene zakupne pogodbe
 skleniti; nobenega s postavno gotovostjo na-
 loženega kapitala odpovedati; nobene tirjave
 odstopiti; nobene pravde poravnati; nobene
 fabrike, kupčije in obertnije brez dovoljenja
 sodnije začeti, nadaljevati ali opustiti.

§. 234.

Varh ne more sam odsebe prejeti nobene-
 ga maloletnikovega kapitala, kadar se nazaj
 plača. Dolžnik, komur se tak kapital odpove,
 mora v svojo varnost od varha tirjati, da mu
 pokaže sodnijsko dovoljenje, kapital prejeti,
 in se ne sme s samim plačilnim (oddolžnim)
 listom od varha zadovoliti; dano mu je tudi
 kadar se kapī-
 tali prejemajo;

na voljo, plačilo na ravnost sodnii sami opravi-
viti.

§. 235.

Kolikorkrat se primeri, da se ima kak
dolžen kapital verniti, mora varh previditi,
kako bi ga bilo koristno oberniti, in k djan-
skemu obernjenju poterjenje sodnije izprositi.

§. 236.

Od tirjav, v kterih dokaz ni nobenih pi-
sem, si mora varh pisma zadobiti, in sku-
šati, da tiste, ki niso zavarvane, kolikor je mo-
goče, zavarva, ali ob izteku jih potirjati.
Vendar naj se kapital maloletnega staršem ne
odpoveduje, če ravno ni postavno zavarvan,
pa maloletni vendar, kakor je podoba, v nobeni
nevarnosti zgube ni, če bi jih povračilo težko
stalo brez oddaje svojega nepremakljivega
blaga ali brez odstopa od svoje obertnije.

kadar se kapi-
tali dalje obra-
čajo;

k zagotavlje-
nju nezavarvanih
tirjav.

§. 237.

Varh ni dolžan, pri nastopu varstva za-
gotovščine dati. On ostaja tudi zanaprej za-
gotovščine prost, dokler na tanjko spolnuje,
kar postava za varnost premoženja vелеva,
in o pravem času redoma račun daje.

Zagotovščina.
(kaveia).

§. 238.

Praviloma je vsak varh in vsak skerbnik
zavezan, dajati račun od oskerbovanja, ki
mu je zaupano. Zapustnik more sicer varha
od dajanja računa glede tistega zneska, kte-
rega je prostovoljno zapustil, odvezati; tudi
varstvina sodnija to more, če ni podoba, da
bi dohodki stroške za izderževanje in izrejo
maloletnega presegli; v popis vzeto poglavno
premoženje pa in kapital mora varh vsigdar
izkazati, in tudi čez stan maloletnega, ako se
v njem kaka važna prememba zgodi, poro-
čiti.

Dolžnost račun
dajati.

§. 239.

Čas, kadaj se račun poda.

Računi se morajo konec vsakega leta ali naj pozneje v dveh mescih po njega izteku z vsemi potrebnimi zkazali varstvinii sodnii izročiti. V teh računih se morajo dohodki in izdajki, preostanek ali pomanjšanje kapitala na tanjko zaznamvati. Ako v premoženju maloletnega kupčija biva, se ima sodnija s predloženo poverjeno sklenitvijo računa ali s tako imenovano bilanco zadovoliti, in jo skrivno imeti. Proti varhu, ki bi v odločenem času računa ne podal, se je okoljščinam primernih pravnih sredstev sile poslužiti.

§. 240.

Kraj, kjer se ima račun polagati.

Če maloletnik v različnih deželah nepremakljivo blago v posesti ima, in je njega oskerbovanje enemu samemu varhu zaupano; mora varh za vsako deželo poseben račun deržati in ondešnji oblastnii predlagati; vendar mu je prosto, v prid maloletnega ostanek premoženja

v eni deželi ležečega v drugi deželi porabiti.

§. 241.

Varstvina sodnija je dolžna, varhove račune po posebnih predpisih od oseb v računstvu najdenih in od zvedenih pregledati in popraviti dati, in njih rešenje varhu podeliti.

Kako se račun reši.

§. 242.

Če se je v računih kaj pozabilo, ali kakoršna koli druga pomota zgodila, ne more to ne varhu, ne maloletnemu v škodo biti.

§. 243.

Maloletni ne more ne kakor tožnik, ne kakor toženc pred sodnijo priti; njega mora varh ali sam, ali po kom drugem namestvati.

Posebni predpisi za varha pri posrednem oskerbovanju premoženja. Zlasti pri namestovanju.

§. 244.

Maloletni ima sicer pravico, si s pripuščenimi deli brez pripomoči svojega varha kaj

Pri pogodbah maloletnika.

pridobiti; vendar pa brez poterjenja varstva ne more ne kaj svojega oddati, ne kake dolžnosti na se vzeti.

§. 245.

Sosebno ne morejo maloletni brez dovoljenja varstva nobenega veljavnega zakona skleniti (§§. 49—51).

§. 246.

V katerih primerjih se maloletni brez dovoljenja varha zavezuje.

Ako je maloletni tudi brez dovoljenja svojega varha v službo stopil, ga varh brez važnega vzroka pred postavno ali pogojeno dobo ne more nazaj poklicati; s tim, kar si tako ali kako drugače s svojo pridnostjo pridobi, kakor tudi s tistimi rečmi, ki so mu bile po tem, ko je dorastel, za njegovo rabo izročene, more prosto ravnati in se zavezati.

§. 247.

Maloletnemu, ki je dvajseto leto življenja spolnil, sme nadvarstvo čisti ostanek njegovih dohodkov prepustiti, da ga sam slo-

bodno oskerbljuje; zastran tega, njegovemu oskerbovanju zaupanega zneska ima pravico, se iz lastne moči zavezati.

§. 248.

Maloletnik, ki se po spolnjenem dvajsetem letu pri kakem opravilu polnoletnega dela, je za vso škodo odgovoren, če druga stran, preden se je opravilo sklenilo, ni lahko mogla še le popraševati, ali je res, kar terdi, ali ne. Sploh je on tudi zastran družih prepovedanih djanj in za škodo po svoji krivnji napravljeno kakor s svojo osebo, tako tudi s svojim premoženjem odgovoren.

§. 249.

Varstvo se končuje popolnoma s smertjo maloletnega. Če pa varh umre, ali če ga odstavijo, se mora po postavnem predpisu (§§. 198 in 199) drugi postaviti.

Varstvo neha-
va:
a) s smertjo;

§. 250.

Varstvo se končuje tudi, kadar oče ne-

b) po odprav-
ljenem zadržku

rabe očetovske kaj časa zadržano rabo svoje oblasti zopet
oblasti; prevzame (§. 176).

§. 251.

e) zavoljo
djanjske polno-
letnosti;

Varstvo ugasne tudi prec, ko je varvanc polnoletnost dosegel; ali varstvina sodnija sme na prošnjo ali po zaslišanju varha in žlahte, zavoljo telesnih ali dušnih slabosti varvanca, zavolj zapravljivosti ali zavolj družih važnih vzrokov zavkazati, da naj varstvo še dalje in brez odločbe, doklej terpi. Ti vkaž se mora pa primerni čas popred, kakor polnoletnost nastopi, javno oznaniti.

§. 252.

d) zavoljo pol-
noletnosti, ki se
po spregledu za
pravno ima;

Maloletnemu, ki je dvajseto leto spolnil, more varstvina sodnija, zaslišavši popred mnenje varha in če je treba tudi najbližje žlahte, spregled starosti dovoliti, in ga polnoletnega izreči. Če oblastnija maloletnemu dopusti kupčijo ali obertnijo, je s tim ob enem za polnoletnega izrečen. Izrečenje polnolet-

nosti ima popolnoma enako pravno moč, kakor prava polnoletnost.

§. 253.

Odpuščenje varha sklepa sodnija v nekte-^{e) po ured-}
rih primerlejih uredoma; v družih, če se za^{ski ali proše-}
ni odvezi varha,
to prosi.

§. 254.

Varh se mora iz uredske dolžnosti odpu-^{Primerleji ured-}
stiti, če varstva po dolžnosti ne oskerbljuje; ^{skega odstavlja-}
nja.
če je neprikladen spoznan; ali če se pri njem
taki zaderžki pokažejo, kateri bi mu bili po
postavi branili, varstvo prevzeti.

§. 255.

Če se mati, ki je varhinja svojemu otroku, zopet omoži, mora ona sama, ali sovarh to varstveni sodnii naznaniti, da ona razsodi,

ali ji sme dovoliti, da bode na dalje varhinja, ali ne.

§. 256.

Če sta zapustnik ali sodnija varha le za nekaj časa postavila, ali ga za kaki zaznamvani prigodik izklenila; se mora on odpustiti, kakor hitro je ti čas pretekkel, ali zaznamvan primerlej se zgodil.

§. 257.

Primerleji od
varha,

Če za varstva taki vzroki nastopijo, ki bi bili varha po postavi od varstva oprostili ali izklenili; ima on v prvem primerleju pravico, v drugem pa dolžnost, prositi, da ga odpuste.

§. 258.

Varhu, kateremu je bilo varstvo naloženo, ker so ga za naj bližjega žlahtnika maloletnega imeli, je dano na voljo, pozneje najdenega bližjega in pripravnega žlahtnika na svoje mesto nasvetvati; bližji žlahtnik pa nima nobene pravice tirjati, da bi mu manj bliženj žlahtnik že nastopljeno varstvo prepu-

stil; razun če bi bil pred zaderžan, se oglašiti.

§. 259.

Mati ali brat smeta, če sta o postavljanju varstva še sama maloletna bila, po doseženi polnoletnosti se za varstvo potegniti. Tudi je vsakemu žlahtniku na voljo dano, če je sodnija nežlahtnika k varstvu poklicala, dokler leto ne preteče, za prevzetje varstva se oglašiti.

ali od drugih pravno prošene-ga odpuščenja.

§. 260.

Ako se maloletna omoži, prevdarja sodnija, ali gre skerbstvo zakonskemu družetu prepustiti (§. 175).

§. 261.

Varh more praviloma le konec varstvinega leta, po tem ko je njegov naslednik oskerbovanje premoženja redno prevzel, od varstva odstopiti. Če pa sodnija za varnost osebe ali

Pogoji k odstavljenu varha :
a) navadna doba;

premoženja potrebno spozna, mu ga sine precij odvezeti.

§. 262.

b) končni račun;

Varh je zavezan, naj dalj v dveh mescih po dokončanem varstvu svoj končni račun sodnii podati, in po tem ko ga leta pretrese in prav najde, dobi od nje sprično pismo, da je svoj ured pošteno in po redu opravljal. To pismo ga pa dolžnosti iz kakega pozneje razodetega goljufnega djanja ne odvezuje.

§. 263.

c) prepodaja premoženja.

Na konec varstva je varhova dolžnost premoženje polnoletniku, ali, novemu varhu proti prejemnemu listu predati, in to pri sodnii skazati. Napravljen zaznamek premoženja in poterjeni letni računi so vodilo pri tacih predajah.

§. 264.

Odgovornost varha zavolj tuje krivnje.

Sploh odgovarja varh le za svojo krivnjo in ne tudi za krivnjo svojih podložnih. Če je

pa vedoma nepripravne osebe v službo vzel, če je take obderžal, ali če ni silil, da bi se škoda povernila, katero so one napravile; je tudi zastran te nemarnosti odgovoren.

§. 265.

Tudi varstvena sodnija, ki je svoj ured v Subsidiarna odgovornost varstvine sodnije. škodo maloletnega zanemarila, je za to odgovorna, in če drugih sredstev za povračilo ni, dolžna, škodo poverniti.

§. 266.

Marljivim varhom sme sodnija iz prihranjenih dohodkov primerno letno plačilo odkazati; vendar ne sme to plačilo nikoli več kakor pet od sto čistih dohodkov znesti, in k večjemu štiri tisuč goldinarjev na leto doseči.

Plačilo varha:
a) letno;

§. 267.

Če je premoženje maloletnega tako majhno, da se malo ali nič ob letu prihraniti ne b) ali pri izstopu.

da; se more varhu, ki je premoženje neumanjšano ohranil, ali maloletnemu spodobno presterbljenje zadobil, saj konec varstva okoljščinam primerno plačilo podeliti.

§. 268.

Pravne sredstva varha pri pritožbah.

Varh, ki meni, da mu je s kakim ukazom varstvine sodnije krivica storjena, naj pritožbo najpred ravno tisti sodnii, in samo, če bi ta pritožba nič ne izdala, rekurs vikši sodnii poda.

§. 269.

II. Od skerbstva.

Kaj je skerbstvo ali kuratorstvo.

Osebam, ki svojih reči same oskerbovati, in svojih pravic same varovati ne morejo, naj sodnija, če očetovske ali varstvine oblasti ni, skerbnika ali opravnika postavi.

§. 270.

Primerleji skerbstva:

To se godi: pri maloletnih, ki v drugi deželi nepremakljivo blago imajo (§. 225); ali kterih v posebnem primerleji oče ali varh na-

mestvati ne more; pri polnoletnih, ki se zblaznijo ali pobebijo; pri izrečenih zapravljivcih; pri nerojenih; nekterikrat tudi pri gluhonemih; pri nepričujocih in kaznjencih.

§. 271.

V opravih, ki se med starši in maloletnim otrokom, ali med varhom in maloletnikom namerjajo, se mora sodnija prositi, da maloletnemu posebnega skerbnika postavi.

a) za maloletne;

§. 272.

Če se med dvema, ali več maloletnimi, ki imajo ravno tistega varha, pravde namerijo, ne sme varh nobenega teh maloletnih namestovati; ampak mora sodnijo prositi, da vsakemu posebej družega skerbnika postavi.

§. 273.

Za blaznega (brezumnika) ali beba se sme le tisti imeti, kterega je sodnija za takega izrekla, potem, ko se je njegovo vede-

b) za blazne in bebe;

nje na tanjko preskusilo in so bili tudi zdravniki zaslišani, ki jih je sodnija k temu poklicala. Za zapravljevca pa mora sodnija tistega izreči, od ktere ga je po prejetem naznanilu, in po preiskavi zastran tega napravljene očitno, da svoje premoženje brez premislika trati, in lahko miselno ali pod pogubnimi pogoji v zamem jemaje, sebi ali svoji rodovini prihodnjo revšino pripravlja. V obeh primerlejih se mora izrečenje sodnije javno oznaniti.

§. 274.

Glede nerojenih se opravnik postavlja ali za prihodnji zarod sploh, ali za že spočeti telesni plod (§. 22). V prvem primerleju je opravnik dolžan za to skerbeti, da se zarod pri kaki njemu namenjeni zapuščini ne prikrati; v drugem primerleju pa, da se pravice še nerojenega otroka obvarvajo.

e) za zapravljevca ;

d) za nerojene ;

§. 275.

Gluhonemi, če so ob enem bebi, ostaja^{e)} za gluho-
 mutce;
 jajo stanovitno pod varstvom; če so pa po
 nastopu pet in dvajsetega leta prikladni, svoje
 opravila oskerbovati, se jim proti njih volji
 noben skerbnik postaviti ne sme; samo pred
 sodnijo ne morejo nikdar brez zagovornika
 priti.

§. 276.

Za nepričujoče, ali za deležnike v kakem ^{f)} za nepriče-
 opravilu, ki so sodnii ti čas še neznani, se joče in za nezna-
 skerbnik takrat postavlja, kadar niso nobene ne deležnike v ka-
 ga rednega opravnika pustili, brez tega pa bi kem opravilu;
 njih pravice zavolj zamude v nevarnost priha-
 jale, ali bi se pravice koga družega v svojem
 teku zaverale. Ako je prebivališče nepričujo-
 čega znano, mu mora njegov skerbnik nazna-
 niti stan njegovih zadev, in te zadeve, če se
 kaj družega ne zaukaže, kakor zadeve kace-
 ga maloletnega oskerbovati.

§. 277.

Ako nastopijo pogoji po postavi v §. 24
 odločeni, in kdo zaprosi, da bi se kak

nepričujoč sodno za mertvega izrekel, je dolžnost sodnije, pred vsim temu nepričujočemu skerbnika postaviti; na to se on po izroku na celo leto razpisanem povabi s tim pristavkom, da ga bode sodnja izrekla za mertvega, če se v tem času ne prikaže, ali kako drugače sodnii ne naznani, da je živ.

§. 278.

Dan, ktereга je izrečenje smerti svojo pravno moč zadobilo, se ima za pravni smertni dan nepričujočega; vendar izrečenje smerti ne izklepa dokaza, da je nepričujoči pred ali pozneje umerl; ali, da je še živ. Če se to dokaže, gre s tistim, ki je na podlagi sodnega izrečenja smerti premoženje v posest vzel, kakor z drugim poštenim posestnikom ravnati.

§. 279.

Hudodelniku, v nar težjo, ali težko ječo obsojenemu, je treba skerbnika postaviti, če

g) za kaz-njence.

ima kako premoženje, katero bi bilo zavoljo dalj terpeče kazni nevarnosti podverženo.

§. 280.

Sodnija, kateri pristoji imenovati varha, postavlja praviloma z ravno tisto opaznostjo in po ravno tistih vodilih tudi skerbnika. Če pa gre za oskerbovanje kake reči ali kakega opravila, ki spada pod drugo sodnijo; naj ta sodnija tudi skerbnika imenuje.

Postavljenje
skerbatvo.

§. 281.

Kdor ima lastnosti potrebne za varstvinu ured, sme tudi skerbstvo prevzeti. Tudi veljajo pri skerbstvu ravno tisti izgovori in tiste predstva, kakor pri varstvu.

Izgovori.

§. 282.

Pravice in dolžnosti skerbnikov, ki imajo skerbeti ali samo za upravljanje premoženja, ali ob enem tudi za osebo svojega oskerbo-

Pravice in dolž-
nosti.

vanea, je soditi po predpisih, varhom zastran tega danih.

§. 283.

Skerbstvo nehava, kadar so skerbniku zaupane opravila dokončane, ali kadar minejo vzroki, ki so oskerbovancu branili, svoje reči opravljati. Ali je blazni ali bebi um zadel; ravno tako, ali se je volja zapravljavcova iz korenine in stanovitno zboljšala, to se mora po natanjnjem preiskanju okoljščin razsoditi iz dolge skušnje, in v prvem primerleju ob enem iz spričeval zdravnikov, ki jih sodnija za preiskovanje odbere.

§. 284.

Posebne previdnosti pri varstvu in skerbstvu kmetijskega stanu so v političnih postavah zapopadene.

Vgasnenje skerbstva.

Izjema glede kmetovskega stanu.

Občni
deržavljanski zakonik

za

vse nemške dedne dežele
avstrijskega cesarstva.

Del II.

Na Dunaji.

Iz c. k. dvorne in deržavne tiskarnice.

1853.

Opění

deržavljanski zakonik

očinim sebat in zadržati življenja in
ojoa, ki so v obliki in
vse nemške dobne države
avstrijskega cesarstva.
in vseh njegovih
in vseh njegovih
in vseh njegovih

Na Dunaji.

in c. k. drava in deržavne tiskarnice.

1878.

§. 287.

Drugi del**državlanskega zakonika.****Od prava reči.****Od reči in njih pravnega razdeljenja.**

§. 285.

Vse, kar se loči od osebe, in ljudem za rabo služi, se v pravnem pomenu reč imenuje.

Kaj so reči v pravnem pomenu.

§. 286.

Reči v državi so ali državno ali privatno Razdeljenje reči

po različnosti tega, čigaršne so.

blago. Poslednje je blago posameznih ali skupnih (moralnih) oseb, manjših družb ali celih občin.

§. 287.

Ničije reči; javno blago in državno premoženje.

Rečem, ki so prepuščene vsim udom države za prisvojenje, se pravi ničigaršne reči. Tiste, ki so jim le za rabo pripuščene, kakor: deželne ceste, velike in majhne reke, morske loke (pristanišča), morski bregovi, se imenujejo občno ali javno blago. Kar je za zalaganje državnih potreb odločeno, kakor: pravica denar kovati, ali pošte in druge vladarske predpravice, kamersko blago, rudniki in soline, davki in coli, se imenuje državno premoženje.

§. 288.

Občinsko blago; občinsko premoženje.

Ravno tako so reči, ki po deželni ustavi za rabo vsacega souda kake občine služijo, občinsko blago; tiste pa, katerih dohodki so odločeni za opravljanje občinskih potroškov, občinsko premoženje.

§. 289.

Tudi tisto premoženje državnega vladarja, katerega ne posestva kakor državni glavar, se ima za privatno blago.

Privatno blago državnega vladarja.

§. 290.

V tem privatnem pravu zapopadene predpise zastran tega, kako se reči morejo pravno pridobiti, ohraniti in na druge prenesti, naj praviloma tudi oskerbniki državnega in občinskega blaga, ali državnega in občinskega premoženja, spolnujejo. Različni in posebni predpisi, ki zadevajo oskerbovanje in rabo takošnega blaga, so zapopadeni v državnem pravu in v političnih ukazih.

Občni predpis glede teh raznih verst blaga.

§. 291.

Reči se po razločku svoje kakovosti dele: v telesne in netelesne; v premakljive in nepremakljive; v porabljive in neporabljive; v cenljive in necenljive.

Razdelitev reči po razločku njihove kakovosti

§. 292.

Telesne in netelesne reči ;

Telesne reči so tiste, ki se očitivajo; druge se imenujejo netelesne; n. pr. pravica zverino, ribe loviti, in vse druge pravice.

§. 293.

premakljive in nepremakljive.

Reči, ki se dajo od enega na drugo mesto prestaviti brez poškodovanja svojega bistva, so premakljive; v nasprotnem primerleju so nepremakljive. Reči, ki so same na sebi premakljive, se imajo v pravnem zmyslu za nepremakljive, če so po postavi ali po lastnikovi namembi pritiklina nepremakljive reči.

§. 294.

Pritikljina sploh,

Pod pritiklino se razumeva tisto, kar se deva v stanovitno zvezo s kako rečjo. Med njo se šteje ne samo prirastek kake reči, dokler ni od nje ločen, ampak tudi postranske reči, brez katerih se glavna reč rabiti ne more,

ali ktere je postava ali lastnik za stanovitno rabo glavne reči odločil.

§. 295.

Trava, drevje, plodi (pridelki), in vse reči za rabo, ktere zemlja na svojem poveršju rodi, so tako dolgo nepremakljivo premoženje, dokler se niso od tal (zemlje) odločile. Clo ribe v ribniku, in zverine v gojzdu postajajo še le tikrat premakljivo blago, kadar so se ribe iz ribnika ulovile, in zveri ujele ali ubile.

zlasti pri zem-
ljiščih in ribnikih;

§. 296.

Tudi žito, les, klaja (piča) in vsi drugi, če ravno že spravljeni pridelki, kakor vsa živa, in vse orodje in vsa oprava, ki gre k ležečemu blagu, se imajo za nepremakljive reči, kolikor so potrebne za nadaljno redno gospodarjenje.

§. 297.

Ravno tako se šteje k nepremakljivim rečem vse tisto, kar se na tleh s tim namenom pozida, da ima vedno na njih ostati, ka-

in pri stavbah;

kor: hiše in druge poslopja z zračnim prostorom, ki je v navpični črti nad njimi; dalje: ne le vse, kar je v tleh priterjeno, vzdano, privarjeno in pribito, kakor: ponve za kuhanje ola, kotli za žganje in vdelane omare, ampak tudi tiste reči, ki so za vedno rabo kake celotne namenjene; n. pr. štepihne (vodnjaške) vedra, vervi, lanci ali verige, gasivno orodje in druge take reči.

§. 298.

Pravice se imajo premakljivim rečem prištevajo, če niso s posestjo nepremakljive reči zvezane, ali v deželni ustavi za nepremakljivo reč izrečene.

§. 299.

Tirjave (dolgi) se s tim, da se zavarvajo na nepremakljivo blago, v nepremakljivo premoženje ne premenjajo.

§. 300.

Nepremakljive reči so podveržene postavam okraja, v katerem leže; vse druge reči

Pravice se imajo praviloma za premakljive reči;

tudi vpisane terjave.

Po katerih postavah se imajo nepremakljive, in po katerih pre-

nasproti stoje pod enakimi postavami, kakor mahljive reči pre-
oseba njih lastnika. sojevati.

§. 301.

Reči, ktere ne dajejo navadne koristi, ako se ne razdenejo ali ne povžijejo, se imenujejo porabljive; reči nasprotne kakovosti pa neporabljive. Porabljive in neporabljive reči.

§. 302.

Več posebnih reči skup, ki se imajo za eno reč in se navadno z enim vkupnim imenom zaznamvajo, je vsota (sklada), in se čisla za celotino. Skupnost reči ali sklada (*universitas rerum*).

§. 303.

Cenljive reči so tiste, katerih vrednost se da s tim odločiti, da se z drugimi reči primerjajo, ki med ljudmi gredo; k tim se štejejo tudi službe, dela z roko in glavo. Reči nasproti, katerih vrednost se po nobenem primerjanju z drugimi reči, ki med ljudmi gredo, odločiti ne more, se imenujejo necenljive. Cenljive in necenljive;

§. 304.

Odločeni vrednosti kake reči se pravi nje- Merilo sodnij-
ske cenitve.

na cena. Ako ima sodnija kako reč ceniti, se postavlja cena v dnarjih.

§. 305.

Redna in izredna cena.

Ako se reč ceni po koristi, ktero glede na čas in kraj navadno in sploh daje, je to redna in občna cena; če se pa na posebne razmere tistega, komur se mora vrednost poverniti, in pa na to gleda, da se mu je reč zavoljo naključbenih lastnosti posebno priljubila, je cena izredna.

§. 306.

Ktera se ima pri sodnijskih cenitvah za vodilo jemati.

V vsih primerlejih, kjer ni nič družega izgovorjeno, ali v postavi ukazano, se mora, kadar se kaka reč ceni, občna cena za vodilo vzeti.

§. 307.

Kaj so stvarne in osebne pravice reči.

Pravice, ki osebi nad kako rečjo gredo, ne glede na to ali uno osebo, se imenujejo stvarne pravice. Pravicam, ki do kake reči le proti nekim osebam neposredoma iz postave,

ali iz vezavnega djanja izvirajo, se pravi osebne pravice reči.

§. 308.

Stvarne pravice reči so: pravica posesti, lasti, zastave, služnosti in dedine.

Pervi oddelk

p r a v a r e č i.

Od stvarnih pravic.

Pervo poglavje.

Od posesti.

§. 309.

Kdor ima kako reč v svoji moči ali hranbi, se imenuje nje imetnik. Če ima imetnik kake reči voljo, jo za svojo obderžati, je njen posestnik.

Imetnik.
Posestnik.

§. 310.

Osebe, ki nimajo uma, so same na sebi nezmožne, posest zadobiti. Nje nadomestva varh ali skerbnik. Nedorasli, ki so leta detinstva spolnili, morejo sami po sebi reč v posest vzeti.

Pridobljenje
posesti.

Zmožnost osebe k pridobljenju
posesti.

§. 311.

Vse telesne in netelesne reči, ki pravno med ljudmi gredo, je moč v posest vzeti.

Predmeti posesti.

§. 312.

Telesne, premakljive reči se jemljejo v posest, ako jih kdo z životom (fizično) prime, odpelje ali shrani; nepremakljive pa, če nastopi, jih omeji, ogradi, zaznamva ali obdela. Posest netelesnih reči ali pravic zadbiva, kdor se jih v lastnem imenu posluži.

Načini pridobivanja posesti;

§. 313.

Poslužuje se kdo pravice, ako od drugega kaj kakor dolžnost tirja, in ta mu jo opravi; dalej, če kdo reč koga družega z njegovim dopuščanjem v svojo korist obrača; zadnjič, če kdo na tujo prepoved opusti to, kar bi sicer storiti imel pravico.

zlasti priterdivne, zanikavne ali prepovedne pravice.

§. 314.

Neposredni in
posredni način
posest pridobiti.

Posest pravic, kakor tudi telesnih reči se
dobiva ali neposredoma, če se kdo ničijih
pravice in reči; ali posredoma, če se pravice
ali reči, ki je koga drugzega bila, poprime.

§. 315.

Obseg pridob-
ljenja.

Z neposrednim in s posrednim samolast-
nim posedanjem se le toliko v posest do-
biva, kolikor se je bilo zares prijelo, zasto-
pilo, rabilo, zaznamvalo ali shranilo; pri po-
srednem, kadar nam imetnik v svojem ali v ime-
nu drugzega pravico ali reč prepusti, se zado-
biva vse, kar je prejšni imetnik imel in po
razločnih znamenjih predal, in ni potreba,
da bi se vsak del celotine posebej prevzel.

§. 316.

Postavna, ne-
postavna posest.

Posest reči se imenuje postavna, če se na
veljavno ime (naslov) opira, to je, na pravno

podstavo, s katero se kaj pridobiti more. V nasprotnem primerleju se imenuje nepostavna.

§. 317.

Pri ničijih rečeh izvira pravno ime iz prirojene slobode, delati to, kar pravic drugih ne žali; pri drugih iz volje prejšnega posestnika, ali iz sodnikove razsodbe; ali zadnjič iz postave, s katero se komu pravica do posesti dodeljuje.

Glavno ime postavne posesti.

§. 318.

Imetnik, ki ima kako reč ne v svojem, ampak v imenu koga drugega, še nima nobene pravne podstave, to reč v posest vzeti.

Imetnik še nima nobenega imena;

§. 319.

Imetnik reči nima pravice, podstavo svojega hranjenja samolastno premeniti, in si s tim pravno ime prilastiti; tisti pa, ki je doslej reč v lastnem imenu postavno posestval, more posestno pravico drugemu prepustiti in reč za naprej v njegovem imenu imeti.

in ga ne more samolastno doseči.

§. 320.

Učinek samega imena.

Z veljavnim imenom se zadobiva le pravica do posesti reči, ne pa posest sama. Kdor ima samo pravico do posesti, ne sme, ako bi se mu posest odrekla, samolastno va-njo se spraviti; on jo mora od rednega sodnika, nanašaje se na svoje pravno ime, po pravdi tirjati.

§. 321.

Kaj je k djanjski posestni pravici potreba.

Kjer so tako imenovane deželne, mestne ali zemljišne bukve, ali drugi taki javni vpisniki vpeljani, se zadobiva postavna posest stvarne pravice do nepremakljivih reči le z rednim vpisanjem v te javne bukve.

§. 322.

Ce se je premakljiva reč več osebam eni za drugo predala; gre posestna pravica tisti, ktera jo ima v svoji oblasti. Ako je pa reč nepremakljiva, in če so javne bukve vpeljane; pristoji posestna pravica edino tistemu, ki je kakor nje posestnik vpisan.

§. 323.

Posestnik reči ima za se pravno domnevo veljavnega imena; on se torej ne more pozvati, da bi ga povedal.

Posestnik se ne more k napovedanju pravne podlage siliti.

§. 324.

K temu ga tudi tikrat še ni moč pozvati, kadar kdo terdi, da se posest njegovega nasprotnika z drugimi pravnimi domnevami, n. pr. s prostostjo lastnine zediniti ne da. V takih primerlejih mora terdeči nasprotnik pred rednim sodnikom tožiti, in svojo dozdevno močnejšo pravico dokazati. V dvombi gre posestniku predstvo.

§. 325.

Koliko da je posestnik reči, ktere prehod med ljudmi je prepovedan, ali ki se ukradena zdi, pravno ime svoje posesti naznaniti dolžan, to vstanovljujejo kazenske in politične postave.

Izjema.

§. 326.

Kdor iz verjetnih vzrokov misli, da je reč, ktero posestva, njegova, je pošten po-

Pošteni in nepoštenj posestnik (dobre, zle vere).

sestnik. Nepošten posestnik je tisti, ki ve, ali si mora iz okoljščin misliti, da je reč, ktera je v njegovi posesti, koga drugega. Zavoljo zmote v dogodkih ali zavoljo neznanja postavnih predpisov more kdo nepostaven (§. 316) in vendar pošten posestnik biti.

§. 327.

Kako soposestnik nepošten ali nepostaven posestnik postane.

Če kaka oseba posestva reč samo, druga pa pravico na vse ali na nekatere užitke te reči; je mogoče, da je ravno tista oseba, če mejo svoje pravice prestopi, v različnih ozirih pošten in nepošten, postaven in nepostaven posestnik.

§. 328.

Razsoja poštenosti posesti.

Poštenost ali nepoštenost posesti mora, če pravda vstane, sodnik razsoditi. V dvombi stoji domneva za poštenost posesti.

§. 329.

Terpež posesti.

Pošten posestnik sme že samo zavoljo poštene posesti reč, ktero posestva, brez

odgovornosti po svoji volji rabiti, porabiti, Prave poštene posesti:
tudi clo uničiti. a) glede bistva reči;

§. 330.

Poštenemu posestniku gre ves iz reči iz- b) glede vžitkov;
virajoči plod (sad), da je le od reči odločen bil;
njegovi so tudi vsi drugi že prejeti vžitki,
kolikor se je bil v času mirne posesti rok, jih
prejeti, že stekel.

§. 331.

Ako je pošteni posestnik za reč kaj po- c) glede potroškov.
trošil, bodisi, da je k stanovitnemu ohranjenju
bistva neogiblivo potrebno, ali za pomnože-
nje še terpečih vžitkov koristno bilo, mu gre
povračilo po sedanji vrednosti, kolikor v dja-
nju storjenega potroška ne presega.

§. 332.

Potroški samo za veselje in zavolj olep-
šanja storjeni se le toliko povračujejo, kolikor
je reč po občni vrednosti s tim za res pridobila;
vendar je poprejšnemu posestniku na

izbor dano, vse za se odvzeti, kar je moč brez poškodovanja bistva odvzeti.

§. 333.

Tudi pošteni posestnik ne more tirjati cene, katero je svojemu predniku za sebi prepuščeno reč dal. Kdor je pa tujo reč, katero bi bil lastnik težko drugače zopet dobil, pošteno izkupil in s tim lastniku dokazljivo korist napravil, more primerno povračilo tirjati.

Pravica do povračila cene.

§. 334.

Ali gre poštemu imetniku pravica, zavoljo svoje tirjave zadržati reč, se odločuje v poglavju od zastavne pravice.

§. 335.

Nepošteni posestnik je dolžan, ne samo s posestjo tuje reči zadobljene dobičke nazaj dati; ampak tudi tiste, ktere bi bil poškodvani zadobil, in vso s svojo posestjo napravljeno škodo poverniti. Ako je nepošteni posestnik z djanjem, katero je po kazenskih po-

Dolžnost nepoštenega posestnika.

stavah prepovedano, v posest prišel, sega povračilo do vrednosti posebnega priljubljenja.

§. 336.

Če je nepošteni posestnik za reč kaj potrošil, gre na to obračati, kar je v poglavju od pooblaščenja zapovedano zastran potroškov, ki jih je opravilnik brez naročila storil.

§. 337.

Posest občine se sodi po poštenosti ali nepoštenosti pooblaščenecov, ki delajo v imenu Razsoja poštenosti posesti kakor občine. soudov. Vendar morajo vselej nepošteni pošteni udom, kakor tudi lastniku škodo poverniti.

§. 338.

Tudi s poštenim posestnikom, če je po Koliko s tožbo posest nepoštena postane. izreku sodnika obsojen, reč nazaj dati, je, kar se tiče povračanja vžitkov in škode, kakor tudi zastran potroškov, od časa vročene mu tožbe naprej, tako ravnati, kakor z nepošte-

nim posestnikom; vendar je za naključbo, ktera bi reči pri lastniku ne bila zadela, le tiktat odgovoren, če je prederzno se pravdaje odlašal, jo nazaj dati.

§. 339.

Pravne sredstva posestnika pri motenju njegove posesti;

Posest naj bode kakoršna koli, vendar ni dopuščeno nikomur, samolastno jo motiti. Motjeni ima pravico pri sodnii tirjati, da se napadanje prepove, in dokazana škoda poverne.

§. 340.

zlasti s stavljenjem;

Ako pravice posestnika nepremakljive reči ali kake stvarne pravice zavolj stavljenja (zidanja) novega poslopja, vodnega ali družega dela v nevarnost pridejo, in se začetnik dela proti njemu ni po predpisu občnega sodnega reda zavaroval; ima v nevarnost pripravljeni pravico, prepoved take novine pred sodnijo tirjati, in sodnija je dolžna to reč, kar je moč, nagloma razsoditi.

§. 341.

Dokler se reč ne razsodi, naj sodnija praviloma ne dopušča, dalej delati. Samo v bližni, očitni nevarnosti, ali, če početnik dela da primerno zavarvanje, da hoče reč v prejšni stan postaviti in škodo poverniti, prepovednik nasproti pa v zadnjem primerleju nobenega podobnega zavarvanja za nasledke svoje prepovedi ne daje, naj se dovoli, med tim naprej delati.

§. 342.

Kar je v poprejšnih §§. glede novega stavljenja zapovedano, velja tudi za podiranje starega poslopja, ali drugega dela.

§. 343.

Ako posestnik stvarne pravice dokazati more, da se hoče kaka že stoječa tuja stavba ali druga tuja reč podreti, in da mu očitna škoda žuga; ima pravico pri sodnii zavarvanje tir- in pri nevarnosti ohstoječe stavbe.

jati, če ni že politična oblastnija za javno varnost dovolj poskerbela.

§. 344.

Pravne sredstva
k ohranjenju posestnega stanu:
a) pri silni nevarnosti;

Pravicam posesti se prišteva tudi pravica, se v svoji posesti braniti, in kadar bi sodnikova pomoč prepozno prišla, silo s primerno silo odbijati (§. 19). Verh tega je skerbeti politični oblastnii, da se javni pokoj ohrani, kazenski sodnii pa, da se javne posilnosti kaznujejo.

§. 345.

b) proti nepristnemu posestniku;

Če se kdo v posest vrine, ali z zvijačo ali prošnjo skrivoma vleze, in to, kar mu kdo iz dobrote dopušča, ne prevzemaje vedno terpeče dolžnosti, v stanovitno pravico premeniti skuša; postaja na sebi nepostavna in nepoštena posest verh tega še nepristna; v nasprotnih primerlejih se ima posest za pristno.

§. 346.

Zoper vsakega nepristnega posestnika je moč ne samo postavljene na poprejšni stan, ampak tudi odškodvanje iztožiti. Oboje mora sodnija po pravni obravnavi ukazati, tudi ne gledaje na močnejšo pravico, katero bi tože- nec do reči imeti utegnil.

§. 347.

Ako se ne pokaže pri tej priči, kdo da je ^{e) kadar je} pristni posesti, in koliko ima ena ali druga ^{pristnost posesti} stran pravice na podporo sodnije; se prepiru ^{dvomljiva;} podveržena reč toliko časa sodnii ali komu drugemu izroči, da jo hrani, dokler se pravda zastran posesti ne obravna in razsodi. Kdor pravdo zgubi, sme tudi še po tej razsodbi iz dozdevne močnejše pravice do reči tožiti.

§. 348.

Če zgolj imetnika več iskavcov posesti h ^{Zavarvavni pri-} krati poprime, naj reč preda, in je kdo med ^{pomočki imetnika} njimi, v kogar imenu se je reč hranila; jo je ^{proti več vkup} ^{zadevajočim is-} ^{kavcom posesti,}

pred vsimi temu predati, in ostalim naznaniti, da je bila predana. Ako ta okoljščina nobenemu na dobro ne pride; se reč sodniku ali komu družemu v hranbo izroči. Sodnikova dolžnost je, pravne podstave iskavcov posesti pretehtati in zastran tega razsoditi.

§. 349.

Vgasnjenje posesti:

a) telesnih reči;

Posest telesne reči se sploh zgubiva, če se reč brez upa, jo zopet najti, zgreši; če se prostovoljno zapusti; ali kadar v tujo posest pride.

§. 350.

b) pravic v javne bukke vpisanih;

Posest tistih pravic in nepremakljivih reči, ktere so predmet javnih bukkev, ugasuje, če se iz deželnih, mestnih ali zemljiških bukkev izbrišejo; ali, če se na ime drugega prepíšejo.

§. 351.

c) drugih pravic.

Pri družih pravicah nehava posest, kadar nasprotnik izreče, da tega, kar je popred

opravljal, več opravljati neče; če več ne terpi, da bi drug pravico vžival; ali če za prepoved, kaj opustiti, več ne mara, posestnik pa v vsih teh primerlejih tako pusti, in za obderžanje posesti ne toži. Samo zovoljo tega, da se kdo kake pravice ne poslužuje, ne zgubiva posesti, razun primerlejev zastaranja, ki so odločeni v postavi.

§. 352.

Dokler je še kaj upanja, zgubljeno reč dobiti, se je moč s samo voljo v nje posesti obderžati. Nepričujočnost posestnika ali sledeča nezmožnost, posest pridobiti, ne jemljete moči že pridobljeni posesti.

Drugo poglavje.

Od pravice lasti.

§. 353.

Kaj je last.
Last v objek-
tivnem zmislu ;

Vse, kar je koga, vse njegove telesne in netelesne reči, se imenujejo njegova lastina.

§. 354.

v subjektivnem.

Last, mišljena kakor pravica, je oblast, z bistvom in vžitki kake reči po svoji volji ravnati, in vsacega drugzega od tega izklepati.

§. 355.

Objektivna in subjektivna mo-
gočnost last pri-
dobiti.

Vse reči sploh so predmet lasti, in vsak, kterega postave izrečno ne izklepa-

jo, ima oblast, jo sam po sebi ali po drugem v svojem imenu pridobivati.

§. 356.

Kdor torej terdi, da je osebi, ktera kaj pridobiti hoče, zastran njene osebne zmožnosti, ali glede na reč, ki se ima pridobiti, kak postaven zadržek na poti, je to dokazati dolžan.

§. 357.

Če je pravica do bistva reči s pravico do vžitkov v ravno tisti osebi združena, je pravica lasti popolna in nerazdeljena. Ako pa komu le pravica do bistva reči; drugemu nasproti, verh pravice do bistva, izklenivna pravica do njenih vžitkov gre, je pravica lasti razdeljena in za oba nepopolna. Uni se imenuje glavni lastnik, ti vžitni lastnik.

Razdeljenje lasti v popolno in nepopolno.

§. 358.

Zavoljo vsakršnega družega stesnjenja

po postavi ali po lastnikovi volji last popolna biti ne nehava.

§. 359.

Ločitev pravice do bistva od pravice do vžitkov izvira nekaj iz naredbe lastnika, nekaj iz postavne zapovedi. Po raznosti razmer, ki bivajo med glavnim in vžitnim lastnikom, se imenuje blago, ktereга last je razdeljena, fevdno, večno-zakupno in večno-dačno blago. Od fevda se govori v posebnem fevdnem pravu; od večno-zakupnega in večno-dačnega blaga pa v poglavju od rabokupnih pogodb.

§. 360.

Samo iz tega, da se stanovitne dače ali letni prihodki od kakega zemljišča opravljajo, se še ne more soditi, da je last razdeljena. V vsih primerlejih, v kterih se ločitev pravice do bistva od pravice do vžitkov izrečno ne

kaže, gre vsakega poštenega posestnika za popolnega lastnika čislati.

§. 361.

Če je kaka še nerazdeljena reč več osebam Solast.
h krati lastna, je to vkupna last. Glede na celo se imajo solastniki za eno edino osebo; kolikor so jim pa gotovi, čeravno neodločeni deli odkazani, ima vsak solastnik popolno last dela, kateri je njegov.

§. 362.

Vsled pravice, slobodno s svojo lastjo rav- Pravice last-
nika.
nati, sme popolni lastnik praviloma svojo reč, kakor mu je ljubo, rabiti ali ne rabiti; on jo more razdjati, celo ali deloma na druge prenesti, ali nepogojno se je znebiti, to je, jo zapustiti.

§. 363.

Ravno te pravice vživajo tudi nepopolni, Omejenja tai-
stega.
tako glavni, kakor vžitni lastniki; samo ne

sme nobeden ničesa početi, kar je pravici drugega nasproti.

§. 364.

Sploh se more pravica lasti le toliko rabiti, kolikor se s tim v pravice koga drugega ne sega, in meje ne prestopijo, ktere so v postavah za ohranjenje in povikšanje občne blažnosti predpisane.

§. 365.

Če občni blagor tirja, mora ud deržave za primerno odškodvanje clo popolno last kake reči prepustiti.

§. 366.

Z lastnikovo pravico, vsakega drugega od posesti svoje reči izklepati, je tudi prastinska tožba; vica zvezana, svojo reč, če se mu prideržuje, od vsakega imetnika z lastninsko tožbo pred sodnijo tirjati. Vendar ta pravica tistemu ne gre, ki je kako reč ob času, ko še

Tožbe iz pravice lasti:

a) Prava lastinska tožba;

Komu, in proti komu gre?

lastnik ni bil, v svojem lastnem imenu oddal, pozneje pa nje last zadobil.

§. 367.

Lastninska tožba ni dopuščena proti poštenemu posestniku premakljive reči, če on dokaže, da je to reč ali na javni dražbi, ali od obertnika, komur je podeljena oblast, s tacim kupčevati, ali za odplačilo od koga drugega pridobil, komur jo je bil tožnik sam za rabo, v shrambo ali v kakoršnem koli drugem namenu zaupal. V teh primerlejih zadobivajo pošteni posestniki last, in poprejšnemu lastniku gre le pravica do odškodvanja proti tistim, kateri so mu za to odgovorni.

§. 368.

Ako se pa dokaže, da bi bil posestnik ali že iz nature pridobljene reči, ali iz njene vidno prenizke cene, ali iz znanih osebnih last-

nosti svojega prednika, ali iz njega obertnije ali drugih okoljščin za terdno sumiti mogel, da njegova posest ni poštena; mora kakor nepošten posestnik reč lastniku prepustiti.

§. 369.

Kaj je tožnik
dokazati dolžan:

Kdor se lastninske tožbe loti, mora dokazati, da ima toženec reč, za katero se toži, v svoji oblasti, in da je ta reč njegova last.

§. 370.

Kdor premakljivo reč pri sodnii nazaj tirja, jo mora popisati z znamenji, po katerih se od vsih podobnih reči enacega plemena loči.

§. 371.

Reči, ki se tako razločiti ne dajo, kakor: gotov denar z drugim gotovim denarjem pomešan, ali na prinesca pisane dolžne pisma, niso torej praviloma predmet lastninske tožbe, če se take okoljščine ne primerijo, s katerimi more lastnik svojo lastninsko pravico doka-

zati, in iz katerih je toženec vediti moral, da nima pravice, se reči polastiti.

§. 372.

Ako tožnik sicer ne izhaja z dokazom, da je pridobil last kake njemu priderževane reči, pa je skazal veljavno ime, in pristni način, po katerih je v njeno posest prišel; se vendar čisla za pravega lastnika proti vsacemu posestniku, kateri nobenega imena svoje posesti povedati ne more, ali se le na slabeje ime opira.

b) lastinska tožba iz pravno domnevane lasti tožnika.

Proti kateremu posestniku to domnevanje velja?

§. 373.

Če tedaj toženec reč po nepoštenem ali nepostavnem posestva; če nobenega prednika povedati ne more ali le sumljivega pove; ali, če je reč brez odplačila, tožnik pa za odplačilo dobil; se mora tožniku umakniti.

§. 374.

Ako imata toženec in tožnik enako pravno

ime svoje pristne posesti; gre tožencu zavoljo posesti prednost.

§. 375.

Kdor kako reč v tujem imenu posestva, se proti lastinski tožbi more s tim braniti, da svojega prednika imenuje, in to izkaže.

§. 376.

Postavni nasledek :

a) zatajenja posesti;

Kdor posest kake reči pred sodnijo taji, mora, ako se to dokaže, tožniku že samo zavoljo tega posest prepustiti; vendar mu ostane pravica, pozneje svojo lastinsko tožbo začeti.

§. 377.

b) izmišljenja posesti;

Kdor terdi, da kako reč posestva, ki je ne posestva, in tožnika s tim zmoti, je odgovoren za vso iz tega izvirajočo škodo.

§. 378.

c) popuščene posesti prepirne reči.

Kdor je kako reč v posesti imel, in po vročeni tožbi popustil, jo mora tožniku, če se on neče deržati tega, ki jo v resnici ima, s svojimi stroški nazaj zadobiti, ali nje izredno vrednost poverniti.

§. 379.

Kaj da je dolžan tako pošteti, kakor ne-
 pošteni posestnik lastniku poverniti zastran Koljko ima posestnik lastniku poverniti.
 koristi, ki mu je odšla, ali škode, katero je
 terpel, je bilo v poprejšnem poglavju odločeno.

Tretje poglavje.

Od pridobitve lasti s prisvojenjem.

§. 380.

Brez imena in brez pravnega pridobitnega načina se last doseči ne more.

Pravne potrebnosti pridobitve.

§. 381.

Pri ničijih rečeh obstoji ime v prirojeni slobodi, jih v posest vzeti. Pridobitni način je prisvojenje, s katerim se kdo ničije reči s tim namenom polasti, da bi ž njo kakor s svojo ravnal.

Ime in način neposredne pridobitve.

Prisvojenje.

§. 382.

Ničije reči si smejo vsi udje države s prisvojenjem pridobivati, kolikor te oblasti

politične postave ne stesnujejo, ali nekterim udom predpravica prisvojenja ne gre.

§. 383.

To velja sosebno zastran lova živali. Komu gre pravica, divjačino ali ribe loviti; kako naj se nezmerna zarezja zverjadi opovera, in škoda po zverjadi napravljena povračuje; kako gre braniti, da tuje bčele sterdi (medu) ne kradejo; je v političnih postavah ustanovljeno. Kako kaznovati zverinske tatove, odločujejo kazenske postave.

1. z živaljskim lovom;

§. 384.

Domači roji bčel in druge pitomne in pripitomljene živali niso reči slobodnega lova, marveč ima lastnik pravico, po nje na tujo zemljo iti; vendar mora zemljiškemu posestniku škodo poverniti, če bi se mu bila storila. Ako lastnik matičnega ula ni dva dni roja zasledval; ali, če je pripitomljena žival dva in štir deset dni sama od sebe izostala, ju

sme na občni zemlji vsakdo; na svoji pa lastnik zemlje za se vzeti in obderžati.

§. 385.

Nobena privatna oseba nima pravice, si prisvojiti pridelkov, ki so po političnih ukazih državi prihranjeni.

2. z najdenjem ničigaršnih reči.

§. 386.

Premakljive reči, ki jih lastnik za svoje več obderžati noče, in torej zapusti, si sme vsak deržavljan prisvojiti.

§. 387.

Kdaj da se smejo zemljišča za to, ker se nič ne obdelujejo, ali poslopja za to, ker se ne popravljajo, za zapuščene imeti, ali za državo vzeti, odločujejo politične postave.

§. 388.

V dvombi se ne vzema, da kdo hoče svojo last popustiti; torej ne sme nobeden najdec najdene reči imeti za zapuščeno, in si jo prisvojiti. Še manj se sme kdo polastovati pravice do reči, ki jih je voda na breg vergla.

Predpisi za-
stran najdenja:

a) zgubljenih
reči;

§. 389.

Najdec je torej dolžen, reč poprejšnemu lastniku, če se iz znamenj reči ali iz družih okoljščin razločno spozna, nazaj dati. Ako mu prejšni lastnik ni znan, mora, če vrednost najdene reči en goldinar presega, najdbo v osmih dnevih, tako, kakor je v vsakem kraju navada, oznaniti dati, in če je najdena reč več kakor dvanajst goldinarjev vredna, prigodek krajni gosposki naznaniti.

§. 390.

Gosposka ima storjeno naznanilo, ne omevši posebnih znamenj najdene reči, nemudoma, kakor je v vsakem kraju navada; če se pa lastnik v dobi, okoljščinam primerni ne razodene, in vrednost najdene reči pet in dvajset goldinarjev presega, trikrat po javnih časnikih (novicah) razglasiti. Če se najdena reč ne more brez nevarnosti v najdcovih rokah pustiti, se mora reč, ali ako bi se ona brez znamenite škode hraniti ne dala, iz nje po očitni dražbi skupljena vrednost pri

sodnii shraniti, ali komu družemu v shrambo izročiti.

§. 391.

Ako se poprejšni imetnik ali lastnik najdene reči v enem letu, od časa storjenega oznanila, oglasi, in svojo pravico, kakor gre, izkaže, se mu reč ali za njo skupljeni denar izroči. To da dolžnost njegova je potroške poverniti, in najdniku, če po tem praša, deset od sto občne vrednosti za najdnino opraviti. Kadar je pa po tem računu plačilo tisuč goldinarjev doseglo; naj se glede ostalega samo po pet od sto odmerja.

§. 392.

Ako leto in dan nihče najdene reči po pravici ni tirjal, dobiva najdec pravico, reč,

ali za-njo skupljeno vrednost uživati. Če se poprejšni imetnik pozneje oglasi, mu mora najdnik reč, ali skupljeno vrednost z obrestmi vred, če jih je vlekel, odbivši stroške in najdnino, nazaj dati. Še le po dobi zastaranja zadobiva najdec, enako poštenemu posestniku, pravico lasti.

§. 393.

Kdor koli v §§. 388—392 postavljene predpise v nemar pusti, je odgovoren za vse škodljive posledke. Če jih najdec zanemari, zgubiva tudi najdnino, in postaja verh tega vsled kazenskega zakonika po okoljščinah še goljufije kriv.

§. 394.

Več osebam, ki so kako reč h krati najdile, gredo zastran nje enake dolžnosti in pravice. Sonajdcom se tudi tisti prišteva, ki je naj pred reč zapazil, in po njej stregel, če bi jo bil ravno kdo drug pred na se potegnil.

§. 395.

b) skritih reči ;

Če se zakopane, zazidane, ali drugači skrite reči neznanega lastnika odkrijejo ; se mora to tako naznaniti, kakor sploh pri najdbi.

§. 396.

Ako se lastnik po vunanjih znamenjih ali drugih okoljščinah razodene, mu je reč izročiti ; on pa mora najdeu v §. 391 izmerjeno najdnino opraviti, če ne mora dokazati, da je že popred za-njo vedel.

§. 397.

Ako se lastnik ne da precí spoznati, mora gosposka po predpisih §§. 390—392 ravnati.

§. 398.

c) zaklada.

Če odkrite reči v dnarju, kinču, ali drugih dragotinah obstoje, ki so tako dolgo na skritem ležale, da se njih poprejšni lastnik več zvediti ne da, se imenujejo zaklad. Od-

kritje zaklada ima gosposka deželnemu poglavarstvu naznanovati.

§. 399.

Tretjina zaklada se k deržavnemu premoženju jemlje. Eno ostalih dveh tretjin dobiva najdec, drugo lastnik zemlje. Če je last zemlje razdeljena, gre tretjina glavnemu in vžitnemu lastniku po enacih delih.

§. 400.

Kdor je pri tem kaj nedopuščenega storil; kdor je brez vedi in privoljenja vžitnega lastnika zaklada iskal; ali najdbo skrival; tega delež naj ovadniku, ali če ovadnika ni, deržavi pripada.

§. 401.

Ako delavci po naključbi zaklad najdejo, jim gre kakor najdcom tretjina. Če jih je pa lastnik izrečno za iskanje zaklada najel, morajo biti zadovoljni s svojo redno mezdo (plačilom).

§. 402.

3. Od plena.

Zastran pravice plena in reči od sovražnika nazaj otetih so predpisi v vojnih postavah dani.

§. 403.

Od pravic za-
voljo otetja tuje
premakljive reči.

Kdor tujo premakljivo reč neogibljuje z gube ali pogina otme, ima pravico, od lastnika, ki jo nazaj tirja, povračilo svojih stroškov in primerno plačilo k večjemu po deset od sto tirjati.

Četerto poglavje.

Od pridobivanja lasti s prirastjo.

§. 404.

Prirastek se imenuje vse, kar iz kake reči pride, ali se na novo ž njo združi, ko ga ni nihče drug lastniku predal. Prirast biva po naravi (naravi), po umetnosti, ali po obeh skup.

Prirast.

§. 405.

Naravni sad zemlje, to je, taki vžitki, ktere rodi zemljišče neobdelovano, kakor: zeli, gobe in enako, priraščajo lastniku zem-

1. Naravna prirast:
a) po naravnih pridelkih;

b) plodenje živali; tako tudi vsi vžitki, ki iz kake živali prihajajo, lastniku živali.

§. 406.

Lastnik živali, ktera se od živali koga drugega uplodi, ni temu nobenega plačila dolžan, ako ni bilo izgovorjeno.

§. 407.

c) otoki;

Kadar se v sredi kake vode otok naredi, imajo lastniki zemljišč, ki poleg tega otoka na obeh bregih leže, edini pravico, si ga v dveh enacih delih prisvojiti, in po dolgosti svojih zemljišč med sabo razdeliti. Ako se otok na eni polovici vode naredi, ima samo lastnik zemlje bližjega brega pravico do njega. Otoki v ladjonosnih rekah so deržavi prihranjeni.

§. 408.

Ako se samo zavoljo tega otoki naredo, ali zemljišča poplavijo, ker se kaka voda posuši, ali pa v več strug (raztokov) razdeli; ostajajo pravice poprejšne lasti, kakor so bile.

§. 409.

Če voda svoje korito zapusti, imajo pred vsim posestniki zemljišč, katerim novi tek vode škodo dela, pravico, iz zapuščenega korita ali njegove vrednosti odškodvanje zadobiti.

d) od zapuščenega korita;

§. 410.

Ako pa ni treba nikogar tako odškodovati, gre zapuščeno korito, kakor se zastran novega otoka veleva, posestnikom pomejnega brega.

§. 411.

Zemlja, ktero voda po malem na breg nanosi, gre lastniku brega.

e) od naplavljenja;

§. 412.

Če pa moč reke večji kos zemlje na tuj breg položi; zgubiva poprejšni posestnik le tiktat pravico lasti na-nj, ako se je leto in dan ni poslužil.

f) od odtergane zemlje.

§. 413.

Vsak zemljiški posestnik ima oblast, svoj breg uterjevati, da ga reka ne razdera. Vendar

ne sme nihče takih stavb ali zasad napravljati, ki bi utegnile redni tek reke premeniti, al vožnji na ladjah, mlinom, ribštvu ali drugim tujim pravicam škodljive biti. Sploh se sme kaj podobnega le napraviti, ako politična oblastnija dopusti.

§. 414.

II. Umetna prirast po obdelovanju ali združenju sploh;

Kdor tuje reči predela; kdor jih s svojimi združi, zmeša, ali zlije, ne zadobiva s tim še nobene pravice do tuje lastine.

§. 415.

Ako se take predelane reči v poprejšni stan nazaj pripraviti; združene, zmešane ali zlite reči zopet razločiti dajo, se vsakemu lastniku svoje vračuje, in tisti odškodva, komur odškodvanje gre. Kadar ni mogoče, reči v poprejšni stan postaviti, ali razločiti, postaja reč deležnikom vkupna; vendar je tistemu, kogar reč je bila po krivnji družega zedinjena, na izbero dano, ali hoče celo reč obderžati in stroške za zboljšanje poverniti, ali jo drugemu tudi proti povračilu prepustiti. Z deležnikom, ki je v tem kriv, se ravna po

njegovem poštemem ali nepoštemem namenu. Če se pa ne more nobeni strani krivnja pripisati, je izbera tistemu prihranjena, čigar delež je več vreden.

§. 416.

Ako se tuja roba samo na popravljanje kake reči oberne, pripada lastniku glavne reči, in ti je dolžen, po svojem poštemem ali nepoštemem ravnanju, vrednost porabljene robe nje poprejšnemu lastniku plačati.

§. 417.

Če kdo na lastnih tleh poslopje postavi, in je tujo robo na-nj obernal, ostaja poslopje sicer njegova lastnina; vendar mora tudi pošten stavitelj poškodvanemu robo, ako jo je zvunej razmer v §. 367 povedanih

zlasti pri kaki stavbi.

pridobil, po občni ceni plačati; nepošteni jo pa mora po najvišji ceni, in verh tega še vso drugo škodo poverniti.

§. 418.

Če je pa nasproti kdo z lastno robo na tuji zemlji stavil, da lastnik ni vedel ne privolil, pripada poslopje lastniku zemlje. Pošteni stavitelj more povračilo potrebnih in koristnih potroškov tirjati; z nepoštenim se ravna kakor z opravnikom brez naročila. Ako je lastnik zemlje za stavljenje vedel, in ga ni precì poštenemu stavitelju prepovedal, more le občno vrednost za tla tirjati.

§. 419.

Če se je poslopje na tuji zemlji in iz tuje robe postavilo, prirašča tudi v tem primerleju njega last lastniku zemlje. Med lastnikom zemlje in staviteljem veljajo ravno

tiste pravice in dolžnosti, kakor v poprejšnem paragrafu, in stavitelj mora poprejšnemu lastniku robe, po svojem poštemem ali nepoštemem namenu, občno ali najvišjo vrednost poverniti.

§. 420.

Kar se je doslej zaštran poslopij, ki so III. Mešana
prirast. bile s tujo robo postavljene, ustanovilo, velja tudi, če se je polje s tujim semenom obsejalo, ali s tujimi sadikami nasadilo. Taka prirast, da so le sadike že korenine pognale, gre lastniku zemlje.

§. 421.

Last drevesa se ne odločuje po koreninah, ki se po mejni zemlji ražsirjajo, ampak po deblu, ktero iz tal kviško moli. Ako deblo na mejah več lastnikov stoji, je drevo njih vkupna lastnina.

§. 422.

Vsak lastnik zemlje sme korenine tujega drevesa iz svojih tal izdreti, in veje, ki nad njegovim zračnim prostorom vise, odsekati ali drugače porabiti.

Peto poglavje.

Od pridobivanja lasti s predajo.

§. 423.

Reči, ki že lastnika imajo, se pridobivajo posredoma s tim, da po pravnem načinu od lastnika na koga drugega preidejo.

Posredna pridobitev.

§. 424.

Ime posrednjega pridobljenja je v pogodbi; v sporočilu za primerlej smerti; v sodnikovi razsodbi, ali v postavnem zavkazu.

Nje pravno ime.

§. 425.

Ime samo še ne daje nobene lasti. Last in sploh vse stvarne pravice se morejo, razun

Način posredne pridobitve.

primerlejev v postavi odločenih le s pravnim predanjem in prevzetjem pridobiti.

§. 426.

Načini prepo-
daje:

1. pri premak- s telesno predajo iz roke v roko na drugega
ljivih rečeh :
- a) telesna pre- prenesti.
- podaja ;

Ob pridobivanju stvari s predajo.

§. 427.

b) prepodaja
po znamenjih ;

Pri takih premakljivih rečeh pa, ktere po svoji kakovosti nobene telesne predaje ne dopuščajo, kakor : pri tirjavah, tovornem blagu, zalogi blaga ali pri drugi vsoti (skupnosti) reči, pripušča postava predajo po znamenjih, s tim, da lastnik prejemniku pisma, ki last skazujejo, ali orodje izroči, da more zgolj on sam reč v posest vzeti; ali kadar se z rečjo tak razznamek združi, iz kterega vsakteri razločno spoznati more, da se je reč drugemu prepustila.

in sploti vse stvarne pravice se morajo, raznu

§. 428.

Z izrečenjem se reč predaje, če oddajnik tako, da je dokazati moč, svojo voljo razodene, da bode za naprej reč v prejemnikovem imenu imel; ali da naj prejemnik reč, katero je do zdaj brez stvarne pravice imel, za naprej iz stvarne pravice posestva.

§. 429.

Poslane reči se imajo praviloma še le tiktat za predane, kadar jih prejemnik prejme; razun, ko bi bil on sam odločil ali poterdil, kako da naj se pošljejo.

§. 430.

Ako je lastnik ravno tisto premakljivo reč dvema raznima osebama oddal, in jo eni nju izročil; gre reč tisti, kateri se je popred predala; to da lastnik je žaljeni strani odgovoren.

§. 431.

Da se prenese last nepremakljivih reči, se mora pridobitno opravilo v javne bukve, ki so

vpisom v javne bukve. k temu odločene, vpisati. Ti vpis se imenuje vknjižba (intabulacija).

§. 432.

Pogoji taiste. Za vknjižbo v javne bukve je pred vsim potrebno, da je tisti, od kogar ima last na drugega preiti, že sam kakor lastnik vknjižen.

§. 433.

Zlasti pri pridobljenju :
 a) s pogodbo ; Za prenos po pogodbi je pri kmetijskih zemljiščih zadosti, če predajnik in prejemnik, ali tudi le predajnik sam pred zemljiško gosposko pride, in vknjižbo pridobitve v javne bukve izprosi.

§. 434.

Če pa predajnik sam ne pride, in v vsih primerlejih, ki se tičejo mestnega ali deželno-knjižnega blaga, je treba čez pridobitev pismo narediti, ki ga morajo pogod-

niki, kakor tudi dva vere vredna moža za priči podpisati.

§. 435.

V takem pismu se morajo osebe, ktere last predajejo in prevzemajo; reč, ki se ima predati, s svojimi mejami; pridobitno ime; dalje kraj in čas sklenjenega opravila, na tanjko zaznamvati, in predajnik mora v tem ali v drugem pismu dovoljenje dati, da se prejemnik sme kakor lastnik vknjižiti.

§. 436.

Ako se ima last nepremakljivih reči vsled ^{b) s sodbo in drugimi sodnimi pismi;} pravno-veljavne sodbe, sodnega delitnega pisma, ali sodne prisodbe kake dedine prenesti; je tudi te pisma vknjižiti treba.

§. 437.

Ravno tako se še s tim ne pridobiva last ^{ali c) z volilom.} voljenega nepremakljivega blaga, da se je zapustnikova naredba sploh v javne bukve

vknjižila. Kdor ima takošno tirjavo, mora pri oblastni še posebno vknjižbo volila isprositi.

§. 438.

Pogojni zapis v
javne bukve ali
predznamba.

Če ima tisti, ki last nepremakljive reči tirja, sicer verjetno, pa ne tako pismo, ki bi z vsimi, v §§. 434 in 435 za vknjižbo predpisanimi potrebostmi previdjeno bilo; more vendar, da mu nihče prednosti ne prevzame, pogojni vpis v javne bukve izprositi, ki se imenuje predznamba (prenotacija). S tim zadbiva on pogojno pravico lasti, in kadar je po sodnikovi sodbi predznambo opravičil, se ima za pravega lastnika od časa, o katerem je bil po postavnem redu prošnjo za predznambo podal.

§. 439.

Storjena predznamba se mora tistemu, ki jo je isprosil, kakor tudi njegovemu na-

sprotniku z vročo v lastne roke naznaniti. Prosnik predznambe mora podati v štirinajstih dneh, od dneva prejete vroče, redno tožbo v dokaz pravice lasti; ako tega ne stori, je treba na nasprotnikovo prošnjo doseženo predznambo izbrisati.

§. 440.

Ako je lastnik ravno tisto nepremakljivo reč dvema raznima osebama prepustil, pada ona tistemu, ki pred za vknjižbo prosi.

Predpis zastran vkupzadetja vpisov (vknjižb).

§. 441.

Kakor hitro je pismo od pravice lasti v javne bukve vpisano, stopi novi lastnik v posest.

Naslednik pridobljenja:
a) glede posesti;

§. 442.

Kdor last kake reči pridobi, zadobiva tudi ž njo združene pravice. Pravic, ki so stesnjene na predajnikovo osebo, on predati ne more. Sploh ne more nihče komu drugemu več pravice prepustiti, kakor je sam ima.

b) ž njo združenih pravíc;

§. 443.

c) bremen.

Z lastjo nepremakljivih reči se jemljejo tudi bremena, ki so na njih v javnih bukvah zaznamvane. Kdor v te bukve ne pogleda, terpi v vsih primerlejih za svojo nemarnost. Druge tirjave in pravice, ki jih kdo ima do poprejšnega lastnika, ne prehajajo na novega pridobivca.

§. 444.

Vgasnjenje pravice lasti.

Last se more sploh izgubiti po volji lastnikovi; po postavi; in po sodnikovi razsodbi. Last nepremakljivih reči pa nehava samo, kdar se izbriše iz javnih bukev.

§. 445.

Razširjenje teh predpisov na druge stvarne pravice.

Po predpisih danih v tem poglavju za stran načina, kako se pridobiva in zgubiva last nepremakljivih reči, se je ravnati tudi pri drugih stvarnih pravicah, ki zadevajo nepremakljive reči.

§. 446.

Kako in s kakšno previdnostjo naj se sploh Oblika in opaz-
 vknjižba stvarnih pravic opravlja, velevajo nosti vknjižb.
 posebni zaukazi zastran uredbe deželnih in
 zemljiških bukev.

Šesto poglavje.

Ob zaslavnih pravicah.

§. 447.

Zaslavna pravica je stvarna pravica, ki se
 upniku daje, da hiž kake reči plačilo zadolži
 če bi se dolžnost ob odločnem času ne izpol-
 nila. Reč, na katero gre upnikova pravica, se
 imenuje sploh zastava.

§. 448.

Zastava more vsaka reč biti, ktera med
 ljudmi gre. Ako je predmetljiva, se imenuje
 rečna zastava, ali zastava s ožjem pomenom;
 ako je nepredmetljiva, se ji pravi hipotekarna
 zastava.

Šesto poglavje.

Od zastavne pravice.

§. 447.

Kajje zastavna pravica, kaj zastava.

Zastavna pravica je stvarna pravica, ki se upniku daje, da bi iz kake reči plačilo zadobil, če bi se dolžnost ob odločenem casu ne izpolnila. Reč, na katero gre upniku ta pravica, se imenuje sploh zastava.

§. 448.

Verste zastave.

Zastava more vsaka reč biti, ktera med ljudmi gre. Ako je premakljiva, se imenuje ročna zastava, ali zastava v ožjem pomenu; ako je nepremakljiva, se ji pravi hipoteka ali stojna zastava.

§. 449.

Zastavna pravica se nanaša sicer vselej na veljavno tirjavo, ali vsaka tirjava ne daje imena za pridobljenje zastavne pravice. Le-to ime je ustanovljeno v postavi; v sodnikovi razsodbi; v pogodbi; ali v poslednji volji lastnika.

Ime zastavne pravice.

§. 450.

Primerleji, v katerih postava komu zastavno pravico dodeljuje, so na svojem mestu tega zakonika, in pri ravnavi v konkurzih povedani. Kdaj sme sodnija zastavno pravico dodeliti, odločuje sodni red. Če se ima zastavna pravica zadobiti po privoljenju dolžnika ali koga drugega, ki svojo reč za njega zastavi; služijo za vodilo predpisi zastran pogodb in volil.

§. 451.

Da zastavno pravico v resnici pridobi, mora upnik, kateri ima pravno ime, zastavljeno reč, če je premakljiva, v shrambo vzeti; in, če je nepremakljiva, svojo tirjavo, kakor je za pri-

Pridobilo zastavne pravice:

a) s telesno prepodajo;

b) z vknjižbo v javne bukve; dobivanje lasti ležečega blaga predpisano, vknjižiti dati. Samo ime daje le osebno pravico do reči, ne pa stvarne pravice na reč.

§. 452.

c) s simbolno prepodajo;

Kadar se zastavljajo take premakljive reči, ki ne dopuščajo telesne predaje od roke do roke, se je treba, kakor pri prenosu lasti (§. 427), posluževati znaminj, iz katerih more vsakdo lahko zvediti, da so zastavljene. Kdor to previdnost opusti, je odgovoren za škodljive posledice.

§. 453.

d) s predznambo.

Če se tirjava ne da v javne bukve vpisati, ker pismu postavne oblike manjka, se upnik sme predznamvati (prenotirati) dati. S tim predznamovanjem zadobiva pogojno pravico zastave, ktera prehaja, ako se je tirjava, kakor je zgoraj §§. 438 in 439 rečeno, opravičila, v nepogojno od časa, ko je bila po

postavnem redu prošnja za predznamovanje podana.

§. 454.

Imetnik zastave sme svojo zastavo, kolikor ima pravico na-njo, drugemu dalej zastaviti, in ona postaja podzastava, ako si jo poslednji ob enem izročiti, ali podzastavljenje v javne bukve na zastavno pravico vpisati da.

Pridobljenje
podzastave.

§. 455.

Če se lastniku naznani, da je bila zastava dalej zastavljena; ne more svojega dolga upniku plačati kakor samo s privoljenjem tistega, ki ima podzastavo, ali ga pa mora pri sodnii v shrambo položiti; drugače ostaja zastava imetniku podzastave zavezana.

§. 456.

Ako se tuja premakljiva reč brez lastnikovega privoljenja zastavi, ima ti sicer praviloma pravico, jo nazaj tirjati; ali v taci primerlejih, v kterih lastniku lastninska tožba proti poštenemu posestniku ni dopuščena

Zastavljenje
tuje reči.

(§. 367), je on dolžen, ali poštenega imetnika zastave odškodvati, ali pa zastavo popustiti, in se s pravico do povračila proti zastavitelju zadovoljiti.

§. 457.

Predmetni (objektivni) obseg zastavne pravice.

Zastavna pravica sega na vse dele, ki so prista zastaviteljeva last, na prirast in pritiklino zastave, torej tudi na vžitke, dokler še niso odločeni ali prejeti. Če tedaj dolžnik zastavi enemu upniku svoje blago, in pozneje drugemu njega vžitke, ima poslednje zastavljenje le moč glede na že ločene in prejete vžitke.

§. 458.

Pravice in dolžnosti zastavnega upnika:
a) ako najde, da zastava ni zadostna;

Če se najde, da vrednost zastave po krivnji zastavodajnika, ali zavolj kake še le poznej odkrite pomanjkljivosti reči k zavarovanju dolga več ne zadostuje, ima upnik pravico, od zastavodajnika drugo primerno zastavo tirjati.

§. 459.

Ako zastavodajnik ne dovoli, ne sme upnik zastavljene stvari vživati; marveč jo mora skerbno hraniti, in, če se po njegovi krivnji zgubi, za to odgovor dajati. Kadar se zgubi, da on tega ni kriv, ne zgubiva zavolj tega svoje tirjave. ^{b) pred zapadom;}

§. 460.

Ako je upnik zastavo dalej zastavil, je tudi za takošno naključbo odgovoren, po kateri bi zastava pri njem ne bila v nič prišla ali se pokvarila.

§. 461.

Če zastavni upnik po preteku odločenega časa plačila ne dobi; ima pravico, pri sodni tirjavi, ^{c) po zapadu} da se zastava proda. Sodnije dolžnost je, pri tem po predpisu sodnega reda ravnati.

§. 462.

Preden se blago proda, je vsakemu na-nj

vpisanemu zastavnemu upniku dopuščeno, odkupiti tirjavo, zavolj ktere se je za prodajo prosilo.

§. 463.

Dolžniki nimajo pravice, pri dražbi reči, ki so jo oni zastavili, z družimi vred obljubljeni.

§. 464.

Ako se iz zastave ne skupi, kolikor je dolga, dodaje dolžnik, kar manjka; njegovo je pa tudi, kar se čez dolg skupi.

§. 465.

Sodni red ustanovljuje, koliko da je zastavni upnik dolžan, svoje zastave deržati se; ali, koliko ima pravico, na drugo premoženje svojega dolžnika seči.

§. 466.

Če je dolžnik last zastavljene reči v dobi, dokler je bila zastavljena, na koga družega prenesel; je upniku dano na voljo, popred svojo osebno pravico proti dolžniku, in po tem svoje popolno plačilo iz zastavljene reči iskati.

§. 467.

Če se zastavljena reč uniči; če se upnik svoje pravice do nje postavno znebi; ali ako jo dolžniku brez prideržka nazaj da; ugasuje sicer zastavna pravica, dolg pa še obstaja.

Vgasnjenje zastavne pravice.

§. 468.

Zastavna pravica nehava tudi, kadar preteče čas, na kterega je bila stesnjena, torej tudi s časno pravico zastavodajnika na zastavljeno reč; ako je le ta okoljščina upniku znana bila, ali iz javnih bukev znana biti mogla.

§. 469.

Kadar se izplača dolg, nehava zastavna pravica. Zastavodajnik je pa samo proti temu zavezan, dolg izplačati, da se mu h krati zastava nazaj da. K razveljavljenju hipoteke ni zadosti, da se samo dolg izplača. Hipoteki podverženo blago je tako dolgo zastavljeno, dokler se dolžno pismo iz javnih bukev ne izbriše.

§. 470.

Od predstvene
pravice upnikov.

Pravice prednosti upnikov pri razglašanjem konkurzu ali kantu odločuje red konkurzne ravnave.

§. 471.

Od prideržbene
pravice.

Kadar njemu dana pravica ugasne, nima ne zastavni imetnik, ne kakoršni koli drugi imetnik tuje reči nobene oblasti, zavoljo kake druge tirjave jo prideržavati. Sme pa, kadar v sodnem redu odločeni pogoji obstoje, in če je reč premakljiva, sodnii jo v shrambo izročiti in v prepoved djati, ali, če je nepremakljiva, za njeno sekvestracio prositi.

Sedmo poglavje.

Od služnosti (servitutov).

§. 472.

Pravica služnosti lastnika zavezuje, komu družemu v korist zastran svoje reči kaj terpeti ali opuščati. Ta pravica je stvarna, in ima moč zoper vsacega posestnika služne reči.

Kaj je pravica služnosti.

§. 473.

Če se pravica služnosti s posestjo zemljišča zveže, da bi se ono koristneje ali pravnije vživalo, postaja zemljišna služnost; razun tega je služnost osebna.

Razdeljenje služnosti v zemljiške in osebne služnosti;

§. 474.

Pri zemljišnih služnostih je treba dveh zemljišnih posestnikov; enega izmed nju

v poljske in hišne služnosti.

kakor zavezanega je služno; drugega kakor vpravičenega pa gospodvavno blago. Gospodvavno zemljišče je odločeno ali za kmetijo ali za drugo rabo; torej se tudi razločujejo poljske in hišne služnosti.

§. 475.

Navadnije ple-
mena :
a) hišnih služ-
nosti ;

Hišne služnosti so navadno :

1. Pravica, težo svojega poslopja na tuje poslopje naslanjati ;
2. tram ali kroklo v tujo steno vložiti ;
3. okno v tuji steni narediti ; bodi si za-
voljo svetlobe ali izgleda ;
4. streho ali tin nad sosedovim zračnim
prostorom staviti ;
5. dim skozi sosedov dimnik odpeljavati ;
6. kap na tujo zemljo napeljevati ;
7. močo (tekočine) na sosedovo zem-
ljo izlivati, ali skozi njo prepeljevati.

Po teh in tim podobnih hišnih služnostih

ima hišni posestnik pravico na zemlji svojega sosedu kaj početi, kar mora le-ti terpeti.

§. 476.

Po drugih hišnih služnostih je posestnik služne zemlje zavezan, kaj opustiti, kar mu je sicer storiti prosto bilo. Take so:

8. svoje hiše ne povišati;
9. je ne znižati;
10. gospodovavnemu posloplju svetlobe in zraka;
11. ali izgleda ne jemati;
12. kapa svoje hiše ne odpeljevati od sosedove zemlje, komur utegne za zalivanje njegovega vrtu ali za polnenje njegovega vodnjaka, ali kako drugače koristen biti.

§. 477.

Poglavitniše poljske služnosti so:

b) poljskih služnosti.

1. Pravica, stezo, gonje ali kolovoz na tuji zemlji imeti;
2. vodo zajemati, živino napajati, vodo odpeljevati in napeljevati;
3. živino varovati in-pasti;
4. derva sekati, suhe veje in protje nabirati, želod brati, listje grabiti;

5. zverino, ribe in ptice loviti;
6. kamne lomiti, pesek kopati, apno žgati.

§. 478.

Plemena osebnih služnosti.

Osebnе služnosti so: potrebna raba kake reči, vživanje in stanovanje.

§. 479.

Nepравilne in videzne služnosti.

Prigoditi se pa tudi more, da so služnosti, ki so na sebi zemljišne služnosti, samo osebi dane; ali, da so dovoljenja, ki so redoma služnosti, le do preklica pripuščene. To da za izjeme od narave služnosti ne govori domneva; kdor kaj takega terdi, mora dokazati.

§. 480.

Pridobitev pravice služnosti. Ime pridobitve.

Ime služnosti je ustanovljeno v pogodbi; v poslednji volji; v sodnem izreku, ki se je

pri delitvi vkupnih zemljišč storil; ali zadnjič, v zastaranju.

§. 481.

Stvarna pravica služnosti na nepremakljive in sploh take reči, ki so v javnih bukvah vpisane, se more samo z vpisom vanje pridobiti; na druge reči pa se zadobiva po zgo-rej (§§. 426—428) povedanih načinih pre-daje.

Pridobitni način.

§. 482.

Vse služnosti so si v tem enake, da posestnik služne reči praviloma ni dolžan, kaj storiti; ampak le drugemu rabo kake pravice dopustiti, ali to opustiti, kar bi sicer kakor lastnik imel pravico storiti.

Pravna razme-ra pri služnostih. Občni predpisi zastran pravice služnosti.

§. 483.

Torej mora tudi stroške za ohranjenje in popravljanje služne reči ti plačevati, kdor praviloma pravico služnosti vživa. Če pa to reč vživa tudi zavezani, mora po primeri k stroškom prilagati, in samo če bi jo vpravičenemu prepustil, kar sme tudi brez nje-

govega privoljenja, se more tega prilaganja znebiti.

§. 484.

Posestnik gospodovavnega blaga more sicer svojo pravico rabiti, kakor se mu ljubi; vendar se služnosti ne smejo razširjati, marveč se morajo stesnovati, kolikor dopušča njih narava in namen, zavolj kterega so ustanovljene.

§. 485.

Nobena služnost se ne da ne samolastno od služne reči ločiti, ne na drugo reč ali osebo prenesti. Tudi se čisla vsaka služnost v tem pomenu za nerazdeljivo, da se na zemljišču ležeča pravica s povekšanjem, zmanjšanjem ali razdrobljenjem zemljišča, ne more ne premeniti ne razdeliti.

§. 486.

Zemljišče more več osebam ob enem služno biti, če le zavoljo tega stareje pravice koga družega ne terpe.

§. 487.

Po vodilih, tu ustanovljenih se morajo od-
 očevati pravne razmere pri različnih verstah
 služnosti. Kdor je tedaj dolžan terpeti težo
 sosednega poslopja; vložnje tujega trama
 na svoji steni; ali prevod tujega dima v svo-
 jem dimniku; mora po primeri k ohranjenju
 v to namenjenega zida, stebra, stene ali
 dimnika prikladati. Nemore se pa od njega
 tirjati, da bi gospodvavno blago podpiral ali
 sosedov dimnik popravljaj.

Obračanje tega
 na zemljiške služ-
 nosti: sosebno na
 pravilo, težo,
 tram na tujem
 pohištvu imeti, ali
 dim skozi peljati.

§. 488.

Pravica okna daje oblast le do svetlobe in
 zraka; izgled se mora posebno dovoliti.
 Kdor nima pravice do izgleda, tega je moč
 prisiliti, da okno zamreži. S pravico okna je
 dolžnost združena, odpertino zavarovati;
 kdor to zavarovanje zanemari, je odgovoren
 za škodo, ki bi od tod izviral.

Pravica okna.

§. 489.

Pravice kapa.

Kdor ima pravico kapa, sme napraviti, da se deževnica sama ali po žlebih na tujo streho odteka; tudi sme svojo streho zvišati; vendar mora take naredbe storiti, da zavljo tega služnost težja ne bode. Ravno tako mora obilo padši sneg za časa odkidati, kakor tudi žlebe, za odtok namenjene, obderžavati.

§. 490.

Pravica, de-
ževnico odpelje-
vati.

Kdor ima pravico, deževnico iz sosedne strehe na svojo zemljo napeljevati, je dolžan potroške za žlebe, kadi in druge naprave, ki k temu gredo, sam opravljati.

§. 491.

Ako je za moče (tekočine), ki se imajo odpeljevati, jarkov in vodotokov treba; jih mora lastnik gospodvavne zemlje napraviti, on jih mora tudi, kakor gre, kriti in čistiti, in s tim nadlego služni zemlji polajšati.

§. 492.

Pravica steze,

Pravica steze obsega pravico, po tej stezi hoditi, dati se po njej od ljudi nositi, ali druge

to k sebi puščati. Z gonjami je zvezana pravica, samokolnice se posluževati; s kolovozom pa pravica, z eno ali z več vpregami voziti. gonj, ali kolovoz.

§. 493.

Nasproti se, brez posebnega dovoljenja, pravica hoje ne more razširiti na pravico, jezdariti ali se od živali nositi dati; tako tudi ne pravica gonj na pravico, težke bremena čez služno zemljo vlačiti; ne pravica vožnje, na pravico, razpuščeno živino čez-njo goniti.

§. 494.

Za ohranjenje poti, mostov in bervi prikladajo po primeri vse osebe ali zemljiški posestniki, ki imajo pravico, se jih posluževati, torej tudi posestnik služne zemlje, kolikor od tod koristi vleče.

§. 495.

Prostor za te tri služnosti mora biti potreben rabi in okoljščinam kraja primeren. Prostor k temu.

Če se poti in steze vsled povodnji ali druge naključbe tako pokvarijo, da več za rabo niso, se mora, dokler se v poprejšni stan ne postavijo, nov prostor odkazati, ako ni že politična oblastnija kaj preskerbela.

§. 496.

Pravica, vodo
zajemati.

S pravico, tujo vodo zajemati, je tudi pripuščeno, do nje dohajati.

§. 497.

Pravica, vodo
peljati.

Kdor ima pravico, vodo iz tuje zemlje na svojo, ali iz svoje zemlje na tujo napeljevati, ima tudi oblast, k temu potrebne cevi, žlebe in zapornice z lastnimi stroški napravljati. Velikost teh naprav, ki se ne sme prestopiti, se ustanovljuje po potrebi gospodvavne zemlje.

§. 498.

Pravica paše.

Ako se tikrat, ko je kdo pašno pravico pridobil, pleme in število pašne živine; dalje

čas in mera vžitka niso odločili, je treba mirno tridesetletno posest braniti. V dvomljivih primerlejih služijo za vodilo sledeči predpisi.

§. 499.

Pašna pravica obsega, kolikor politični, in zastran gojzdnarije dani ukazi niso nasproti, vse plemena vprežne in goveje živine ter ovac, ne pak svinj in perutine; ravno tako ne koz v gojzdnatih krajih. Nečista, nezdrava in tuja živina je vsigdar od paše izklenjena.

Postavna odločba:

a) zastran plemena živine, ki se goni na pašo;

§. 500.

Če se je število pašne živine v zadnjih 30 letih premenjevalo; se mora vzeti srednje število živine, ki se je perve tri leta na pašo gonila. Če tudi to ni znano; je treba pravično gledati na to, kolika in kakošna je pašna, in upravičenemu saj ni dopuščeno, da bi več živine na tuji paši imel, kakor je s klajo, na gospodvavni zemlji pridelovano, prezimiti more.

b) nje število;

Živina, ki še sesa, se v odločeno število ne šteje.

§. 501.

c) čas paše; Čas paše se sicer sploh odločuje po nespodbijani, v vsakterem poljskem kraju vpeljani šegi, vendar ne sme paša nikdar po političnih odločbah uredjenega kmetovanja zadržavati, ali obteževati.

§. 502.

d) mera vžitja. Vžitek pašne pravice ne obseguje nobene druge rabe. Vpravičeni ne sme ne trave kositi, ne praviloma lastniku zemljišča braniti, da bi se tudi njegova živina skup ne pasla, nar manj pa bistvo pašnika oškodvati. Ako se je kake škode bati, mora pastirja postaviti, da mu živino varje.

§. 503.

Obračanje teh odločb na druge služnosti. Kar je doslej glede na pašno pravico predpisano, je po primeri tudi obračati na pravico, zveri loviti, derva sekati, kamenje lomiti in na druge služnosti. Če kdo meni,

da more te pravice na solast opirati; naj se razpori, iz tega izvirajoči razsojujejo po vodilih, ki so v poglavju od vkupne lasti zapopadene.

§. 504.

Vživanje osebnih služnosti se ravna, če se nič drugega ni izgovorilo, po sledečih vodilih: Služnost rabe v tem obstoji, da ima kdo pravico, tujo reč, ne oškodovaje bistva, samo za svojo potrebo vživati.

Osebnosti služnosti, zlasti :

1. pravca rabe.

§. 505.

Kdor ima tedaj pravico, rabiti kako reč, sme ne glede na svoje ostalo premoženje, svojemu stanu, svoji obertnii in domači potrebi primerno korist iz nje vleči.

Odločba za stran vžitkov.

§. 506.

Potreba se odločuje po tistem času, o katerem se je raba dovolila. Poznejše pre-

membe v stanu ali obertnii rabnika ne dajejo nobene pravice do obširniše rabe.

§. 507.

bistva ;

Vpravičeni ne sme premeniti bistva reči, ki mu je za rabo dovoljena ; tudi ne sme pravice na koga drugega prenesti.

§. 508.

in bremen ;

Vsi vžitki, ki se dajo iz reči dobiti brez motenja rabnikove pravice, gredo lastniku. Le-ti je pa dolžan, nositi vse redne in izredne bremena, ki so na reči, in s svojimi stroški v dobrem stanu jo ohraniti. Samo kadar potroški presegajo tisti dobiček, ki lastniku ostaja, mora upravičeni presežek na se vzeti, ali od rabe odstopiti.

§. 509.

2. vživanja.

Vživanje je pravica, tujo reč, varovaje bistvo, brez vsega stesnjenja vživati.

§. 510.

Porabljive reči niso same na sebi predmet rabe ali vživanja, ampak le njih vrednost. Z gotovim dnarjem sme vpravičeni ravnati, kakor mu je ljubo. Če se pa vživanje ali raba kakega že naloženega kapitala dovoli; more vpravičeni samo obresti tirjati.

Koliko se taisto na porabljive reči razširiti da.

§. 511.

Vživavec ima pravico do vseh, tako navadnih, kakor nenavadnih dohodkov; njemu gre torej tudi čisti prihodek od deležev kakega rudnika, ki se po veljavnem rudarijskem redu dobiva, in po gojzdnih pravilih sekani les. Do zaklada, ki se v zemlji za vživanje odločeni najde, nima nobene pravice.

Pravice in dolžnosti vživavca.

§. 512.

Za čisti prihodek se pa le to čisla, kar po odbitju vsih potrebnih potroškov ostaja. Vživavec prevzema tedaj vse bremena, ki so se služne reči tikrat držale, ko se mu je vži-

Zlasti
a) glede bremen, ki se reči držo;

vanje dovolilo, zatorej tudi obresti na-njo vpisanih kapitalov. Njega zadevajo vse redne in izredne dolžnosti, ki jih je od reči opravljati, kolikor se z vžitki v dobi vživanja prejetimi opraviti dajo; on plačuje tudi potroške, brez katerih se koristi ne morejo doseči.

§. 513.

b) ohranjenja reči; Vživavec je dolžen, služno reč kakor dober gospodar, v tistem stanu ohraniti, v katerem jo je prevzel, in z dohodki jo popravljati, dopolnovati in obnavljati. Če se pri vsem tem vrednost služne reči samo s povstavnim vživanjem, brez vživavcove krivice, zmanjša; ni on za to odgovoren.

§. 514.

c) stavb.

Ce lastnik, po naznanilu vživavca, take zidanja, ki jih je zavoljo starosti poslopja ali

vsled kake naključbe potreba, s svojimi potroški oskerbi; je vživavec dolžan, mu po meri, kolikor mu je s tim vživanje poboljšano, obresti na to obernjenega kapitala poverniti.

§. 515.

Ako se lastnik tega lotiti ne more ali neče; ima vživavec pravico, ali sam zidati, in kadar mine vživanje, ravno tako, kakor pošten posestnik, povračilo tirjati; ali po primernem odškodovanju za vživanje prašati, ktero mu je zavolj opuščenega zidanja odšlo.

§. 516.

Vživavec ni dolžan brez popolnega odškodovanja tacih zidanj pripuščati, ktere niso potrebne, če bi sicer tudi k pomnoženju dohodkov koristne bile.

§. 517.

Kar je vživavec brez lastnikovega privo-
ljenja v pomnoženje stanovitnih vžitkov ober-
nil, sme odvzeti; povračilo še bivajočih do-
hodkov, ki izvirajo iz zboljšanja, pa sme le

d) zboljšavnih stroškov.

toliko tirjati, kolikor ga ima opravnik brez naročila pravico tirjati.

§. 518.

Dokazala za-
stran tega,

Da bode ložeje dokazati vzajemne tirjave, naj lastnik in vživavec poverjen popis vsih služnih reči napraviti dasta. Če se je to opustilo; se vzema (domneva), da je vživavec prejel reč srednje kakšnosti v rabljivem stanu z vsim tim, česar je k nje pravilnemu vživanju potreba.

§. 519.

Razdelitev vžit-
kov pri ugasnje-
nju vživanja.

Kadar se vživanje konča, je še stoječi sad lastnikov; toda on mora vživavcu ali njegovim dedičem, ravno tako kakor poštemu posestniku, poverniti stroške, ki so bili na zadobljenje sadu obernjeni. Druge vžitke morejo vživavec ali njegovi dediči tirjati po primeri časa, v katerem je vživanje terpelo.

§. 520.

Lastnik sme praviloma od rabnika ali Kolkoli je rabi-
 vživaveca le tiktat zavarvanje bistva tirjati, več ali vživavec
 kadar bi se kaka nevarnost pokazala. Če se k zavarvanju za-
 varščina ne da; je treba reč ali lastniku proti vezan.
 primernemu odškodvanju prepustiti, ali po
 okoljščinah sodnii izročiti, da jo oskerbuje.

§. 521.

Služnost stanovanja je pravica, k stano- 3. Služnost
 vanju pripravne dele kake hiše za svojo stanovanja :
 potrebo vživati. Ona je tedaj služnost rabe kake
 hiše. Če se pa komu vsi za stanovanje pri-
 pravni deli hiše prepuste, da jih, varovaje
 bistvo, brez stesnjava vživa, je to vživanje
 hiše. Po le-tem je zgorej dane predpise na
 pravno razmero med stanovnikom in lastni-
 kom obračati.

§. 522.

Vselej ima lastnik pravico, gospodariti z
 vsimi deli hiše, kteri ne gredo prav za prav

k stanovanju; tudi se mu potrebno čuvanje nad svojo hišo otežavati ne sme.

§. 523.

Glede služnosti je dvojna tožbena pravica. Ali toži kdo lastnika za obveljavo pravice služnosti; ali se pa lastnik pritožuje zoper tega, ki se služnosti polastuje. V prvem primerleju mora tožnik pridobitev služnosti, ali saj nje posest kakor stvarne pravice; v drugem primerleju pa prilastovanje služnosti v svoji reči dokazati.

§. 524.

Služnosti se končujejo sploh ravno tako, kakor po tretjem in četrtem poglavju tretjega dela, pravice in dolžnosti sploh nehavajo.

§. 525.

Ako služno ali gospodravno zemljišče pogine, se ustavi sicer služnost; kakor se pa zemlja ali poslopje zopet v poprejšni stan

Tožbena pravica glede služnosti.

Vgasnjenje služnosti.
Sploh.

Posebna narredba pri njih vgasnjenju:

postavi, zadobiva služnost zopet svojo poprejšno moč.

a) s poginom služnega ali gospodavnega zemljišča ;

§. 526.

Če se last služne in gospodavne zemlje v eni osebi zedini, nehava služnost sama od sebe. Ako se pa pozneje ena teh zedinjenih zemelj zopet odda, ali služnost se med tim v javnih bukvah ne izbriše, ima novi posestnik gospodavne zemlje pravico, služnost rabiti.

b) z zedinjenjem ;

§. 527.

Če je imetnik služnosti za zgolj časno pravico tistega, ki je služnost ustanovil, ali za čas, na ktereга je utesnjena bila, iz javnih bukev ali kako drugače vediti mogel; nehava služnost po preteku tega časa sama od sebe.

c) s pretekom časa.

§. 528.

Služnost, ki se komu dodeli do časa, dokler kdo drugi odločenih let ne doseže, ugasne

še le ob odločenem času, če je ravno uni drugi pred temi leti umerl.

§. 529.

Ugasnjenje
osebne služnosti
osebno.

Osebne služnosti nehavajo s smertjo. Če se izrečno na dediče razširijo; se pod temi v dvombi le prvi postavni dediči razumevajo. Pravica rodovini dodeljena pa prehaja na vse nje ude. Osebna služnost, ki jo občina ali druga skupna (moralna) oseba pridobi, terpi, dokler skupna oseba biva.

§. 530.

To se ne da na
stanovitne do-
hodke obračati.

Stanovitni letni prihodki niso nobena osebna služnost, in se morejo torej po svoji naravi na vse naslednike prenašati.

Osmo poglavje.

Od dedinske pravice.

§. 531.

Pravice in dolžnosti umerlega, kolikor niso Zapuščina.
v zgolj osebnih razmerah ustanovljene, se
skup imenujejo njegova zapuščina ali zapustek.

§. 532.

Izklenivni pravici, celo zapuščino, ali Dedinska pra-
vica in dedina.
kak njen glede na celoto odločen del (n pr.
polovico, tretjino) v posest vzeti, se pravi
dedinska pravica. To je stvarna pravica, ki
ima moč proti vsakemu, kdor se hoče zapu-
ščine polastiti. Tisti, komur dedinska pra-
vica gre, se dedič (jerbič), zapuščina, glede
dediča, pa dedina (jerbšina) imenuje.

§. 533.

Pravno ime ali naslov k dedinski pravici.

Dedinska pravica je ustanovljena v postavno izrečeni volji zapustnika; v dedinski, po postavi dopuščeni pogodbi (§. 602), ali v postavi.

§. 534.

Omenjene tri verste dedinske pravice morejo tudi skupej obstati tako, da enemu dediču gre kak glede na celoto odločen del po zadnji volji, drugemu po pogodbi, in tretjemu po postavi.

§. 535.

Razloček med dedino in volilom (sporočilom).

Če se komu ne zapusti noben takošen del, ki se na celo zapuščino nanaša; ampak le kaka posamezna stvar, ena ali več reči nekega plemena; kak znesek; ali kaka pravica; se imenuje zapuščeno, čeravno bi vrednost njegova naj večji del zapuščine znesla, volilo (legat), in tisti, komur se je zapustilo, ne velja za dediča, ampak le za volilojemnika (legatarja).

§. 536.

Dedinska pravica se začenja še le po zapustnikovi smerti. Če dozdeven dedič pred zapustnikom umre, ni mogel še ne zadobljene dedinske pravice na svoje dediče prenesti.

Doba, o kateri dedina pripada.

§. 537.

Ako je dedič zapustnika preživel, prehaja dedinska pravica, če tudi še ni prevzel dedine, na njegove dediče, kakor druge pravice, ki se dedičem prosto zapuščajo; samo da ni bila z odpovedjo ali kako drugače že ugasnila.

§. 538.

Kdor ima pravico, si premoženje pridobiti, more praviloma tudi dedovati (jerbati). Če se je kdo pravice, si kaj pridobiti, sploh odrekel, ali kake posebne dedine veljavno se odpovedal; je s tim dedinsko pravico sploh, ali pravico do kake posebne dedine zgubil.

Zmožnost dedovati.

§. 539.

Koliko da so duhovske občine ali njih udje zmožni dedovati, odločujejo politični predpisi.

§. 540.

Vzroki nezmožnosti.

Kdor je zapustnika, njega otroke, starše ali zakonskega družeta, s hudim naklepom na poštenju, telesu, ali premoženju tako razžalil, ali razžaliti skušal, da se more zoper njega uredoma, ali na prošnjo žaljenega po kazenskih postavah ravnati; je dedinske pravice nevreden, dokler se iz okoljščin ne pokaže, da mu je zapustnik odpustil.

§. 541.

Ako je tisti, ki se je dedinske pravice nevrednega storil, pred zapustnikom umerl, niso njegovi mlajši od dedinske pravice izklenjeni.

§. 542.

Kdor je zapustnika k izrečenju poslednje volje prisilil, ali goljufno zapeljal, mu poslednjo voljo izreči, ali premeniti branil, ali njegovo že narejeno poslednjo voljo skril, je od dedinske pravice izklenjen, in je za vso škodo odgovoren, katero je s tim komu drugemu storil.

§. 543.

Osebi, ki ste prešestvo ali kervosramje pred sodnijo izpovedale, ali zoper kateri je bilo eno ali drugo dokazano, ne morete ena po drugi iz izrečene poslednje volje dedovati.

§. 544.

Koliko deželani, ki so svojo domovino ali vojaško službo brez rednega dovoljenja zapustili, dedinsko pravico zgubivajo, odločujejo politični ukazi.

§. 545.

Zmožnost dedovanja se more le po tistem trenutku odločiti, ko dedina komu v djanju pripade. Ti trenutek je praviloma zapustnikova smert (§. 703). Po kateri dobi se sodi zmožnost.

§. 546.

Pozneje zadobljena zmožnost dedovati ne daje nobene pravice, drugim to odtegniti, kar jim je že postavno pripadlo.

§. 547.

Dedič, vzevši dedino, namestva, kar se nje tiče, zapustnika. Oba se imata glede koga drugega za eno osebo. Preden jo dedič Nasledik vzetja dedine.

vzame, se čisla zapuščina, kakor da bi še v posesti umerlega bila.

§. 548.

Dolžnosti, ktere bi bil zapustnik iz svojega premoženja opraviti imel, prevzema njegov dedič. Po postavi odmerjene kazni v dnarjih, na ktere umerši še ni bil obsojen, ne prehajajo na dediča.

§. 549.

Bremenom, ki na dedini leže, se prištevajo tudi potroški za pogreb, primeren navadi kraja, stanu in premoženju umeršega.

§. 550.

Več dedičev se glede svoje vkupne dedinske pravice za eno osebo čisla. Pred sodnijsko predajo (prisodbo) dedine so v tej lastnosti vsi za enega in eden za vse. Koliko da so po storjeni predaji odgovorni, se odločuje v poglavju od vzetja dedine v posest.

§. 551.

Kdor more s svojo dedinsko pravico sam veljavno ravnati, ima tudi pravico, se je najprej odpovedati. Moč take odpovedi sega tudi na mlajše.

Odpoved dedinske pravice.

Deveto poglavje.

Od izrečenja poslednje volje sploh
in od oporok (testamentov) sosebno.

§. 552.

Izrečenje po-
slednje volje **N**aredba, s katero zapustnik svoje premož-
enje, ali njega del eni ali več osebam preklic-
ljivo na primerlej smerti prepušča, se imenuje
poslednja volja.

§. 553.

Potrebosti:
1. Znotrajna
oblika. Če se v poslednji naredbi dedič postavi,
se ona imenuje oporoka (testament); ako ima
pa le druge naročila v sebi, se ji pravi za-
pisje (kodicil).

§. 554.

Odkaz dedine:
a) če je le en
dedič; Ako je zapustnik enega samega dediča
neodločno postavil, ne utesnivši ga na kak
del zapuščine, dobiva le-ti celo zapuščino.

Če se je pa edinemu dediču le kakšen, glede na celoto odločen del odmeril; pripadajo ostali deli postavnim dedičem.

§. 555.

Če je več dedičev postavljenih, in delitev b) če jih je več brez deljenja. ni ukazana, si dele oni zapuščino na enake dele.

§. 556.

Če je več dedičev postavljenih, in sicer c) če so vsi z odločenimi deli; vsi na odločene dele, kateri bi pa cele zapuščine ne povzeli, pripadajo ostali deli postavnim dedičem. Ako je pa zapustnik dediče k celi zapuščini poklical; nimajo postavni dediči nobene pravice, če bi bil ravno v računu zneskov ali v naštetvi dedinskih reči kaj izpustil.

§. 557.

Ako se izmed več postavljenih dedičev d) če so nekateri z deli, drugi brez delov postavljeni. nekterim odločen del (p. tretjina, šestina) odmeri, drugim pa nič ne odloči; dobivajo le-ti ostalo zapuščino po enacih delih.

§. 558.

Če nič ne ostane za dediča, brez odločka postavljenega, se mora za-nj od vsih odločenih delov po primeri toliko odbiti, da dobi enak delež s tistim, komur je nar manj odmerjeno. Če so deli dedičev enaki, imajo oni neodločno postavljenemu dediču toliko oddati, da ž njimi enak delež prejme. V vsih družih primerlejih, kjer se je zapustnik v računu zmotil, naj se zapuščina tako deli, da se zapustnikova volja po razmerah, zastran cele zapuščine izrečenih, kar je le mogoče, izpolni.

§. 559.

Kteri dediči se
za eno osebo
imajo.

Če med postavljenimi dediči take osebe skup zadenejo, katerih nektere se pri postavnem nasledstvu morajo drugim nasproti za eno osebo čislati, (n. p. bratovi otroci proti zapustnikovemu bratu), se imajo tudi pri delitvi iz oporoke le za eno osebo. Skupščina, ob-

čina, zbor (n. p. ubozi) se štejejo vsigdar samo za eno osebo.

§. 560.

Ako so vsi dediči brez odločenih delov, ali s splošno izreko enake delitve k dedini poklicani, in se kdo dedičev ne more ali neče svoje dedinske pravice poslužiti; prirašča neprevzeti del ostalim postavljenim dedičem.

Pravica pri-rasti.

§. 561.

Če se eden ali več dedičev postavijo na odločene dele, eden ali več njih pa brez odločka, prirašča neprevzeti del samo tistemu ali tistim še ostalim dedičem, ki so neodločno postavljeni.

§. 562.

Dediču na odločen delež postavljenemu ne gre nikdar pravica do prirasti. Če tedaj ne ostane noben neodločno postavljen dedič; neprevzeti del ne pripada ostalemu na odločen del postavljenemu dediču, ampak postavnemu dediču.

§. 563.

Kdor nevzeti del dobi, prevzema tudi bremena, ktere so na njem, ako niso utesnjene na osebne djanja postavljenega dediča.

§. 564.

Zapustnik mora dediča sam postaviti, in ne more komu družemu prepustiti, da ga izvoli.

§. 565.

Izrečenje mora prevdarjeno, odločno in slobodno biti.

Zapustnikova volja se mora izreči odločno, ne s samim priterjanjem kakega njemu storjenega nasveta; pri polni zavednosti, prevdarjeno in resno, brez sile, goljufije in bistvene zmote.

§. 566.

Vzroki nezmožnosti oporočevanja :

1. Pomanjkaje zavednosti;

Izrečenje ne velja, kadar se dokaže, da je bilo v besnosti, blaznosti, bebesti, ali pijanosti storjeno.

§. 567.

Ako kdo terdi, da je zapustnik, kteri je bil ob um prišel, tikrat, ko je poslednjo voljo delal, pri polni zavednosti bil; se mora to

terjenje do gotovega izkazati po zvedenih možeh, ali po gosposkinih osebah, ki so zapustnikov dušni stan na tanjko preskusili, ali z drugimi zanesljivimi dokazi.

§. 568.

Ti, kogar je sodnija izrekla zaprav- 2. izrečenje za-
ljivca, more v poslednji volji samo s polovico pravljivosti; ko-
svojega premoženja zapovedovati; druga po- liko ;
lovica pripada postavnim dedičem.

§. 569.

Nedorasli so nezmožni, oporočevati. Ma- 3. nezadostne
oletni, ki osemnajstega leta še niso spolnili, leta ;
morejo samo ustno pred sodnijo oporočati.
Sodnija se mora, primerno pozvedovaje, pre-
pričati, da je poslednja volja prosto in prev-
darjeno izrečena. Izrečenje se mora v zapis-
nik vzeti in va-nj pristaviti, kar se je iz po-
zvedbe pokazalo. Po spolnjenem osemnajstem
letu se more poslednja volja brez kake stes-
njave izrekovati.

§. 570.

4. bistvena pomota ;

Bistvena zapustnikova zmota dela naredbo neveljavno. Pomota je bistvena, če se je zapustnik zmotil v osebi, kateri je kaj nameniti, ali v reči, katero je voliti hotel.

§. 571.

Če se pokaže, da oseba, kateri se je kaj namenilo, ali reč, ki se je volila, le prav imenovana ali popisana ni, naročilo velja.

§. 572.

Zavkaz je veljaven, če se tudi najde, da nagiblej, ki ga je zapustnik povedal, ni resničen; razun ko bi se dalo dokazati, da je zapustnikova volja edino in samo na ti kriv nagib operta.

§. 573.

5. redovne obljube ;

Redovne osebe praviloma nimajo pravice, oporočati; če je pa red posebno privoljenje dosegel, da smejo njegovi udje oporočati; če so redovne osebe odvezo obljub zadobile; če so z razpuščenjem svojega reda, ustanovišča ali samostana iz svojega stanu stopile; ali če imajo takošno službo, da se po politič-

nih ukazih več ne prištevajo redu, ustanovi-
šču ali samostanu, ampak morejo popolno
last pridobivati; jim je dopuščeno, zastran te
lastine v poslednji volji zavkazovati.

§. 574.

Hudodelnik, obsojeni k smerti, ne more
od dneva, kterega mu je oznanjena sodba; če
je pa v naj težjo ali v težko ječo obsojen,
dokler njegova kazen terpi, svoje poslednje
volje veljavno izreči.

6. težka kri-
minalna kazen.

§. 575.

Poslednja volja, pravno-veljavno izre-
čena, ne more zavoljo zadržkov, ki pozneje
nastopijo, svoje veljavnosti zgubiti.

Doba veljav-
nosti naredbe.

§. 576.

Iz početka neveljavna poslednja volja ne
postaja zavoljo tega veljavna, da se je poz-
neje zadržek odpravil. Če se v tem primer-
leju ne stori nobena druga naredba, nastopi
postavna dedinska pravica.

§. 577.

II. Zvunajna
oblika izrečenj
poslednje volje.

Oporočja se zunej sodnije ali pred njo, pis-
smeno, ali ustno; pisмено pa pred pričami
(svedoki), ali brez njih.

§. 578.

1. ne sodnij-
skih, pisemenih;

Kdor hoče pisмено, in brez prič oporo-
čevati, mora oporoko ali zapisje (kodicil) z
lastno roko pisati, in z lastno roko svoje
ime podpisati. Dan, leto in kraj, kjer se
napravlja zadnja volja, pristaviti sicer ni
potrebno, pa vendar dobro za to, da se pravde
odvernejo.

§. 579.

Poslednjo voljo, ki jo je zapustnik dal po
kom drugem spisati, mora on z lastno roko
podpisati. On mora dalje pred tremi priklad-
nimi svedoki, izmed katerih je treba, da sta saj
dva h krati pričujoča, poterditi, da ti sosta-
vek njegovo poslednjo voljo zapopada. Zad-
nič se imajo tudi priče ali znotraj, ali zvunaj,
toda vselej na samem pismu, ne pa
na zavitku za priče poslednje volje pod-

pisati. Ni potrebno, da bi pričal zapopadek oporoke vedla.

§. 580.

Zapustnik, ki pisati ne zna, mora ne samo oblikam (formalnostim) v poprejšnem paragrafu predpisanim zadostiti, temuč tudi namesti podpisa svoje ročno znamenje, in sicer v pričo vsih treh svedokov, z lastno roko pristaviti. Da se olajša in stanovito ohrani dokaz, kdo da je zapustnik, je tudi previdno, da eden svedokov pristavi zapustnikovo ime z opombo, da je to namesti njega storil.

§. 581.

Ako zapustnik ne zna brati, mora enemu svedoku reči, da mu sostavek v pričo drugih dveh svedokov, ki sta zapopadek vidila, prebere, in mora poterčiti, da je po njegovi volji. Pisavec zadnje volje zna vselej biti ob enem svedok.

§. 582.

Zapustnikovo naročilo, ki se na kak listek ali sostavek nanaša, ima le tiktat moč, kadar se na takošnem sostavku najde vse to, česar

je potreba, da izrečanje poslednje volje velja. Razun tega služijo takošne spisane opombe, ki jih zapustnik v misel jemlje, samo za razjasnjenje njegove volje.

§. 583.

Praviloma velja en sostavek le za enega zapustnika. Izjema glede zakonskih je v poglavju od ženitnih pogodb zapopadena. (1248)

§. 584.

Zapustniku, kateri oblik, za pismeno oporoko potrebnih, spolniti ne more ali neče, je dano na voljo, ustno oporoko narediti.

§. 585.

Kdor ustno (z besedo) oporočuje, mora pred tremi prikladnimi svedoki, ki so h krati pričujoči, in morejo poterdati, da se v zapustnikovi osebi ni nobena goljufija ali zmota prigodila, resno svojo poslednjo voljo izreči. Ni sicer potrebno, pa previdno je, da svedoki vsi skupej, ali vsak za-se, da bi ložeje pom-

nili, zapustnikovo izrečenje ali sami zapišejo ali kakor hitro je mogoče, zapisati dajo.

§. 586.

Ustna poslednja naredba se mora, da pravno velja, na zahtevanje vsakega, komur je kaj za to, s soglasno prisežno izpovedbo treh svedokov, ali če se eden izmed njih ne more več izpraševati, saj ostalih dveh potrditi.

§. 587.

Zapustnik more tudi pred sodnijo pismeno ali ustno oporočati. Pismeno naredbo mora zapustnik saj z lastno roko podpisati, in sodni osebno izročiti. Dolžnost sodnije je, zapustnika opomniti, da mora podpis z lastno roko pristavljen biti, po tem sostavek s sodnim pečatom zapečatiti, in na zavitku zaznamvati, čigava zadnja volja se v njem hrani. Čez to opravilo je zapisnik napraviti, in sostavek se

hrani pri sodnii, ki bode dala spričo, da ga je prejela.

§. 588.

Ako zapustnik hoče svojo voljo ustno izreči, je treba izrečenje v zapisnik vzeti, kateri se hrani zapečaten tako, kakor je bilo v poprejšnem paragrafu zastran pismenega sostavka rečeno.

§. 589.

Sodnija, ktera pismeno ali ustno izrečene zadnje volje sprejema, mora obstati najmanj iz dveh s prisego zavezanih sodnijskih oseb, katerih ena opravlja ured sodnika v kraju, kjer se izrečenje sprejema. Pričevanje druge sodnijske osebe, razun sodnika, moreta tudi dva druga svedoka nadomestovati.

§. 590.

V sili se morejo ravno imenovane osebe v zapustnikovo stanovališče podati, njegovo poslednjo voljo pismeno ali ustno sprejeti, in

po tem opravilo v zapisnik djati s pristavkom dneva, leta in kraja.

§. 591.

Udje duhovnega reda, ženske, mladenči, kateri osemnajstega leta niso spolnili, umni, slepi, gluhi ali nemi (mutci), dalje tisti, ki zapustnikovega jezika ne razumejo, ne morejo priče biti pri naročilih poslednje volje.

Neprikladni svedoki pri poslednjih naredbah.

§. 592.

Kdor je bil obsojen zavoľo hudodelstva goljufije ali drugega hudodelstva iz hlepenja po dobičku, se ne more za pričo jemati.

§. 593.

Kdor ni kristjanske vere, ne more poslednje volje kristjana pričati.

§. 594.

Dedič ali volilojemnik ni prikladna priča glede njemu namenjene zapuščine, in ravno tako ne njega zakonski družje, starši, otroci, brati in sestre, ali osebe, ki so ž njim v ravno tem kolenu v svaštvu, in plačevani domači. Da

zavkaz velja, ga mora zapustnik z lastno roko spisati, ali ga pa morajo trije od omenjenih oseb različni svedoki poterditi.

§. 595.

Ako hoče zapustnik tistemu kaj zapustiti, kateri zadnjo voljo piše, ali njega zakonskemu družetu, otrokom, staršem, bratom ali sestram, ali osebam, ki so ž njim v ravno tem kolenu v svaščini; se mora naredba tako na gotovo postaviti, kakor poprejšni paragraf v misel jemlje.

§. 596.

Kar se ukazuje zastran nepristranosti svedokov, in njih prikladnosti, do gotovega izpričati, kdo je zapustnik; velja tudi za sodnijske osebe, ktere poslednjo voljo sprejemajo.

§. 597.

Pri poslednjih naredbah, ki se delajo popotvanju na ladjah in v krajih, kjer kuga ali enake nalezljive bolezni gospodarijo, tudi udje duhovnega reda, ženske in mla-

denči, kateri so štirnajsto leto izpolnili, veljavne priče.

§. 598.

Za te olajševane naredbe poslednje volje je treba samo dveh prič, katerih ena more oporoko pisati. Kadar se je nalezenja bati, tudi ni treba, da bi obe h krati pričujoči bile.

§. 599.

Šest mescov po tem, ko se vožnja na ladji dokonča, ali kužna bolezen neha, izgube olajšane naredbe poslednje volje svojo moč.

§. 600.

Olajšave vojaških oporok so v vojaških postavah zapopadene.

§. 601.

Ako je zapustnik eno tu zapovedanih potrebnosti, ki niso izrečno sami previdnosti prepuščene, v nemar pustil; naredba poslednje volje ne velja.

Neveljavnost poslednjih naredb zavolj pomanjkljivosti v obliki.

§. 602.

Dedinske pogodbe, ki zadevajo celo zapuščino, ali kak glede na celoto odločen

Dedinske pogodbe so le med zakonskimi veljavne.

del nje, se morejo samo med zakonskimi veljavno sklepati. Predpisi zastran njih so zapopadeni v poglavju od ženitnih pogodb.

§. 603.

Kdaj gre daritev na primerlej smerti čislati za pogodbo, kdaj za poslednjo voljo, je ustanovljeno v poglavju od daritev.

Od daritev na primerlej smerti. Nanašanje.

Neveljavnost poslednjih naredb zavolj pomisljivosti v obliki.

Delnik po-
godb so se med
zakonskimi vo-
ljavni.

Deseto poglavje.

Od namestnih dedičev in fidejkomisov.

§. 604.

Vsak zapustnik more na primerlej, da postavljeni dedič dedine ne dobi, enega; in ako je tudi ti ne dobi, drugega, in na enak primerlej tretjega, ali tudi še več namestnih dedičev poklicati. Ta naredba se imenuje navadno postavljenje namestnega dediča. Kdor je v redu prvi poklican, je dedič.

Navadno postavljenje poddediča.

§. 605.

Če je zapustnik izmed dveh odločenih primerlejev, da imenovani dedič ne more dedič biti, ali da dedič biti neče, le enega izgovoril; je drugi primerlej izklenjen.

§. 236.

Dediču naložene bremena prehajajo tudi na namestnega dediča, ki za njim na- Pravice iz talstega.

stopi, kolikor niso te bremena po izrečni volji, ali po okoljščinah, stesnjene na dedičevo osebo.

§. 607.

Ako so samo sodediči za namestne dediče poklicani, da eden drugemu sledi; se vzema, da je zapustnik dele, kakoršne je postavljanim dedičem odmeril, hotel zapustiti tudi namestnim dedičem. Če je pa razun sodedičev še kdo drug za namestnega dediča postavljen, pripada neprevzeti del dedine vsim po enako.

§. 608.

Fidejkomisno; Zapustnik more svojemu dediču naložiti dolžnost, da nastopljeno dedino po svoji smerti, ali v drugih odločenih primerljih drugemu imenovanemu dediču prepusti. Ta naredba se imenuje fidejkomisno postavljenje namestnega dediča. Fidejkomisno postavljene namestnega dediča zapopada molče navadno v sebi.

§. 609.

koliko smejo Tudi starši smejo svojim otrokom, dasi-
stariši svojim otrokom dediče ravno bi le-ti nezmožni bili oporočati, samo
podstavljati.

glede na premoženje, katero so jim oni zapustili, dediča ali namestnega dediča postaviti.

§. 610.

Ako je zapustnik dediču prepovedal, čez zapuščeno premoženje oporočati; je to fidejkomisno postavljenje namestnega dediča, in dedič mora zapuščino za svoje postavne dediče ohraniti. Prepoved, reč oddati, ne izklepa pravice, čez-njo oporočati.

Molčeče fidejkomisno postavljenje, namestnega dediča.

§. 611.

Versta, v kateri imajo fidejkomisni dediči eden drugemu slediti, se nikakor ne utesnuje, če so oni vsi zapustnikovi verstniki; more se raztegniti na tretjega, četrtega in še dalje.

Utesnjenje fidejkomisnega postavljenja.

§. 612.

Ako niso verstniki, ampak taki namestni dediči, ki ob času, ko se je oporoka napravila, še niso bili rojeni; more fidejkomisno postavljenje namestnega dediča, kadar gre za kak znesek dnarja in za druge premakljive reči, do drugega kolena segati. Glede na nepremakljivo blago velja ono le za

pervo koleno, to da pri odločevanju kolen se šteje samo tisti namestni dedič, ki je v posest dedine prišel.

§. 613.

Pravice dediča pri fidejkomisnem podstavljenju.

Dokler se ne prigodi primerlej, na ktereга je bil kdo fidejkomisno za namestnega dediča postavljen, gre postavljenemu dediču omejena pravica lasti, s pravicami in dolžnostmi vživavca.

§. 614.

Kako se postavljenje namestnih dedičev razlaga.

Če je postavljenje namestnega dediča dvomljivo izrečeno, se ima tako razlagati, da se sloboda dediča, z lastjo ravnati, kar se narmanj more stesnuje.

§. 615.

Načini ugasnjenja navadnega in fidejkomisnega podstavljenja.

Navadno postavljenje namestnega dediča ugasne, precí kakor je postavljeni dedič dedino nastopil; fidejkomisno pa, kdar nobenega izmed poklicanih namestnih dedičev več ni; ali kadar primertej neba, za ktereга je bilo narejeno.

§. 616.

Zlasti zgubiva brezumnemu storjeno fidejkomisno postavljenje namestnega dediča

(§§. 608 in 609) svojo moč, kadar se dokaže, da je bil on popolnoma pri zavednosti, ko je svojo poslednjo voljo delal; ali če mu je sodnija zavoljo zadobljenega razuma dopustila premoženje slobodno oskerbovati; in postavljenje namestnega dediča ne oživi več, če ravno je bil, ker se je bolezin ponovila, zopet pod skerbnika postavljen, in med tim časom nobene poslednje naredbe ni storil.

§. 617.

Ako je zapustnik svojemu detetu o času, ko še ni imelo nobenega zaroda, namestnega dediča postavil, ugasne to postavljenje, če je dete zapustilo za saboj mlajše, ki so zmožni dedvati.

§. 618.

Fidejkomis (rodovinski fidejkomis) je naredba, s katero se izrekuje, da je kako premoženje neoddavno blago rodovine za vse prihodnje naslednike rodu, ali saj za več od njih.

Fidejkomis.

§. 619.

Fidejkomis je sploh ali primogenitura ali majorat ali seniorat; po tem, kakor je

Glavne verste
fidejkomisov.

njega ustanovitelj nasledstvo namenil ali per-
vorojenemu iz stareje verste; ali tistemu iz
rodovine, ki je po kolenu najbližji; med več
enako bližnimi pa staršemu po letih; ali zad-
njič, ne gledaje na versto, staršemu iz ro-
dovine.

§. 620.

V dvombi se vzema popred primogenitura,
kakor majorat ali seniorat; in ravno tako ma-
jorat popred, kakor seniorat.

§. 621.

Nasledje pri
njih.

Pri primogenituri prihaja mlajša versta
še le po tem do fidejkomisa, ko starejše več
ni, tako, da se mora brat poslednjega posestnika
njegovim sinom, vnukom, povnukom in daljim
mlajšim umakniti.

§. 622.

Ustanovitelj sme tudi red nasledstva čisto
preobrniti, in zadnjorojenca iz stareje verste;
ali najmlajšega iz vsih verst; ali sploh tistega
poklicati, kateri je ali ustanovitelju fidejko-

misa, prvemu pridobivcu ali poslednjemu posestniku po kolenu najbližji.

§. 623.

Če ustanovitelj zastran tega svoje volje ni razločno izrekel, se gleda bolj na poslednjega posestnika, kakor na ustanovitelja fidejkomisa, in na prvega pridobivca. Če je več oseb v enakem kolenu, se razsojuje za starejšega.

§. 624.

Ako ustanovitelj zapove, da naj fidejkomis pripade vselej najbližjemu iz rodovine; se pod tim tisti razumeva, kateri je po občnem postavnem nasledstvu v dedino iz možkega zaroda najbližji. Med več enako bližnimi se vživanje fidejkomisa deli, ako se iz naredbe nasprotno ne kaže.

§. 625.

Ako je kdo razun fidejkomisa za prvo-rojencovo versto ustanovil še drugi, ali več fidejkomisov za pozneje verste; dobiva po-

sestnik prvega fidejkomisa in njega zarod še le tiktat posest kacega družega fidejkomisa, kadar v ostalih verstah ni nobenih k fidejkomisu poklicanih mlajših, in fidejkomisi ostajajo le toliko časa v eni osebi zedinjeni, dokler iznova ne bode dveh ali več verst.

§. 626.

Ženski zarod praviloma nima nobene pravice do fidejkomisov. Če je pa ustanovitelj izrečno ukazal, da naj po tem, ko bi možki rod odumerl, fidejkomis na ženske verste preide; biva to po redu, ustanovljenem za nasledbo možkega spola, vendar imajo možki dediči tiste verste, ki je prišla do posesti fidejkomisa, prednost pred ženskimi dediči.

§. 627.

Pogoji za ustanovljenje fidejkomisa.

Brez posebnega dovoljenja postavodajne oblasti se ne more noben fidejkomis ustanoviti. Kadar se ustanovljuje, je treba reden,

poverjen popis vsih, k fidejkomisu spadajo-
 čih reči sestaviti, in pri sodnii shraniti. Ti
 popis (inventar) služi za vodilo vsakokrat,
 kadar se spremeni posestnik, in kadar se loči
 fidejkomis od prostega premoženja. Za varnost
 fidejkomisa je sodnija dolžna po posebnih
 predpisih skrbeti.

§. 628.

Ustanovitelj fidejkomisa ima pravico, Preklic ali opo-
 rekla ustanovlje-
 nja.
 ustanovljenje fidejkomisa preklicati, dokler
 še nihče ni s predajo ali po pogodbi kake
 pravice pridobil. In volja se ima za prekli-
 cano, če se zapustniku porodi možki zakonski
 dedič, ki v fidejkomisu ni zapopaden.

§. 629.

Last fidejkomisnega premoženja je raz- Pravilo zastran
 pravic pričako-
 vavcov in imet-
 nika fidejkomisa.
 deljena med vsimi pričakovavci, in vsako-
 kratnim imetnikom fidejkomisa. Unim gre
 samo glavna last; temu pa tudi vžitna last.

Posebne pravice pričakovavcov.

§. 630. Glavna last daje fidejkomisnim pričakovavcom pravico, tirjati, da se fidejkomisne dolžne pisma pri sodnii shranijo; naznanovati sodnii slabo gospodarjenje s fidejkomisnim blagom; nasvetovati vkupnega fidejkomisnega skerbnika (kuratorja), da bode fidejkomis in zarod namestoval; sploh vse to napravljati, česar je za varnost bistva potreba.

Neutesnjene pravice imetnika in njega dolžnosti.

§. 631. Imetnik fidejkomisa ima vse pravice in dolžnosti vžitnega lastnika. Njemu gredo vsi vžitki od fidejkomisnega blaga, in od prirasti, ali ne bistvo njegovo. On nosi nasproti tudi vse bremena. Ako se je bistvo umanjšalo brez njegove krivnje, on za to ne daje odgovora.

Omejene pravice:
a) fidejkomisno blago spremeniti, zamenjati ali v dedni zakup dati;

§. 632. Posestnik fidejkomisa se sme sicer svoje pravice odreči za se, nikakor pa ne za zarod, če bi ga tudi še ne bilo. Če zastavi

plode (pridelke) fidejkomisa, ali fidejkomisno blago samo; velja zastavljenje le za tisti del plodov, kar jih ima pravico spraviti, ne pa za fidejkomisno blago, ali za ti del plodov, ki gre nasledniku.

§. 633.

Glede na utesnjenje tu niže sledeče sme imetnik fidejkomisa nepremakljivo fidejkomisno blago v kapital spreobrniti; on sme zemljišča za zemljišča zamenjati; ali za primerne davščine razdeliti; ali tudi v dedni zakup (štant) prepustiti.

b) fidejkomisno blago spremeniti; zamenjati ali v dedni zakup dati;

§. 634.

Za te premembe potrebuje dopuščenja redne sodnije. Sodnija mora vse znane pričakovavce; ali, če so maloletni ali nepričujoči, njih skerbnike; potem skerbnika fidejkomisa in zaroda zaslišati; preydariti, ali so vzroki važni; in sosebno kadar dovoli razdelitev zemljišč, za to poskerbeti, da se ravna po meri v političnih ukazih predpisani. Pri tem

izgovorjeno odplačilo se nalaga kakor fidejkomisni kapital.

§. 635.

e) zadolžiti.

Imetnik fidejkomisa sme tretjino fidejkomisnega blaga zadolžiti; ali tretjino kapitalov vzdigniti, če fidejkomis iz njih obstoji. K temu ne potrebuje nobenega dovoljenja pričakovavcov ali skerbnikov; ampak samo poterdjenja redne sodnije.

§. 636.

Odločba zadolžljive tretjine,

V to tretjino je treba vse bremena, ki so pod kakoršnim koli imenom na fidejkomisnem blagu, tako vštrevati, da dve tretjini čisto prosi ostanete.

§. 637.

in vrednosti fidejkomisnega blaga.

Če se ima fidejkomisno blago zamenjati ali zadolžiti, se vrednost njegova s sodno cenitvijo; kadar se pa ima v denarje premeniti, z javno dražbo odločuje.

§. 638.

Plačila za vračevanje fidejkomisnega dolga je treba tako odločiti, da se vsako leto pet od sto na dolgu poplača. Le iz važnih vzrokov se sme daljši obrok dovoliti.

Način nazaj-plačevanja.

§. 639.

Ako hoče posestnik fidejkomisa od tega, kar je že vernil, zopet kaj za svojo potrebo vzdigniti; mora, da to oddolži, še posebej vsako leto pet od sto odplačati.

§. 640.

Naslednik v fidejkomisu je le tiste dolge plačati dolžen, ktere je njegov prednik s privoljenjem sodnije storil. Za plačila takošnih dolgov, kterih razdolžni obroki so se že iztekli, je le zavezan, kadar se iz prostolastnega prednikovega premoženja izplačati ne morejo.

Zaveza naslednika za dolge.

§. 641.

Ako je prednik na ohranjenje ali na važno zboljšanje fidejkomisa obernil znamenite stroške, zavolj kterih bi bil pravico imel, fidejko-

misno blago zadolžiti, se morajo stroški povrniti. Za to povračilo imajo pa nasledniki oblast, tretjino fidejkomisnega blaga z dolgi obložiti. Oddolživne plačila se opravljajo, kakor je v §. 638 predpisano.

§. 642.

Fidejkomisni upnik ne more tirjati, da mu se dolg, če bi tudi s privoljenjem sodnije na fidejkomisu bil, izplača iz glavnega premoženja, ampak samo iz njegovih dohodkov.

§. 643.

Delitev pridelkov zadnjega leta.

Plodi zadnjega leta se med prednikovimi dediči in naslednikom v fidejkomisu ravno tako dele, kakor med vživavcom in lastnikom (§. 519).

§. 644.

Razveza ali razrešenje.

Fidejkomis se more razvezati, če ni več pričakovati nobenega, k fidejkomisu poklicanega zaroda. Da se pa razreši fidejkomisna vez, je razun privoljenja vžitnega lastnika in vsih pričakovancev, ki jih je z izrokom

povabiti, tudi potreba, da se zasliši skerbnik zaroda, in da sodnija dovoli.

§. 645.

Fidejkomis nehava, če pogine; ali če ali vgasnjenje fidejkomisa.
so pomerle vse, v ustanovitnem pismu poklicane verste, ter ni nobenega zaroda upati. V drugem primerleju se zedinja glavna last z vžitno lastjo, in posestnik sme po svoji volji s fidejkomisom ravnati.

§. 646.

Od postavljanja namestnih dedičev in od Razloček fidejkomisa od vstanov.
fidejkomisov se razločujejo vstanove, po kterih se dohodki od kapitalov, zemljišč ali pravice namenjajo na vse prihodnje čase za občekoristne naprave, kakor za duhovnije (prebende), učilnice, bolnišnice ali ubožnice; ali za izderževanje kakih oseb. Predpisi zastran vstanov so v političnih ukazih zapopadeni.

Enajsto poglavje.

Od volil.

§. 647.

Kdo, kako in komu se more voliti ali legirati; **Da** volilo (§. 535) velja, je potreba, da ga zmožen zapustnik osebi, ki je dedvati zmožna, po veljavnem izrečenju poslednje volje zapusti.

§. 648.

Zapustnik more tudi enemu ali več sodedičem kako volilo naprej odmeniti; glede tega veljajo oni le za volilojemnike.

§. 649.

in kdo se more z opravo volila obtežiti.

Volila obtežujejo praviloma vse dediče, po meri njih dedinskega deleža, clo tudi tiktat, kadar se je lastna reč kacega sodediča volila. Zapustniku je pa na voljo dano, ali

hoče posebej kacemu sodediču, ali tudi volilojemniku naložiti, da volilo opravi.

§. 650.

Volilojemnik se ne more popolni spolnitvi volila, ki mu ga je drugemu opraviti naloženo, zavoljo tega odtegniti, ker ono vrednost njemu namenjenega volila presega. Ako pa volila ne vzame, mora tisti, komur pripade, naročilo prevzeti, ali sebi pripadlo volilo tistemu volilojemniku prepustiti, ki je na-nj nakazan.

§. 651.

Zapustnik, ki je volilo posebni versti oseb namenil, kakor: Žlahti, družini ali ubogim, sme razdeljenje, ktera teh oseb in kaj naj vsaktera dobi, dediču ali komu drugemu prepustiti. Ako zapustnik zastran tega ni nič odločil; je izbor dediču prihranjen.

§. 652.

Zapustnik sme volilojemniku navadno ali fidejkomisno namestnika postaviti; na to gre Podstavljanja pri volilih.

obračati predpise v poprejšnem poglavju dane.

§. 653.

Predmeti volil.

Vse se more voliti, kar sploh med ljudmi gre: reči, pravice, dela in druge djanja, ki imajo vrednost.

§. 654.

Ako se reči volijo, ki sicer sploh med ljudmi gredo, katerih pa posestvati volilobjemnik za svojo osebo ni zmožen, se mu navadna vrednost povrača.

§. 655.

Splošne vodila za razlaganje volil.

Besede se tudi pri volilih v svojem navadnem pomenu jemljejo; razun ko bi se dokazalo, da je zapustnik navado imel, nekterim izrazom dajati poseben, samo njemu lasten pomen; ali, da bi bilo drugače volilo brez moči.

§. 656.

Posebni predpisi zastran volila:

Ako je zapustnik volil eno ali več reči kakega plemena, pa jih natanjčneje odločil ni, in ako je več takih reči v zapuščini, gre de-

diču izbor. On mora pa tako reč izbrati, da jo volilojemnik rabiti more. Ako se volilojemniku prepusti, eno izmed več reči vzeti ali izbrati, si sme tudi najboljšo izvoliti.

a) od reči kakega plemena ;

§. 657.

Če je zapustnik eno ali več reči kakega plemena izrečno le iz svoje lastine volil, in takošnih v zapuščini najti ni; zgubiva volilo svojo moč. Ako se jih ne najde toliko, kolikor je naročeno; se mora volilojemnik z najdenimi zadovoljiti.

§. 658.

Če zapustnik ene ali več reči kakega plemena ne voli izrečno iz svoje lastine, in se takih v zapuščini nič ne najde; mora dedič volilojemniku taci priskerbeti, ki so njega stanu in potrebam primerne. Volilo kakega zneska denarjev nalaga dediču

dolžnost, plačati ga, ne glede na to, ali je kaj gotovine v zapuščini ali ne.

§. 659.

Zapustnik more izbor, katero izmed več reči naj volilojemnik ima, tudi komu drugemu prepustiti. Ako le-ti izbora ne prevzame, ali če je umerl, preden je reč izbral; odločuje sodnija volilo, gledaje na stan in potrebe prejelnika. Sodnija odločuje to tudi tikrat, če je volilojemnik pred umerl, kakor je prepustšeni mu izbor storil.

§. 660.

Ako se volilo odločene reči v eni ali v več naredbah ponavlja, ga ne more volilojemnik ob enem v natori in v vrednosti tirjati. Druge volila, ako tudi reč ravno tiste verste ali ravno tisti znesek zapopadajo, gredo volilojemniku tolikrat, kolikorkrat so bile izrečene.

b) volilo odločene reči;

§. 661.

Volilo je brez moči, če je voljena reč ob času poslednje naredbe že prejemnikova last bila. Ako jo je pozneje pridobil, se mu navadna vrednost poplačuje. Če jo je pa od zapustnika samega in sicer brez plačila dobil, se ima volilo za preklicano.

§. 662.

Volilo tuje reči, ktera ni ne zapustnikova, ne dedičeva ali volilojemnikova, ki jo ima komu drugemu dati, je brez moči. Ako gre omenjenim osebam kak delež reči ali kaka pravica do nje; se volilo le od te pravice ali od tega deleža razumeva. Če je voljena reč zastavljena ali obremenjena; prevzema prejemnik tudi bremena, ki so na njej. Če je pa zapustnik izrečno ukazal, da naj se kaka odločena tuja reč kupi, in volilojemniku izroči, lastnik je pa nasproti neče oddati za toliko,

e) tuje reči;

za kolikor je bila cenjena; se mora volilojemniku ta vrednost plačati.

§. 663.

d) tirjave;

Ako zapustnik to voli, kar mu je volilojemnik dolžan; ima dedič dolžno pismo nazaj dati, ali pa volilojemnika pismeno oprostiti dolga in neplačanih obresti.

§. 664.

Če zapustnik komu to voli, kar mu je kdo drug dolžan, mora dedič prepustiti volilojemniku tirjavo z zastalimi in prihodnjimi obrestmi.

§. 665.

Volilo dolga, ktereга ima zapustnik volilojemniku poplačati, ima ti nasledik, da mora dedič dolg, ktereга je zapustnik odločno izrekel, ali volilojemnik izkazal, priznati, in ga, ne glede na pogoje ali obroke, v dolžnem pismu zapopadene, saj do tikrat izplačati, ko se imajo druge volila opraviti. V ne-

varnost postavljenim upnikom zapustnika pa ne more njegovo priznanje v škodo biti.

§. 666.

Odpuščenje dolgov se razumeva samo za dolge, ki so o času voljenja bivali, ne pa tudi za še poznej storjene dolge. Ako se z volilom odpušča zastavna pravica, ali poroštvo, ne sledi iz tega, da je bil tudi dolg odpuščen. Če se obroki za plačilo podaljšajo, se morajo vendar obresti še dalje plačevati.

§. 667.

Če je zapustnik komu kak znesek dolžan, in mu enak znesek voli, se ne vzema, da je hotel dolg z volilom izplačati. Dedič mora v tem primerleju znesek dvakrat plačati, enkrat kakor dolg, in potem kakor volilo.

§. 668.

Pod volilom vsih nepoplačanih tirjav se vendar ne zapopadajo ne tirjave iz javnih

upnih listov, niti kapitali na nepremakljivem blagu vpisani, niti tirjave, ki iz kake stvarne pravice izvirajo.

§. 669.

e) dote ali priženila;

Dota se more ali zato voliti, da bode mož oproščen dolžnosti, jo nazaj plačati; ali pa, da se dediču naloži, izročiti ženi za doto prineseni znesik dnarja ali reč brez dokaza, in brez odbijanja stroškov na-njo obrnjenih. Tukaj veljajo predpisi, dani zastran družih voljenih tirjav.

§. 670.

Ako zapustnik kaki drugi osebi doto voli, pa je ne odloči, se pod tim, ne gledaje na nje lastno premoženje, taka dota razumeva, kakoršno bi bil oče te osebe pri srednjem premoženju po svojem stanu dati dolžan.

§. 671.

Ako starši hčeram doto volijo; se ona v

postavni ali oporočni del dedine všteta, če ni izrekoma za predvolilo izgovorjena.

§. 672.

Volilo izderževanja zapopada v sebi živež, obleko, stanovanje in druge potrebe, in sicer za vse žive dni, kakor tudi potrebni poduk. Vse to se tudi pod izrejo razumeva. Izreja se končava s polnoletnostjo. Pod hrano (košto) se razumeva jelo in pitje za vse žive dni.

f) izderževanja, izreje ali hrane;

§. 673.

Mera v poprejšnjem paragrafu omenjenih volil, ako se ne pokazuje ne iz izrečne, ne iz molčeče zapustnikove volje, katero je z dosadajnim podpiranjem razodeval, naj se odločuje po stanu, kterega je volilojemnik, ali za kterega je bil po doslej vživanem preskerbovanju pripravljan.

§. 674.

Pod premaklino se razumeva samo oprava, ktera je za spodobno rabo stanova-

g) premakljive hišne robe;

lišča potrebna; pod hišno robo ali pohišjem pa ob enem oprava za gospodarstvo potrebna. Orodje za opravljanje obertnije se pod tim ne zapopada, ako ni to razločneje izrečeno.

§. 675.

h) srambe;

Če je komu shramba voljena, ktera ni sama za se, temoč je le del kake celote; se vzema praviloma, da so mu samo tiste reči zapuščene, ki so o zapustnikovi smerti v njej, in za katerih hranjenje je shramba po svoji naravi namenjena, ali za kar jo je zapustnik navadno rabil.

§. 676.

Če je pa shramba premakljiva, ali saj reč sama za se; ima volilojemnik le pravico do srambe, ali ne tudi do reči, ktere so v njej.

§. 677.

Če se voli skrinja, omara ali predal z vsimi rečmi, ki so v njih, se med nje šteje

tudi zlato in srebro, kinč in gotov dnar, clo dolžne pisma, ki jih je volilojemnik zapustniku dal. Drugi dolžni listi ali druge pisma, na ktere se opirajo zapustnikove tirjave in pravice, se jim le tikrat prištevajo, kadar razun njih nič druzega v shrambi ni. V volilu tekočih reči so zapopadene tudi posode, za njih prepeljavo namenjene.

§. 678.

Pod juveli se razumevajo praviloma le žlahtni kamni in dobri biserji; pod kinčem tudi nepristni kamni, in iz zlata ali srebra narejeni ali z zlatom ali srebrom prevlečeni okras, ki je za olepšanje osebe; in pod lišpom to, kar se razun kinča, okrasa in oblačil za olepšanje osebe rabi.

i) juvelov,
kinča, in lišpa;

§. 679.

Volilo zlata ali srebra zapopada v sebi predelano in nepredelano zlato ali srebro, ne pa v denarje skovanega, in tudi ne tistega,

k) zlata ali
srebra; perteni-
ne; zaprege;

ktero je le del ali olepšava druge zapuščinske reči, n. pr. ure ali tobakere. Pertenina (perilo) se ne šteje med oblačila, in krajeci ne med pertenino, temoč med lišp. Pod ekvipažo se razumevajo za vgodnost zapustnika namenjeni vprežni konji in kočije z opravo vred, ki k temu gre; ne pa tudi konji in priprava za ježo.

§. 680.

l) gotovine; K gotovini spadajo tudi vsi tisti javni upni listi, ki navadno namesti gotovega dnarja med ljudmi gredo.

§. 681.

m) kaj je pomen besede : otroci ;

Pod besedo : otroci se razumevajo, kadar je zapustnik otrokom koga družega kaj namenil, samo sinovi in hčere; če je pa svojim lastnim otrokom kaj zapustil, se zapopadajo tudi mlajši, ki na njih mesto prihajajo, ako so ob zapustnikovi smerti že spočeti bili.

§. 682.

n) žlahta ;

Volilo, ki je namenjeno žlahti brez natančnejše odločbe, pripada tistim, ki so po po-

stavnem nasledstvu v dedino najbližji, in pravilo, postavljeno zgori v §. 559 zastran razdeljevanja dedine med take osebe, ki se čislajo za eno osebo, je treba tudi na volila obravnavati.

§. 683.

Ako je zapustnik svojim družinčetom kaj volil, in jih le po službi zaznamoval; se vzema, da gre volilo tistim, ki ob času njegove smerti v službi bivajo. Ali ta domneva se da v tem, kakor tudi v drugih primerlejih z nasprotnimi močnejšimi uzroki domneve podreti.

c) družina.

§. 684.

Volilojemnik pridobiva praviloma (§. 699) precí po zapustnikovi smerti za se in za svoje naslednike pravico do volila. Pravica lasti do voljene reči se pa more zadobiti le po predpisih v petem poglavju zastran pridobivanja lasti izrečenih.

Dan pripada pri volilih.

§. 685.

Plačilni dan.

Volilo posameznih zapuščinskih reči in pravic, ki se na-nje odnašajo, majhne darila za družino, in pobožne volila se smejo preci; druge pa še le ob letu, po zapustnikovi smerti, tirjati.

§. 686.

Ako je komu voljena posamezna reč iz zapuščine, gredo volilojemniku tudi tekoče obresti, iz reči dobljene koristi, in vsak drugi prirastek po zapustnikovi smerti naprej. On pa nosi nasproti tudi vse bremena, ki se volila derže, in clo zgubo, če se volilo brez krivice koga družega pomanjša, ali do čista pokonča.

§. 687.

Če se komu voli znesek, ktereга je v ponavljajočih se dobah, kakor: vsako leto, vsak mesec in tako dalje, opravljati; zadobiva volilojemnik pravico do celega zneska te dobe, če je tudi le začetek dobe doživel. Ali znesek se ne more tirjati, dokler doba ne

preteče. Perva doba se začenja z dnevom zapustnikove smerti.

§. 688.

V vsih primerlejih, v katerih ima upnik pravico, od dolžnika zavarvanje tirjati; sme tudi volilojemnik zahtevati, da se mu volilo zavarje. Kako se mora volilo vknjižiti, da se zadobi stvarna pravica, je predpisano zgori v §. 437.

Pravica legatarja k zavarvanju.

§. 689.

Volilo, katerega volilojemnik prevzeti ne more ali noče, prehaja na tega, ki je za njim poklican (§, 652). Če ni nobenega namesto poklicanega, in če je celo volilo več osebam nerazdelno ali pa izrečno po enacih delih namenjeno; prirašča delež, katerega eden iz med njih ne dobi, ostalim ravno tako, kakor dedina sodedičem. Razun omenjenih dveh primerlejev ostaja neprevzeto volilo v dedinskem premoženju (masi).

Komu neprevzeto volilo pripada.

§. 690.

Kadar bi cela dedina po volilih pošla; nima dedič družega tirjati, kakor povračilo

Pravica dediča, kadar bremena dedinsko maso izpraznijo;

svojih na korist zapuščine storjenih stroškov, in plačilo svojemu trudu primerno. Če neče zapuščine sam oskerbovati, mora zaprositi, da se skerbnik postavi.

§. 691.

Ako se ne more vsim volilobjemnikom iz zapuščine zadostiti; se poplačuje pred vsimi drugimi volilo izderževanja, in volilobjemniku gre izderževanje od dneva, kterega je dedina pripadla.

§. 692.

Ako zapuščina ne zadosti za poplačanje dolgov, drugih dolžnih stroškov, in za opravljenje vsih volil; je treba le-te volilobjemnikom po primeri umanjšati. Zato dedič, dokler je ta nevarnost, ni dolžan, volil brez zavarovanja opravljati.

ali clo prese-
gajo.

§. 693.

Ako so pak volilobjemniki svoje volila že prejeli, se odločuje, koliko da se jim mora

odbiti, po vrednosti, katero je imelo volilo o času, kadar je bilo prejeto, in po vžitkih, iz njega potegnjenih. Vendar se volilojemnik lahko tudi potem, ko je volilo prejel, še vsakičias temu odbitku ogne, ako volilo, ali gori omenjeno vrednost, in potegnjene vžitke v zapuščino nazaj da; kar se tiče tega, da je vrednost volila povišal ali pa zmanjšal, je ž njim ravnati kakor s poštenim posestnikom.

§. 694.

Kar je zapustnik po političnih predpisih Od postavnih prineskov za javne naprave. v podporo ubožnic, invalidnic, bolnišnic in javnih učilnic v oporoki odmenil, se ne čisla za volilo; temuč je državni naklad, ki ga morajo tudi postavni dediči opravljati, in se ne more presojati po pravilih privatnega prava, ampak edino po političnih ukazih.

Dvanajsto poglavje.

Od utesnjenja in razveljavljenja poslednje volje.

§. 695.

Pravica zapustnika, svojo posledno voljo omejiti ali premeniti.

Zapustnik sme svojo naredbo s pristavkom pogoja, dobe, z naročilom, ali z izrečenim namenom stesniti. On more tudi svojo oporoko ali zapisje spremeniti, ali popolnoma obveljavo djati.

§. 696.

Načini utesnjenja poslednje volje :

1. Pogoj.

Pogoj se imenuje prigodek, od kterega po naredbi kaka pravica zavisi. Pogoj je terdiven ali zanikaven, kakor se nanaša ali na spolnjenje ali nespolnjenje prigodka. Pogoj je odložen, če namenjena pravica še le potem moč zadobi, kadar se pogoj spolni ; po-

goj je razvezen, če se namenjena pravica zgubi, kadar on nastopi.

§. 697.

Čisto nerazumljivi pogoji se imajo za ne-
pristavljene.

Predpisi:

a) zastran
nerazumljivih;

§. 698.

Naredba, s katero se komu pod odložnim
nemogočim pogojem pravica dodeljuje, ne ve-
lja, če bi prav bilo spolnjenje pogoja še le
poznej nemogoče postalo, in če ravno bi bil
zapustnik zvedel, da je nemogoče. Razvezen
nemogoč pogoj se čisla, kakor da ni pri-
stavljen. Vse to velja tudi od nedopuščenih
pogojev.

b) zastran ne-
mogočih ali ne-
dopuščenih;

§. 699.

Ako so pogoji mogoči in pripuščeni, se
na-nje natvezena pravica pridobiva samo
z njih natanjčno spolnitvijo, naj že zavise od
naključbe, od volje postavljenega dediča, vo-
lilojemnika, ali koga drugega.

c) zastran mo-
gočih in dopu-
ščenih pogojev;

§. 700.

d) pogoj, v kak zakon ne stopiti;

Pogoj, da naj dedič ali volilobjemnik celo po tem, ko polnoleten postane, v zakon ne stopi, se ima za nepristavljenega. Samo vdovec ali vdova mora, če ima enega ali več otrok, ti pogoj spolniti. Pogoj, da naj dedič ali volilobjemnik ne vzame neke povedane osebe, se sme veljavno naložiti.

§. 701.

e) če se je pogoj spolnil, ko je zapustnik živ bil.

Ako se je pogoj v zadnji volji postavljeni že prigodil, dokler je zapustnik živel; se mora njega spolnitev po zapustnikovi smerti le tiktat ponoviti, kadar obstoji pogoj v djanju dediča ali volilobjemnika, ktero on ponoviti more.

§. 702.

Ali je treba pogoj tudi na namestno poklicane razširjati.

Pogoj, naložen dediču, ali volilobjemniku se, brez izrečnega zapustnikovega naročila, ne razširja na dediča ali volilobjemnika, ktere ga je zapustnik namesto poklical.

§. 703.

Da se pridobi, kar je komu zapuščeno pod odložnim pogojem, je potrebno, da oseba, kateri se je zapustilo, spolnitev pogoja preživi, in da je tiktat, ko pogoj nastopi, dedovati zmožna.

Učinek mogočega odloživnega pogoja.

§. 704.

Ako je negotovo, ali bode doba, na katero je zapustnik namenjeno pravico utesnil, prišla ali ne; velja to utesnjenje za pogoj.

2. Doba.

§. 705.

Če je doba taka, da mora priti; namenjena pravica, kakor druge nepogojne pravice, prehaja tudi na dediče tistega, komur se je zapustilo, in samo predaja se do postavljenega obroka odlaga.

§. 706.

Ako bi bilo očitno, da čas v poslednji volji odmerjeni nemore nikdar priti; se ustanovljenje tega časa tako čisla, kakor da bi bil kak nemogoč pogoj pristavljen. Le tiktat, kadar je verjetno, da se je zapustnik

samo v računanju časa zmotil, je treba dobo po verjetni zapustnikovi volji odločiti.

§. 707.

Pravna razme-
ra pri pogoju ali
dobi med postav-
ljeno in njej sle-
dečo osebo.

Dokler pravica dediča ali volilojemnika za to odložena ostane, ker se kak pogoj še ni spolnil, ali ker doba še ni prišla; bivajo v prvem primerleju med postavnim in postavljenim dedičem; v drugem primerleju pa med dedičem in volilojemnikom glede medčasne posesti in vživanja zapuščine ali volila, enake pravice in dolžnosti, kakor kadar se po fidejkomisno namesten dedič postavi.

§. 708.

Kdor zadobi dedino ali volilo pod zani-
kavnim ali razveznim pogojem; ali samo na
kak odločen čas, ima proti temu, kteremu
dedina, ali volilo pripada, kadar pogoj ali
odločena doba nastopi, enake pravice in dolž-

nosti, kakoršne gredo dediču ali volilojemniku proti fidejkomisnemu poddediču (§. 613).

§. 709.

Ako je zapustnik komu kaj zapustil pod kakim naročilom; se ima to naročilo za razvezan pogoj tako, da se zapuščina zgubi, ako se naročilo ne spolni (§. 696).

3. naročilo.

§. 710.

Ako se naročilo na tanjko spolniti ne da, se je treba saj prizadevati, da se izverši, kolikor je mogoče. Ako se tudi to zgoditi ne more, obderžuje vendar ti, komur je naročeno, namenjeno mu zapuščino, če zapustnikova volja nasproti ne govori. Kdor se je sam storil nezmožnega, naročilo spolniti, zgubiva zapuščino, ki mu je namenjena.

§. 711.

Ako je zapustnik sicer izrekel namen, za kterega je zapuščino odločil, pa ga ni kakor

dolžnost naložil, se oseba, kateri se je kaj zapustilo, ne more siliti, da bi zapuščino v to namembo obernila.

§. 712.

Ne velja naredba, po kateri zapustnik svojemu dediču kako nemogoče ali nedopuščeno djanje s tim pristavkom naročuje, da naj, če bi naročila ne spolnil, komu družemu volilo da.

§. 713.

Poznejša veljavna oporoka jemlje moč poprejšni oporoki ne samo glede na postavljenje dediča, temoč tudi glede na ostale naredbe; razun ko bi zapustnik v poznejši oporoki dal razločno spoznati, da ima poprejšna celo ali deloma veljati. Ti predpis velja tudi tiktat, kadar se v poznejši oporoki dedič le za del dedine postavlja. Ostali del ne pripada dedičem v poprejšni oporoki postavljenim, ampak postavnim dedičem.

Od razveljavljenja naredbe, in sicer:

1. s tim, da se napravi nova naredba, oporoka.

§. 714.

Pozneje zapisje ali kodicil jemlje, ker ali kodicil;
 more več kodicilov eden poleg drugega ob-
 stati, poprejšnim volilom ali kodicilom moč
 samo toliko, kolikor so poznejšemu zapisju
 nasproti.

§. 715.

Če se ne da razločiti, ktera oporoča ali
 katero zapisje je poznejše; veljate obe, koli-
 kor morete vkup obstati, in na to se obračajo
 predpisi ustanovljeni v poglavju od solasti.

§. 716.

Oporoki ali zapisju pridjani pristavek, da če ravno je bi-
 bode vsaka poznejša naredba sploh, ali, če la poprej nepre-
menljivost izre-
 nima kakega odločenega znamenja na sebi,
 nična in neveljavna, zapustniku sicer ne
 brani, svojo poslednjo voljo spremeniti; toda
 če v poznejšem naročilu ravno omenjenemu
 splošnemu ali posebnemu pristavku izrečno
 moči ne vzame, se ima njegova poprejšna,
 ne pa poznejša zadnja volja za veljavno.

§. 717.

2. s preklicom
ali oporeko :

Ako hoče zapustnik svoji naredbi moč vzeti, da nove ne napravi; jo mora izrečno, bodi si ustno ali pismeno preklicati, ali pa pismo pokončati.

§. 718.

Preklic se more le v takem stanu veljavno zgoditi, v katerem je človek zmožen, poslednjo voljo izreči. Zapravljivec, kogar je sodnija za tacega izrekla, more svojo poslednjo voljo veljavno preklicati.

§. 719.

Ustni preklic pred sodnijo ali zunej sodnije izrečene poslednje volje potrebuje toliko in tacih prič, kolikor in kakoršnih je za veljavo ustne oporoke treba; pismeni pa tirja izrečenje, pisano in podpisano z zapustnikovo roko, ali katero je saj on s tacimi pričami vred podpisal, ki so za oporoko potrebne.

a) z izrečenim ;

§. 720.

Naredba, po kateri je zapustnik dediču ali volilojemniku prepovedal, zadnjo voljo spod-

bijati, žugaje, da bi se mu sicer kaka korist odtegnila; nima za tkrat nobene moči, kadar se samo pristnost ali pomen zadnje volje spodbija.

§. 721.

Kdor v svoji oporoki ali v zapisju podpis prereže, prečerta, ali celi zapopad izbriše; uničuje svojo naredbo. Ako se je izmed več enakoglasnih pisem samo eno pokončalo; se iz tega ne more soditi, da je naredba oporečena. b) molčec;

§. 722.

Ako se je omenjeno pokvarjenje pisma le po naključbi zgodilo; ali če se je pismo zgubilo; poslednja volja ob moč ne prihaja, da se le naključba po dokazalih v sodnem redu ustanovljenih, in zapopad pisma tako skaže, kakor se mora ustna naredba poslednje volje skazati.

§. 723.

Ako je zapustnik poznejšo naredbo uničil, poprejšno pismeno naredbo pa celo pustil;

dobiva poprejšna pismena naredba zopet moč. Ustna poprejšna naredba s tim na novo ne oživuje.

§. 724.

Volilo se ima za preklicano, ako je zapustnik voljeno tirjavo potirjal in prejel; če je komu voljeno reč oddal, in je ni zopet nazaj dobil; ali če jo je tako v drugo spremenil, da je reč svojo poprejšno podobo in svoje poprejšno ime zgubila.

ali e) dom-
nevni ;

§. 725.

Volilo pa velja, ako je dolžnik dolg iz lastnega nagiba plačal; ako se je volilo po sodnem ukazu oddalo; če je bila reč brez zapustnikovega privoljenja prenarejena.

§. 726.

Ako noče ali ne more ne dedič, ne poddedič zapuščine vzeti, prehaja dedinska

3. po odpove-
di dedičev.

pravica na postavne dediče. Ti so pa dolžni, ostale zapustnikove naredbe spolniti. Ako se tudi oni dedine odpovedo, se imajo volilojmeniki razmerno za dediče.

§. 727.

Trinajsto poglavje.

Od postavnega nasledstva.

§. 727.

Primerleji postavnega nasledstva v dedino.

Ako umerši ni zapustil nobenega veljavnega izrečenja poslednje volje; če v njem ni zastran vsega svojega premoženja sporočil; če tistim, katerim je bil po postavi dolžan, del dedine odmeriti, ni, kolikor gre, zapustil; ali če postavljeni dediči dedine vzeti ne morejo ali nečejo; nastopa celoma ali deloma postavno nasledstvo.

§. 728.

Kadar ni veljavnega izrečenja poslednje volje, pripada cela zapuščina rajnega postav-

nim dedičem. Kadar je pa kako veljavno izrečenje poslednje volje, jim gre tisti del, kateri v njem ni nikomur namenjen.

§. 729.

Ako je kaki osebi, kateri je zapustnik po postavah del dedine zapustiti dolžan bil, z izrečenjem zadnje volje storjena krivica; sme ona, opiraje se na postavni predpis, dedinski del, ki ji po sledečem poglavju gre, po sodni tirjati.

Predpis za primerlej prikratjenega dolžnega dela.

§. 730.

Postavni dediči so najpred tisti, ki so po zakonskem zarodu v najbližji versti z zapustnikom v žlahti. Verste rodu ali žlahte se po sledečem načinu odločujejo.

Postavni dediči:

1. Žlahtniki zakonskega rodu.

§. 731.

K prvi versti spadajo tisti, ki izhajajo

Njih verste, ktere so dedvati zmožne.

od zapustnika kakor svojega debla, namreč : njegovi otroci in njih mlajši.

K drugi versti spadajo zapustnikov oče in mati, in pa tisti, ki z zapustnikom vred od očeta in matere izhajajo, namreč : njega bratje in sestre in njih mlajši.

K tretji versti spadajo dedi in babe (stare matere), z brati in sestrami staršev in z njih mlajši.

K četerti versti spadajo zapustnikovi prvi prededi in prebabice, s svojimi mlajši vred.

K peti versti spadajo zapustnikovi drugi prededi in prebabice, s tistimi vred, ki od njih izhajajo.

K šesti versti spadajo zapustnikovi tretji prededi in prebabice, s tistimi vred, ki so jih oni zarodili.

§. 732.

1. versta :
otroci.

Če ima zapustnik kaj zakonskih otrok prvega kolena, jim pripada vsa dedina, naj bodo možkega ali ženskega spola; naj so se rodili, dokler je zapustnik živel, ali po njegovi smerti. Ako je več otrok, se dedina deli med nje po njih številu na enake dele. Vnuki

še živečih otrok, in povnuki še živečih vnukov nimajo pravice do nasledja.

§. 733.

Ako je kak zapustnikov otrok pred njim umerl, in ako živi od njega eden ali več vnukov, pripada delež, ki bi bil šel umeršemu otroku, temu zapuščnemu vnuku cel, ali več vnukom po enacih delih. Če je tudi od teh vnukov eden umerl in povnuke za sabo zapustil; se ravno tako delež umeršega vnuka med povnuke vsim enako razdeljuje. Ako žive od kacega zapustnika še daljnější mlajši, se dela delitev razmerno po ravno danem predpisu.

§. 734.

Tako se dedina deli ne samo tikrat, kadar vnuki umerših otrok z otroci še živečimi, ali daljnější zapustnikovi mlajši z bližjimi vkup zadenejo; ampak tudi tadaj, kadar se ima dedina samo med vnuke raznih otrok;

ali med povnuke raznih vnukov deliti. Torej ne morejo od slednjega otroka zapuščeni vnuki, in od slednjega vnuka zapuščeni povnuki, bodi jih mnogo ali malo, nikdar ne več ne manj dobiti, kakor bi bil umerši otrok ali umerši vnuk dobil, da sta ostala živa.

§. 735.

2. versta: starši
in njih zarod.

Če ni nikogar, ki bi od zapustnika samega izhajal, prehaja dedina na tiste, ki so mu žlahta v drugi versti, namreč: na njegove starše in njih mlajše. Ako še živita oba starša, jima gre vsa dedina po enacih delih. Če je eden zmed tih staršev umerl; stopajo njegovi zapuščeni otroci ali mlajši v njegovo pravico, in polovica, ktera bi bila šla umeršemu, se med nje razdeljuje po tistih vodilih, ki so v §§. 732—734 zastran deljenja

dedine med otroci in daljnejšimi mlajši zapustnika ustanovljene.

§. 736.

Če sta oba zapustnikova starša umerla, se razdeljuje tista polovica dedine, ki bi bila očetu pripadla, med njegove zapuščene otroke in njih mlajše; druga polovica pa, ki bi bila šla materi, med njene otroke in njih mlajše po §§. 732 — 734. Ako od teh staršev ni družih otrok, razun tistih, ki sta jih oba vkup zarodila, ali njih mlajših; dele oni obe polovici med seboj po enacih delih. Ako je pa razun teh tudi kaj takih otrok, ki sta jih oče, ali mati, ali oba v kakem drugem zakonu zarodila; dobivajo tisti otroci, ki sta jih oče in mati vkup zarodila, ali njih mlajši od očetove in od materne polovice njim gredoči, s popoli brati in sestrami enaki, delež.

§. 737.

Če eden izmed umerših zapustnikovih staršev ni ne otrok, ne mlajših za sabo zapustil; pripada vsa dedina drugemu, še živemu, staršu. Ako tudi ti več ne živi, se razdeljuje vsa njegova dedina med njegove otroke in mlajše po že povedanih vodilih.

§. 738.

Ako so zapustnikovi starši brez mlajšev odumerli, prehaja dedina na tretjo versto, namreč: na zapustnikove dede in babe in njih mlajše. Dedina se razdeljuje potem na dva enaka dela. Ena polovica gre očetovim staršem in njih mlajšim, druga materinim staršem in njih mlajšim.

3. versta: dede in njih zarod.

§. 739.

Vsaka teh polovic se enakoma deli med dede in babe obeh strani, če še žive. Če je ded ali baba (stara mati), ali če sta oba od ene ali druge strani umerla; se polovica, ki je tej strani pripadla, deli med otroke in mlajše

teh dedov po tistih vodilih, po katerih se mora v drugi versti cela dedina med otroke in mlajše zapustnikovih staršev razdeljevati (§§. 735—737).

§. 740.

Ako sta od očetove ali od matrne strani ded in baba umerla, in tudi ni mlajših ne od dedka ne od babe te strani; pripada vsa dedina še živemu dedu in babici druge strani; ali, po nju smerti, njunim zapuščeniim otrokom in mlajšim.

§. 741.

Kadar tretja versta popolnoma odumre, prehaja postavno nasledstvo na četerto. K tej versti spadajo stariši očetovega dedka in njih

4. versta: pre-
dedi in prebabi-
ce in njih zarod.

mlajši; starši očetove babice s svojimi mlajši; stariši maternega dedka s svojimi mlajši; in stariši matrne babice s svojimi.

§. 742.

Ako je kaj žlahtnikov od vseh teh štirih rodov, se razdeljuje dedina med nje na štiri enake dele, in vsak del se deli zopet med osebe vsakega rodu po ravno teh vodilih, po katerih se med zapustnikovimi stariši in njih mlajši vsa dedina postavno deli.

§. 743.

Ako je eden izmed rodov te verste že ugasnil, ne pripada njegov delež vsim trem ostalim rodovom; ampak, če je minuli rod od očetove strani, pripada drugemu rodu očetove strani polovica dedine; in, če je minuli rod od matrne strani, pripada ravno tako drugemu rodu matrne strani polovica dedine. Ako sta pa oba roda očetove in matrne strani pomerla, pripada vsa dedina na dva roda

druge strani, in ako je tudi od teh že eden odumerl, na edini ostali rod te strani.

§. 744.

Če od četrte verste noben žlahtnik več ne živi, spada dedina na peto, namreč: na druge zapustnikove predede in njih mlajše.

K tej versti spada rod očetovih dedov očetovega dedka; rod maternih dedov očetovega dedka; rod očetovih dedov očetove babice; rod maternih dedov očetove babice; rod očetovih dedov maternega dedka; rod maternih dedov maternega dedka, rod očetovih dedov matrne babice; in rod maternih dedov matrne babice.

5. versta: pre-
prededi in pre-
prebabice in njih
zarod.

§. 745.

Vsak izmed teh osmih rodov ima z drugimi enako dedinsko pravico, in ako je kaj žlahtnikov od vsakega rodu; se dedina med njimi na osem enacih delov razdeljuje, in vsak del se dalej deli med osebe tega rodu po redu za poprejšne verste predpisanem.

§. 746.

Ako je eden teh osmih rodov ugasnil, pripada to, kar bi bilo očetovim dedom enega dedka ali babice šlo, rodu maternih dedov ravno tega dedka ali te babice; in kar bi bilo maternim dedom enega dedka ali ene babice šlo, pripada rodu očetovih dedov ravno tega dedka ali ravno te babice.

§. 747.

Ako sta oba rodova enega dedka ali ene babice odumerla; ostajajo deleži, ki spadajo k očetovski strani zapustnika, pri ostalih rodovih očetovske strani; in deleži, ki gredo k

materni strani zapustnika, ostajajo pri ostalih rodovih matrne strani. Ako pa od vsih štirih rodov očetovske strani, ali pa od vsih štirih rodov matrne strani nobenega žlahtnika več ni; dobivajo rodovi druge strani vso dedino.

§. 748.

Če je zadnjič tudi peta versta čisto ugasnila, prehaja postavno nasledstvo na šesto, namreč na tretje predede zapustnikove in njih mlajše. K tej versti spada šestnajst rodov, namreč: rodovi tistih staršev, od katerih so prišli predstariši pete verste. Ako je od vsakega teh rodov kaj žlahtnikov živih; se razdeljuje dedina na šestnajst enakih rodovskih delov, in vsak rodovski del se deli dalej med žlahtnike tega rodu po že povedanih vodilih.

6. versta:
nadpreprededi in
nadpreprebabece
in njih zarod.

§. 749.

Ako od enega teh rodov več noben žlahtnik ne živi, prehajajo njih deleži na tiste rodove, ki so po predpisu §§. 743 in 746 z minulimi rodovi v najbližji zavezi. Ako žive samo žlahtniki enega rodu, jim gre vsa dedina.

§. 750.

Ako je kdo zapustniku od več, kakor od ene strani žlahta; vživa od vsake strani tisto dedinsko pravico, ktera mu, kakor žlahtniku od te strani posebej, gre (§. 736).

§. 751.

Izklenjenje
daljnjih žlahtnikov.

Na teh šest verst zakonske žlahte se utesnuje pravica nasledstva glede premoženja, ktero se sme slobodno dedičem zapustiti. Daljniji zapustnikovi žlahtniki so od postavnega nasledstva izklenjeni.

§. 752.

II. Postavna
dedinska pravica
legitimiranih
otrok.

Zunej zakona rojeni, pa s poznejšim zakonom svojih staršev v zakonjeni otroci; kakor tudi tisti, katerim biva, da si ravno

so se njih stariši s kakim zadržkom poročili, posebna vgodnost §. 160 na korist, uživajo pod utesnjenjem v ravno tem §. 160 in §. 161 zapopadenim tudi glede postavnega nasledstva pravice zakonskih otrok.

§. 753.

Nezakonskemu, z milostjo postavodavca v zakonjenemu otroku gre le tikrat postavna dedinska pravica do očetove zapuščine, če je bil v zakonjen na očetovo prošnjo s tim namenom, da bi enake pravice z zakonskimi otroci do prostolastnega premoženja vžival.

§. 754.

Glede na mater imajo nezakonski otroci pri postavnem nasledstvu v prostolastno premoženje enake pravice z zakonskimi. K zapuščini očeta in očetovih žlahtnikov, potem starišev, dedov in drugih žlahtnikov matere ne gre nezakonskim otrokom postavno nasledstvo.

III. Nezakonskih otrok.

§. 755.

IV. vsinovljen-
cov (posinkov in
pohčerek).

Vsinovljenci imajo pri postavnem nasledstvu v prostolastno premoženje svojega vsinovnika enako pravico, kakor zakonski otroci. Glede na žlahtnike njegove in na zakonskega družeta, kateri v posinovljenje ni privolil, jim ne gre nobena dedinska pravica. Oni pa obdržavajo postavno dedinsko pravico do premoženja svojih pravnih starišev in žlahtnikov. (§. 183).

§. 756.

V. dedinska
pravica starišev
glede otrok, v
§§. 752—754
omenjenih.

Stariši imajo do zapuščine svojih vzakonjenih, ali tacih nezakonskih otrok, ki posebno vgodnost postave uživajo, ravno to vzajemno pravico, ktera je otrokom do zapuščine svojih staršev dana (§§. 752—754). V premoženju nezakonskega otroka, ki ni bil vzakonjen, gre samo materi nasledstvo; oče, vsi dedi in ostali otrokovi žlahtniki so od njega izklenjeni. Tudi vsinovniki nimajo postavne dedinske pravice do zapuščine vsinovljenca; ona pripada po postavnem nasledstvu njegovim žlahtnikom.

§. 757.

Zapustnikovemu zakonskemu družetu, VI. Postavna dedinska pravica zakonskega družeta. kateri ga je preživel, gre, brez razločka, ali ima kaj lastnega premoženja ali ne, ako je troje ali več otrok, z vsakim otrokom enak del dedine; če je pa manj od treh otrok, četrтина zapuščine, da jo do smerti vživa; last tacega deleža ostaja otrokom.

§. 758.

Če ni nobenega otroka, pa je kak drugi postaven dedič, dobiva zakonski družje, ki dalj živi, nestesnjeno last četrte zapuščine. Vendar se pa kakor v tem, tako tudi v primerleju §. 757 všteta v dedinski del, kar po ženitnih pogodbah, po kaki dedinski pogodbi, ali iz kake poslednje naredbe zakonskemu družetu, če ga preživi, iz premoženja družega družeta pripada.

§. 759.

Ako pa ni nobenega zapustnikovega žlahtnika iz zgorej omenjenih šest verst, niti drugega dediča izmed tistih, ki so v §§. 752—756 poklicani; pripada zakonskemu družetu

vsa dedina. Vendar pa nima po svoji krivnji ločen zakonski družje pravice ne do družetove dedine, ne do kacega deleža od nje.

§. 760.

Zapuščina brez dediča.

Če tudi zakonski družje več ne živi, zapada zapuščina, kakor brezdedično blago, ali državnemu zakladu ali pa tistim osebam, ki imajo po političnih ukazih pravico, si brezdedično blago osvojevati.

§. 761.

Izjemé od občnega nasledstvenega reda.

Izjeme od postavnega, v tem poglavju odločenega nasledstva, ki veljajo glede kmetijskih posestev, in zapuščine duhovnih oseb, so v političnih postavah zapopadene.

Štirnajsto poglavje.

Od dolžnega dela, in od vštevanja v dolžni ali v dedinski del.

§. 762.

Osebe, katerim zapustnik mora v sporočilu poslednje volje del dedine zapustiti, so njegovi otroci; in če teh ni, njegovi stariši.

Kterim osebam gre kakor naj-nim dedičem dolžen del.

§. 763.

Pod imenom otroci se zapopadajo po ob-
čnem pravilu (§. 42) tudi vnuki in povnuki;
in pod imenom stariši vsi predniki. Med
možkim in ženskim spolom, med zakonskim
in nezakonskim rodом ni tukaj nobenega

razločka, samo če bi za te osebe pravica in red postavnega nasledstva nastopila.

§. 764.

Dedinski del, kterega imajo te osebe pravico tirjati, se imenuje: dolžni del; njim samim se v tem oziru pravi nujni dediči.

§. 765.

Koliko,

Za dolžni del odločuje postava vsakemu otroku polovico tega, kar bi bilo po postavnem nasledstvu na-nj prišlo.

§. 766.

V navzgorni versti gre vsakemu nujnemu dediču za dolžni del tretjina tega, kar bi bil po postavnem nasledstvu dobil.

§. 767.

in pod klerimi
stեսnjavami.

Kdor se je dedinske pravice odpovedal; kogar predpisi v osmem poglavju dani, od dedinske pravice izklepajo, ali kogar je zapustnik iz pravičnega vzroka rezdedinil; ti nima nobene pravice do dolžnega dela, in kadar se

odmerja le-ti del, se čisla, kakor da bi njega kar ne bilo.

§. 768.

Otrok se sme razdediniti:

1. če je od kristjanstva odpadel;
2. če je zapustnika v revščini brez pomoči pustil;
3. če je zavoľo hudodelstva za vse žive dni ali saj za dvajset let v ječo obsojen;
4. če občnim šegam (javni nravnosti) terdovratno nasproti živi.

Česa je treha za pravično iz dedinjenje ali odtegnjenje dedine.

§. 769.

Iz ravno teh vzrokov se sme tudi starišem dolžni del odtegniti, in še sosebno tikrat, kadar so izrejo otroka čisto zanemarili.

§. 770.

Sploh se sme dolžni del nujnemu dediču v poslednji volji tudi zavoľo takih djanj

odtegniti, ktere delajo dediča po §§. 540 do 542 dedinske pravice nevrednega.

§. 771.

Vzrok razdedinjenja, naj ga je zapustnik izrekel ali ne, mora dedič vsigdar dokazati; tudi je treba, da je v besedah, in v pomenu postave uterjen.

§. 772.

Razdedinjenju se samo po izrečnem, v postavni obliki storjenem preklicu moč jemlje.

§. 773.

Ako je nujni dedič zlo zadolžen in zapravljiv, ter se je bati, da bi, kakor je vsa podoba, dolžni del, kateri mu gre, ves ali saj iz večjega njegovim otrokom odšel, mu sme zapustnik dolžni del odtegniti, to da le tako, da se otrokom nujnega dediča nakloni.

§. 774.

Kako se ima dolžni del zapustiti.

Dolžni del se more zapustiti v postavi dedinskega dela ali volila, če tudi ni izrečno dolžni del imenovan. Ali nujni de-

dedič ga mora čisto prostega dobiti. Vsak pogoj ali breme, s čimur bi se oblagal, je brez veljave. Ako se nujnemu dediču kak večji del dedine nameni, sme takošno utesnjenje le ti del zadevati, ki dolžni del presega.

§. 775.

Nujni dedič, ki je brez pogojev v §§. 768 do 773 predpisanih razdedinjen, sme ves dolžni del, kateri mu gre; če mu je pa bil čisti znesek dolžnega dela prikraten, njega dopolnitev tirjati.

Pravni pripomočki nujnega dediča:
a) pri krivičnem izdedinjenju ali prikratenju pri dolžnem delu;

§. 776.

Če zapustnik izmed več otrok, za ktere je vedel, da so na svetu, enega čisto zamolči, gre tudi temu otroku samo dolžni del.

b) kadar je celo izpuščen.

§. 777.

Ako se pa da iz okolščin dokazati, da zapustnik enega izmed več otrok samo za to ni omenil, ker ni vedel, da je na svetu, se izpuščencu ni treba z dolžnim delom zadovoljiti;

temoč sme tirjati takošen del dedine, kakoršen pripada naj manj dobivšemu nujnemu dediču, enak del pa tiktat, kadar je za dediča postavljen edini ostali nujni dedič, ali kadar so vsi nujni dediči, kar jih je še, na enake dele poklicani.

§. 778.

Ako ima zapustnik samo enega nujnega dediča, in ga iz zgorej rečene pomote kar v misel ne vzame, ali ako zapustnik brez otrok še le po tem, ko je poslednjo voljo izrekel, nujnega dediča dobi, za ktereга ni poskerbel; se le volila odločene za javne naprave, za darila zavoljo storjenih služb, ali za pobožne namene, razmerno opravljajo, to da le tako, da znesek teh volil četerti čiste zapuščine ne presega, vse ostale naredbe poslednje volje pa zgublajo vso veljavo. Zadolžijo pa zopet svojo moč, ako nujni dedič pred zapustnikom umerje.

§. 779.

Če otrok pred zapustnikom umre, in mlajše za sabo zapusti, stopijo ti molče izpuščeni mlajši glede dedinske pravice na otrokovo mesto.

§. 780.

Mlajši otroka, ki je v zadnji volji izrečno razdedinjen, pa je pred zapustnikom umerl, imajo le pravico, dolžni del tirjati.

§. 781.

Ako se nujni dedič navzgorne verste molče izpusti, ne more nigdar družega kakor le dolžni del iz zapuščine tirjati.

§. 782.

Ako more dedič dokazati, da se je kak zamolčani nujni dedič zakrivil s kakim v §§. 768—770 omenjenim vzrokom razdedinjenja; se ima to zamolčanje za molčeče pravno razdedinjenje.

§. 783.

Kadar koli nujnemu dediču dedinski ali dolžni del, kateri mu gre, clo ni zapuščen ali

Kdo ima kopravi dedinskega ali dolžnega dela prinašati.

ne popolnoma, morajo postavljeni dediči, kakor tudi volilojemniki razmerno pridodajati, kolikor je za popolno poplačanje potreba.

§. 784.

Da se dolžni del prav izmeri, je treba na tanjko popisati in po redu ceniti vse zapuščini prištete premakljive in nepremakljive reči, vse pravice in tirjave, ktere je zapustnik svojim naslednikom prosto zapustiti smel, clo vse, kar je kak dedič ali volilojemnik v zapuščino dolžan. Nujnim dedičem je na voljo dano, pri cenitvi nazočim biti, in tu svoje opombe delati. Na to pa oni ne morejo siliti, da bi se zapuščinske reči za pozvedbo njih prave vrednosti prodale.

§. 785.

Dolgovi in druge bremena, ki so že ob času, ko je zapustnik živel, na premoženju bile, se od zapuščine odštevajo.

§. 786.

Dolžni del se računi, ne glede na volila, in druge, iz poslednje volje izvirajoče bremena. Dokler ni v resnici odkazan, se zapuščina, glede na dobiček in kvar, čisla za blago, med glavnimi in nujnimi dediči po primeri vkupno.

§. 787.

Vse, kar nujni dediči po volilih ali po drugih zapustnikovih naredbah v resnici iz zapuščine dobe, se deva v račun, kadar se jim dolžni del odločuje.

Vštevanje v dolžni del.

§. 788.

Kar je zapustnik, dokler je živel, dal svoji hčeri ali vnuki za doto; svojemu sinu ali vnuku za delščino, da ga je kam pripravil, ali neposredoma zato, da je kak ured nastopil ali kakoršno si bodi obertnijo začel; ali kar je za poplačanje dolgov polnoletnega otroka potrošil, se všteva v dolžni del.

§. 789.

Glede na dolžni del starišev se všteva to, kar so popred prejeli, ako se jim ni dalo ne kakor postavna pripomoč (§. 154), ne zgolj iz darljivosti.

§. 790.

ali v dedinski del pri postavnem nasledstvu.

Kadar otroki iz poslednje volje nasledujejo, se le tikrat kaj všteva, če je to zapustnik izrečno ukazal. Nasproti pa mora otrok tudi v postavnem nasledovanju pustiti, da se mu to všteje, kar je od zapustnika o času njegovega življenja prejel za namene gori (§. 788) v misel vzete. Vnuku se všteva v dedinski del ne samo to, kar je neposredoma on sam, temoč tudi to, kar so njegovi starši, na katerih mesto je prišel, tako prejeli.

§. 791.

Kar so starši razun omenjenih primerlejev otroku naklonili, se ima za darovano in se ne všteva, ako si starši niso izrečno povračila izgovorili.

§. 792.

Starši smejo tudi v postavnem nasledstvu otroku izrekoma vštevanje odpustiti. Ako bi se pa stroški za potrebno izrejo in preskerbljenje družih otrok ne dali opraviti ne iz njih lastnega premoženja, ne iz premoženja staršev, se mora otroku to, kar je za namene v §. 788 omenjene naprej prejel, toliko všteti, kolikor je za izrejo in preskerbljenje bratov in sester potrebno.

§. 793.

Prejeto se s tim v dedinski del všteva, da vsak otrok enak znesek še pred delitvijo dobi. Ako zapuščina k temu ne zadosti, ne more otrok, kateri je pred kaj dobil, sicer nobenega dedinskega dela tirjati, pa tudi ne more biti prisiljen, da bi kaj povernil.

§. 794.

Pri vsakem vštevanju naprej prejetega, ako ni bilo gotovina, temoč kaka druga premakljiva ali nepremakljiva reč, se usta-

novljuje vrednost nepremakljivih reči po dobi, kadar so bile prejete, premakljivih pa po dobi, kadar je dedina pripadla.

§. 795.

Pravica nujnega dediča do potrebnega,

Nujnemu dediču, če bi mu se tudi dolžni del postavno odtegnil, se mora vendar vsigdar potrebno izderževanje odmeriti.

§. 796.

in zakonskega družeta do spodobnega izderževanja.

Zakonski družje nima sicer nobene pravice do dolžnega dela; ali če ni bilo nobeno preskerbljenje izgovorjeno za tiktat, ko bi dalje živel, mu gre, dokler v drugi zakon ne stopi, spodobno izderževanje, kolikor bi mu ga manjkalo. Po svoji krivnji ločen zakonski družje nima nobene pravice do takega izderževanja.

Petnajsto poglavje.

Od vzetja dedine v posest.

§. 797.

Nihče ne sme dedine samolastno v posest Pogoji za pravno posedbo dedine. vzeti. Dedinska pravica se mora pred sodnijo obravnati, in od nje prisojenje zapuščine, to je, predaja v pravno posest izprositi.

§. 798.

Koliko da mora sodnija po smerti koga iz uredske dolžnosti delati, in katerih obrokov in previdnosti se je pri tem obravnavanju držati, odločujejo posebni zastran sodnega ravnanja dani predpisi. Tukaj se ustanovljuje, kaj je dolžen storiti dedič, ali tisti, ki ima

kako drugo pravico do zapuščine, da zadobi posest tega, kar mu gre.

§. 799.

Izkaz pravne-
ga imena (titel-
na), Izrečenje ali
oglašenje za de-
diča.

Kdor hoče dedino v posest vzeti, mora pravno ime, ali mu namreč dedina pripada iz poslednje volje, iz veljavne dedinske pogodbe, ali iz postave, sodni izkazati, in izrečno povedati, da dedino vzame.

§. 800.

Kadar kdo dedino nastopa ali se za dediča oglašča, mora ob enem izreči, ali hoče nepogojno, ali s prideržkom pravne dobrote popisati (inventarja) dedič biti.

§. 801.

Učinek nepo-
gojnega,

Nepogojno oglašenje za dediča ima ti nasledek, da mora dedič vsem zapustnikovim upnikom za njih tirjave, in vsem volilojemnikom za njih volila odgovor dajati, če bi tudi zapuščina za vse ne zalegla.

§. 802.

Ako se dedina nastopi s prideržkom in pogojnega
oglašenja za de-
diča. pravne dobrote popisa ali inventarja, mora sodnija precizirati popis na stroške zapuščine sestaviti. Tak dedič je upnikom in volilcem jernikom le toliko zavezan, kolikor dedina premore za njih, in tudi za njegove lastne tirjave, ki jih razun dedinske pravice ima.

§. 803.

Zapustnik ne more dediču ne prideržka Pravica, dedi-
no pogojno ali ne-
pogojno nastopiti
ali se je odpove-
dati. te pravne dobrote vzeti, ne napravljena popisa prepovedati. Clo odpoved v dedinski pogodbi med zakonskima zastran tega storjena je brez moči.

§. 804.

Tudi tisti, kteremu gre dolžni del, sme tirjati, da se popis napravi.

§. 805.

Kdor more svoje pravice sam oskerbovati, temu je dano na voljo, dedino ali nepogojno, ali pa s prideržkom zgorej rečene pravne dobrote nastopiti, ali se je tudi odreči. Varhi in

skernbiki imajo dolžnost, na zadevnem kraju dane predpise spolnovati (§. 233).

§. 806.

Kakor se je dedič pred sodnijo za dediča oglasil, ne more več svojega oglašanja oporeči, niti brezpogojnega oglašanja premeniti, in si prideržati pravno dobroto popisa.

§. 807.

Če se izmed več sodedičev nekteri nepogojno, nekteri pa, ali tudi le eden izmed njih s prideržkom omenjene pravne dobrote za dediče oglase, je treba popis napraviti, in s tim prideržkom storjeni oglas za podlago zapuščinske obravnave vzeti. V tem, kakor tudi v vseh primerlejih, v katerih se mora popis sestaviti, vživa tudi ti, ki se je nepogojno za dediča oglasil, pravno dobroto popisa, dokler se mu dedina še ni izročila.

§. 808.

Ako je kdo za dediča postavljen, komur bi bila dedinska pravica tudi brez izrečenja

poslednje volje celo ali deloma šla; nima pravice, opiraje se na postavno nasledstvo, izrečenje poslednje volje na nič djati. On mora ali dedino iz poslednje volje nastopiti, ali se je do cela odpovedati. Osebe pa, kterim gre dolžni del, se smejo dedine odreči, priderževaje si dolžni del.

§. 809.

Ako je dedič umerl, preden je dedino, ki mu je pripadla, nastopil, ali se je odpovedal, sledijo njegovi dediči, če jih zapustnik ni izklenil, ali ni drugih namestnih dedičev poklical, v pravico, dedino vzeti, ali se je odreči (§. 537).

Prenos dedinske pravice.

§. 810.

Ako dedič, kadar nastopa dedino, svojo dedinsko pravico dovelj izkaže, mu je oskerbovanje in vživanje zapuščine prepustiti.

Naredbe pred prisodbo dedine:
a) oskerbovanje ali upravljanje;

§. 811.

Za varnost ali izplačilo zapustnikovih upnikov ne skerbi sodnija več, kakor oni sami

b) zavarvanje ali izplačanje upnikov;

prosijo. Upniki pa niso dolžni, čakati, da se kdo za dediča oglasi. Oni smejo svoje tirjave zoper dedinsko premoženje postaviti in zaprositi: da se za njega obrambo skerbnik postavi, proti komur bi mogli svoje tirjave izpeljati.

§. 812.

c) Ločenje zapuščine od dedičevega premoženja;

Ako upnika dedine, volilnojemnika ali nujnega dediča skerb obhaja, da bi njegova tirjava, če se zapuščina z dedičevim premoženjem zmeša, utegnila v nevarnost priti; more, preden se dedina prisodi, tirjati, da se ona od dedičevega premoženja loči, da jo sodnija hrani, ali skerbnik oskerbuje, da se njegova pravica na-njo predznamva in poplača. V takem primerleju mu pa dedič ni več iz lastnega premoženja zavezan, če bi se bil tudi nepogojno za dediča oglašil.

§. 813.

Dediču, ali pa postavljenemu skerbniku zapuščine je dopuščeno, da se stan dolg^{ov}

d) sklic zapušćinskih upnikov.

zve, za izdajanje izroka (edikta) prositi, s katerim se vsi upniki na okoljščinam primeren čas povabijo, da svoje tirjave napovedo in dokažejo, in dokler ti obrok ne prejde, sme z odplačevanjem upnikov pojenjati.

§. 814.

Le-to povabilo sodnije ima to moč, da upnikom, kateri se v odločenem obroku niso oglasili, do zapuščine, če je s poplačanjem naznanjenih tirjav pošla, nobena pravica več ne gre, razun kolikor bi kako zastavno pravico imeli.

Učinek sklica,

§. 815.

Ako dedič dovoljeno mu previdnost sodnega povabila v nemar pusti; ali če nekatere izmed upnikov, ki so se oglasili, precizplača, ne gledaje na pravice ostalih, pa nekteri upniki zavolj nezadostne zapuščine neizplačani ostanejo; jim je on, če prav se je pogojno za dediča oglasil, s celim svojim premoženjem toliko zavezan, kolikor bi bili pla-

ali njega opuščenja.

čilo dobili, da je bila zapuščina po postavnem redu v izplačanje upnikov obrnjena.

§. 816.

e) Izkaz za-
stran spolnjenja
posledne volje,
ali po izverše-
vavcu oporoke,

Ako je zapustnik izpeljevalca ali izverševavca (eksekutorja) svoje poslednje volje imenoval, je temu puščeno na voljo, to opravilo na-se vzeti ali ne. Ako ga je prevzel, je dolžan, ali sam kakor pooblaščenec zapustnikove naročila spolniti; ali pa mudnega dediča priganjati, da jih spolni.

§. 817.

ali po dediču.

Ako ni imenovan nikak izpeljevavec poslednje volje, ali, če imenovani tega opravila na-se ne vzame, ima sam dedič dolžnost, zapustnikovo voljo, kolikor je mogoče, spolniti, ali pa njeno spolnitev zagotoviti in to sodnii izkazati. Glede na odločene volilojemnike mora samo dokazati, da jim je nanznanil volila, ki so jim pripadle (§. 688).

§. 818.

Politični ukazi zapovedujejo posebno, ktere davščine je dedič dolžen poplačati, preden more posest dedine doseči, in kaj mu je tiktat, kadar je zapustnik dolžnost imel, deržavnemu zakladu račun dajati, zastran tega izkazati.

§. 819.

Kakor je sodnija pravega dediča po danem izrečenju, da dedino nastopi, spoznala, in je le-ti dolžnosti izpolnil, se mu dedina prisodi, in obravnava sklene. Razun tega pa mora dedič, da se last nepremakljivih reči v resnici prenese, spolniti, kar §. 436 predpisuje.

Kdaj se ima
zapuščina prisoditi ali prireči.

§. 820.

Ako je več dedičev vkupno dedino brez pravne dobrote popisa nastopilo, so oni vsim dedinskim upnikom in volilojemnikom celo tudi po tem, ko se jim je dedina prisodila, zavezani vsi za enega in eden za vse. Med seboj pa so dolžni prilagati po razmeri svojih dedinskih delov.

Zaveza vkupnih dedičev.

§. 821.

Ako so se sodediči pravne dobrote popisa poslužili, so pred prisodbo dedinskim upnikom in volilojemnikom po §. 550 zavezani. Kakor jim je pa dedina prisojena, je vsak izmed njih tudi za take bremena, ki dedinskega premoženja ne presegajo, le po primeri svojega dedinskega dela odgovoren.

§. 822.

Zavarovavni
poslužki za dedi-
čeve upnike.

Dedičevi upniki smejo sicer pripadlo mu dedinsko blago, tudi preden mu je prisojeno, pod prepoved djati, zarubiti ali predznambi podvreči. Vendar se pa tako zavarovanje ne more drugače dodeliti, kakor z izrečnim prideržkom, da ne bode na kvar tirjavam, ki bi se pri obravnavi zapuščine prikazale, in da naj še le od časa dosežene prisodbe moč zadobi.

§. 823.

Dedinske tožbe.

Tudi po zadobljeni prisodbi more tisti, ki terdi, da ima boljšo ali enako dedinsko pravico, posestnika dedine tožiti, da mu jo odstopi, ali ž njim deli. Last posameznih dedini

prištetih reči pa se ne tirja z dedinsko, timoč z lastninsko tožbo.

§. 824.

Če se toženec obsodi, da mora vso ali nekaj zapuščine odstopiti, se pravice do povernitve plodov, kar jih je posestnik potegnil, ali do poplačila stroškov, ki jih je na zapuščino obernel, sodijo po vodilih, ki so glede na poštenega ali nepoštenega posestnika v poglavju od posesti sploh ustanovljene. Kak tretji pošten posestnik ni za dedinske reči, ki jih je med tim časom pridobil, nikomur odgovoren.

Njih učinek.

Šestnajsto poglavje.

Od solasti in vkupnosti drugih stvarnih pravic.

§. 825.

Kadar gre last ravno tiste reči, ali ravno tista pravica več osebam nerazdelno, biva vkupnost. Vkupnost ima svojo podlago v kakem naključnem prigodku, v postavi, v poslednji volji, ali v kaki pogodbi.

§. 826.

Po raznih izvircih, iz katerih vkupnost izhaja, se tudi pravice in dolžnosti deležnikov

natanjčneje odločujejo. Posebni predpisi za-
stran vkupnosti blaga, ki iz pogodbe izvira,
se dajejo v sedem in dvajsetem poglavju.

§. 827.

Kdor terdi, da mu gre delež kake vkupne
reči, mora svojo pravico dokazati, ako jo
drugi deležniki odbijajo.

§. 828.

Dokler so vsi deležniki edine misli, se
čislajo le za eno osebo, in imajo pravico, z
vkupno rečjo ravnati, kakor se jim ljubi. Ka-
kor pa so nejedini, ne more noben deležnik na
vkupni reči take spremembe početi, po kateri
bi se z deležem kakega drugega zavkazovalo.

Vkupne pravi-
ce deležnikov.

§. 829.

Vsak deležnik je popolen lastnik svojega
deleža. Kolikor pravic svojih sodeležnikov ne
žali, sme on delež ali vžitke iz njega, po

Pravice delež-
nika do svojega
deleža,

svoji volji in nezavisno zastaviti, voliti ali drugače kako oddati (§. 361).

§. 830.

Vsak deležnik ima pravico, siliti na to, da se račun da in dohodki razdele. Praviloma sme tudi tirjati, da se vkupnost razdre; toda ne v nečas ali ostalim na kvar. Zato mora privoliti v odlog, okoljščinam primeren, kterega se ni lahko ogniti.

§. 831.

Ako se je kak deležnik zavezal, dalej v vkupnosti ostati, ne more sicer pred pretekom časa iz nje stopiti; pa ta dolžnost nehava, kakor druge dolžnosti, in se ne razširja na dediče, ako niso sami v to privolili.

§. 832.

Tudi naredbo tretjega, s katero se kaka reč za vkupnost odmenja, morajo sicer prvi

deležniki spolnovati, ne pa tudi njih dediči.
Dolžnosti k vedni vkupnosti ne more biti.

§. 833.

Posest in oskerbovanje vkupne reči gre vsim deležnikom skupej. V zadevah, Pravica deležnikov pri vkupni reči: a) glede glavnega premoženja. katere se tičejo le rednega oskerbovanja in vživanja glavnega premoženja, odločuje večina glasov, kateri se pa ne štejejo po osebah deležnikov, ampak po primeri njih deležev.

§. 834.

Ako se pa za ohranjenje ali boljšo porabo glavnega premoženja nasvetovajo važne premembe, morejo deležniki, ki so po večini glasov premagani, tirjati, da se jim zavarovanje da zoper prihodnjo škodo; ali, če bi se jim to odreklo, da se jim pripusti, iz vkupnosti stopiti.

§. 835.

Ako nočejo iz nje stopiti; ali ako bi čas za to ne bil ugoden; naj srečka, voljen razsodnik, ali, ako se zastran tega enoglasno ne zedinijo, sodnik odloči, ali se ima sprememba nepogojno, ali proti zavarvanju zgoditi ali ne.

Tako se razsoja tudi pri enakih glasovih udov.

§. 836.

Kadar velja oskerbnika vkupne reči postaviti, se voli on po večini glasov, in če večine ni, ga odbera sodnik.

§. 837.

Oskerbnik vkupnega blaga se ima za pooblaščenca. On je od ene strani dolžan po redu račun dati; od druge pa ima pravico, vse koristno storjene stroške pri računu odšteti. To velja tudi tiktat, kadar kak deležnik vkupno blago brez naročila ostalih deležnikov oskerbuje.

§. 838.

Ako se oskerbovanje več osebam prepusti, odločuje tudi med njimi večina glasov.

§. 839.

Vkupni vžitki in bremena se odmerjajo po primeri deležev. V dvombi se imajo vsi

b) glede vžitkov in bremen;

deleži za enako velike; kdor nasprotno terdi, mora to dokazati.

§. 840.

Pravilno se dobljeni vžitki v natori dele. Ako bi se pa tako deliti ne dali; ima vsak pravico, tirjati, da se javno prodajo. Skupljena vrednost se deležnikom po primeri izplačuje.

§. 841.

Pri delitvi vkupne reči, ki se dela, ka- ^{e) glede de-}
 dar vkupnost neha, ne velja nobena ve- ^{litve.}
 čina glasov. Delitev se mora tako narediti, da je vsak deležnik zadovoljen. Ako ne morejo do edinosti priti; odločuje srečka, ali voljen razsodnik, ali pa sodnik, če se na eno ali drugo teh razsojil enoglasno ne zedinijo.

§. 842.

Voljen razsodnik ali pa sodnik odločuje tudi, ali je pri delitvi ležečih zemljišč ali poslopij deležniku potrebna kaka služnost, da

more svoj del uživati, in s katerimi pogoji mu jo je dovoliti.

§. 843.

Ako se kaka vkupna reč deliti celo ne da, ali saj ne brez znamenitega pomanjšanja svoje vrednosti; je treba, in sicer tudi, ako le eden izmed deležnikov to tirja, na javni dražbi jo prodati, in kupščino med deležnike razdeliti.

§. 844.

Služnosti, mejne znamenja, in pisma, za vkupno rabo potrebne se ne dajo deliti. Zemljišne služnosti bivajo vsim deležnikom na dobro. Pisma se, če ni družega overka, pri najstarejem deležniku hranijo. Ostali dobivajo na svoje stroške poverjene prepise.

§. 845.

Pri deljenju zemljišč se morajo vzajemne meje po legi s stebri, mejniki ali koli

razločno in nepremenljivo zaznamvati. Reke, gore in ceste so naravne meje. Da se goljufija in pomota odstrani, naj se v kamne, stebre ali kole, ki mejo kažejo, križi, gerbi, števila ali druge znamenja vsekujejo ali pa pod-nje zakopavajo.

§. 846.

Čez storjeno delitev naj se pisma naredo. Deležnik nepremakljive reči dobiva tudi še le s tim stvarno pravico na svoj delež, da se zastran tega narejeno pismo v javne bukve vpiše (§. 436).

§. 847.

Sama delitev kakoršnega koli vkupnega blaga ne more tretjemu na kvar biti; vse zastavne, služne in druge stvarne pravice, ki mu gredo, se uživajo po delitvi, kakor pred delitvijo. Tudi osebne pravice, ki gredo tretjemu

proti vkupnosti, imajo svojo poprejšno moč, če prav se je vkupnost razderla.

§. 848.

Ravno tako ne more tisti, ki je vkupnosti kaj dolžan, svojega dolga posameznim deležnikom izplačati. Taki dolgovi se morajo celi vkupnosti ali pa tistemu poplačati, ki jo pravno namestuje.

§. 849.

Kar se je doslej od vkupnosti sploh odločilo, se obrača tudi na pravice in reči, ki kaki rodovini kakor vkupnosti gredo, n. pr. na vstanove, fidejkomise i. t. d.

§. 850.

Ponovljenje mej.

Ako so se mejne znamnja po kakoršnih koli okoljščinah tako pokvarile, da se je bati, da bi jih kmalo kar poznati ne bilo, ima vsak deležnik pravico, tirjati, da se meje vkupno ponove. K temu opravilu je treba vdeležene sosede povabiti, in meje na tanjko popisati;

stroške plačujejo vsi primerno po dolgosti svojih mej.

§. 851.

Ako se meje zares več spoznati ne dajo, ali če pri popravljanju mej prepir vstane; varje sodnija pred vsim posest, kakor je naj nazadnje bila. Kdor meni, da se mu s tim krivica godi, se more po zapovedanem redu (§. 347) poslužiti dokazal, ki jih ima glede posestne pravice, lasti, ali kake druge pravice.

§. 852.

Najvažniše dokazala pri popravljanju mej so: Izmer in popis, ali tudi obris prepirnega zemljišča; potem javne bukve in druge pisma, ki se na-nj nanašajo; zadnjič povedbe skušenih prič (svedokov), mnenje zvedenih, izrečeno po ogledu.

§. 853.

Ako nobena stran izklenivne pravice posesti ali lasti ne dokaže; razdeljuje sodnija prepiru podverženi prostor po dozrajni

mirni posesti. Ako je pa tudi posest dvomljiva; se prepirni prostor razdeljuje s pomočjo zvedenih med strani po primeri posestva, od kterega izhaja tirjava, in potem se poteguje meja.

§. 854.

Brazde, plati, živice, planke, zidovi, privatni potoki, vodotoki, prazni prostori in druge take pregraje, ki bivajo med sosednimi zemljišči, se imajo za vkupno lastino, ako gerbi, nadpisi ali druge znamenja in dokazala nasprotnega ne dokazujejo.

§. 855.

Vsak deležnik sme vkupen zid na svoji strani do srede debelosti rabiti, tudi slepe dveri in omare v steni tam napraviti, kjer jih še na nasprotni strani ni. Vendar pa se poslopje ne sme z dimnikom, ognjiščem ali z drugimi napravami v nevarnost devati, in so-

Domnevana

vkupnost.

sed nikakor v rabi svojega deleža zadržavati.

§. 856.

Vsi solastniki skladajo porazmerno k ohranjenju tacih vkupnih pregraj. Kjer so te pregrajne stene dvojne, ali kjer je njih last razdeljena, opravlja vsaki stroške za ohranitev tega, kar je samo njegovega.

§. 857.

Ako mejna stena tako stoji, da opeke, late ali kamni le od ene strani naprej mole, ali vise; ali če so podboji, stebri, podpornje, sohe le na eni strani vdelane; je v dvombi na tej strani nerazdeljena last vmesne stene, če se iz naklada na obeh straneh, iz zveze, ali iz drugih znamenj, ali drugih dokazov nasprotno ne kaže. Tudi tisti se čisla za izklenivnega posestnika zidu, kateri posestva nedvomljivo zid enake visokosti in debelosti, ki v ravno tej potezi naprej gre.

§. 858.

Praviloma izklenivni posestnik ni dolžan, svoj poderti zid ali pa planke v novič postaviti; samo tikrat jih mora v dobrem stanu ohraniti, ako bi se bilo bati, da bi odpertina mejašu škodo delala. Vsak lastnik pa ima dolžnost, skerbeti, da z desne strani svojega glavnega vhoda svoj prostor kar je potreba ogradi, in ga od tujega prostora loči.

Drugi del.

Drugi oddelek.

Od osebnih pravic reči.

Sedemnajsto poglavje.

Od pogodeb sploh.

§. 859.

Osebne pravice reči, po katerih je oseba osebi zavezana kaj opraviti, se opirajo ali neposrednje na postavo, ali na pogodbo, ali na storjeno škodo.

Podstava osebnih pravic reči.

§. 860.

Primerleji, v katerih komu postava neposredoma osebno pravico do reči dodeljuje, so na zadevnih mestih povedani. Od pravice do povračila škode govori trideseto poglavje.

§. 861.

Kdor izreče, da hoče na koga svojo pravico prenesti, to se pravi, da mu hoče kaj dopustiti, kaj dati, da hoče za-nj kaj storiti, ali zovoljo njega kaj opustiti, ti obeta; ako pa uni drugi obet veljavno vzame, postaja s soglasno voljo obeh pogodba. Dokler pogajanje terpi, in obet še ni storjen, ali se ni ne pred, ne poznej vzel, še ni pogodbe.

§. 862.

Če se za vzetje obeta ni nobena doba izgovorila, se mora ustmen obet brez odloga vzeti. Pri pismenem obetu se mora na to gledati, ali obe strani v ravno tistem kraju bivata,

ali ne. V prvem primerleju se mora obet v štiri in dvajsetih urah; v drugem pa v tisti dobi, ktere je treba, da se dvakrat odgovori, vzeti in vzetje obetniku naznaniti; drugače je obet nehal. Preden se ustanovljena doba ne izteče, se obet ne more nazaj vzeti.

§. 863.

Svojo voljo more človek izgovoriti ne samo izrečno z besedami in občno sprejetimi znamenji; temoč tudi molče s takimi djanji, ki s prevdarkom vsih okoljščin, ne dajejo pametnega vzroka, o njej dvomiti.

Razdeljenje
pogodeb.

§. 864.

Pogodbe vežejo enostrano ali dvostrano, kakor ali le ena stran kaj obeta, in druga vzema; ali obe strani ena drugi pravice prenašate, in vzajemno vzemate. Perve se torej

sklepajo brez odplačila; druge pa z odplačilom.

§. 865.

Potrebnosti veljavne pogodbe:
1. zmožnost osebe.

Kdor uma nima, kakor tudi otrok spod sedem let, je nezmožen, obet storiti, ali vzeti.

Druge osebe nasproti, ki zavise od očeta, varha ali skerbnika, morejo sicer zgolj njim v korist storjen obet vzeti; ako pa kako s tim združeno breme prevzamejo, ali same kaj obljubijo, je veljavnost pogodbe, po predpisih v tretjem in četertem poglavju prvega dela danih, praviloma natvezena na privoljenje namestovavca ali ob enem tudi sodnije. Dokler to privoljenje ni dano, druga stran ne more odstopiti, pa tirjati sme, da se za izrečenje primeren obrok postavi.

§. 866.

Kdor zvijačno terdi, da je zmožen pogodbe sklepati, in s tim kakega drugega, ki

zastran tega ni lahko popraševati mogel, ukani, je dolžan zadoščenje dati.

§. 867.

Česa je treba k veljavnosti pogodbe z občino, ki je pod posebno skerbjo javne uprave (§. 27), ali z nje posameznimi udi in namestniki, to je razvidno iz nje ustave in iz političnih postav (§. 290).

§. 868.

Koliko da more hudodelnik veljavne pogodbe sklepati, odločuje kazenska postava zoper hudodelstva.

§. 869.

Privoljenje v pogodbo se mora izreči slobodno, resno, odločno in razumljivo. Ako je izrečenje nerazumljivo, celo neodločno, ali ako se kaj vzame pod družimi dogovori, in ne pod tistimi, pod katerimi se je obetalo; ne biva nobena pogodba. Kdor se, da bi koga drugega prekanil, nerazločnih izrekov posluži, ali kako djanje na videz započne, je dolžan zadoščenje dati.

2. Resnično
privoljenje.

§. 870.

Pogodbe deržati ni dolžan, kogar je obe-
tojemnik s krivičnim in uterjenim strahom
k njej prisilil. Ali je bil strah uterjen, mora
sodnik po okoljščinah soditi (§. 55).

§. 871.

Ako je eden pogodnikov drugega z laž-
njivim terjenjem v pomoto pripravil, in ta
pomota zadeva glavno reč, ali pa nje bistveno
lastnost, na katero je bil namen posebno ober-
njen in izrečen; ne postaja za premotenega
nobena dolžnost.

§. 872.

Ako pa pomota ne zadeva ne glavne reči,
ne nje bistvene lastnosti, temoč le kako po-
stransko okoljščino; ostaja pogodba še zme-
rej veljavna, kolikor ste obe strani v glavno
reč privolile, in niste stranske okoljščine za

poglaviten namen izrekle, to da premotivec mora premotenemu primerno povračilo dati.

§. 873.

Ravno te vodila se morajo tudi obračati na pomoto v osebi tega, kteremu se je obet storil, ako bi se brez pomote pogodba clo ne bila sklenila, ali saj ne tako.

§. 874.

Vsigdar mora tisti, ki je z zvijačo ali po krivičnem strahu napravil, da je bila pogodba sklenjena, zadoščenje za škodljive nasledke dati.

§. 875.

Ako je kdo drugi obetnika, bodi si s krivičnim in uterjenim strahom, k pogodbi prisilil, ali s krivim terjenjem v pomoto zapeljal; velja pogodba. Samo tikrat, kadar se je obetojemnik krivičnega djanja tega drugega vdeležil, ali če je za-nj očitno vediti moral, se ravna ž njim po §§. 870 — 874, prav tako,

kakor da bi bil on sam drugo stran v strah al v pomoto pripravil.

§. 876.

Ako je obetnik sam in edino on kriv svoje kakoršne koli pomote, je pogodba veljavna; razun če bi bil obetojemnik očitno moral pomoto iz okoljščin zapaziti.

§. 877.

Kdor tirja, da bi se pogodba razveljavila, ker privoljenja manjka, mora nasproti tudi vse nazaj dati, kar je iz take pogodbe na svojo korist dobil.

§. 878.

Zastran vsega, kar med ljudmi gre, se dajo pogodbe sklepati. Kar se ne more opraviti, kar je na ravnost nemogoče ali nepripuščeno, ne more biti predmet veljavne pogodbe. Kdor drugega s takimi obeti mami; kdor ga iz nevednosti, ktere je sam kriv, oškodje, ali iz njegove škode korist vleče, je zato odgovoren.

§. 879.

Zlasti so, razun družih na pravem kraju omenjenih, sledeče pogodbe neveljavne :

1. če si kdo za sklepanje zakonske pogodbe kaj izgovori ;

2. če si ranocelnik ali kakoršni koli zdravnik od bolnika za to, da se ozdravljanja loti, ali

3. če si pravdosrednik za to, da pravdo prevzame, kako odločeno plačilo izgovori ; ali kako zaupano mu pravdo sam prekupi ;

4. če kdo dedino ali volilo, ki ju od tretje osebe pričakuje, še dokler ona živi, odda.

§. 880.

Ako se reč, zastran ktere se je pogodba sklenila, preden je bila predana, prehodu med ljudmi odtegne ; je to ravno toliko, kakor da bi se pogodba ne bila sklenila.

§. 881.

Razun primerlejev, ki jih postave odločujejo, ne more sicer nihče za koga drugega

kaj obetati, ali obeta vzeti. Ako je pa kdo pri kom drugem za kaj potegniti se obljubil, ali clo poroštvo za dober izid na se vzel; mora prevzeto dolžnost izpolniti, kakor je obljubil.

§. 882.

Ako so se mogoče in nemogoče reči ob enem obljubile, se morajo mogoče spolniti, ako nista pogodnika izrečni pogoj postavila, da se noben člen pogodbe ne sme od drugega ločiti.

§. 883.

Oblika pogodb.

Pogodba ze more ustmeno ali pismeno; pred sodnijo in zunaj nje; s svedoki in brez njih skleniti. Ta raznost v obliki ne dela razun primerlejev v postavi odločenih, kar se tiče dolžnosti, nobenega razločka.

§. 884.

Ako so se strani izrečno dogovorile, da se bode pismena pogodba napravila, ona ni sklenjena, dokler je strani ne podpišejo.

Pečata pritiskati tudi v tem primerleju ni bistveno potreba.

§. 885.

Ako se še sicer ni pravo (formalno) pisano naredilo, pa so se vendar zapisali poglavni členi, in so ti zapis strani podpisale; ustanovljuje že tudi tak sostavek tiste pravice in dolžnosti, ki so v njem izrečene.

Načertanje ali
punkfacia.

§. 886.

Kdor pisati ne zna, ali zavoljo telesnih slabosti ne more, mora dve priči, katerih ena njegovo ime podpiše, zraven poklicati, in svoje navadno ročno znamnje pristaviti.

§. 887.

Če se je čez pogodbo pismo storilo, tadaj se ne gleda na ustne dogovore, ki kdo terdi, da so bili ob enem storjeni, ki se pa s pismom ne vjemajo, ali nove pristavke zapopadajo.

§. 888.

Vkupna dolž-
nost ali pravica.

Ako dve ali več oseb komu ravno tisto pravico do kake reči obljubijo, ali jo od njega vzamejo; se deli tirjava, kakor tudi dolg po vodilih za sovlast (vkupno last) danih.

§. 889.

Razun primerlejev, ki so v postavi odločeni, je torej izmed več sodolžnikov kake razdeljive reči vsak le za svoj delež zavezan, in ravno tako mora izmed več deležnikov razdeljive reči vsak zadovoljin biti s tistim delom, kateri mu gre.

§. 890.

Če gre nasproti za nedeljive reči, jih sme upnik, če je on edini, od vsakega sodolžnika tirjati. Če je pa več upnikov, in en sam dolžnik; ti ni dolžan, reč kacemu soupniku posamič brez zavarovanja izročiti; on more

siliti, da naj se vsi soupniki dogovore, ali pa tirjati, da se reč pri sodnii shrani.

§. 891.

Ako več oseb ravno tisto reč nerazdelno
 obljubi tako, da se eden za vse, in vsi za
 enega izrečno zavežejo; je vsaka posamezna
 oseba za vse odgovorna. Upniku je potem
 na voljo dano, ali hoče od vsih, ali od nekte-
 rih sodolžnikov celo reč, ali dele, ki si jih
 on izbere; ali pa vse od enega samega tirjati.
 Celo tudi po tem, ko je tožbo začel, mu je
 to na izbor dano, če od tožbe odstopi; in ako
 mu eden ali drugi sodolžnik le deloma zado-
 sti, sme ostanek od ostalih tirjati.

Nerazdelna so-
 dolžnost (kor-
 realnost).

§. 892.

Ako je pa eden več osebam ravno
 tisto celo reč obljubil, in jim izrekoma pra-
 vico dodelil, da jo smejo nerazdelno tirjati;

mora dolžnik celo reč tistemu izmed upnikov izročiti, kateri se prvi za njo pri njem oglasi.

§. 893.

Kakor je en sodolžnik upniku celo reč izročil, ne sme ti od ostalih sodolžnikov nič več tirjati; in kakor je dolžnik enemu soupniku do dobrega zadostil, ne morejo ostali soupniki več po ničemur prašati.

§. 894.

Sodolžnik ne more s tim, da se upniku s težavnejšimi pogoji zaveže, ostalim nikakor škodovati, in odpuščenje ali oproščenje, katero en sodolžnik dobi za svojo osebo, ostalim nič ne pomaga.

§. 895.

Koliko da je izmed več soupnikov, katerim je bila ravno tista reč nerazdelno obljubljena, tisti, kateri je celo tirjavo sam dobil, ostalim upnikom zavezan, se mora odločevati po posebnih pravnih razmerah, ki med

soupniki veljajo. Ako take razmere ni, ne daje eden drugemu nobenega odgovora.

§. 896.

Nerazdelno zavezan sodolžnik, ki je ves dolg iz svojega poplačal, sme, tudi če se mu ni pravica odstopila, od ostalih tirjati povračilo, in sicer, če ni druge posebne razmere med njimi, po enacih delih. Ako je eden zmed njih nezmožen bil, se zavezati, ali pa če svoji dolžnosti zadostiti ne more; morajo del, kterega tako primanjka, tudi vsi sodolžniki prevzeti. Oproščenje enega sodolžnika ne more ostalim v tirjanju povračila škodovati (§. 894).

§. 897.

Glede pogojev pri pogodbah veljajo sploh ravno tisti predpisi, Pritične odločbe pri pogodbah: 1. Pogoji; kateri so ustanovljeni za stran pogojev, pristavljenih izrečenju poslednje volje.

§. 898.

Dogovori s takimi pogoji, kateri se imajo

v poslednji volji za nepristavljene, so neveljavni.

§. 899.

Ako se je v pogodbi ustanovljeni pogoj že pred pogodbo spolnil; se mora po pogodbi le tiktat ponoviti, kadar je pogoj kako djanje tega, ki ima pravico pridobiti, in če ga on ponoviti more.

§. 900.

Pravica pod odložnim pogojem obljubljena prehaja tudi na dediče.

§. 901.

Ako so strani nagiblej, ali pa namen svojega privoljenja izrečno za pogoj postavile, se čisla nagiblej ali namen, kakor kak drug pogoj. Razun tega pa nimajo take izrečenja nobene moči glede na veljavo odplačilnih pogodb. Na pogodbe brez odplačila pa je obratiti predpise zastran poslednje volje dane.

§. 902.

Pogodbe se morajo o tem času, na tem kraju in tako spolnovati, kakor so se strani dogovorile. Po postavi se šteje 24 ur za en dan, 30 dni za en mesec, in 365 dni za eno leto.

3. Čas, kraj
in način spol-
nitve.

§. 903.

Pravica, ktere pridobitev je na kak odločen dan natvezena, se pridobiva z začetkom tega dneva. Za spolnjenje kake dolžnosti pa je dolžnemu celi odločeni dan na korist.

§. 904.

Ako ni ustanovljen gotov čas, kdaj da se mora pogodba spolniti, se sme ta spolnitev prec, to je brez nepotrebne odlaganja, tirjati. Ako si je zavezani prihranil pogodbo spolniti, kadar bo on sam hotel; je treba ali njegove smerti čakati, in dedičev se deržati, ali pa, če gre za zgolj osebno dolžnost, ktera ne prehaja na dediče, sodnika prositi, da on čas spolnjenja po primernosti postavi. To zadnje velja tudi tikrat, kadar je zavezani obljubil, dolžnost spolniti, kadar bode mogoče

ali priložno. Zraven tega pa se morajo tudi na to obračati predpisi, ki so zgoraj (§. 704 do 706) dani glede dobe sporočilom poslednje volje pristavljene.

§. 905.

Ako se kraj, kjer se ima pogodba spolniti, ne da odločiti ne iz dogovora, ne iz narave ali namembe opravila; se predajajo nepremakljive reči v kraju, kjer leže; premakljive pa ondi, kjer se je obet storil. Kar se tiče mere, vage in verste denarjev, je gledati na kraj predaje.

§. 906.

Ako se obet da na več načinov spolniti, je izbor zavezanemu na voljo dan; ali kakor si je enkrat kaj izbral, si ne more sam za se prebrati.

§. 907.

Ako se kaka pogodba izrekoma s prideržkom izbora sklene, izbor pa se s tim une-

mogoči, ker se ena ali več na izbor danih reči po naključbi pokonča, tista stran, kateri gre izbor, ni več na pogodbo vezana. Ako je pa zavezani tega kriv, mora vpravičenemu odgovor dajati za to, ker mu je izbor v nič obernal.

§. 908.

Kar se o sklepanju pogodbe naprej da, 4. Kapara (ara); se ima, če se ni kaj posebnega dogovorilo, le za znamenje, da se je pogodba sklenila ali pa za zavarovanje, da se bode spolnila, in se imenuje ara. Ako je eden pogodnikov kriv, da se pogodba ne spolni; sme nekrivi pogodnik prejeto aro obderžati, ali pa dvakrat toliko nazaj tirjati, kolikor je bil on za aro dal. Ako se pa s tim zadovoliti noče, more siliti na to, da se pogodba spolni, ali če to več mogoče ni, da se mu povračilo da.

§. 909.

Ako se o sklepanju pogodbe kak znesek odloči, ktereга ima ena ali druga stran v tem 5. Skesnina ali odstopnina;

primerleju plačati, če bi hotla odstopiti od pogodbe, preden se spolni, je pogodba sklenjena pod odstopnino. V tem primerleju se mora ali pogodba spolniti, ali pa odstopnina plačati. Kdor je pogodbo, da si tudi le deloma spolnil, ali to vzel, kar je drugi za spolnitev bodi si tudi le deloma opravil, ne more več odstopiti, da bi tudi odstopnino plačal.

§. 910.

Ako se ara da, in ob enem pravica, odstopiti, izgovori, posebna odstopnina pa ne odloči, nadomestva ara odstopnino. Kadar se tedaj odstopi od pogodbe, zgubiva arodavec aro, prejemnik pa povračuje dvakrat toliko.

§. 911.

Tudi tisti, kdor ni po goli naključbi, te-

moč po svoji krivnji zadržan, pogodbo spolniti, mora odstopnino plačati.

§. 912.

Upnik ima včasi pravico, od svojega dolžnika tirjati, da mu razun glavnega dolga tudi kake postranske plačila opravi. Te so : prirast in plodi glavne reči, odločene ali zamudne obresti, ali povračilo storjene škode, ali pa tega, kar je drugemu za to, da dolžnost ni bila prav izpolnjena ; zadnjič znesek, ktere ga si je ena stran za ti primerlej izgovorila.

6. Kar komu zraven gre.

§. 913.

Koliko da je s stvarno pravico združena pravica do prirasti, ali do plodov, je odločeno v prvem in četertem poglavju drugega dela. Kdor ima zgolj osebno pravico, še ne more prašati po postranskih plačilih (priplatkih). Koliko da ima upnik pravico do njih, se vidi nekaj iz posebnih verst in odločb po-

godeb; nekaj pa iz poglavja, katero govori od pravice do povračila škode in od zadoščenja.

§. 914.

Pravila, kako razlagati pogodbe.

Občne pravila v prvem delu (§. 6) zastonj razlaganja postav veljajo tudi za pogodbe. Zlasti pa naj se dvomljiva pogodba tako razjasnuje, da ne pride sama s saboj navskriž in da bode moč imela.

§. 915.

Pri pogodbah za eno stran vezavnih se v dvombi vzema, da si je zavezani hotel raji manjše kakor večje breme naložiti; pri pogodbah za obe strani vezavnih pa se nerazločno izrečenje temu na škodo razjasnuje, kateri se ga je poslužil (§. 869).

§. 916.

Ako se kako opravilo samo na videz sklene, se sodi po tistih postavnih predpisih, po katerih se mora zavoljo svoje prave lastnosti soditi.

§. 917.

Kako nehavajo dolžnosti, ki iz pogodeb izvirajo, se bo odločilo pri vsaki pogodbi posebej, in pa v poglavju od razveljavljenja dolžnosti sploh.

Kdaj nehavajo pogodbe.

§. 918.

Vse pravice in dolžnosti, ki iz pogodeb izvirajo, prehajajo tudi na dediče pogodnikov, ako se ne opirajo samo na osebne razmere in zmožnosti, ali če niso bili dediči že v pogodbi sami, ali pa po postavi izvzeti. Še ne vzeti obet ne prehaja na dediče, če tudi le ena stran v dobi za pomislik ustanovljeni umre (§. 862).

§. 919.

Ako ena stran pogodbe ali clo ne spolni, ali ne o pravem času, na pravem kraju, ali ne tako, kakor je bilo izgovorjeno; druga stran, razun primerlejev v postavi odločenih ali kakega izrečnega prideržka, nima pravice, tirjati, da bi se pogodba razderla, ampak

samo, da se na tanjko spolni in škoda porverne.

§. 920.

Kakor se je kaka pogodba do dobrega spolnila, ne morete strani, da bi tudi obe v to privolile, več od nje odstopiti, ampak morate novo pogodbo skleniti, ki se čisla za drugo opravilo.

§. 921.

Splošne odločbe odplačilnih ali vračilnih pogodb in opravil.

V pogodbi z odplačilom se dajejo ali reči za reči, ali djanja, pod katerimi se tudi opuščanja razumevajo, za djanja, ali zadnjič reči za djanja, in djanja za reči. (§. 864).

§. 922.

Dobrostojnost.

Kdor kako reč proti odplačilu komu drugemu prepusti, je dober za to, da ima reč tiste lastnosti, ki so izrečno izgovorjene, ali se navadno na njej pričakujejo, in da se more po natori opravila, ali po storjenem dogovoru uživati in rabiti.

§. 923.

Kdor torej pripisuje reči lastnosti, katerih ona nima, in ktere so se izrečno, ali po natori opravila molče izgovorile; kdor nenavadne pogrške, ali bremena pri njej zamolči; kdor kako stvar, ki je več ni, ali kako tujo reč za svojo odda; kdor krivo terdi, da je reč dobra za kako posebno rabo; ali da tudi navadnih pomanjkljivosti ali bremen na sebi nima; ti je, če se nasprotno pokaže, za to odgovoren.

Primerleži do-
brostojuosti.

§. 924.

Če kako živinče v štiri in dvajsetih urah po prevzetju zboli ali pogine; se domneva, da je že pred prevzetjem bolno bilo.

§. 925.

Ravno ta domneva velja:

1. če se v osmih dneh pri prešičih ikre, in pri ovcah koze (osepnice) ali garje (lišaj);

ali če se pri ovcah v dveh mescih metljaji na pljučah ali na jetrih zapazijo;

2. ako se pri goveji živini v tridesetih dneh po prevzetju pojatnica ali tako imenovani francozi najdejo;

3. ako se pri konjih in tovorni živini v petnajstih dneh po prevzetju kužna smolika ali smerkelj, kakor tudi naduha, ali, ako se v tridesetih dnevih tiščavka, červivnost, termoglavnost, jasna slepota ali mesečna slepota razodene.

§. 926.

Te pravne domneve (§. 924—925) pa se more prejemnik takega živinčeta le tikrat poslužiti, če temu, ki ga je predal, ali ki za-nj dober stoji, zapaženo napako (hibo) preciporoči, ali kadar je tisti nepričujoč, krajni sodnii, ali pa zvedenim možem naznani, in ga ogledati da.

§. 927.

Ako prejemnik to previdnost zanemari, je njegova dolžnost dokazati, da je živinče

že pred sklepom pogodbe to napako na sebi imelo. Vsigdar pa je tudi predajniku na voljo puščeno dokazati, da se je zapažena napaka še le po predaji pritaknila.

§. 928.

Ako so pogreški kake reči očitni, ali če se dajo na reči ležeče bremena iz javnih bukev zvediti; se ne more tirjati, da bi kdo za-nje dober bil, razun če je bil izrekoma zagotovil, da je reč vsih pogreškov in bremen prosta (§. 443). Za dolgove in zastanke, ki leže na reči, se mora vselej odgovor dajati.

§. 929.

Kdor vedoma tujo reč na se pripravi, nima pravice do dobrostojstva, kakor tudi ti ne, ki se ga je izrekoma odpovedal.

§. 930.

Kadar se reči vse po čez ali navprek, namreč kakor stoje in leže, brez števila, mere in vage predajo; predajnik ni odgovoren za pogreške, ki se na njih razodenejo, razun če bi

manjkalo kake lastnosti, ki jo je on krivo terdil, ali katero si je prejemnik izgovoril.

§. 931.

Pogoj dobro-
stojstva.

Ako se hoče posestnik zavolj tega, ker kdo drug reč tirja, dobrostojstva poslužiti; mora to svojemu predniku (dobrostoju) naznaniti, in po predpisu sodnega reda prositi, da ga namestuje. Ako to prošnjo opusti, še sicer zavoljo tega ne zgubiva pravice do odškodovanja; pa njegov prednik mu more vse vgovore, ne storjene zoper tretjega, nasproti postaviti, in se s tim odškodovanja toliko oprostiti, kolikor se razsodi, da bi bila po tih vgovorih, če bi se bili prav porabili, razsodba proti tretjemu drugače storjena.

§. 932.

Moč.

Ako je napaka, zavolj ktere mora kdo dober stati, takošna, da se ne da več odpraviti, in da redno rabo reči zaderžuje, more prikrajšani tirjati, da se pogodba popolnoma

razdere; ako se pa to, česar manjka, n. pr. v meri ali vagi, dostaviti da, more samo ti dostavek; v obeh primerlejih pa tudi povračilo druge škode, in ako je una stran nepošteno ravnala, tudi odšlo korist zahtevati.

§. 933.

Kdor hoče dobrostojstvo tirjati, se mora za svojo pravico, če zadeva nepremakljive reči, v treh letih; če se pa tiče premakljivih reči, v šestih mescih potegniti, drugače je pravica nehala.

Kdaj ngasuje pravica do dobrostojstva.

§. 934.

Ako v opraviilih za obe strani vezavnih ena stran ni dobila od druge glede na navadno vrednost še clo ne polovice tega, kar ji je ona dala; dodeljuje postava prikrajšani strani pravico, tirjati, da se pogodba razdere, in reči v poprejšni stan postavijo. Uni strani pa je dano na voljo, opravilo s tim v moči obderžati, da je pri volji, dostaviti, česar do navadne vrednosti manjka. Nerazmernost v vrednosti se

Odškodvanje zavoljo prikratbe čez polovico.

odločuje po tisti dobi, ko se je pogodba sklenila.

§. 935.

Ti pravni pomoček ne velja, če se ga je kdo izrekoma odpovedal, ali če je izrekel, da hoče reč za to po izredni ceni prevzeti, ker se mu je posebno priljubila; če je v neprimerno ceno privolil, dasiravno mu je prava vrednost znana bila; dalej, če se mora iz razmere oseb misliti, da so hotle skleniti zloženo pogodbo nekaj z odplačilom, nekaj brez odplačila; če se prava vrednost ne da več pozvediti; zadnjič, če je sodnija reč na dražbi prodala.

§. 936.

Od dogovora
zastran kake pri-
hodnje pogodbe.

Dogovor, še le v prihodnje kako pogodbo skleniti, veže samo tiktat, kadar so ne samo čas, kdaj se ima pogodba skleniti, temuč tudi bistveni nje členi odločeni, in če se okoljščine med tim niso tako spremenile, da se s tim nam, kateri se je izrekoma odločil, ali ki se iz okoljščin pokazuje, v nič oberne ali pa, da se zaupanje ene ali druge strani zgubi.

Sploh pa se mora izpolnitev takih obljub tirjati naj dalej v enem letu po izgovorjeni dobi; drugače je pravica nehala.

§. 937.

Ako se kdo splošno in neodločno odpove Od odpovedi vgovorov. vgovorov proti veljavnosti kake pogodbe, taka odpoved nima nobene moči.

Osemnajsto poglavje.

Od daritev.

§. 938.

Daritev.

Pogodba, po kateri se komu kaka reč zastoj prepušča, se imenuje daritev.

§. 939.

Koliko da je
odpoved daritev.

Kdor se kake upane, ali zares pripadle, ali dvomljive pravice odpove, in je komu drugemu po redu ne odstopi, ali je zavezane-
mu z njegovim privoljenjem ne odpusti, se ne čisla za dariveca.

§. 940.

Povernivna da-
ritev.

Bistvo daritve se zavoljo tega ne spreme-
nja, ker se je storila iz hvaležnosti, ali zavoljo obdarjencevih zaslug, ali v posebn^o

plačilo; ako le ni imel poprej nobene tožbene pravice do tega.

§. 941.

Ako je pa obdarjenec imel pravico, za plačilo tožiti, bodi si zato, ker je med stranmi bilo že izgovorjeno, ali ker ga postava predpisuje; nehava tako opravilo biti daritev, in se čisla za odplačilno pogodbo.

§. 942.

Ako so bile daritve poprej tako izgovorjene, da se mora darivec nasproti obdariti; ne postaja prava daritev zastran celega, temoč samo glede na presežek v vrednosti.

Vzajemne daritve.

§. 943.

Iz daritne pogodbe, ktera se je samo ustno brez djanske predaje sklenila, obdarjenec ne dobiva tožbene pravice. Ta pravica se mora po pismu ustanoviti.

Oblika daritne pogodbe.

§. 944.

Neutesnjeni lastnik sme, ravnaje po postavnih predpisih, tudi vse svoje pričujoče

in mera daritve.

premoženje razdariti. Pogodba pa, s katero se prihodnje premoženje daruje, velja le toliko, kolikor ne presega polovice tega premoženja.

§. 945.

Koliko je darivec za darovano reč odgovoren.

Kdor vedoma tujo reč v dar da, in obdarjencu to okoljščino zamolči, je odgovoren za škodljive nasledke.

§. 946.

Daritne se ne morejo oporeči ali preklicati.

Daritne pogodbe se praviloma ne smejo oporeči.

§. 947.

Izjeme:

1. zavolj revščine;

Ako darivec poznej v tako revščino pride, da nima potrebnega izderževanja; ima pravico, ako podarjena reč, ali njena vrednost še obstoji, in kolikor mu potrebnega izderževanja manjka, od obdarjenca tirjati, da mu vsako leto da postavne obresti od podarjenega zneska, razun če bi bil ti sam v enako revnih okoljščinah. Izmed več obdarjencov

je poprejšni le toliko zavezan, kolikor prineski poznejših za izderževanje ne zadostijo.

§. 948.

Ako se obdarjenec proti svojemu dobrotniku z veliko nehvaležnostjo pregreši, se sme daritev oporeči. Pod veliko nehvaležnostjo se razumeva razžalitev na telesu, na poštenju, na slobodi, ali na premoženju, ktera je taka, da se more proti žalivcu uredoma, ali na prošnjo razžaljenega, po kazenskih postavah ravnati.

2. zavolj nehvaležnosti.

§. 949.

Zavolj nehvaležnosti postaja nehvaležnik za svojo osebo nepošten posestnik, in ona daje celo dedičem žaljenega pravico, za oporeko tožiti tudi razžalivcove dediče, ako razžaljeni ni nehvaležnosti odpustil, in ako je od darila še kaj v natori ali pa v vrednosti ostalo.

§. 950.

Kdor je dolžan, koga izderževati, ne more njegove pravice s tim kratiti, da koga drugzega obdari. Tako prikrajšani ima pravico,

3. prikratenja dolžnega izderževanja.

obdarjenca tožiti, da mu to dostavi, česar mu darivec zdaj več dati ne more. Pri več obdarjencih velja zgorej (v §. 947) dani predpis.

§. 951.

4. dolžnega
dela;

Kdor ima ob času darovanja kaj mlajših, katerim je zavezan dolžni del zapustiti, ne more njim na škodo storiti nobene daritve, ki bi polovico njegovega premoženja preseгла. Ako je to mero prestopil, in le-ti mlajši morejo po njegovi smerti dokazati, da čista zapuščina njegova ne doseže polovice tistega premoženja, katero je o času daritve imel, smejo od obdarjenca presežek, ki ga je zoper postavo prejel, po primeri nazaj tirjati.

§. 952.

Ako obdarjenec nima več darovane reči ali nje vrednosti; daje odgovor samo tikrat, kadar jo je nepoštено iz posesti pustil.

§. 953.

Z ravno tim (§. 952) utesnjenjem se morejo nazaj tirjati tudi tiste darila, s katerimi so prikrajšani upniki, kar jih je že ob času daritve bilo. Na upnike, katerih tirjave so poznejše, kakor daritev, se ta pravica le tiktat razširja, kadar se more zoper obdarjenega kak zvijačni dogovor dokazati.

5. upnikov ;

§. 954.

Ako se dariveu, ki nima otrok, po sklenjeni daritni pogodbi otroci rode, ne nastopa zavolja tega ne njemu ne poznej rojenim otrokom pravica, daritev oporeči. Vendar pa ima on, ali pa poznej rojeni otrok, v potrebi proti obdarjencu, kakor tudi proti njegovim dedičem zgorej omenjeno pravico do postavnih obresti podarjenega zneska (§. 947).

6. zavolj poznej rojenih otrok.

§. 955.

Ako je darivec obdarjenemu kako podoro na odločene obroke obljubil, ne izvira iz tega za njune dediče ne pravica, ne dolž-

Ktere daritve ne prehajajo na dediče.

nost; razun če bi se bilo v daritni pogodbi izrekoma drugače izgovorilo.

§. 956.

Daritev na primerlej smerti.

Daritev, ktera se ima še le po darivcovi smerti spolniti, velja za volilo, ako se je po predpisanih oblikah ravnalo. Le tikrat se ima za pogodbo, kadar je obdarjeni daritev vzel, darivec se pravice, jo preklicati, izrekoma odpovedal, in ako se je zastran tega pismo obdarjencu izročilo.

Devetnajsto poglavje.

Od hranitne pogodbe.

§. 957.

Ako kdo tujo reč v svojo skerb prevzame, je to hranitna pogodba. Vzeta obljuba tujo, pa še ne predano reč v skerb prevzeti, veže sicer obetnika, pa še ni hranitna pogodba.

Hranitna pogodba.

§. 958.

S hranitno pogodbo ne pridobiva prejemnik ne lasti, ne posesti, ne pravice do rabe; on je le imetnik z dolžnostjo, zaupano mu reč škode varvati.

§. 959.

Kdaj se spre-
meni v zajemno
ali pa v posodno
pogodbo ;

Ako se hranivcu na njegovo prošnjo, ali ker mu izročnik prostovoljno to ponudi, raba privoli; nehava pogodba biti hranitna pogodba, in sicer v prvem primerleju precí po dovoljenju; v drugem pa od tega trenutka naprej, ko se je ponudba vzela, ali pa shranjena reč zares rabiti počela; ona se spreminja pri porabljivih rečeh v zajemno, pri neporabljivih v posodno pogodbo, ter nastopajo pravice in dolžnosti, ktere so s tima pogodbama združene.

§. 960.

ali pa v pooblaščenje.

Premakljive in nepremakljive reči se morejo komu v skerb izročiti. Ako se pa prejemniku ob enem naroči kako drugo opravilo, ktero se zaupane reči tiče, se ima on za pooblaščenca.

§. 961.

Dolžnosti in
pravice hrani-
telja.

Glavna dolžnost hraniveca je njemu zaupano reč za odločeni čas skerbno varovati, in kadar ti čas preteče, izročniku v ravno tem

stanu, v katerem jo je prevzel, in z vso prirastjo vred nazaj dati.

§. 962.

Hranivec mora izročniku reč, če jo imeti hoče, tudi preden čas preteče, nazaj dati; in sme le povračilo škode tirjati, ktera se mu je morda napravila. On pa nasproti ne more njemu zaupane reči poprej nazaj dati; razun če bi mu vsled kake neprevidene okoljščine bilo nemogoče, reč varno, ali brez svoje lastne škode hraniti.

§. 963.

Ako čas, doklej se ima reč hraniti, ni ne izrekoma odločen, niti se drugače iz postranskih okoljščin razodeva; se more hranitev, kadar se hoče, odpovedati.

§. 964.

Hranivec je izročniku odgovoren za škodo, ki izvira iz opuščene dolžne skerbi, ne pa za naključbo; tudi tiktat ne, če bi bil mogel

zaupano, akoravno dragocenejšo reč, z zgubo svoje lastne reči oteti.

§. 965.

Ako je pa hranivec sbranjeno reč rabil; ako jo je brez potrebe in brez izročnikovega dovoljenja komu družemu v hrambo izročil, ali je mudil jo nazaj dati, in reč terpi škodo, ktere bi se pri izročniku ne bilo bati; se ne more z naključbo izgovarjati, in poškodovanje se njemu pripisuje.

§. 966.

Ako so se v shrambo dale reči zaklenjene ali pa zapečatenene, in poznej sta ključavnica ali pečat pokvarjena; naj se izročniku, ako terdi, da kaj manjka, po predpisu sodnega reda pripusti, da s prisego poterdi svojo škodo, kolikor je, glede na njegov stan, obertnijo, premoženje in druge okoljščine verjetna; razun če bi hranivec mogel dokazati, da on temu ni kriv, da sta se ključavnica ali pečat

pokvarila. Ravno to velja tudi tikrat, kadar so se vse tako shranjene reči pozgubile.

§. 967.

Izročnikova dolžnost je, povrniti hranivcu storjeno škodo, ktere je on kriv, in stroške, ki jih je hranivec obernel na obdržanje v shrambo vzete reči, ali na pomnoženje stanovitnih vžitkov. Ako se je hranivec v sili, da bi otel hranjeno blago, svojih lastnih reči znebil, more primerno povračilo tirjati. Za vzajemne tirjave hranivca in izročnika premakljive reči se pa more samo v tridesetih dnevih tožiti, odkar je bila nazaj dana.

in izročnika.

§. 968.

Ako pravdavci ali sodnija kako pravdi podverženo reč komu v hrambo izroče, se pravi hranivcu sekvester. Pravice in dolžnosti sekvestra se sodijo po vodilih tukej ustanovljenih.

Sekvester.

§. 969.

Ali gre hrani-
nivcu mezda.

Plačilo za hranjenje se more le tikrat tirjati, kadar je izrekoma, ali pa po stanu hraniveca molče bilo izgovorjeno.

§. 970.

Kerčmarji, ladjarji ali vozniki dajejo odgovor, ravno kakor hranivec, za reči, ki se od sprejetih popotnikov, ali kakor vožno blago, njim samim, ali pa njih služabnikom izročajo (§. 1316).

Dvajseto poglavje.

Od posodne pogodbe.

§. 971.

Ako se komu neporabljiva reč na odločen Posodna pogodba. čas le za to izroči, da jo brez odplačila rabi; je to posodna pogodba. Pogodba, s katero kdo komu obeta reč posoditi, pa je ne izroči, sicer veže, pa še ni posodna pogodba.

§. 972.

Posodojemnik zadobiva pravico, reč po Pravice in dolžnosti posodojemnika : navadi ali pa tako rabiti, kakor je bilo natanj- 1. glede rabe ; čneje odločeno. Ko čas preteče, je dolžan ravno tisto reč nazaj dati.

§. 973.

Ako se ni ustanovil čas, kdaj je reč na- 2. vrnitve ; zaj dati, namen rabe je pa odločen; je po-

sodojemnik dolžan, reč brez odloga rabiti, in berž ko je mogoče, nazaj dati.

§. 974.

Ako se ni odločil ne čas, ne namen rabe; ni to prava pogodba, temoč le neko nevezavno preklicljivo posojilo (*precarium*), in posodivec sme posojeno reč, kadar ga je volja, nazaj tirjati.

§. 975.

Kadar je prepir zastran časa, doklej ima raba terpeti, mora posodojemnik pravico do daljše rabe dokazati.

§. 976.

Ako ravno bi posojena reč, preden čas preteče in preden se raba dokonča, posodivcu samemu bila neogibljivo potrebna; mu vendar brez izrečnega dogovora ne gre pravica, da bi reč popred nazaj vzela.

§. 977.

Posodojemnik ima praviloma sicer pravico, izposojeno reč tudi pred odločenim časom nazaj dati; če bi pa reč, ako se prezgodej

nazaj da, posodivcu nadlego delala, se to proti njegovi volji ne more zgoditi.

§. 978.

Ako posodojemnik posojeno reč drugače rabi, kakor se je izgovorilo, ali ako nje rabo samolastno komu drugemu prepusti; je posodivcu odgovoren, in temu gre tudi pravica, reč precí nazaj tirjati.

3. glede poškodovanja;

§. 979.

Ako se posojena reč poškodje, ali pokonča, mora posodojemnik ravno tako kakor hranivec kake reči (§. 965) poverniti ne le tisto škodo, ktere je on sam kriv, temoč tudi naključno škodo, h kateri je z krivičnim djanjem priliko dal.

§. 980.

Ako se posojena reč izgubi, in posodojemnik poplača, kar je vredna, še nima zavolj tega pravice, ako se reč zopet najde,

zoper lastnikovo voljo jo za se obdržati, če je ti pripravljen, prejeto vrednost nazaj dati.

§. 981.

4. Stroškov za
ohranjenje.

Stroške, ki so z rabo po navadi združeni, mora posodojemnik sam opravljati. Izredne stroške ohranjenja je on sicer dolžen, začasno naprej plačevati, ako noče ali ne more reči posodivcu prepustiti, da bi ti sam za-njo skerb imel; toda povračujejo se mu, kakor poštenemu posestniku.

§. 982.

Vtesnjenje vza-
jemnih tožb.

Ako se posodivec v tridesetih dnevih od kar je posojeno reč nazaj dobil, ni pritožil, da se je krivo rabila, ali da se je odveč isporabila; ali pa, ako se posodojemnik za voljo izrednih na to reč obrnjenih stroškov ravno toliko časa od kar jo je nazaj dal, ni oglasil; je tožba minula.

Eno in dvajseto poglavje.

Od zajemne pogodbe.

§. 983.

Ako se komu predajo porabljive reči s tim pogojem, da sme sicer ž njimi po volji ravnati, ali da mora čez odločeni čas ravno toliko ravno tistega plemena in tiste dobrote nazaj dati, je to zajemna pogodba. Ona se ne sme premeniti s pogodbo (§. 936) zastran zajma, ki se ima prihodnjič dati, da si ravno tudi ta pogodba veže.

Zajem.

§. 984.

V zajem se dajejo ali dnarji, ali druge porabljive reči, in sicer brez obresti ali za

Njega verste.

obresti. V tem zadnjem primerleju se mu tudi obrestna pogodba pravi.

§. 985.

Dnarni zajem.

Dnarni zajem more biti ali v kovanem, ali v popirnatem dnarju, ali v javnih dolžnih pismih (obligacijah).

§. 986.

a) v kovanem ali v popirnatem denarju.

Koliko da se more zajem v kovanem dnarju sploh skleniti, in v kateri veljavščini (valuti) se ima tak zajem, ali pa zajem v papirnatem dnarju nazaj plačati, odločujejo posebni zastran tega dani predpisi.

§. 987.

Ako si je zajmodavec plačilo v posebni baži kovanega dnarja, katero je on dal, izgovoril; se mora plačilo v ravno tej baži denarja opraviti.

§. 988.

Postavne spremembe dnarja brez spremembe znotrajne vrednosti gredo na račun zajmodavca. On dobiva plačilo v odločeni, dani baži dnarjev, n. pr. 1000 cesarskih ce-

kinov, ali 3000 dvajsetie, ne glede na to, ali se je njih zunajna vrednost med tim časom povišala ali povišala. Ako se pa znotrajna vrednost spremeni; se ima plačilo opraviti v primeri k znotrajni vrednosti, katero je dana baža denarjev o času zajma imela.

§. 989.

Ako ob času, kadar se nazaj plačuje, take baže dnarji v deržavi ne gredo; mora dolžnik upnika z dnarji, ki so unim naj podobniši, s tolikim zneskom in tako poplačati, da dobi upnik tisto znotrajno vrednost, ki so jo dani dnarji o času zajma imeli.

§. 990.

Zajmi v javnih dolžnih pismih se dajo ve-
 ljavno tako sklepati, da se dolg poplača ali
 s čisto enakim javnim dolžnim pismom, kakor-
 šno je bilo v zajem dano, ali pa, da se zne-

sek verne po vrednosti, katero je dolžno pismo o času zajma imelo.

§. 991.

Ako se je namesto dnarjev privatno dolžno pismo, ali pa kupčijsko blago dalo; je dolžnik le zavezan, ali dolžno pismo ali prejeta blago nepoškodvano nazaj dati, ali pa upniku škodo poverniti, katero bi le-ti dokazal.

§. 992.

Kadar se dajo v zajem ne dnarji, temoč druge porabljive reči, ne dela to nobenega razločka, da se je med tim časom njih vrednost povikšala ali ponižala, ako je le izgovorjeno, da se morajo v ravno tej versti, tej do broti in množini nazaj dati.

§. 993.

Ako si zajmodavec v kakoršnem bodi zajmu zastran verste, dobrote ali množine izrekoma ali molče več izgovori, kakor je dal; more pogodba le toliko veljati, kolikor

e) Zajmi v drugih porabljivih rečeh.

Obresti (interesi, fiti).

se pri tem pripuščene pogodbene obresti ne prestopijo.

§. 994.

Ako se zastava da, se sme s pogodbo pet, brez zastave šest od sto na leto od kogar si bodi izgovoriti. Ta mera dopuščenih pogodbenih obresti se razumeva tudi tikrat, kadar so se sicer obresti izgovorile, pa njih znesek ni odločen.

§. 995.

Ako gredo komu, brez izrečnega dogovora, obresti po postavi; se plačujejo za postavne obresti štiri od sto, med kupčevavci in fabrikanti pa, ki so od oblastnij pravico dobili, zastran dolga, ki izvira iz pravega kupčijskega opravila, šest od sto na leto.

§. 996.

Ako si je zajmodavec razun odločbe, kje in kdaj da se imajo kapital in obresti plačati, pod kakoršno koli podobo in imenom še druge postranske dolžnosti izgovoril; ali če

si je postranske dobičke za se ali za druge izgovoril; veljajo ti dogovori le toliko, kolikor se ž njim v vsem skup mera dopuščenih, pogodbenih obresti ne prestopi.

§. 997.

Obresti je treba navadno opraviti, kadar se kapital nazaj plača; ali če je pogodba na več let sklenjena, in v njej ni nič izgovorjeno, o katerih obrokih se morajo obresti plačevati, se plačujejo vsako leto. Naprej se smejo k večjemu za pol leta utergati. Obresti, čez to mero naprej odvzete naj se odštejejo od kapitala; od tistega dne, kterega so bile odvzete.

§. 998.

Obresti od obresti se ne smejo nikdar jemati; vendar pa se morejo na dolg zastale obresti od dveh let, ali še od več časa, po dogovoru kakor nov kapital zapisati.

§. 999.

Obresti od dnarnih zajmov se plačujejo v ravno tej veljavščini (valuti), kakor kapital sam.

§. 1000.

Kako gre ravnati z odertijo ali lihvo (vo-
hernijo), ki se je doprinesla glede na kapital
ali na dopuščeno mero obresti, odločuje po-
sebna postava zoper odertijo.

§. 1001.

Da ima dolžno pismo zastran zajemne Oblika dolžne-
ga pisma. pogodbe popolno dokazno moč, se morajo v
njem pošteno in razločno zaznamovati pravi
zajmodavec ali upnik, kakor tudi pravi za-
jemnik ali dolžnik; reč in znesek zajma; in
ako se da v dnarjih, njih versta (baža), kakor
tudi vsi pogoji, ki zadevajo isplačanje glavnega
dolga, in obresti, če bi jih opravljati bilo.
Zunajno obliko dolžnega pisma, ktere je za
dokazno moč treba, ustanovljuje sodni red.

Dve in dvajseto poglavje.

Od pooblaščenja in drugih verst oskerbovanja opravil.

§. 1002.

Pooblastna pogodba, s katero kdo prevzema naloženo mu opravilo, da ga v imenu drugega oskerbuje, se imenuje pooblastna pogodba.

§. 1003.

Osebe, ki so javno postavljene za oskerbovanje nekih opravil, imajo dolžnost tistemu, ki jim kaj takošnega naroči, brez odlašanja izrekoma povedati, ali prevzamejo naročilo ali ne; drugače so naročivcu odgovorne za škodo, ki iz tega izvira.

§. 1004.

Ako se za oskerbovanje tujega opravila ali izrekoma, ali pa po stanu opravilnika tudi le molče plačilo izgovori; se prišteva pogodba odplačilnim pogodbam, razun tega pa brezodplačilnim.

Razdelitev pooblaščenja v plačno in brezplačno;

§. 1005.

Pooblastne pogodbe se dajo ustno ali pismeno sklepati. Pismo, ki ga pooblastivec pooblaščenцу zastran tega daje, se imenuje pooblastilo.

ustmeno ali pismeno;

§. 1006.

Pooblastila so splošne in posebne, po tem, kakor se komu oskerbovanje vsih, ali le nekaterih opravil izročuje. Posebne pooblastila morejo za predmet imeti, ali samo sodnijske ali samo nesodnijske opravila sploh, ali pa posamezne zadeve ene ali druge verste.

splošno ali posebno;

§. 1007.

Pooblastila se dajejo ali s popolno ali pa z nepopolno slobodo ravnanja. S prvimi

neomejeno ali omejeno;

dobiva pooblaščenec pravico, opravilo po svoji najboljši vednosti in vesti oskerbovati; druge pa mu odločujejo meje, doklej in način, kako naj ga opravlja.

§. 1607.

§. 1608.

Sledeče opravila tirjajo posebno, za te plemena opravił dano pooblastilo: Ako se imajo reči v imenu družega oddati, ali za odplačilo prevzeti; pogodbe od jemanja ali dajanja v zajem skleniti; dnarji ali denarna vrednost vzdigniti; pravde začenjati; prisege nalagati, jemati ali zavračati; ali poravnave delati. Ako pa velja se dedine nepogojno poprijeti ali odpovedati; družbene pogodbe sklepati; daritve delati; pravico, da naj se razsodnik izvoli, dodeliti, ali pa se pravice brez odplačila znebiti, je k temu posebnega, za posamezno opravilo danega pooblastila treba. Splošne, če tudi neutesnjene pooblastila za-

dostujejo v teh primerlejih le tiktat, kadar je v pooblastilu izrečeno pleme opravila.

§. 1009.

Pooblaščenec ima dolžnost, opravilo po Pravice in dolžnosti pooblaščenca. svojem obetu in dobljenem pooblastilu marljivo

in pošteno oskerbovati, in vso korist, ki iz opravila izvira, pooblastivcu pustiti. Pravica mu gre, če prav ima utesnjeno pooblastilo, vseh pripomočkov se posluževati, ki so z naravo opravila neogibljivo združeni, ali se z izrečenim namenom pooblastiveca vjemajo. Ako pa meje pooblastila prestopi, je odgovoren za nasledke.

§. 1010.

Ako pooblaščenec opravilo brez potrebe komu drugemu naroči, je zgolj sam za izid odgovoren. Ako mu je pa v pooblastilu izrekomu pripuščeno, namestnika postaviti, ali ako je to zavoljo okoljščin neogibljivo; odgovarja samo za toliko, kolikor bi, izbiraje osebo, zakrivil.

§. 1011.

Ako se več pooblaščencom kako opravilo ob enem naroči, je za veljavo opravila, in zavezo pooblastiveca treba, da se vsi opravila vdeležijo; ako ni izrekoma enemu ali več izmed njih polna oblast v pooblastilu dana.

§. 1012.

Pooblaščenec je dolžan, pooblastivecu po svoji krivnji napravljeno škodo poverniti, in mu račune, ki opravilo zadevajo, kolikor krat po njih praša, predložiti.

§. 1013.

Razun primerleja v §. 1004 omenjenega nimajo pooblaščenci pravice, za svoj trud plačilo tirjati. Ni jim dopuščeno, brez pooblastivcove volje glede na oskerbovanje opravil od koga družega daril jemati. Prejete darila pripadajo dnarnici ubozih.

§. 1014.

Pooblastiveca; Pooblastivec je dolžan, poverniti pooblaščenecu vse potrebne ali koristne stroške, ktere

je ti za oskerbovanje opravila storil, če bi se tudi namen ne bil dosegel, in mu, ako želi, za to, kar se ima v gotovini potrošiti, tudi primeren znesek naprej dati; dalej mora vso škodo poplačati, ki je on kriv, da se je dogodila, ali ktera izvira iz spolnitve naročila.

§. 1015.

Ako pooblaščenec, opravilo oskerbovaje, le po naključbi škodo terpi; more tikrat, kadar je opravilo brez odplačila na se vzel, toliko tirjati, kolikor bi mu bilo šlo za povračilo truda po najvišji cenitni vrednosti, ako bi bil pogodbo z odplačilom sklenil.

§. 1016.

Ako pooblaščenec meje svojega pooblastila prestopi; je pooblastivec le tikrat zavezan, kadar je opravilo poterdil, ali si korist naklonil, ktera iz tega opravila izhaja.

§. 1017.

glede tretjega.

Kolikor pooblaščenec po zapopadu pooblastila pooblastivca namestuje, mu more pravice pridobivati, in dolžnosti nalagati. Ako je torej po zmislu odpertega pooblastila s kom tretjim pogodbo sklenil, gredo po njej ustanovljene pravice in dolžnosti pooblastivcu in tretjemu, ne pa pooblaščenecu. Pooblaščenecu dano skrivno pooblastilo nima do pravic tretjega nobene moči.

§. 1018.

Tudi tikrat, kadar je pooblastivec postavil takega pooblaščenca, kateri je nezmožen, sam sebe zavezati, vežejo opravila, po pooblastilu sklenjene, pooblastivca in tretjega.

§. 1019.

Ako je pooblaščenec naročilo, tretjemu kako korist nakloniti, dobil in vzel; zadobiva tretji, berž kakor mu je to pooblastivec ali

pooblaščenec naznanil, pravico, enega ali drugega tožiti.

§. 1020.

Pooblastivecu je dano na voljo, oblast ka-

Razveza pogodbe po opo-
reki.

dar se mu ljubi, preklicati; vendar pa mora pooblaščenecu ne samo med tim časom storjene stroške in škodo, če je kako imel, poverniti, temoč tudi trudu primeren del plačila dati. To velja tudi tiktat, kadar je kaka naključba ubranila, da se opravilo ni dognalo.

§. 1021.

Tudi pooblaščenec sme prevzeto pooblastilo odpovedati. Ali ako ga odpove, preden je dokončal opravilo, ki mu je posebej naročeno, ali katero je vsled splošnega pooblastila začel; mora poverniti vso škodo, ki je iz tega nastopila, ako se ni kak nepreviden in neogibljiv zadržek pritaknil.

po odpovedi;

§. 1022.

Praviloma zgubiva pooblastilo svojo moč, ako umre pooblastivec, ali pa pooblaščenec.

s smertjo;

Ako se pa z začetim opraviлом brez očitne škode dedičev ne da prenehati, ali kadar velja pooblastilo tudi na primerlej pooblastivcove smerti, ima pooblaščenec pravico in dolžnost opravilo dokončati.

§. 1023.

Pooblastila, ki jih je kaka skupščina (vkupnost) dala in prevzela, nehavajo, kadar vkupnost mine.

§. 1024.

s konkursom.

Ako pooblastivec v konkurs pride, so vse djanja, ki jih je pooblaščenec po razglašenem konkurzu v imenu konkurznega dolžnika začel, brez pravne moči. Ravno tako nehava dano pooblastilo samo od sebe, kadar se nad pooblaščenecovim premoženjem konkurs razglasi.

§. 1025.

Ako se pooblastilo razveljavi s preklicom, odpovedjo, ali smertjo pooblastivca ali poob-

Koliko dolžnost še dalej terpi.

blaščenca; se morajo vendar opravila, ki odloga ne terpe, toliko časa še dalje opravljati, dokler pooblastivec ali njega dediči druge naredbe ne store ali je lahko storiti ne morejo.

§. 1026.

Tudi pogodbe, sklenjene s kom tretjim, kateri ni kriv temu, da mu je razveljavljenje pooblastila bilo neznano, ostajajo vezavne; pooblastivec more samo povračila svoje škode iskati od pooblaščenca, kateri je zamolčal, da je pooblaščenje nehalo.

§. 1027.

Predpisi v tem poglavju zapopadeni se dajo obračati tudi na kupčevavce, lastnike ladij, štacunarje ali druge obertnike, kateri zaupavajo oskerbovanje faktorju, ladjarju, štacunarskemu služabniku, ali pa drugim opravilnikom.

Molčeče pooblaščenje služabnikov.

§. 1028.

Pravice takih opravilnikov se sodijo posebno iz pisma, s katerim so postavljeni, ka-

kor je med kupčevavei pravilno razglašena oblast podpisovanja (firme).

§. 1029.

Ako se pooblastilo ni pismeno dalo, se njega obsežek sodi po predmetu, in po naravi opravila. Kdor je komu drugemu kako oskerbovanje zaupal, od tega se vzema, da mu je tudi moč dodelil, vse to storiti, kar opravljanje samo na sebi tirja, in kar je navadno ž njim združeno (§. 1009).

§. 1030.

Ako kupčevavec ali obertnik svojemu služabniku ali učencu dovoli, blago v štacuni ali zunaj nje prodajati; se vzema, da sta pooblaščena, plačilo prejemati, ter plačilne liste (kvitenge) dajati.

§. 1031.

Pooblastilo, blago v lastnikovem imenu prodajati, pa ne obseguje pravice, v njegovem imenu blago kupovati; tudi ne smejo vozniki ne cene njim zaupanega blaga

prejemati, ne denarjev na-nj v zajem jemati, če to v voznih listih ni izrekoma odločeno.

§. 1032.

Gospodarji (službodavci) in očetje rodovin niso dolžni, tega plačevati, kar njih služabniki ali drugi domači v njih imenu na up vzamejo. Kdor je kaj na upanje dal, mora v takih primerlejih izkazati dano naročilo.

§. 1033.

Ako pa imata ti, ki je na up vzел, in uni, ki mu je dal, redno vpisno knjigo, v katero se na upanje dane reči zapisujejo; velja domneva, da je prinesec te knjige pooblaščen, blago na up vzeti.

§. 1034.

Pravica varhov in skerbnikov, opravila Sodno in postavno pooblaščenje. svojih oskerbovancov opravljati, se opira na naredbo sodnije, ktera jih je postavila. Očetu in zakonskemu družetu dodeljuje postava pravico, otroka in ženo namestovati.

Zastran tega so predpisi dani na zadevnih mestih.

§. 1035.

Oskerbovanje
opravi brez na-
ročila.

Kdor ni ne z izrečno ne z molčečo pogodbo, ne od sodnije, ne iz postave te pravice dobil, se praviloma ne sme v opravila koga drugega vtikati. Ako se je to storiti prederznil, je odgovoren za vse nasledke.

§. 1036.

v sili;

Kdor, akoravno nepoklican, tuje opravilo pod skerb vzame, da bi bližnjo škodo odverniti, temu je tisti, čigar opravilo je oskerboval, dolžen potrebne in koristne stroške povrniti; ako tudi je bil trud, pa brez njegove krivnje, brez uspeha. (§. 403).

§. 1037.

ali drugemu na
korist;

Kdor hoče tuje opravilo samo za to prevzeti, da bi korist koga drugega pomnožil, naj prosi tega za privoljenje. Ako je opravilnik ti predpis sicer zanemaril, pa opravilo na svoje stroške v očitno, prevagavno

korist drugega oskerboval; mu mora ti stroške na to storjene povrniti.

§. 1038.

Ako pa prevagavna korist ni očitna; ali pa če je opravilnik samolastno započel tako važne spremembe v tuji reči, da je lastnik v ti namen, za kterega mu je popred služila, več rabiti ne more, le-ti ni dolžen, povračilo dati; marveč more tirjati, da opravilnik z lastnimi stroški reč v poprejšni stan postavi, ali mu pa, če to ni več mogoče, popolno za- doščenje da.

§. 1039.

Kdor je tuje opravilo brez naročila na se vzel, ga mora dokončati, in ravno tako, ka- kor pooblaščenec, na tanjko račun od njega dajati.

§. 1040.

Kdor se proti veljavno izrečeni lastnikovi proti volji dru- zega. volji tujega opravila brezoblastno loti, ali pa pravnega pooblaščenca, tako vtikaje se, v osker-

bovanju opravila opovera; ni le samo odgovoren za škodo, ki je iz tega nastopila, in za odšlo korist, temoč on zgublja tudi storjene stroške, kolikor se ne dajo v natori nazaj vzeti.

§. 1041.

Porabljenje kake reči v korist drugega.

Ako se je brez oskerbovanja opravil kaka reč v korist koga drugega obernila; more lastnik jo v natori, ali, ako to ni več mogoče, tisto vrednost tirjati, ktero je tikrat imela, kadar je bila porabljena, akoravno bi poznej korist zginila.

§. 1042.

Kdor za drugega kaj potroši, kar bi bil ti po postavi sam potrošiti moral, ima pravico, povračilo tirjati.

§. 1043.

Ako je kdo v sili, da bi večjo škodo od sebe in od drugih odvernili, svojo lastino pogubi izročil, ga morajo vsi, kterim je to na korist prišlo, po primeri odškodvati. Kako

se ti predpis natanjčneje na morske nevarnosti obrača, ustanovljujejo morske postave.

§. 1044.

Škodo v vojski storjeno razdeljujejo politične oblasti po posebnih predpisih.

Tri in dvajseto poglavje.

Od pogodbe menje.

§. 1045.

Menja (zamenja). **M**enja je pogodba, s katero se ena reč daje za drugo. Djanske predaje ni k temu treba, da se pogodba menje napravi, temoč le, da se ona izpolni, in last pridobi.

§. 1046.

Dnarji niso predmet pogodbi menje; vendar se da zlato in srebro kakor roba, in celo tudi kakor denar zamenjati, kadar gre samo za to, da se dnar z dnarjem, namreč zlati dnar s srebernim, manjši z večjim premeni.

§. 1047.

Menjavci imajo po pogodbi dolžnost, zamenjane reči predati in prevzeti v prosto posest, kakor je dogovorjeno, z njih skladnimi deli, in z vso pritikljino, o pravem času, na pravem kraju, in v ravno tem stanu, v katerem so bile tikrat, kadar se je pogodba sklenila. Kdor svoje dolžnosti ne spolni, je drugemu odgovoren za škodo in odšlo korist.

Pravico in dolžnosti menjačev.

§. 1048.

Ako se je čas pogodil, kdaj se ima reč predati, in se med tim časom zamenjana posebna reč s prepovedjo iz prehoda med ljudmi dene, ali pa po naključbi cela, ali saj čez polovico vrednosti pokonča, se ima menja za nesklenjeno.

sosebno glede nevarnosti.

§. 1049.

Druge poškodbe reči in bremena, ki so med tim časom po naključbi nastopile, gredo na račun posestnika. Ako so se pa reči po čez ali navprek zamenjale; terpi prejemnik na-

ključno pogubo posameznih reči, ako se s tim celota ni čez polovico v vrednosti premenila.

§. 1050.

in vžitkov pred
predajo,

Posestniku gredo vžitki zamenjane reči do pogojenega časa predaje. Od tega časa naprej pa gredo, s prirastjo vred, prejemniku, dasiravno še reč ni bila predana.

§. 1051.

Ako ni izgovorjen čas, kdaj naj se kaka posebna reč preda, in ako se nobeni strani pogrešek pripisati ne more, je zgornje predpise zastran nevarnosti in vžitkov (§§. 1048 do 1050) na dobo predaje same obračati; ako niso pogodniki kaj družega ustanovili.

§. 1052.

Kdor hoče tirjati, da bi mu drugi reč predal, mora pred sam svojo dolžnost spolniti, ali k spolnjenju pripravljen biti.

Štiri in dvajseto poglavje.

Od kupne pogodbe.

§. 1053.

S kupno pogodbo se prepušča drugemu Kupna pogodba. reč za odločen znesek dнарjev. Ona spada, ravno kakor menja, med pravne imena za pridobitev lasti. Last se še le pridobiva s prepodajo kupne reči. Dokler se reč ne preda, ima še prodavec pravico lasti.

§. 1054.

Kakošno mora biti privoljenje kupca in Potrebnosti kupne pogodbe. prodavca, in ktere reči se smejo kupovati in prodajati, to se odločuje po pravilih za pogodbe sploh ustanovljenih. Kupna cena mora

obstati v gotovem dnarju, in ne sme biti ne neodločena, ne postavi nasprotna.

§. 1055.

Kupna cena Ako se kaka reč nekaj za denarje, nekaj mora:
 a) v gotovini za kako drugo reč odda, se šteje pogodba, obstati; potem kakor je vrednost dnarja večja ali manjša od občne vrednosti dane reči, za kup ali za menjo, in pri enaki vrednosti reči, za kup.

§. 1056.

b) odločena, Kupec in prodavec moreta tudi kaki tretji odločeni osebi prepustiti, da ustanovi ceno. Ako ta oseba v odločeni dobi nič ne ustanovi; ali pa, ako hoče tiktat, kadar se doba ni dogovorila, ena stran odstopiti, preden se cena odloči, se ima kupna pogodba za neskljenjeno.

§. 1057.

Ako je več osebam prepuščeno, da ustanove ceno, razsojuje večina glasov. Ako se pa glasi tako razidejo, da se cena še clo s

pravo večino glasov ne ustanovi, se kupovaje čisla za nestorjeno.

§. 1058.

Tudi vrednost, ki je bila pri kaki poprejšni oddaji izgovorjena, more služiti za odločbo cene. Ako se je redna teržna cena za podlago vzela, se vzema srednja teržna cena tistega kraja in časa, kjer in kadar se mora pogodba spolniti.

§. 1059.

Ako je postavljena za kupčijsko blago ^{c) ne protipostavna biti.} taksa, je višja cena protipostavna in kupec sme za vsako še tako majhno prikratbo pri politični oblastni odškodvanje tirjati.

§. 1060.

Razun tega ne moreta ne kupec, ne prodavec kupa spodbijati, kakor samo zavoljo prikratbe čez polovico (§§. 934—935). Ta pritožba je pripuščena tudi tikrat, ako se je bilo komu tretjemu izročilo, da ceno odloči.

§. 1061.

Dolžnosti prodaveca.

Prodavec je dolžan, reč skerbno varovati do časa, kadar jo je treba predati, in jo kupcu izročiti po ravno tih predpisih, kateri so zgorej zastran menje (§. 1047) ustanovljeni.

§. 1062.

in kupca.

Kupcova dolžnost nasproti je, reč precii, ali pa o pogojenem času prevzeti, ob enem pa tudi kupščino v gotovem izplačati; drugače ima prodavec pravico, mu predajo odreči.

§. 1063.

Ako prodavec kupcu reč preda, kupščine pa ne dobi, je reč na upanje prodana, in nje last prehaja precii na kupca.

§. 1064.

Nevarnost in korist prodane reči.

Glede na nevarnost in vžitke kupljene, pa še ne predane reči veljajo ravno tisti predpisi, ki so bili dani pri pogodbi menje (§. 1048—1051).

§. 1065.

Ako se kupijo reči, ki se še le pričakujejo; se obračajo na to zavkazi, dani v poglavju od pogodeb na srečo. Kup upane reči.

§. 1066.

Na vse primerleje pri kupni pogodbi, ki jih postava izrekoma ne razsojuje, je treba obračati predpise v poglavjih od pogodeb sploh, in od pogodbe menje sosebno ustanovljene. Splošni predpis.

§. 1067.

Posebne verste kupne pogodbe ali nje pritične pogodbe so: prideržek nazajnega kupa, nazajne prodaje, predkupa; prodaja na poskušnjo; prodaja s prideržkom boljšega kupca, in naročilo prodaje. Posebne verste kupne pogodbe, ali pogodbe, ki se ji pristavljajo.

§. 1068.

Pravica, prodano reč nazaj kupiti, se imenuje pravica nazajnega kupa. Ako se je ta pravica prodavecu sploh in brez natanjčnejše odločbe dodelila, povrača ena stran kupno Prodaja s prideržkom, prodano nazaj kupiti.

reč v neslabejem stanu, druga pa plačano kupščino; vžitki pa, ki ste jih med tim obe strani imele iz denarjev in iz reči, se eden proti drugemu pobotujejo.

§. 1069.

Ako je kupec kupljeno reč iz svojega zboljšal; ali je izrednih stroškov storil, da jo je ohranil, mu gre povračilo, ravno kakor poštenemu posestniku; on je pa tudi odgovoren, ako je on kriv, da se je vrednost spremenila, ali da se reč nazaj dati ne more.

§. 1070.

Prideržek, kaj nazaj kupiti, je samo pri nepremakljivih rečeh dopuščen, in gre prodavcu le dokler živi. On ne more svoje pravice ne na dediče, ne na koga drugega prenesti, in jo sme komu drugemu na škodo le rabiti, kadar je v javne bukve vpisana.

§. 1071.

Enakim utesnjavam je podveržena pravica, ki si jo je kupec izgovoril, reč prodavcu Kup s prideržkom, reč nazaj prodati. zopet nazaj prodati; in na-njo se obračajo predpisi za nazajni kup dani. Ako se pa pogoj, reč nazaj prodati ali nazaj kupiti, na videz postavi, in prav za prav samo za to porabi, da bi se s tim zastavna pravica ali kaka zajemna pogodba pri krila, velja predpis §. 916.

§. 1072.

Kdor reč s tim pogojem proda, da mu jo mora kupec, kadar bi jo hotel zopet prodati, na odkup ponuditi, ti ima pravico predkupa. Prideržek predkupne pravice.

§. 1073.

Pravica predkupa je praviloma osebna pravica. Glede na nepremakljivo blago se more v stvarno pravico spremeniti, ako se v javne bukve vpiše.

§. 1074.

Tudi se pravica predkupa ne more ne komu drugemu odstopiti, ne na dediče upravičenega prenesti,

§. 1075.

Kdor ima to pravico, mora premakljive reči v štiri in dvajsetih urah; nepremakljive pa v tridesetih dneh po storjeni ponudbi, za res nazaj kupiti. Ko ti čas preteče, je pravica predkupa ugasnila.

§. 1076.

Kadar se s predkupno pravico obtežene reči na sodni dražbi prodajejo, nima ta pravica nobene druge moči razun te, da se mora upravičeni, ki je v javne bukve vpisan, na dražbo posebej povabiti.

§. 1077.

Kdor ima pravico, reč nazaj kupiti, mora, razun če bi se bilo kaj družega dogovorilo, plačati polno ceno, ki jo je kdo tretji ponudil. Ako pogojev, razun navadne kupne cene ponujenih spolniti ne more, in ako se ti pogoji tudi s cenitno vrednostjo ne dajo poravnati; se pravica predkupa ne more rabiti.

§. 1078.

Pravica predkupa se ne da na druge načine oddaje razširjati, ako ni bilo to posebej dogovorjeno.

§. 1079.

Ako posestnik upravičenemu ni reči na odkup ponudil, mu je za vso škodo odgovoren. Kadar je predkupna pravica stvarna pravica, se sme oddana reč od tretjega nazaj tirjati, in ž njim se ravna po njegovi pošteni ali nepošteni posesti.

§. 1080.

Kadar se kaka reč na poskušnjo kupi, ne prehaja ona v kupcovo last, dokler se cena ne plača. Dokler čas skušnje teče, se čisla kupec za posodojemnika, po preteku tega časa pa velja kupno opravilo za nepogojno sklenjeno, in kupec za lastnika kupljene reči.

Kup na poskušnjo.

§. 1081.

Ako je kupec za prevzeto kupljeno reč ceno poplačal, mu gre precu last; ali on sme,

preden za skušnjo dopuščeni čas preteče, od kupa odstopiti.

§. 1082.

Ako ni dogovorjeno, doklej ima poskušnja terpeti, se vzema doba ta pri premakljivih rečeh na tri dni, pri nepremakljivih pa na eno leto.

§. 1083.

Prodaja s prideržkom boljšega kupca.

Kadar se kaj proda in kupi s tim prideržkom, da ima prodavec pravico, ako se v odločenem času boljši kupec oglasi, mu prednost dati, in kupljena reč ni bila predana; tiktat ni pred prave pogodbe, dokler se pogoj ne uresniči.

§. 1084.

Ako se je kupljena reč predala, je kupna pogodba sklenjena, pa se zopet razdere, kadar pogoj nastopi. Kadar čas ni izrekoma ustanovljen, se domneva doba pri kupu na poskušnjo odločena.

§. 1085.

Ali je novi kupec boljši, to razsojuje prodavec. On sme drugemu kupecu predstvo dati,

ako bi prvi tudi še več plačati hotel. Kadar se pogodba razveže, se vžitki reči in dnarjev eden proti drugemu pobotavajo. Glede na zboljšave in poslabšave se ravna s kupcem, kakor s poštenim posestnikom.

§. 1086.

Ako kdo svojo premakljivo reč komu drugemu izroči, da naj jo za odločeno ceno proda, s tim pogojem, da mu je prejemnik dolžen do ustanovljenega časa ali odločeno kupščino izplačati ali pa reč nazaj dati, tedaj nima predajnik pravice, dokler ti čas ne preteče, reč nazaj tirjati; prejemnik pa mora, kadar čas prejde, odločeno ceno plačati.

Naročilo prodaje.

§. 1087.

Dokler ustanovljeni čas terpi, reč je še predavcova. Prejemnik mu odgovarja za storjeno škodo, ktere je on kriv, in kadar se reč nazaj da, se mu povračujejo le taki stroški, ki so predajniku na korist.

§. 1088.

Ako je reč nepremakljiva, ali ako ni odločena cena, ali doba za plačilo, se ima prejemnik za pooblaščenca. Nikdar pa se ne sme za prodajo izročena reč nazaj tirjati od koga drugzega, kateri jo je od prejemnika pošteno pridobil. (§. 367).

§. 1089.

Tudi pri sodnih prodajah veljajo praviloma predpisi za pogodbe sploh, in za pogodbo menje in kupa posebej dani, ako ta postava, ali pa sodni red kaj posebnega ne zaukazuje.

Pet in dvajseto poglavje.

Od rabokupnih, večno-zakupnih in večno-dačnih pogodeb.

§. 1090.

Pogodba, s katero kdo rabo kake neporabljive reči na odločen čas, in za odmerjeno ceno dobi, se imenuje sploh rabokupna pogodba.

Rabokupna pogodba.

§. 1091.

Rabokupni pogodbi se pravi najemna pogodba, ako se v rabokup dana reč rabiti more brez obdelovanja; ako se pa le z marljivostjo in trudom vživati da, se imenuje zakupna pogodba (štant, arenda). Ako se s pogodbo ob enem dajo reči perve in druge

1. Najemna in zakupna pogodba.

verste v rabokup; se pogodba sodi po kakošnosti glavne reči.

§. 1092.

Potrebnosti.

Najemne in zakupne pogodbe se morejo čez ravno tiste reči, in ravno tako sklepati, kakor kupna pogodba. Najemščina in zakupščina se odrajtujete, kakor kupščina, ako se ni kaj drugzega dogovorilo.

§. 1093.

Lastnik more svoje premakljive in nepremakljive reči, kakor tudi svoje pravice v rabokup dati; zna se mu pa tudi primeriti, da kupi rabo svoje lastne reči, ako ta raba komu drugemu gre.

§. 1094.

Moč.

Ako so se pogodniki zastran bistva rabokupa, namreč zastran reči in cene zedinili, je pogodba popolnoma sklenjena, in raba reči je kupljena.

§. 1095.

Ako je rabokupna pogodba v javne knjige vpisana, se rabokupcova pravica čisla za stvarno pravico, katero mora tudi sledeči posestnik terpeti za čas, ki je še ostal.

§. 1096.

Najmodavci in zakupodavci so dolžni, rabokupno reč z lastnimi stroški v rabljivem stanu predati in ohraniti, in ne motiti rabokupcov v izgovorjeni rabi ali vživanju. Navadne poprave kmetijskih poslopij mora zakupnik le toliko sam oskerbovati, kolikor se dajo opravljati z robo, ki je na zemljišču, in s službami, ktere ima pravico po kakošnosti zemljišča tirjati, ostale mora pa zakupodavcu naznaniti, da jih oskerbi.

Vzajemne pravice:

1. Glede prepuščenja, ohranjenja, rabe.

§. 1097.

Ako je rabokupec na rabokupno reč obertnit potrebne ali koristne stroške, ki so raboprodavcu naloženi; se ima za opravilnika brez naročila (1036); on pa mora povračilo

vsaj v šestih mescih po tem, ko je rabokupno reč nazaj dal, pri sodni tirjati, drugače je tožba ugasnila.

§. 1098.

Najemniki in zakupniki imajo pravico, v najem in zakup vzete reči po pogodbi odločeni čas rabiti in uživati, ali tudi v podrabokup dati, ako se to more zgoditi brez lastnikove škode, ali če to v pogodbi ni izrekoma prepovedano.

§. 1099.

2. bremena.

Pri najmih nosi vse bremena in davke najmodavec. Pri pravih zakupih, ako se pogodba po čez ali navprek sklene, prevzema zakupnik, razun vpisanih hipotekarnih bremen, vse ostale; ako se pa zakup po prevdarku sklene, nosi on tiste bremena, ki so se bile od dohodkov odbile, ali ki se imajo opravljati le od plodov, ne pa od zemljišča samega.

§. 1100.

Če se ni kaj posebnega dogovorilo, se mora najemščina ali zakupščina, kadar je reč na eno ali na več let v rabokup vzeta, vsacega pol leta plačati; ako je pa na krajšo dobo vzeta, se plačuje, kadar ta doba preteče.

3. Najemnina,
zakupnina(čimž).

§. 1101.

Za varnost najemščine ali zakupščine imatisti, ki je stanišče v najem dal, zastavno pravico na notri spravljeno hišno opravilo in premakljino, ki je najemnikova ali podjetnikova, ali katero jima je kdo drug (§. 367) izročil, in ki je o času tožbe še notri. Podnajemnik pa je zavezan po najemščini, katero plačuje, ali ne more vgovarjati, da je poglavitnemu najemniku kaj naprej plačal. Tistemu pa, kateri je kako zemljišče v zakup dal, gre zastavna pravica na živino, ki biva na zakupnem zemljišču, in na kmetijsko orodje, kakor tudi na plode, kar jih je še na njem.

§. 1102.

Raboprodavec si sme seer izgovoriti, da naj se mu najemščina ali zakupščina naprej plačuje. Ako je pa rabokupec za več kakor za en obrok naprej plačal; more tako plačilo le tiktat poznej vpisanim upnikom nasproti postaviti, kadar je v javne bukve vpisano.

§. 1103.

Dača ali odrajt-
vilo v pridelkih.

Ako lastnik svoje zemljišče s tim pogojem prepusti, da naj ga prejemnik obdeluje, in daje predajniku del plodov, ki se na ves pridelek nanaša, n. pr. tretjino ali polovico; ni to zakupna, ampak družbena pogodba, ki se sodi po pravilih, zastran nje ustanovljenih.

§. 1104.

Kdaj in s kterimi pogoji se najemnina in zakupnina odpušča.

Ako se kaka v rabokup vzeta reč zavoljo izrednih naključb, kakor ognja, vojske, ali kuge, zavoljo velikih povodenj, uime, ali popolnoma slabe letine, rabiti ali vživati nika-

kor ne da; ni treba tudi nobene najemščine ali zakupščine plačati.

§. 1105.

Ako se najemniku raba najete reči le deloma odtegne; se mu tudi razmeren del najemščine odpušča. Zakupnik ima pravico tirjati, da se mu kaj zakupščine odpusti, ako so se po izrednih prilogah vžitki le na eno leto v zakup vzetega zemljišča za več kakor polovico navadnih dohodkov ponižali. Zakupodavec je dolžan toliko odpustiti, kolikor vsled tega umanjšanja na zakupščini manjka.

§. 1106.

Ako je rabokupec brez odločka vse nevarnosti na se vzel, se pod njimi le razumeva škoda od ognja, vode in uime. Druge izredne nesreče ne gredo na njegovo nevarnost. Ako se pa izrekoma zaveže, da bode tudi vse druge izredne nesreče terpel, se iz tega še ne domneva, da hoče tudi odgovornost prevzeti, ako bi po naključbi cela v zakup dana reč konec vzela.

§. 1107.

Ako se kaka v najem ali zakup dana reč ne more rabiti ali uživati pa ne zavolj tega, ker je poškodovana ali je sicer nerabljiva postala, ampak zavolj kake opovere ali nesreče, ki se je rabokupcu primerila; ali če so o času, kadar se je škoda zgodila, pridelki že od zemlje ločeni bili, zadeva nezgoda samo rabokupca. On mora vendar najemščino ali zakupščino plačati.

§. 1108.

Ako zakupnik bodi si iz pogodbe ali iz postave tirja, da bi se mu vsa zakupščina ali nekaj nje odpustilo; mora zakupodavcu brez odloga nesrečo, ki se je pripetila, naznaniti, in se za to potegniti, da prigodek, ako ni občno znan, sodnija, ali pa saj dva zvedena moža pozvedita; brez te previdnosti ga ni poslušati.

§. 1109.

Po tem, ko se rabokupna pogodba izteče, mora rabokupec reč nazaj dati po popisu, ako

je bil narejen, ali saj v tem stanu, v katerem jo je prevzel; v zakup vzete zemljišča pa po navadi kmetijsko obdelane, glede na čas leta, kadar se je zakup iztekel. Ne more se oprostiti, da bi reči nazaj ne dal, naj vgovarja pravico obota (preboja) ali celo tudi starejo pravico lasti.

§. 1110.

Ako se pri rabokupni pogodbi ni noben popis napravil, velja ravno ta domneva, kakor pri vživanju (§. 518).

§. 1111.

Ako se reč, ki je dana v najem ali zakup, poškodje, ali vsled krive rabe na vrednosti zgubi, sta najemnik in zakupnik odgovorna za svojo in za podrabokupcovo krivnjo, ne pa za naključbo. Vendar mora raboprodavec povračilo iz te odgovornosti vsaj v enem letu, odkar je bila rabokupna reč nazaj dana, pri sodnii tirjati; drugače je pravica ugasnila.

§. 1112.

5. Razrešitev
rabokupne po-
godbe;
a) kadar se reč
pokonča;

Rabokupna pogodba se sama po sebi raz-
vezuje, ako rabokupna reč pogine. Ako je
ena stran kriva, da se to zgodi, gre drugi
povračilo; ako se zgodi po nesreči, ni no-
bena stran drugi za to odgovorna.

§. 1113.

b) kadar čas
preteče;

Rabokupna pogodba nehava tudi, kadar
mine čas, ki je bil izgovorjen izrekoma ali
molče, bodi si s tim, da je rabokupščina usta-
novljena po tej ali uni dobi, kakor pri stani-
šjih na dan, na teden in na mesec, ali pa po
namenu rabokupca, ki ga je izrekel, ali ki se
iz okoljščin prikazuje.

§. 1114.

Ako se pogod-
ba ne ponovi;

Rabokupna pogodba se pa da ponoviti ne
samo izrekoma, ampak tudi molče. Ako se je
v pogodbi izgovorilo, da jo je treba naprej od-
povedati; se ponavlja pogodba molče s tim,
da se ni, kakor gre, odpoved storila. Ako od-
poved ni izgovorjena, se pogodba molče po-
navlja, ako rabokupec po preteku rabokupne

dobe reč dalje rabi ali vživa, in raboproda-
vec mu tega ne brani.

§. 1115.

Rabokupna pogodba se molče ponavlja
pod ravno tistimi pogoji, s katerimi je bila po-
prej sklenjena. To da v zakupih velja pono-
vitev samo za eno leto; ako se pa redno vži-
vanje more še le v kaki poznejši dobi za-
četi, velja za toliko časa, kolikor je treba,
da se vžitki morejo enkrat potegniti. Najmi,
od katerih se najemščina po navadi še le konec
leta ali čez pol leta plačuje, se ponavljajo molče
na pol leta; vsi krajši najmi pa na tisti čas,
ki je bil poprej z rabokupno pogodbo usta-
novljen. Od poznejših ponovitev velja ravno
to, kar je tukaj zastran prve ponovitve pred-
pisano.

§. 1116.

Ako ni ne izrekoma, ne molče, ne po c) po odpovedi;
posebnih predpisih ustanovljeno, doklej da

ima kaka rabokupna pogodba terpeti, mora ti, ki hoče pogodbo razveljaviti, drugemu zakup šest mescov; najem nepremakljive reči štirinajst dni; in premakljive štiri in dvajset ur popred odpovedati, kakor se ima reč nazaj dati.

§. 1117.

Rabokupec ima pravico, tudi preden izrekoma, ali molče pogojeni čas preteče, od pogodbe odstopiti, kadar ima rabokupna reč take napake na sebi, da za redno rabo ni; kadar se znamenit del rabokupne reči po naključbi za daljši čas rabljenju odtegne ali nerabljev postane, ali pa, ako je raboprodavec več ne ohranjuje v takem stanu, da je za rabo.

§. 1118.

Raboprodavec sme nasproti tirjati, da se pogodba poprej razveže, ako rabokupec reč na njeno znamenito škodo rabi, ako, opomnjen s plačanjem rabokupščine tako mudi, da o

preteku obroka zastale rabokupščine ni popolnoma opravil; ali pa, kadar se mora v najem dano poslopje iznova zidati. Zidanja, s katerim bi se hotla korist povišati, najemnik ni dolžen dopustiti, če bi mu na škodo bilo, potrebne poprave pa mora dopuščati.

§. 1119.

Ako je najmodavec že tiktat, kadar se je pogodba sklenila, vediti moral, da je potreba novega zidanja, ali če so poprave, ki dalj časa terpe, zavoljo tega potrebne postale, ker so se manjše poprave zanemarjale; se mora najemniku za odvzeto rabo primerno odškodvanje dati.

§. 1120.

Ako je lastnik rabokupno reč komu drugemu oddal, in mu jo že predal, se mora rabokupec, ako njegova pravica ni v javne bukve vpisana (§. 1095), po tem ko se mu je kakor gre odpovedalo, novemu posestniku ^{d) kadar se reč odda.}

umakniti. Gre mu pa pravica tirjati od rabo-
prodavca popolno zadoščenje za škodo, ki jo
je imel, in za korist, ki mu je odšla.

§. 1121.

Ako se prodaje reč na neprostovoljni
(nujni) sodni dražbi, se mora rabokupec no-
vemu kupcu celo tiktat umakniti, kadar je
njegova pravica kakor stvarna pravica vpisana.
Le glede na odškodvanje mu ostaja njegova
pravica prednosti prihranjena.

§. 1122.

II. Dedni ali
večni zakup.

Pogodba, s katero se prepušča komu vžit-
na last ležečega blaga za-nj in njegove de-
diče s tim pogojem, da naj letne vžitke po-
vračuje z letno, v razmeri k dohodkom od-
ločeno, davščino v dнарjih, v pridelkih, ali
tudi v razmernih službah, se imenuje večno-
zakupna pogodba.

§. 1123.

III. Dedno- ali
večno-dačna po-
godba.

Ako posestnik kako majhno davščino
opravlja le za priznanje glavne lasti, se ime-

njuje zemljišče večno-dačno posestvo, in pogodbi zastran tega narejeni se pravi večnodačna pogodba.

§. 1124.

Ako je dvomba, ali je kaka vžitna last večno-zakupno, ali večno-dačno posestvo, je treba gledati na znesek letne dače (čimža), in na druge dolžnosti. Ako ti znesek ni v nikaki primeri z letnimi čistimi dohodki, je vžitna last večno-dačno posestvo; ako se pa saj od starih časov sem in iz tega, ker so bile čisto puste zemljišča prevzete, da neka razmera misliti, je to večno-zakupno imetje (§. 359).

§. 1125.

Ako je last tako razdeljena, da gre dedno eni strani bistvo zemljišča z vživanjem tega vred, kar je znotrej v zemljišču ali pod zemljo, drugi pa samo vživanje poveršja; se imenuje letna davščina, ki jo ti poslednji posestnik plačuje, poveršnina.

IV. Dača od poveršja zemlje ali poveršnina.

§. 1126.

Razdeljena last nepremakljive reči se ravno tako, kakor popolna last, ne more brez

Pridobitev vžitne lasti.

vpisanja v javne bukve ali vpisnike pridobiti. Veljavno ime ustanovljuje le osebno pravico proti zavezani osebi, ne pa stvarne pravice proti tretjemu. (§. 431.)

§. 1127.

Vkupne pravice
glavnega in vžit-
nega lastnika.

Pravice glavnega in vžitnega lastnika se sploh v tem vjemajo, da sme vsak s svojim delom toliko gospodariti, kolikor se s tim pravice drugega ne žalijo (§. 363).

§. 1128.

Eden in drugi ima pravico se za svoj delež pri sodni poganjati, ga zastaviti, in med živimi ali v poslednji volji oddati. Kdor terdi, da je ta pravica stesnjena, mora to z zadevnimi pismi, tako imenovanimi posadnimi listi, ali terdnjavami dokazati.

§. 1129.

Posebne pra-
vice in dolžnosti
glavnega lastni-
ka.

Glavni lastnik ima zlasti pravico, prepovedati vžitnemu lastniku ne le zmanjševanje vžitne reči, ampak tudi vse spremembe, ki bi

mogle rabo njegovih pravic uničiti ali obteževati.

§. 1130.

Sme torej tirjati, da naj vžitni lastnik za ohranjenje in obdelovanje zemljišč skerbi. Ako zanemari spolnitev teh dolžnosti, če ravno je bil opomnjen, ali če ne premore nositi bremen, ki so na zemljišču, sme glavni lastnik na to siliti, da se blago komu drugemu v večni zakup ali za večno dačo prepusti.

1. Glede ohranjenja, obdelovanja, in spreminjenja zemljišča.

§. 1131.

Naj inenitnejša pravica glavnega lastnika večno-zakupnega ali večno-dačnega posestva je ta, da poteguje letno dačo in druge izgovorjene davščine. Te se ne smejo pod nobeno pretevo povišati, in se ne morejo nikakor jemati ne od premakljive oprave, ki k zemljišču ne spada, niti od drugih premakljivih reči.

2. Večne dače.

§. 1132.

Letna dača se mora, kadar ni nič dogo-

Kdaj se dača odrajuje.

vorjeno, ali po deželnih postavah odločeno, v prvi polovici mesca novembra opravljati.

§. 1133.

Kdaj se odpušča?

Pravilo je, da nepopolni lastnik ni drugemu za naključbo odgovoren; to da, če so večno-zakupniku povodnji, vojske ali kuge branile, zakupno blago uživati; se mu mora za ti čas, ko ga ni vžival, primeren del dače odpustiti.

§. 1134.

Večno-dačnik ne more enacega odpuščena tirjati; on mora, dokler je še kaj večno-dačnega posestva, ustanovljeno večno dačo popolnoma opravljati.

§. 1135.

Pravica, ki nastopi, kadar se dača mudno plačuje.

Ako večno-dačnik ni opravil dače o po-
gojenem času, more gospodar večne dače tirjati, da se vžitki pod prepoved denejo, in on iz njih odškodva.

§. 1136.

Ako je dača čez eno leto na dolgu ostala, je glavnemu lastniku večno-zakupnega posestva

dano na izbor, tirjati ali da se vžitki zarubijo, ali pa večno-zakupno posestva za izplačilo zastankov na sodni dražbi proda.

§. 1137.

Glavni lastnik ima dolžnost, namestovati vžitnega lastnika glede na vžitno last, katero mu je neposrednje on dal, in ako se vžitna pravica z bistvom zopet zedini, njemu ali njegovemu nasledniku storjene zboljšave kakor kakemu drugemu poštenemu posestniku poverniti, in za resničnost javnih bukev in vpisnikov, ki jih ima za svoje dačne posestva, odgovor dajati.

3. Glede bremen in zboljšav.

§. 1138.

Za druge bremena, ki jih je vžitni lastnik posestvu naložil, in ktere v javnih bukvah niso vpisane, glavni lastnik ni odgovoren. Vžitni lastnik sploh ne more na koga drugega več pravice prenesti, kakor je sam ima. Pravica enega nehava torej s pravico drugega.

§. 1139.

Pravice in dolžnosti vžitnega lastnika sploh.

Pravice in dolžnosti vžitnega lastnika so sploh v primeri z ustanovljenimi dolžnostmi in pravicami glavnega lastnika.

§. 1140.

Zlasti: 1. Glede oddaje.

Ako bi vžitni lastnik svojo vžitno last oddati hotel, mu ni potreba, da glavni lastnik v to privoli; naznaniti mu pa vendar mora naslednika, da presodi, ali je ti naslednik takšen, da bode mogel gospodariti s posestvom, in bremena opravljati, ki so na njem. Pravica predkupa ali uteze glavnemu lastniku ne gre.

§. 1141.

Ako si je pa glavni lastnik to privoljenje in te pravice izrečno prideržal, mora v tridesetih dneh po tem, ko mu je redno naznanilo podano, svojo voljo izreči. Kadar ti čas preteče, se vzema, da je privolil. Ako pa nima pravice predkupa ali uteze, more on samo ti-

krat privoljenje odreči, ako bi bistvo in ž njim združene pravice bile v očitni nevarnosti.

§. 1142.

Davščina, katero sme včasih glavni lastnik od novega vžitnega lastnika tirjati, se imenuje, ako se sprememba med živimi zgodi, primščina (lavdemium); ako se pa zgodi vsled smerti, mertvaščina. Obe se imenujete tudi premenščina. Ali in kako so te pravice uterjene, odločuje deželna ustava, javne bukve in pisma, ali pa tridesetletna mirna posest.

§. 1143.

Vžitnemu lastniku gre tudi primeren del najdenega zaklada. (§. 399). On ima clo pravico, bistvo zmanjšati, ako more glavnemu lastniku dokazati, da se zemljišče drugače ne more vživati. (§. 1129.)

2. Glede zaklada in pomanjšanja bistva.

§. 1144.

Vžitni lastnik nosi vse redne in izredne bremena, ktere se blaga derže; on opravlja davke, desetine in druge posebno vpisane

3. bremen.

davščine. Za bremena, ki zadevajo dačo, je glavni lastnik odgovoren.

§. 1145.

Vsak nov vžitni lastnik je praviloma dolžan, si od glavnega lastnika zadobiti poverilni list ali pismo, da je vžitna last ponovljena.

4. posadnega pisma.

§. 1146.

Ustava vsake dežele in politični predpisi ustanovljujejo, ali bivajo med vžitnimi in glavnimi lastniki še druge razmere, in ktere pravice in dolžnosti veljajo zlasti med grajščaki in grajščinskimi podložniki.

Posebne razmere med grajščaki in podložniki.

§. 1147.

Kdor ne plačuje družega, kakor dačo od poveršja zemlje, ima samo pravico, poveršje, kakor: drevesa, rastline in poslopja uživati; tudi mu gre del zaklada, ako se na poveršju

Pravice iz dače od poveršja zemlje.

najde. Zakopani zakladi in drugi podzemeljski vžitki gredo samo glavnemu lastniku.

§. 1148.

Kar je od nehavanja popolne lasti ustanovljeno (§. 441), velja sploh tudi od razdeljene lasti. Kako nehava vžitna last.

§. 1149.

Večno-zakupne, in večno-dačne posestva prehajajo na vse dediče, ki niso bili izrekoma izklenjeni. Ako vžitni lastnik nima nobenega postavnega naslednika, se zedinja vžitna last z glavno lastjo. Vendar pa mora glavni lastnik, ako se hoče te pravice poslužiti, vse dolgove vžitnega lastnika poplačati, ki se ne morejo iz kacega drugega premoženja opraviti. Ali je glavni lastnik dolžan drugim prepušiti posestvo, ki mu je nazaj pripadlo, odčujejo politični ukazi.

§. 1150.

Zavoljo tega, da se rastline, drevesa in poslopja pokončajo, se ne zgubiva vžitna last

nad poveršjem. Dokler še kak del zemljišča ostane, sme posestnik, ako le dačo plačuje, na njem iznova rastlinje in drevje zasaditi in poslopja postaviti.

Šest in dvajseto poglavje.

Od službenih pogodb z odplačilom.

§. 1151.

Ako se kdo zaveže, za neko mezdo (plačo) 1. mezdna pogodba. v dnarjih službo opravljati, ali kaj narediti, je to mezdna pogodba.

§. 1152.

Kakor kdo komu naroči, da naj mu dela Molčéča mez-
dna pogodba. ali kaj naredi; se tudi vzema, da je v primerno mezdo privolil. Ako mezda ni ne po dogovoru, ne v postavi ustanovljena; jo odločuje sodnik.

§. 1153.

Pravice iz
mezde pogodbe

Kadar ima narejena reč bistvene pogreške, vsled katerih ni za rabo, ali ki so izrečnim pogojem nasproti, gre naročniku pravica, od pogodbe odstopiti. Ako tega storiti noče, ali pa, ako pogreški niso ne bistveni, ne izrečnemu pogoju nasproti, sme tirjati, ali da se reč popravi, ali da se mu primerna odškodba da, in za to more razmeren del mezde prideržati.

§. 1154.

Ako je ti, komur se je kaj naročilo, sam kriv, da v času, ki je bil za pogoj postavljen, obeta ne izpolni, ni naročnik več dolžan, naročene reči vzeti; tudi more za škodo, ki je iz tega nastopila, povračilo tirjati. Ako pa naročnik s plačilom mezde mudi, je tudi on dolžan, tega, komur je kaj naročil, popolnoma odškodvati.

§. 1155.

Tudi za službe in dela, ki se niso izvršile, gre najeti osebi primerno odškodvanje, ako je bila pripravljena opravilo opraviti, pa

jo je pri tem naročnik zadržal, bodi si po krivnji, ali pa po naključbi, ki se je v njegovi osebi pripetila, ali če je sploh zavoljo zamude časa škodo terpela,

§. 1156.

Praviloma gre mezda po dokončanem delu. Ako se pa dela po kakih oddelkih časa ali izdelovane reči, ali kadar so z delom združeni stroški, katerih najeti ni na se vzeli; ima ti pravico, tirjati, da se mu službi ali delu primeren del mezde, in povračilo storjenih stroškov da, še preden je reč dodelana, ali delo do dobrega opravljeno.

§. 1157.

Ako se zgolj po naključbi za narejo kake reči pripravljena roba, ali narejena reč sama celo ali nekaj pokonča, zadeva škoda lastnika robe ali narejene reči. Ako je pa naročnik dal tako robo, ki očitno ni za to, da bi se

mogla reč po namenu izdelati, je delavec odgovoren za škodo, če se delo iz tega vzroka slabo izide, in on naročnika ni opomnil.

§. 1158.

Kdaj prehaja naročilo v kupno pogodbo.

Kadar je dvomba zastran tega, ali gre naročbo kakega dela čislati za kupno ali za mezdno pogodbo, se vzema, da je ti, ki je dal robo za delo, delavca najel. Ako je pa delavec dal robo, se vzema, da je kup.

§. 1159.

Ako se z mezdno pogodbo še druge postranske pogodbe združijo, se morajo splošno postavni predpisi, ki so vsaki od njih primerni.

§. 1160.

Kdaj nehava mezdna pogodba.

Delavci, ki so bili najeti na odločen čas, ali dokler se kaka reč nebi dodelala, ne morejo brez postavnega vzroka popustiti dela, niti se jim sme slovo dati, dokler se čas ne izteče in delo ne opravi. Če se delo pre-

neha, daje vsaka stran odgovor za svojo krivnjo, pa nobena ne za naključbo.

§. 1161.

Le v silnih okolščinah sme najeti delavec ali vodnik dela njemu naročeno opravilo komu drugemu zaupati, pa tudi v tem primerleju je on odgovoren za svojo krivnjo v izboru osebe.

§. 1162.

Mezdna pogodba zastran del, pri katerih se po navadi gleda na posebno izurjenost osebe, zgubiva svojo veljavo, kadar delavec umre, in dediči morejo samo tirjati ceno pripravljene rabljive robe, in del meзде, ki je primeren vrednosti storjenega dela. Ako umre naročnik kacega dela, se morajo dediči njegovi tudi dalje deržati pogodbe, ali pa najetnika odškodovati.

§. 1163.

Tukaj ustanovljeni predpisi veljajo tudi za pravdnike (advokate), zdravnike in ranocelnike, faktorje, provizorje, umetnike, zakla-

Razširjenje
teh predpisov na
pravdnike, zdrav-
nike i. t. d.

davce (zalagavce) in druge osebe, ki so si za svoj trud plačo, letno ali kako drugo plačilo (nagrado) izrekoma ali molče izgovorili, ako zastran tega ni nobenih posebnih predpisov.

§. 1164.

2. Pogodba zastran založbe ali izdanja kacega spisa.

S pogodbo zastran založbe kacega spisa dodeljuje pisatelj komu pravico, spis po tisku pomnožiti in prodajati. Pisatelj se s tim znebiva pravice, ravno ti spis komu drugemu v založbo prepustiti.

§. 1165.

Pravice in dolžnosti med pisateljem in založnikom.

Pisatelj ima dolžnost, delo po dogovoru izročiti, založnik pa prec, kakor se mu delo izroči, izgovorjeno plačilo dati.

§. 1166.

Ako pisavec ne izroči dela ob odločenem času, ali ne tako, kakor je bilo ustanovljeno,

sme založnik odstopiti, in če je pisavec kriv, da se spis ni izročil, odškodovanje tirjati.

§. 1167.

Ako se je število iztisov (primerkov) odločilo, mora založnik za vsak nov natis pisateljevo privoljenje zadobiti, in pogoje v novič dogovoriti.

§. 1168.

Ako hoče pisatelj novo izdanje, s spremenenjem zapopadom dela, napraviti; se mora zastran tega tudi nova pogodba skleniti. Dokler se pa natis ne pospeča, ima pisatelj le tikrat pravico za novo izdanje, ako je pri volji, založniku zastran ne izprodanih iztisov primerno odškodovanje dati.

§. 1169.

Pisavcove pravice zastran novega natisa ali izdanja ne prehajajo na njegove dediče.

§. 1170.

Ako kak pisatelj po načertu, ki mu gaje založnik predložil, kako delo spisovati prevzame, ima le pravico do izgovorjenega pla-

čila (nagrade). Založniku gre po tem popolna prosta pravica založbe.

§. 1171.

Te predpise je tudi obračati na zemljo-
vide, krajopisne obrise in muzikalne skladbe.
Utesnjave ponatisa so zapopadene v političnih
postavah.

§. 1172.

3. Pogodba
med gospodarjem
in družino ali
posli.

Pravice in dolžnosti med gospodarji in
družino so zapopadene v posebnih, zastran
tega danih predpisih.

§. 1173.

Druge odpla-
čilne pogodbe za-
stran službe.

Pogodbe, v katerih se za prevzeto djanje
kaka reč ali kako djanje obeča, se sodijo po
pravilih, danih zastran odplačilnih pogodb
sploh, zlasti pa po pravilih pričujočega po-
glavja.

§. 1174.

Kar je kdo vedoma na to dal, da bi se
kako nemogoče ali nedopuščeno djanje storilo,
tega ne more zopet nazaj tirjati. Koliko si

to sme državni zaklad usvojiti, odločujejo politični ukazi. Sme se pa nazaj tirjati to, kar je kdo kacemu človeku, ki je hotel kaj nedopuščenega storiti, za to dal, da bi se to djanje ubranilo.

§. 1177.

Sehem in dvajseto po-
glavje.

Od pogodbe zastavn vknopnosti blaga.

§. 1178.

2. pogodb, po kateri dve ali več oseb privo-
ljujejo, ali samo svoj ljud, ali pa tudi svoje
reči v vkupno korist zediniti, se ustanovljajo
družba za vkupno pridobivanje.

§. 1179.

Prva kakor tudi družbe ali le posamezne
reči, ali nekatere stvari, ali pa isto blago
reči, ali pa vsaj kipejako blago, vse blago.

Sedem in dvajseto poglavje.

Od pogodbe zastran vkupnosti blaga.

§. 1175.

Kako postaja pridobitna družba. Kaj je.

S pogodbo, pò kateri dve ali več oseb privo-
ljujejo, ali samo svoj trud, ali pa tudi svoje
reči v vkupno korist zediniti, se ustanovljuje
družba za vkupno pridobivanje.

§. 1176.

Razdelitev.

Potem kakor udje družbe ali le posamezne
reči, ali nekoliko dnarjev, ali pa celo pleme
reči, n. pr. vse kupčijsko blago, vse plode,

vse ležeče posestva, ali zadnjič vse svoje premoženje brez izjem v vkupnost podajo, se tudi versta družbe razločuje, in njene pravice bolj ali manj raztegajo.

§. 1177.

Če prav družbena pogodba celo premoženje v misel jemlje, se vendar le pričujoče premoženje pod njim razumeva. Ako pa ona tudi prihodnje premoženje obsega, se pod njim razumeva samo pridobljeno, ne pa podedvano premoženje; razun če bi oboje bilo izrekoma pogojeno.

§. 1178.

Družbene pogodbe, ki se nanašajo samo na pričujoče, ali samo na prihodnje premoženje, so neveljavne, ako se blago, katero ste ena in druga stran prinesle, ni po redu popisalo, in zaznamvalo.

Kako se ustanovljuje.

§. 1179.

Kako je treba družbeno pogodbo med kupčevavei delati, v zadevne vpisnike vpisavati,

in javno oznanovati, odločujejo posebne kup-
 čijske in politične postave. Ako se le posa-
 mezne opravila vkupno opravljajo, je zadosti,
 če je zastran tega narejena pogodba v kup-
 čevavskih bukvah vpisana.

§. 1180.

Pogodba zastran vkupnosti celega, priču-
 jočega, kakor tudi pribodnjega premoženja,
 ki se navadno le med zakonskimi nareja, se
 sodi po predpisih poglavja od ženitnih pogodeb.
 Nazoči predpisi se nanašajo na druge verste
 po pogodbi ustanovljene vkupnosti blaga.

§. 1181.

Moč pogodbe
 in djanskega pri-
 loga.

Družbena pogodba spada sicer med pravne
 imena, s kterimi se last pridobiva; pridoblje-
 nje pa, in vkupnost blaga ali reči se le z
 njih predajo dosega.

§. 1182.

Vse, kar se je izrekoma na opravljanje vkupnega opravila namenilo, je kapital, ali glavni zalog družbe. Ostalo, kar ima vsak soud v posesti, je od unega razloženo blago.

Glavni zalog (glavnica).

§. 1183.

Ako se dnarji, porabljive, ali scer neporabljive, vendar pa po dnarni vrednosti cenjene reči zlože, se ne samo iz njih dobljena korist, ampak tudi glavni zalog glede na soude, ki so ga zložili, čisla za vkupno lastino. Kdor je obljubil, le svoj trud na vkupno korist obračati, ima scer pravico do dobička, ne pa do glavnega zaloga (§. 1192.)

§. 1184.

Vsak soud je dolžan, če se ni kaj posebnega dogovorilo, enak delež k vkupnemu glavnemu zalogu priložiti.

Pravice in dolžnosti soudov; prinesek v glavni zalog (glavnico).

§. 1185.

Pripomaganje.

Praviloma so vsi sodi dolžni, ne glede na svoj večji ali manjši delež k vkupni koristi enako pripomagati.

§. 1186.

Noben soud nima pravice, pripomaganje komu tretjemu zaupati, ali koga v družbo vzeti, ali započeti kako postransko opravilo, ki je družbi škodljivo.

§. 1187.

Pogodba odločuje natanjčneje dolžnosti soudov. Kdor se je samo k temu zavezal, da bode delal, ni dolžan, kaj vložiti. Kdor je samo prilog v dnarjih ali v drugih rečeh obljubil, nima ne dolžnosti, ne pravice, kako drugače k vkupnemu pridobivanju pripomagati.

§. 1188.

Pri posvetvanju in sklepanju zastran družbenih zadev se je, ako ni kaj drugoga

dogovorjeno, deržati predpisov iz poglavja od solasti (§§. 833—842).

§. 1189.

Soudi se ne morejo siliti, da bi kaj več vložili, kakor za kar so se zavezali. Ako bi se pa okoljščine tako spremenile, da bi se družbin namen drugače nikakor doseči ne mogel, razun če se prilog poviša; ima soud, kateri se krati kaj določiti, pravico, iz družbe stopiti, ali se pa more prisiliti, da izstopi.

Določek k
glavnici:

§. 1190.

Ako se enemu, ali nekterim soudom oskerbovanje opravil zaupa, se štejejo oni za pooblaščence. Tudi za njih posvete in sklepe zastran družbenih zadev veljajo zgorej (§§. 833—842) omenjeni predpisi.

Oskerbovanje
zaupanih opravil.

§. 1191.

Vsak soud je odgovoren za škodo, ki jo je družbi s svojo krivnjo prizadjal. Ta škoda se ne da poravnati s koristjo, ki jo je iz druge strani družbi pridobil. Ako je pa kak

Odgovornost
za škodo.

soud, započevši samo-lastno kako novo opravilo, družbi od ene strani škodo, od druge pa korist naklonil; naj se škoda s koristjo primerno poravna.

§. 1192.

Delitev dobič-
ka.

Premoženje, katero po odbitju vsih stroškov in vse preterpljene škode čez glavni zalog ostaja, je dobiček. Glavni zalog sam ostaja lastina teh, ki so ga zložili; razun če bi se bila vrednost del kapitalu prištela, in vse za vkupno blago izreklo.

§. 1193.

Dobiček se deli po primeri doneskov k glavnemu zalogu, in dela, ki so jih vsi souidi storili, se eno z drugim pobotavajo. Ako eden ali nekteri souidi samo delajo, ali razun prilogov h kapitalu tudi dela opravljajo; odločuje sodnija, ako nobenega dogovora ni, in se družbeniki zediniti ne morejo, znesek za

trud, gledaje na važnost opravila, na-nj obrnjeni trud, in napravljeno korist.

§. 1194.

Ako dobiček ne obstoji v gotovini, ampak v vžitkih druge verste; se delitev dela po predpisu, danem v poglavju od sovlasti. (§§. 840 in 843).

§. 1195.

Družba more kakemu soudu zavoljo njegovih izverstnih lastnosti ali posebnega truda, večji dobiček dovoliti, kakor bi mu po njegovem deležu šel; vendar se take izjeme ne smejo sprevračati v nepostavne dogovore in prikratbe.

§. 1196.

Takošen postavi nasproten dogovor je pogodba, s katero bi se kdo za vložen kapital od ene strani pred vso nevarnostjo zgube kakor na kapitalu, tako tudi na obrestih zavaroval, in vsega pripomagovanja oprostil; od druge si pa vendar izgovoril dobiček, ki pravne pogodbene obresti presega.

§. 1197.

Razdelitev zgu-
be.

Ako je družba vso svojo zloženo glavnico ali nekaj od nje zgubila, se zguba po tej razmeri deli, kakor bi se bil v nasprotnem primerleju dobiček delil. Kdor ni nobenega kapitala dal, ti zgubiva svoj trud.

§. 1198.

Polaganje ra-
čuna.

Soudi, katerim je oskerbovanje izročeno, so dolžni, čez vkupno glavnico, in čez dotične dohodke in stroške po redu račun delati in dajati.

§. 1199.

Končni račun in delitev dobička ali zgube se ne more tirjati, preden se opravilo ne doverši. Ako se pa oskerbujejo opravila, ki imajo več let terpeti, in letno korist dajati; morejo soudi, ako bi glavnemu opravilu ne bilo v kvar, tirjati, da se vsako leto račun da, in dobiček razdeli. Sicer pa sme vsak soud, kadar si koli bodi, ob svojem strošku račune pregledati.

§. 1200.

Kdor se je zadovolil s tim, da se mu samo računski sklep (bilancia) predlaga, ali kdor se je tudi svoje pravice, račun tirjati, odpovedal, more, ako dokaže goljufijo tudi samo v enem delu oskerbovanja, na to siliti, da se da popolen račun za pretekli primerlej, kakor tudi za vse prihodnje primerleje.

§. 1201.

Družba se ne more komu tretjemu zavezati, ako družbeniki ali njih pooblaščenci, izrekoma ali molče, pravno ne privolijo. Med kupčevavci obsega že sama oznanjena, enemu ali več soudom podeljena pravica firme, namreč oblast, vse pisma in spise v družbinem imenu podpisovati, pooblastilo vseh družbenikov v sebi. (§. 1028).

Razmera proti
zvonajnim (ne-
soudom).

§. 1202.

Soud, kateri je samo z enim delom svojega premoženja v družbi, more imeti premoženje, razloženo od vkupnega, in sme ž njim ravnati, kakor mu je ljubo. Pravice in dolžnosti, ki jih

ima kak tretji proti družbi, se morajo torej razločevati od pravic in dolžnosti proti posameznim soudom.

§. 1203.

Kar ima torej kdo pri posameznem soudu, in ne pri družbi tirjati ali plačati, more tudi le pri posameznem soudu, ne pa pri družbi tirjati in plačati. Ravno tako ima pa tudi pri družbenih tirjavah ali dolgovih vsak soud le za svoj delež pravico ali dolžnost k plačilu, razun primerleja, kateri se vzema pri kupčevavcih, da so vsi za enega, in eden za vse kaj obljubili ali vzeli.

§. 1204.

Skrivni soudi kupčijske družbe, namreč taki, ki so ji del zaloga na dobiček in zgubo v zajem dali, ki se pa niso za soude razglasili, niso nikdar za več odgovorni, kakor za kapital, ki so ga v zajem dali. Razglašeni

soudi so v zavezi z vsim svojim premoženjem.

§. 1205.

Družba se sama po sebi razvezuje, ako je započeto opravilo dognano, ali se več nadaljevati ne more; ako je cela vkupna glav- Razveza druž-
be in izstop iz
nje.
nica v nič prišla; ali ako je pretekel čas, dokler je imela družba terpeti.

§. 1206.

Družbene pravice in dolžnosti praviloma ne prehajajo na družbenikove dediče. Vendar pa imajo ti, ako se ž njimi družba ne nadaljuje, pravico, tirjati, da se računi do zapustnikove smerti dajo in izplačajo. V nasprotnem primerljeju so pa tudi oni dolžni, račune dati, in izplačati.

§. 1207.

Ako obstoji družba le iz dveh oseb, nehava, kadar nju ena odumre. Ako obstoji iz več oseb, se od ostalih soudov vzema, da hočejo med saboj družbo še nadaljevati. Ta

domneva velja tudi sploh za dediče kupčevavcov.

§. 1208.

Ako družbena pogodba, sklenjena med osebami, ki niso kupčevavci, izrekoma tudi njih dediče obsega; so le-ti, ako dedino nastopijo, dolžni, ravnati se po zapustnikovi volji; na dediče dedičev pa ta volja ne sega, še manj more ta volja večne družbe ustanoviti. (§. 832).

§. 1209.

Ako dedič ni v stanu, dopolniti služeb, ki jih je bil umerli za družbo prevzel; se mora primernemu uteržku od deleža njemu odločenega podvreči.

§. 1210.

Ako kak soud bistvenih pogodbenih pogojev ne spolnuje; ako v konkurz pride; ako ga sodnija za zapravljivca izreče, ali sploh pod skerbstvo dene; ako zavaljo hudodelstva za-

upanje zgubi; se sme iz družbe izkleniti, preden čas preteče.

§. 1211.

Družbena pogodba se more odpovedati, preden čas preteče, ako je tisti soud, od kterega je oskerbovanje opravila seosebno zaviselo, umerl ali iz družbe stopil.

§. 1212.

Ako čas, kterega ima družba terpeti, ni izrekoma ustanovljen, in se tudi ne da iz narave opravila odločiti; sme vsak soud pogodbo po volji odpovedati, samo da tega ne stori s hudobno zvijačo ali v nečas (§. 830).

§. 1213.

Ako bi se izklenitev kake osebe ali odpoved pogodbe sicer spodbijala, poznej pa izreklo, da je po postavi, sega njena moč nazaj do tistega dneva, ko se je zgodila.

§. 1214.

Razid kupčijske družbe, sprejetje in izstop nje javnih sudov se morajo ravno tako,

kakor nje ustanovitev, javno oznaniti. Iz tega oznanila se tudi sodi, kako moč imajo pooblastila in doklej da terpe.

§. 1215.

Delitev družbenega premoženja.

O delitvi družbenega premoženja, ki se ima zgoditi po razvezi družbe, se je razun zgorej omenjenih odločb deržati ravno tih predpisov, ki so v poglavju od solasti zastran delitve vkupne reči sploh ustanovljeni.

§. 1216.

Zaukazi v tem poglavju zapopadeni naj se obračajo tudi na kupčijske družbe, kolikor ni zastran njih posebnih predpisov.

Osem in dvajseto poglavje.

Od ženitnih pogodb.

§. 1217.

Zenitne pogodbe se imenujejo tiste pogodbe, ki se glede na zakonsko zavezo sklepajo za stran premoženja, in zadevajo zlasti doto, zaženilo, juterno, vkupnost blaga, oskerbovanje in vživanje lastnega premoženja, dedinsko nasledstvo, ali na primerlej smerti odločeno dosmertno vživanje premoženja, in vdovščino.

Ženitne ali ženitvanjske pogodbe (ženitni dogovori).

§. 1218.

Pod doto se razumeva tisto premoženje, katero žena, ali za-njo kdo drugi daje ali obeta možu, da bi se mu polajšali stroški, ki so z zakonsko združbo zvezani.

1) Dota (priženilo).

§. 1219.

Kako se od-
ločuje.

Ako ima nevesta lastno premoženje, in je polnoletna; zavisi od nje in ženina, kako se hočeta zastran dote in drugih vzajemnih daril med seboj pogoditi. Ako je pa nevesta še maloletna, mora oče ali varh, s poterjenjem varstvine sodnije, pogodbo skleniti.

§. 1220.

Ako nevesta nima lastnega, za primerno doto zadostnega premoženja; so starši in dedi po tem redu, po katerem so zavezani otroke rediti in preskerbeti, dolžni, hčeram ali vnukam, kadar se može, svojemu stanu in premoženju primerno doto dati, ali k njej po primeri priložiti (§. 141 in 143). Nezakonska hči more samo od svoje matere doto tirjati.

§. 1221.

Ako se stariši ali dedi izgovarjajo, da ne premorejo spodobne dote priskerbeti, naj

sodnija na prošnjo zaročencov, to da ne zvedovaje na tanko stanu premoženja, okoljščine pregleda, in po tem primerno doto odloči, ali pa stariše in dede te dolžnosti odveže.

§. 1222.

Ako se je hči brez vеди, ali zoper voljo staršev omožila, in sodnija spozna, da je u-terjen vzrok, zavolj kterega stariši niso privo-
lili, ji stariši niso dolžni, doto dati, če bi tudi pozneje zakon poterdili.

§. 1223.

Ako je hči svojo doto že dobila, pa jo je izgubila, da si ravno temu ni kriva; nima več pravice, doto na novo tirjati, tudi tikrat ne, kadar bi se v drugič omožila.

§. 1224.

Kadar je dvomba, ali je dota bila iz pre-
moženja starišev ali neveste vzeta, se do-
mneva, da je iz nevestinega premoženja. Ako

so pa stariši svoji maloletni hčeri doto brez poterjenja varstvine oblasti že izplačali, se vzema, da so stariši to iz lastnega premoženja storili.

§. 1225.

Predaja,

Ako si mož pred sklenjenim zakonom dote ni izgovoril, tudi nima pravice, jo tirjati. Predaja izgovorjene dote se sme precí po sklenjenem zakonu tirjati, ako ni drug čas ustanovljen.

§. 1226.

in dokaz, da je dota predana.

Ako se nad premoženjem zakonskega moža konkurz razglasi, ima njegovo pred začetkom konkurza storjeno pismeno ali ustmeno poterjenje, da je doto prejel, proti vsakemu dokazno moč. Ako se pa to poterjenje še le po razglašenem konkurzu da, nima nobene dokazne moči proti upnikom.

§. 1227.

Predmet dote, in pravice zakonskega moža in žena glede na-njo.

Vse, kar se more oddati in rabiti, je pripravnó za doto. Dokler terpi zakonska

družba, uživanje dote in tega, kar ji prirašča, gre možu. Kadar dota obstoji v gotovem denarju, v odstopljenih dolgovih (tirjavah) ali v porabljivih rečeh, mu gre popolna last.

§. 1228.

Ako dota obstoji v nepremakljivem blagu, v pravicah ali v premakljivih rečeh, ki se dajo rabiti, da se bistvo ne poškodje; se šteje zakonska žena za nje lastnico in mož za uživavca, dokler se ne dokaže, da je mož doto za odločeno ceno prevzel, in se samo zavezal, toliko v denarjih nazaj dati.

§. 1229.

Po postavi pripada dota po moževi smerti njegovi ženi, in če ona pred njim umerje, njenim dedičem. Ako se hoče, da bi ona ali nje dediči bili od dote izklenjeni,

se mora to izrekoma ustanoviti. Kdor doto prostovoljno da, si sme izgovoriti, da naj po moževi smerti njemu nazaj pripade.

§. 1230.

Zaženilo ali
nasprotnja.

Kar ženin ali kdo drug nevesti odmeni, da bi doto pomnožil, se imenuje zaženilo. Njega vživanje, dokler zakon terpi, sicer ženi ne gre; ako pa moža preživi, ji gre brez posebnega dogovora tudi popolna last, če bi ravno dota ne bila možu zapisana na primerlej, da bi on ženo preživel.

§. 1231.

Ne ženin, ne njegovi stariši niso dolžni, zaženilo ustanoviti. Ali ravno tako, kakor so nevestini stariši dolžni, ji doto odmeriti, je tudi dolžnost ženinovih starišev, po svojem premoženju mu delščino dati. (§§. 1220—1223).

§. 1232.

Darilo, ki ga mož obeta svoji ženi prvo jutro dati, se imenuje juternja. Ako je bila obljubljena, se v dvombi vzema, da se je v prvih treh letih zakona že izročila.

§. 1233.

Zakonska zaveza sama še ne ustanovljuje vkupnosti blaga med zakonskima. K temu je potreba posebne pogodbe, ktere obsežek in pravna oblika se presoja po §§. 1177 in 1178 poprejšnega poglavja.

4) Vkupnost blaga.

§. 1234.

Vkupnost blaga med zakonskima se praviloma razumeva samo na primerlej smerti. Ona daje zakonskemu družetu pravico do polovice tega, kar bode od blaga, ki se je vzajemno za vkupnost namenilo, po smerti drugega zakonskega še ostalo.

§. 1235.

V vkupnosti, ktera se nanaša na celo premoženje, se imajo pred razdeljenjem vsi dolgovi

brez izjeme, pri vkupnosti pa, ki zadeva le sadanje, ali le prihodnje premoženje, se imajo le tisti dolgovi odšteti, ki so bili obernjeni na korist vkupnega blaga.

§. 1236.

Ako ima en zakonski družje nepremakljivo posestvo, in se pravica družega družeta do vkupnosti vpiše v javne knjige; zadobiva ti z vpisom stvarno pravico do polovice bistva tega posestva, vsled ktere pravice ne more drugi zakonski družje zastran te polovine nobene naredbe storiti; do vžitkov pa, dokler zakon terpi, ne zadobiva s tim nobene pravice. Po smerti družeta gre temu, ki ga je preživel, precj prosta last svojega deleža. To da taka vknjižba ne more biti v škodo upnikom, ki so bili že poprej na posestvo vpisani.

§. 1237.

Ako se zakonska nista posebej dogovorila, nje in vživanje
 5) Oskerbova-
 izvirnega, ali pri- kako da se ima njuno premoženje obračati;

obderžuje vsak družo svojo poprejšno lastin-
sko pravico, in do tega, kar vsaka stran med
zakonom pridobi, in kakorkoli bodi prejme,
nima druga stran nobene pravice. Kadar je
dvomba, se vzema, da pridobitev od moža
izhaja.

dobljenega pre-
moženja.

§. 1238.

Dokler se žena nasproti ne postavi, ve-
lja pravna domneva, da je možu, kakor svo-
jemu postavnemu namestovavcu oskerbovanje
svojega prostega premoženja izročila.

§. 1239.

Mož se glede na takošno oskerbovanje
sploh čisla kakor kak drugi pooblaščen oprav-
nik; vendar je pa samo za glavno premože-
nje ali kapital odgovoren. Od vžitkov, ki jih
je vlekkel, dokler je to oskerbovanje terpelo,
ni dolžen računa dajati, razun če bi to bilo
izrekoma izgovorjeno; marveč se šteje, da
je ti račun poravnan do dneva, ko je osker-
bovanje nehalo.

§. 1240.

Tudi žena ni dolžna, dajati računa od uživanja, ki ga je možu odstopila, pa za čas zakona sama vlekla; zakonskima pa je dano na voljo, takošno molče dovoljeno oskerbovanje ustaviti.

§. 1241.

Kadar je sila, ali kadar se je kake škode bati, se sme možu oskerbovanje odvzeti, tudi če bi se mu bilo izrekoma in na vselej dovolilo. Nasproti ima pa tudi on pravico, neredno gospodarjenje svoje žene ustaviti, in napraviti, da se po postavnih predpisih celo za zapravljivko izreče.

§. 1242.

) Vdovščina.

To, kar se ženi na primerlej vdovstva odločuje za izderževanje, se imenuje vdovščina. Vdovščina gre vdovi koj po moževi smerti, in se ima vselej za tri mesce naprej izplačevati.

§. 1243.

Vdovi gre navadni živež iz zapuščine še šest tednov po moževi smerti, ako je pa noseča, še šest tednov po porodu. Dokler pa ti živež dobiva, ne more vdovščine potegovati.

§. 1244.

Ako se vdova omoži, zgubiva pravico do vdovščine.

§. 1245.

Kdor izročuje doto, ima pravico, ali ti-
krat, kadar jo izročuje, ali pa, kadar bi ne-
varnost nastopila, od tistega, ki jo prejme,
primerno zavarovanje tirjati. Varhi in skerb-
niki neveste, njih skerbi izročene, ne morejo
odpustiti zavarvanja dote, in ravno tako ne
izgovorjenega zaženila in vdovščine, ako var-
stvina sodnija ne privoli.

Zavarvanje do-
te, nasprotnje in
vdovščine.

§. 1246.

Veljavnost ali neveljavnost daritev med

Daritev med

z ako nskimi in za- možem in ženo se sodi po postavah, zastran
 1933 nei. daritev sploh danih.

§. 1247.

Kar je mož svoji ženi kinča, žlahtnih kamnov in drugih dragotin za lepšavo dal, se v dvombi nima za posojeno, ampak za podarjeno. Ako je pa en zaročenec drugemu, ali tudi kdo tretji enemu ali drugemu glede na prihodnji zakon kaj obljubil ali podaril; se sme daritev oporeči, ako se zakon ne sklene, in darivec tega ni kriv.

§. 1248.

Vzajemne o-
 oroke.

Zakonskima je dopuščeno, v eni in isti oporoki eden družega vzajemno, ali tudi druge osebe za dediče postaviti. Tudi taka oporoka je prekliceljiva; iz preklica ene strani se pa ne more na preklic druge strani sklepati. (§. 583).

§. 1249.

Med zakonskima se sme tudi skleniti dedinska pogodba, s katero se prihodnja zapuščina, ali kak njen del obeta, in obet jemlje (§. 602). Da pa taka pogodba velja, je potreba, da je napravljena pismeno, in da ima vse to na sebi, kar se od pismene oporoke tirja.

Dedinske pogodbe.

Kaj je veljavnosti dedinske pogodbe potreba.

§. 1250.

Varstvu ali skerbstvu podveržen zakonski sme seer sebi obljubljeni, neškodljivo zapuščino vzeti; naredba pa zastran lastne zapuščine more, brez poterjenja sodnije, le tiokrat obstati, kadar je veljavna oporoaka.

§. 1251.

Kar je od pogojev pri pogodbah sploh rečeno, se mora tudi na dedinske pogodbe med zakonskimi obračati.

Predpis zastran pristavljenih pogojev.

§. 1252.

Dedinska pogodba, da si je tudi v javne knjige vpisana, zakonskemu družetu ne brani,

Moč dedinske pogodbe.

dokler živi, s svojim premoženjem ravnati, kakor se mu ljubi. Pravica, ki iz nje izvira, se še le po zapustnikovi smerti začenja; pogodbeni dedič, če zapustnika ne preživi, ne more ne na druge prenesti je, ne zavoljo prihodnje dedine zavarovanja tirjati.

§. 1253.

Z dedinsko pogodbo se zakonski družje ne more popolnoma odpovedati pravice, oporo narediti. Čista četertina, na kateri ne sme ne koga dolžni del, ne kak drugi dolg biti, ostaja po postavi vsigdar prosti poslednji naredbi prihranjena. Ako zapustnik zastran nje ni ničesa zaukazal, ona vendar ne pripada pogodbenemu dediču, če prav mu je bila vsa dedina obljubljena, ampak postavnim dedičem.

§. 1254.

Kdaj nehava.

Dedinska pogodba se v škodo drugemu zakonskemu družetu, s katerim se je sklenila, ne more preklicati; ampak se more le po po-

stavnem predpisu ob moč djati. Nujnim dedičem so prideržane njih pravice, kakor proti kaki drugi poslednji volji.

§. 1255.

Ako en zakonski družec drugemu vživane svojega premoženja dovoli na primerlej, če bi ga ti preživel; ga le-to v prostem ravnanju po djanjih med živimi ne utesnuje; pravica do vživanja (§§. 509—520) se nanaša le na zapuščino premoženja, ktero se sme prosto na dediče prenesti.

Vživanje na primerlej smerti. (Dostmerna pravica).

§. 1256.

Ako se pa vživanje nepremakljivega posestva vpiše v javne knjige s privoljenjem tistega, ki ga je dal; se ono glede na to posestvo ne more več kratiti.

§. 1257.

Ako zakonski, ki je svojega družeta preživel, zopet v zakon stopi, ali vživanje komu drugemu odstopiti hoče, imajo otroci umerlega zakonskega družeta pravico tirjati, da

se jim to vživanje za primerno letno plačilo prepusti.

§. 1258.

Zakonski družje, ki tirja vživanje cele zapuščine drugega zakonskega družeta, ali nje dela, nima pravice tirjati tistega deleža, ki mu ga pri postavnem nasledju v dedino postava odmerja. (§§. 757—759).

§. 1259.

Poenachenje otrok.

Poenachenje otrok, to je, pogodba, po kateri se otrokom iz raznih zakonov dajejo enake pravice v dedinski nasledbi, nima nobene pravne moči.

§. 1260.

Ločitev premoženja v primerleju:

1) konkursa;

Ako se nad moževim premoženjem, dokler on živi, konkurs razglasi, žena sicer upnikom nasproti ne more tirjati, da bi se ji dota nazaj dala, in zaženilo izročilo, ampak le, da se ji da zavarvanje na primerlej, ako bi se zakon razvezal. Razun tega ima ona od časa, ko se je konkurs razglasil, pravico, vdovščino, če pa ni nobena izgovorjena, doto

vživati. Ta pravica do enega ali drugega vživanja pa ženi ne gre, kadar se dokaže, da je ona bila temu vzrok, da je moževo premoženje na nič prišlo.

§. 1261.

Ako žena s svojim premoženjem v konkurz pride, ženitne pogodbe ostajajo nepremenjene.

§. 1262.

Ako je med zakonskima izgovorjena bila vkupnost blaga, nehava ona, kadar mož ali žena na kant pride, in njuno vkupno premoženje se deli kakor pri smerti.

2) prostovoljne.

§. 1263.

Ako se zakonska dogovorita, da hočeta ločena živeti, je njima tudi na voljo puščeno, se zediniti, kar se pa ima vselej ob enem zgoditi (§§. 103—105), ali hočeta ženitne pogodbe še za naprej v veljavi obderžati, ali jih hočeta spremeniti.

§. 1264.

ali 3) sodnijske
ločitve.

Ako sta pa mož in žena bila s sodnikovo sodbo ločena, in ako ni nobena stran ločitve kriva, ali pa če ste obe strani tega krivi, sme mož ali žena tirjati, da se izreče, da so ženitne pogodbe ob moč prišle; zastran česar je sodnija vselej dolžna, poskusiti, da strani k poravnavi pripravi (§. 108). Ako je ena stran nedolžna, ji je dano na voljo, tirjati; da se ženitne pogodbe nadaljujejo ali ob veljavo denejo, ali po okoljščinah, da se ji primerno izderževanje da.

§. 1265.

4) Izrečenje
neveljavnosti.

Ako se zakon izreče neveljaven, razpadajo tudi ženitne pogodbe; premoženje, kolikor ga je še, se povrača v poprejšni stan. Kriva stran pa mora nekrivo odškodovati. (§. 102).

§. 1266.

5) Razveza
zakona.

Ako se razveza zakona (§§. 115 in 133) na prošnjo obeh zakonskih zavoljo nju nepremagljive zopernosti doveli; so ženitne pogodbe, kolikor se zastran tega ni poravnava

napravila, za obe strani moč zgubile. Ako se zakon s sodbo razveže, gre nedolžnemu družetu ne le popolno zadoščenje, temoč od dobe, kadar je razveza izrečena, vse tisto, kar mu je v ženitnih pogodbah izgovorjeno na primerlej, ako bi svojega družeta preživel. Premoženje, ktero je bilo podverženo vkupnosti, se deli, kakor pri smerti, in pravica iz dedinske pogodbe ostaja nedolžnemu prihranjena na primerlej smerti. Postavnega nasledja v dedino (§§. 757—759) ne more razvezani, ako ravno nedolžni, zakonski družje tirjati.

Devet in dvajseto poglavje.

Od pogodeb na srečo.

§. 1267.

Pogodba na srečo. **P**ogodba, s katero se obeta in jemlje upanje še negotove koristi, je pogodba na srečo. Prišteva se pogodbam odplačilnim ali pogodbam brez odplačila, kakor je ali bilo kaj nasproti obljubljeni, ali ne.

§. 1268.

Pri pogodbah na srečo ne velja pravni pripomoček zavoljo prikratbe čez polovico.

§. 1269.

Verste pogodeb na srečo. Pogodbe na srečo so: stava, igra in srečka (kocka); vse kupne in druge pogodbe, ki se

narejajo zastran upanih pravic, ali zastran prihodnjih še negotovih reči; dalje, do-smertni prihodki; družbene oskerbovavnice; zadnjič zavarovavne in bodmerijske pogodbe.

§. 1270.

Stava je, kadar pogodnika zastran do-godka, ki je obema še neznan, dogovorita med sabo odločeno ceno za tistega izmed nju, čigar besede izid poterdi. Ako je pogo-dnik, ki je dobil, za izid gotovo vedel in je to drugemu pogodniku zamolčal, je kriv zvi-jače, in stava ne velja. Če je pa pogodnik, ki je stavo zgubil, za izid popred znal, se šteje za darivca.

1. Stava.

§. 1271.

Poštene in sicer dopuščene stave vežejo, ako se je pogojena cena ne samo obljubila, ampak tudi zares plačala, ali položila. Po sodnii se pa cena ne more tirjati.

§. 1272.

2. Igra.

Vsaka igra je nekaka stava. Pravice, ustanovljene za stave, veljajo tudi za igre. Ktere igre so sploh, ali za posebne verste ljudi prepovedane; kako se kaznujejo ti, ki se s prepovedanimi igrami pečajo, in tisti, ki jim k temu potuho dajejo, to odločujejo politične postave.

§. 1273.

3. Srečka ali kocka (loz).

Srečka ali kocka med privatnimi osebami, ki meri na stavo ali igro, se presojuje po predpisih, za stave in igre ustanovljenih. Ako se pa ima delitev, volitev, ali prepir s srečko odločiti; nastopajo za to pravice drugih pogodb.

§. 1274.

Deržavne loterije se ne sodijo po lastnosti stave in igre, temoč po načertih, ki se vsakikrat zastran njih oznanijo.

§. 1275.

4. kup upanja;

Kdor za odločeno množino kakega pri-

hodnjega dohodka obeta primerno ceno, sklepa navadno kupno pogodbo.

§. 1276.

Kdor prihodnje vžitke kake reči počez ali navprek, ali kdor njih upanje za odločeno ceno kupuje, sklepa pogodbo na srečo; on se postavlja v nevarnost, da se upanje zna popolnoma ukaniti; njemu pa tudi gredo vsi vžitki, ki se navadno iz reči dobivajo.

§. 1277.

Delež rudnika se imenuje kuks. Kup sosebno delež kuksa spada med pogodbe na srečo. Proda- za v kakem rudniku (kuksa); vec je le odgovoren za resničnost svoje pravice do kuksa, in kupec je dolžen, se obnašati po postavah zastran rudarstva.

§. 1278.

Kupec dedine, ki jo je prodavec nastopil, ali dedine. ali ki mu je saj pripadla, stopi ne samo v pravice, temuč tudi v dolžnosti prodaveca kakor dediča, kolikor te dolžnosti niso zgolj osebne. Ako se torej pri kupu ni noben popis (inventar)

za podlago vzel, je tudi kup dedine pogodbo na srečo.

§. 1279.

Do reči, ki gredo prodavcu ne kakor dediču, temuč iz kakega drugega vzroka; n. pr. kakor predvolilo, kakor fidejkomis, kakor namestnemu dediču, kakor upniku proti zapuščini, in ki bi mu bile šle tudi brez dedinske pravice, nima kupec dedine nobene pravice. Nasproti pa dobiva vse, kar dedini sami prirašča, bodi si zato, ker kacega volilojemnika ali sodediča ni, ali kakor si koli bodi drugače, kolikor bi bil prodavec do tega pravice imel.

§. 1280.

Vse, kar dedič dobi iz dedinske pravice, kakor n. pr. potegnjene plode in dolgove, se tudi prišteva dedinskemu imetju; nasproti pa se od njega vse odbija, kar je dedič iz svojega nastop dedine, ali na zapuščino obernil. K temu spadajo poplačani dolgovi, že oprav-

ljene volila, davščine in sodnijske plačila, in ako ni bilo izrekoma drugače izgovorjeno, tudi stroški za pogreb.

§. 1281.

Ako je prodavec zapuščino pred predajo oskerboval, je kupcu zato ravno tako odgovoren, kakor kak drug opravilnik.

§. 1282.

Upniki dedine in volilojemniki se morejo zastran svojega plačila kupca dedine, kakor tudi dediča samega deržati. Njih pravice, kakor tudi pravice dolžnikov dedine se s prodajo dedine ne spremenjajo, in ako eden izmed nju dedino nastopi, velja ti nastop tudi za drugega.

§. 1283.

Ako je bil v prodaji dedine popis (inventar) za podlago vzet, je prodavec za-nj odgovoren. Ako se je dedina brez takega zaznamka kupila, je on odgovoren za resničnost svoje dedinske pravice, kakor jo je terdil, in za vso škodo, ki je on kriv, da se je kupcu storila.

§. 1284.

5. Doslertni
prihodki :

Ako se za denarje, ali za kako po denarjih cenljivo reč obeta komu odločeno letno plačilo, dokler bo neka oseba živa, je to pogodba od dosmertnih prihodkov.

§. 1285.

Čas, doklej ima dosmertni prihodek terpeti, more zaviseti od življenja enega ali drugega pogodnika, ali tudi koga tretjega. Kadar je dvomba, se za tri mesece naprej plačuje, in nehava vsakakor s smertjo tega, od kogar življenja zavisi.

§. 1286.

Ne upniki, ne otroci tega, ki si je izgovoril dosmertne prihodke, nimajo pravice, pogodbo podreti. Vendar pa je pervim na voljo puščeno, svoje plačilo iz dosmertnih prihodkov iskati; otrokom pa tirjati, da se del prihodkov, ki ga lahko uterpi, položi na stran, da bi na njem si zavarvali izderževanje, ki jim po postavi gre.

§. 1287.

Pogodba, po kateri se ustanovlja z vložbo vkupni zalog za preskerbovanje soudov, njih žen ali sirot, presojuje se po naravi in namenu take naprave, in po pogojih zastran nje ustanovljenih.

6. Družbene oskerboavnice.

§. 1288.

Ako kdo nevarnost pred škodo, koja bi utegnila koga družega zadeti, da on ni kriv, na se vzame, in mu za neko ceno obljubi izgovorjeno povračilo, je to zavarovavna pogodba. Zavarovavec odgovarja pri tem za naključno škodo, zavarovanec pa za obljubljeno ceno.

7. Zavarovavna pogodba.

§. 1289.

Navadni predmet te pogodbe je kupčijsko blago, ki se po vodi ali po suhem prevažva. Morejo se pa tudi druge reči, n. pr. hiše in zemljišča, pred nevarnostjo ognja, vode in pred drugimi nevarnostmi zavarovati.

§. 1290.

Ako se prigodi naključna škoda, za katero je bilo odškodvanje obljubljeno; jo mora zavarovanec, če kak nepremagljiv zadržek vmes ne pride, ali če ni drugače dogovorjeno, zavaravavcu, kadar oba v enem kraju prebivata, v treh dneh, drugače pa v tisti dobi naznaniti, ktera je bila odločena, da se naznani vzetje obeta, ki ga je nepričujoč storil (§. 862). Ako je ne naznani, ako nesreče skazati ne more, ali če more zavaravavec dokazati, da je zavarovanec kriv, da se je škoda zgodila, tadaj nima ti tudi nobene pravice do zavarovanega zneska.

§. 1291.

Ako je o času sklenjene pogodbe zavarovanec že vedel, da je reč konec vzela, ali zavaravavcu že znano bilo, da ni nikakoršni nevarnosti podveržena; je pogodba neveljavna.

§. 1292.

Odločbe glede na zavarvanje na morju, ^{8. Bodmerijske in morske} kakor tudi predpisi zastran pogodbe pomorskega zavarovanja, s tega zajma (bodmerijske pogodbe), so predmet morskih postav.

Tribunalno poglavje.

Od pravice do povrnitja škode in do
zadostneja.

§. 1293.

Škoda se imenuje vsaki kvar, ki se je komu
stori na premoženju, pravicah ali na njegovi
osebi. Od nje se razločuje odšli dobitek, to
je izguba dobika, ki ga sme kdo po na-
vadenem bodu reči pričakovati.

§. 1294.

Škoda izvira ali iz krivice drugega človeka ali
opuščenja drugega človeka, ali pa iz na-
ključne pravice nasprotno poškodovanja se
delu, ali hotoma ali nehote. Hotoma stor-
jeno poškodovanje pa izpaja ali iz budobnega

Trideseto poglavje.

Od pravice do povračila škode in do zadoščenja.

§. 1293.

Škoda.

Škoda se imenuje vsaki kvar, ki se je komu storil na premoženju, pravicah ali na njegovi osebi. Od nje se razločuje odšli dobiček, to je zguba dobička, ki ga sme kdo po navadnem hodu reči pričakovati.

§. 1294.

Od kod prihaja škoda.

Škoda izvira ali iz krivičnega djanja ali opuščenja drugega človeka, ali pa iz naključbe. Pravici nasprotno poškodovanje se dela, ali hotoma ali nehote. Hotoma storjeno poškodovanje pa izhaja ali iz hudobnega

namena, ako je škoda storjena vedoma in hoté; ali iz pogreška, kadar je storjena iz nevednosti, ki se more komu v krivnjo šteti, ali iz pomanjkanja potrebne pazljivosti ali marnosti. Oboje se imenuje krivnja.

§. 1295.

Vsakteri ima pravico, tirjati od poškodovavca povračilo škode, ktero mu je le-ti po krivnji prizadjal; naj se stori škoda s tim, da se kaka pogodbeno dolžnost prelomi, ali ne glede na pogodbo.

Od dolžnosti odškodovanja :

1. Od škode iz krivnje;

§. 1296.

Kadar je dvomba, velja domneva, da se je škoda prigodila brez krivnje koga družega.

§. 1297.

Ali vzema se tudi, da vsak, kdor je zdravega uma, ima lahko toliko marljivosti in pazljivosti, s kolikoršno more človek navadne dušne zmožnosti delati. Kdor to

stopnjo marnosti ali pazljivosti opusti v djanjih, ki kratijo pravice koga drugzega, kriv je pogreška.

§. 1298.

Kdor terdi, da je bil brez svoje krivnje zaderžan, svojo pogodbeno ali postavno dolžnost spolniti, naj to dokaže.

§. 1299.

sosebno
a) zvedenih
mož;

Kdor se javno h kakemu uredu, kaki umetnosti, obertnii ali rokodelstvu prišteva; ali kdor se brez potrebe loti prostovoljno kacega opravila, katero se ne da izpeljati brez posebnih umetnijskih vednosti, ali brez nenaadne marljivosti, razodeva s tim, da sam sebi potrebno marljivost, in tirjane, nenaadne znanosti pripisuje; mora torej dajati odgovor, če bi jih ne imel. Ako je pati, kdor mu je opravilo prepustil, njegovo nezvednost poznal, ali z navadno pazljivostjo poznati mogel, je tudi on pogreška kriv.

§. 1300.

Zvedenec je tudi tiktat odgovoren, kadar za plačilo v rečeh svoje umetnosti ali vednosti iz pogreška škodljiv svet da. Razun tega je nasvetvavec odgovoren samo za tisto škodo, ki jo je drugemu s svojim svetom vedoma storil.

§. 1301.

Škoda po krivici storjena more več oseb ali b) več de-
 odgovornosti podvreči, ako so vkup k njej pri-
 pomogle, ali same po sebi ali po družih ljudeh,
 z zapeljevanjem, pretenjem, zapovedovanjem,
 pomaganjem, prikrivanjem i. t. d.; ali tudi s
 samim zanemarjenjem posebne dolžnosti, zlo
 ovreti.

§. 1302.

V takem primerleju, ako poškodba izhaja od pogreška, in se da odločiti, koliko škode je vsak napravil; odgovarja vsakteri samo za škodo, ki jo je on s svojim pogreškom storil. Ako je pa škoda storjena nalašč, ali pa, ako se ne da odločiti, koliko se je vsakteri pose-

bej poškodovanja vdeležil, so odgovorni vsi za enega in eden za vse; to da tistemu, kateri je škodo povernil, je prihranjena pravica, poprijeti ostale za povračilo.

§. 1303.

Koliko da mora več sodolžnikov dajati odgovor samo za to, ker svoje dolžnosti niso spolnili, se sodi po lastnosti pogodbe.

§. 1304.

Ako je v kaki poškodbi tudi poškodovani kriv, terpi tudi on škodo po razmeri s poškodovavcom vred; ako se pa razmera ne da odločiti, jo terpita na enake dele.

§. 1305.

2. Iz rabe
pravice.

Kdor se poslužuje svoje pravice kakor je prav, ni odgovoren za kvar, ki komu drugemu odtod izvira.

§. 1306.

3. Iz nedolžne-

Pravilno nikdo ni dolžen poverniti škode,

ktero je storil brez krivnje ali z nehotnim ga ali nehotnega djanja. djanjem.

§. 1307.

Ako je pa kdo sam kriv, da se nekaj časa ni zavedel, se tudi škoda, ki je bila v takošnem stanu napravljena, pripisuje njegovi krivnji. Ravno to velja tudi za tretjega, ki je s svojo krivnjo poškodovavca v takošen stan pripravil.

§. 1308.

Ako blazni (nori) ali bebeci, ali pa otroci koga poškodujejo, ki je s kakoršno koli krivnjo k temu sam priliko dal; ne more on nobenega povračila tirjati.

§. 1309.

Razun tega primerljeja mu gre povračilo od tistih, katerim se more škoda zavaljo tega pripisati, da so zanemarili skerb, ki jim je nad takimi osebami izročena.

§. 1310.

Ako poškodvanec ne more tako povračila zadobiti, naj sodnik prevdari, ni li morda

poškodvavec, dasiravno navadama ni pri pameti, v tem posebnem prigodku vendar le v čem kriv; ni li poškodvani, prizanašaje poškodvaveu, brambe opustil; ali zadnjič, naj pogleda na premoženje poškodvavca in poškodvanega, ter po tem razsodi, da naj se poverne škoda ali popolnoma ali v toliki primeri, kakor je za oba prav.

§. 1311.

4. Po naključbi.

Gola naključba zadeva tistega, v čigar premoženju ali osebi se pripeti. Ako je pa kdo sam kriv, da se naključba zgodi; ako je prestopil postavo, ktere namen je, naključne poškodbe overati, ali se brez potrebe v tuje opravila vtikal; je odgovoren za vso škodo, ki bi se drugače ne bila zgodila.

§. 1312.

Kdor je komu v sili službo storil, temu se ne pripisuje škoda, ktere ni odvernili; razun, če bi bil komu drugemu, ki bi bil še več

opravil, po svoji krivnji, to storiti ubranil. Pa tudi v tem primerleju sme on gotovo naklonjeno korist proti storjeni škodi v račun postaviti.

§. 1313.

Praviloma nihče ne odgovarja za tuje, ^{5. S tujimi djanji.} krivične djanja, katerih se ni vdeležil. Celo v primerlejih, pri katerih postave nasprotno ukazujejo, mu je prihranjena pravica, poprijeti krivca za povračilo.

§. 1314.

Ako kdo služabnika ali služabnico brez ^{Izjeme.} spričevala v službo vzame; ali vedoma v službi obderži osebo, ki je nevarna zavoljo kake telesne ali dušne lastnosti; ali kakemu znanemu hudodelniku prebivališče da; je on odgovoren hišnemu gospodarju, in domačim za povračilo škode, ki se jim je po nevarni lastnosti takih oseb zgodila.

§. 1315.

Ravno tako je tisti, ki je vedoma najel takošno nevarno osebo, ali se v kakem

opravilu nepripravne osebe poslužil, odgovoren za škodo, katero je kdo drug zavoljo tega terpel.

§. 1316.

Kerčmarji, ladjarji in vozniki so odgovorni za škodo, katero so njih lastni, ali po njih odkazani služabniki na prevzetih rečeh popotniku v njihovi hiši, ali v njihovi ladji, alj na vožnjem blagu (§. 970) storili.

§. 1317.

Koliko da se pri javnih napravah za razpošiljanje reči prevzema odgovornost za škodo, odločujejo posebni predpisi.

§. 1318.

Ako je kdo s tim poškodvan, da kaka nevarno obešena ali postavljena reč na-nj pade; ali da se iz kakega stanovališča kaj verže ali izlije; daje odgovor za škodo tisti, iz kogar stanovališča se je kaj verglo ali izlilo, ali je reč padla.

§. 1319.

Zavoljo nevarnosti, da bi kako znamenje, kaka posoda, ali kaka druga nad mestom, kodar ljudje hodijo, obešena ali postavljena reč pasti, in mimo gredoče poškodvati utegnila, ne more nikdo tožiti pred sodnikom; ali vsakdo ima pravico, zavoljo občne varnosti, naznaniti nevarnost politični oblastni.

§. 1320.

Ako koga kaka žival poškodje, je za to odgovoren tisti, ki jo je k temu naganjal, dražil, ali jo varovati zanemaril. Ako se ne more proti nikomur dokazati, da je čemu taccemu kriv, se poškodba šteje za naključbo.

6. po živalih

§. 1321.

Kdor na svoji zemlji tujo živino najde, zavoljo tega še nima pravice, jo ubiti. On jo sme s primerno silo odpoditi; ali ako je od nje škodo terpel, ima pravico sam (privatno) toliko glav živine zarabiti, kolikor jih je za

njegovo odškodbo zadosti. Vendar pa se mora v osmih dneh z lastnikom poravnati, ali pa pred sodnikom tožiti; drugače pa mora zarubljeno živino nazaj dati.

§. 1322.

Zarubljena živina se mora tudi nazaj dati, kadar lastnik kako drugo primerno zavarvanje da.

§. 1323.

Verste povračila škode.

Da se poverne storjena škoda, se mora vse v poprejšni stan nazaj postaviti, ali kadar to ni mogoče, cenitna vrednost plačati. Ako povračilo zadeva samo škodo, ki jo je kdo terpel, se prav za prav imenuje odškodovanje; ako pa obsega tudi korist, ki mu je odšla, in izbrisanje storjene razžalitve, pravi mu se polno zadoščenje.

§. 1324.

Kadar se je škoda storila iz hudobnega namena, ali po očitni nemarnosti, sme poškodvani tirjati polno zadoščenje; v ostalih primerlejih pa le odškodvanje prav za prav

tako imenovano. Po tem naj se sodi, kjerkoli stoji v postavi splošni izrek: povračilo, ktere verste povračilo da je dati.

§. 1325.

Kdor koga na telesu poškodje, opravlja stroške za zdravljenje poškodvanega; mu povrača prislužek, ki mu je odšel, če je pa poškodvani postal nezmožen, si kaj pridobiti, tudi tisti prislužek, ki mu v prihodnje odide; in razun tega, ako poškodvani tirja, mu mora za prestane bolečine plačati pozvedenim okolščinam primeren znesek v dnarjih.

Sosebno :
1. pri poškod-
bah na telesu
(životu);

§. 1326.

Ako je bila poškodvana oseba s hudim ravnanjem na postavi ogerjena, se mora, zlasti če je ženskega spola, na to okoljščino gledati, kolikor utegne le-to njenemu bolj-šemu preskerbljenju overo delati.

§. 1327.

Ako iz telesnega poškodvanja nastopi smert, se morajo ne samo vsi troški plačati,

ampak treba je tudi zapuščeni ženi in otrokom usmertenega to poverniti, kar jim je vsled tega odšlo.

§. 1328.

Kdor kako žensko zapelje, in ž njo otorka zarodi, je dolžen, plačati troške poroda in babin, in spolnovati ostale očetovske dolžnosti, ki so v tretjem poglavju prvega dela ustanovljene. V katerih primerlejih se zapeljanje ob enem kakor hudodelstvo, ali kakor težki policijski prestopok kaznuje, o tem govori kazenska postava.

§. 1329.

Kdor komu s tim slobodo vzame, da ga siloma odpelje, samolastno (privatno) vjame ali nalašč in po krivici zapre, ima dolžnost, žaljenega v poprejšno slobodo postaviti, in polno zadoščenje mu dati. Ako mu ne more več slobode zadobiti, mora njegovi ženi in otrokom dati povračilo, kakor da ga je usmertil.

2. na osebni slobodi;

§. 1330.

Ako se je komu z razžaljenjem na pošte-
 nju za res škoda storila ali korist odtegnila, 3. na poštenju
ali časti;
 ima on pravico, odškodvanje ali polno
 zadoščenje tirjati.

§. 1331.

Ako je kdo na premoženju nalašč ali po
 očitni nemarnosti koga drugega poškodvan; 4. na premo-
ženju.
 ima pravico tirjati tudi korist, ki mu je odšla,
 in ako se je škoda storila z djanjem, v ka-
 zenski postavi prepovedanim, ali iz nagajivo-
 sti in zloradosti, vrednost posebnega pri-
 ljubljenja.

§. 1332.

Škoda, ki se stori s pogreškom ali z ne-
 marnostjo nižje stopnje, se povračuje po ob-
 čni (navadni) vrednosti, ki jo je reč imela,
 kadar je bila poškodvana.

§. 1333.

Škoda, ktero je dolžnik svojemu upniku
 s tim napravil, da je s pogojenim plačilom Zlasti kadar
kdo mudi s pla-

čanjem. Zamudne obresti. dolžnega kapitala mudil, se povračuje z obrestmi, katere so v postavi odločene (§. 995).

§. 1334.

Zamude je dolžnik sploh tiktat kriv, kadar po postavi ali pogodbi ustanovljenega plačilnega dneva ne dostane; ali če čas plačila ni odločen, ako se ni pogodil z upnikom od dne, ko je bil po sodnii ali zunej sodnije opomnjen.

§. 1335.

Ako je upnik, ne opomnivši dolžnika po sodnii, pustil, da so se obresti do zneska glavnega dolga nabrale; nehava pravica, od kapitala dalej obresti tirjati. Od dneva, ko je tožba začeta, se pa smejo vendar na novo obresti tirjati.

§. 1336.

Pogodniki se morejo posebej dogovoriti,

Pogoj povračilnega zneska (konvencionalna ali dogovorjena kazen).

da naj se tiktat, kadar bi se obet kar ne spolnil, ali ne prav, ali prepozno, namesti dolžnega povračila škode da kak odločen

znesek v denarjih ali v drugih rečeh (§. 912). Vendar pa ne sme sodnik pri zajmih zavoljo mudnega plačanja prisoditi zneska, ki bi najvišje postavne obresti presegal. V drugih primerlejih, ako dolžnik dokaže, da je povračilni znesek prevelik, naj ga sodnik zniža, zaslišavši, če je treba, zvedence. Plačilo povračilnega zneska ne oproščuje od dolžnosti, pogodbo spolniti, razun ko bi se bilo to posebej dogovorilo.

§. 1337.

Dolžnost, poverniti škodo, in odšlo korist, ali plačati izgovorjeni povračilni znesek, derži se premoženja, in prehaja na dediče.

Dolžnost poškodovancevih dedičev.

§. 1338.

Za pravico do povračila škode se je treba praviloma, kakor za vsako drugo privatno pravico, pri rednem sodniku potegniti. Ako je poškodvavec ob enem kako kazensko po-

Pravni pripomočki odškodovanja.

stavo prestopil, ga zadeva tudi izrečena kazen. Obravnavanje zastran povračila škode pa gre tudi v tem primerleju pred civilno sodnijo, ako je kazenska postava ne nalaga kazenski sodnii ali politični oblastnii.

§. 1339.

Poškodbe na telesu, krivične žalitve na slobodi, in razžalitve na poštenju preiskuje in kaznuje po okoljščinah ali kakor hudodelstva kriminalna sodnija, ali kakor težke policijske prestopke, in če niso nobeni teh dveh verst prištete, kakor pregreške, politična oblastnija.

§. 1340.

Te oblastnije imajo tikrat, kadar se odškodvanje da na ravnost odločiti, precì po predpisih pričujočega poglavja to razsoditi. Ako se pa povračilo škode ne da na ravnost odločiti, je treba v razsodbi sploh izreči, da je poškodvanemu prideržano, odškodvanje po pravdi iskati. To je tudi v pri-

merlejih hudodelstva, in v drugih primerlejih obema stranema tikrat prihranjeno, kadar bi ne bile zadovoljne z odločbo povračila, katero je kazenska oblastnija izrekla.

§. 1341.

Zoper krivnjo sodnika se je pritožiti pri višji oblastni. Ta oblast preiskuje in razsojuje pritožbo iz uredske dolžnosti.

merjih, hudoobolstva, in v drugih primerih, ki
 obenu stvarno sicut prijavljeno, kadar bi
 ne bile zadovoljne z odločbo povzročila, katero
 je kazenska oblastinja izrekla. Če ova odločba
 izrekla izdane in tabor izdane

§. 1341.

Noper krivnja sodnika se je pritožiti pri
 višji oblasti. Ta oblast preiskuje in razso-

juje pritožbo iz uredeke dolžnosti.

Priložna na letu, krivno sodnik in sodnik

izkazati najstoj na evlilaz in, hudoobol
 in kaznaje po okoljstih ali kakor hudoobol
 stva kriminalna sodnija, ali kakor teče po
 evlilaz sodnik in, sodnik kazniva sodnija
 kaznija prestupke, in če niso noben tak dveh
 vasi pritožbe, kakor pregreške, politična
 oblastinja.

§. 1340.

To oblastinja naju tiktat, kadar se
 odločbo sodnik in, sodnik kazniva sodnija
 po predpisih pritožbe po poglavju to razso-
 diti. Ako se po povzročila štade in de
 na razso, odločbo sodnik in, sodnik kazniva
 sodnija, sodnik kazniva sodnija je ob
 sodnik in, sodnik kazniva sodnija je ob
 sodnik in, sodnik kazniva sodnija je ob

Občni
državljanski zakonik

za

vse nemške dedne dežele
avstrijskega cesarstva.

Del III.

Na Dunaji.

Iz c. k. dvorne in državne tiskarnice.

1853.

Občini

berzavljanski zakonik

zve nemške dedne dedelo

avstrijskega cesarstva.

Del III.

Na Dunaji.

iz c. k. dvorne in berzavne tiskarnice.

1853.

Tretji del

deržavljanskega zakonika.

Od vkupnih odločb za pravice oseb
in reči.

Pervo poglavje.

Od uterjevanja pravic in dolžnosti.

§. 1342.

Tako pravice oseb, kakor tudi pravice reči, in dolžnosti, ki iz njih izvirajo, enako se uterjajo, spreminjajo in ob veljavo devajo.

Vkupne odločbe pravic.

§. 1343.

Kako se uter-
jajo pravice:

Pravni načini, dolžnost zavarovati, in pravico uterditi, po katerih se upravičenemu daje nova pravica, so: zaveza drugega za dolžnika, in zastavljenje.

§. 1344.

1. če kdo tre-
tji dolžnost pre-
vzame;

Kdo drugi se more upniku za dolžnika na trojni način zavezati: prvič, ako z upnikom privoljenjem dolg kakor samo-plačavec prevzame; drugič, ako k dolžnosti kakor sodolžnik pristopi, in zadnjič, ako se zaveže, da bo upnika plačal, ako bi prvi dolžnik dolžnosti ne spolnil.

§. 1345.

Ako kdo z upnikom privoljenjem ves dolg koga drugega prevzame, ni to nikako uterjenje, ampak je sprememba dolžnosti, od katere se v sledečem poglavju govori.

§. 1346.

Kdor se zaveže upnika plačati na ti pri-
 merlej, če bi prvi dolžnik dolžnosti ne spol-
 nil, temu se pravi porok, in dogovor, storjeni
 med njim in upnikom se imenuje poroštvena
 pogodba. V tej pogodbi ostaja prvi dolžnik
 še vedno poglavni dolžnik, in porok se le ka-
 kor nastopni dolžnik pridružuje.

a) Kakor po-
 rok;

§. 1347.

Ako kdo brez pogoja, ki gre poroku na
 dobro, kaki dolžnosti kakor sodolžnik pristopi,
 je to vkupnost več sodolžnikov, ktere pravni
 nasledki se sodijo po predpisih, v poglavju od
 pogodeb sploh (§§. 888—896) danih.

b) kakor so-
 dolžnik;

§. 1348.

Kdor obeta odškodbo poroku za ti pri-
 merlej, če bi on s svojim poroštvom v škodo
 prišel, se imenuje odškodni porok.

Odškodni po-
 rok.

§. 1349.

Kdo more porok biti.

Tuje dolžnosti sme vsakdo kterega si bodi spola na se vzeti, ako ima oblast, s svojim premoženjem slobodno gospodariti.

§. 1350.

Za ktere dolžnosti.

Poroštvo se more dati ne samo zastran dnarjev in reči, temoč tudi zastran pripuščenih djanj in opuščenj glede na korist ali škodo, ki utegne iz njih za zavarovanega nastopiti.

§. 1351.

Dolžnosti, ki niso nikdar pravno veljale, ali ki so že ob veljavo djane, se ne morejo ne prevzemati, ne uterjati.

§. 1352.

Kdor je porok za osebo, ktera zavoljo svojih osebnih lastnosti ne more nobene dolžnosti prevzeti, je ravno tako, kakor nerazdelen sodolžnik zavezan (§. 896), če prav mu je ta lastnost neznana bila.

§. 1353.

Obsežek porokštva.

Poroštvo se ne more dalje raztegniti, kakor je porok izrekoma izgovoril. Kdor je

porok za kapital, ki obresti nosi, odgovarja samo za tiste zastale obresti, katerih upnik še ni imel pravice potirjati.

§. 1354.

Porok se ne more poslužiti vgovora, po katerem sme dolžnik po predpisu postav tirjati, da bi nekaj svojega premoženja za svoje izderžanje obderžal.

§. 1355.

Porok se praviloma sme še le tiktat tožiti, kadar poglavni dolžnik po tem, ko ga je upnik po sodnii ali zunej sodnije opomnil, svoje dolžnosti ni spolnil.

Moč.

§. 1356.

Dopuščeno je pa, poroka, celo tudi če se je izrekoma le na ti primerlej zaporočil, da bi poglavni dolžnik plačati ne mogel, prvega tožiti, ako je glavni dolžnik v konkurs prišel, ali če se o času, kadar se ima plačilo opraviti, za njegovo bivališče ne ve, in se upniku nobena nemarnost očitati ne more.

§. 1357.

Kdor se je kakor porok in plačavec zavezal, je kakor nerazdelen sodolžnik za ves dolg odgovoren; upniku je na voljo dano, ali hoče poglavnega dolžnika, ali poroka popred, ali oba ob enem tožiti. (§. 891).

§. 1358.

Kdor dolg koga drugega poplača, stopi v upnikove pravice, in ima oblast, od dolžnika povračilo poplačanega dolga tirjati. Za to je plačani upnik dolžan, izročiti plačavcu vse pripomočke, kar jih ima, s kterimi se da pravica dokazati ali zavarovati.

§. 1359.

Ako je za ravno tisti celi znesek več oseb poroštvo dalo, je vsak za celi znesek odgovoren. Ako je pa eden izmed njih ves dolg poplačal, mu gre, kakor sodolžniku, pravica od ostalih (§. 896) povračilo tirjati.

§. 1360.

Ako upniku, preden, ali kadar se poroštvo daje, poglavni dolžnik ali kdo drugi razun

poročta, kaj zastavi; mu je sicer še vselej na voljo puščeno, poroka po redu tožiti (§. 1355); ali nima pravice, se njemu na škodo zastave znebiti.

§. 1361.

Ako je porok ali plačavec upniku zadostil, in se ni dogovoril s poglavnim dolžnikom, more le ti unima vse vgovore nasproti postaviti, kar bi jih bil mogel upniku nasproti postaviti.

§. 1362.

Porok sme od odškodnega poroka le tiktokrat odškodvanje tirjati, kadar ni sam kriv svoji škodi.

§. 1363.

Porokova dolžnost nehava po tej razmeri, Kako poročstvo nehava. kakor dolžnikova. Ako se je porok le za nekaj časa zavezal, je samo za to dobo odgovoren. Oproščenje enega soporoka pomaga temu sicer proti upniku, ne pa tudi proti ostalim soporokom. (§. 896).

§. 1364.

Pretek časa, v katerem bi dolžnik bil imel plačati, poroka njegovega poroštva ne odvezuje, dasiravno upnik na svoje plačilo ni silil; to da, če je porok z dolžnikovim privoljenjem poroštvo dal, ima pravico, od njega tirjati, da naj mu zavarovanje pripravi. Tudi upnik je poroku odgovoren, ako leti glede na zadobljenje povračila za to v škodo pride, ker je bil uni nemaren v tirjanju dolga.

§. 1365.

Ako nastopi uterjen sum proti dolžniku, da ne bo mogel plačati, ali da bi utegnil oditi iz dežel, za ktere je ti zakonik pisan; gre poroku pravica, tirjati od dolžnika zavarovanje dolga, za ktereга je on porok.

§. 1366.

Ako je opravilo, za ktero je kdo porok, končano; se more tirjati, da se račun stori in poroštvo neha.

§. 1367.

Ako poroštvena pogodba ni ne z nepremakljivo zastavo ali hipoteko, ne z ročno zastavo uterjena; nehava v treh letih po porokovi smerti, če upnik med tim časom ni od dedičev doteklega dolga po sodnii ali zunaj sodnije tirjal.

§. 1368.

Zastavna pogodba se imenuje tista pogodba, s katero dolžnik, ali kdo drugi namesti njega daje res upniku na kako reč zastavno pravico, mu torej premakljivo zastavo preda, ali nepremakljivo po postavnih knjigah zapisuje. Pogodba, s katero kdo obeta, da hoče zastavo dati, še ni zastavna pogodba.

2. Z zastavno pogodbo.

§. 1369.

Kar je za pogodbe sploh ustanovljeno, velja tudi za zastavno pogodbo; ona veže dvostrano. Zastavojemnik mora ročno zastavo dobro hraniti, in jo zastavniku nazaj dati, kakor ti svojo dolžnost opravi. Ako gre za

Moč zastavne pogodbe.

hipoteko, mora plačani upnik zastavnika v stan postaviti, da more izbris dolžnosti iz hipotečnih knjig izprositi. S posestjo zastave združene pravice in dolžnosti zastavodavca in zastavojemnika so odločene v šestem poglavju drugega dela.

§. 1370.

Prejemnik ročne zastave ima dolžnost, dati zastavniku zastavni listek, in v njem popisati znamenja, po katerih se zastava od drugih reči razločuje. Tudi se smejo bistveni pogoji zastavne pogodbe v zastavnem listku omeniti.

§. 1371.

Nedopuščeni
pogoji.

Vsi pogoji in postranske pogodbe, ki so natori zastavne in zajemne pogodbe nasproti, so neveljavni. Taki so dogovori: da naj zastava upniku pripade, ako bi se ob odločenem času dolg ne plačal; da jo sme upnik po svoji volji, ali po kaki že za naprej odločeni ceni oddati, ali za se obdržati; da dolžnik

ne sme zastave nikdar izkupiti, ali ležečega posestva nikomur drugemu zapisati, ali da upnik po preteku plačilnega časa ne sme tirjati, da se zastava proda.

§. 1372.

Postranska pogodba, po kateri se dopušča upniku, uživati zastavljeno reč, je brez pravne moči. Ako se je upniku samo raba premakljive zastave dodelila (§. 459), jo ima tako uživati, da se upniku škoda ne godi.

§. 1373.

Kdor je dolžan, zavarovanje dati, mora to dolžnost spolniti ali z ročno zastavo, ali s hipoteko. Le tikrat, kadar bi ne bil v stanu, zastave dati, se jemljejo tudi dobri poroki.

Kako se ima
praviloma zavar-
vanje dajati.

§. 1374.

Nihče ni dolžen jemati v zastavo za varščino hiše po ceni, ki polovico, ne zemljišč, in premakljivega blaga po ceni, ki dve tretjini

cenitne vrednosti presega. Dober porok je, kdor ima primerno premoženje, in ki se more v deželi (provincii) tožiti.

§. 1372.

Postranska pogodba, kateri se dopušča upniku, vživati zastavljeno reč, je brez pravne moči. Ako se je upniku samo razba premisljive zastave dovela (§. 459), je ima tako vživati, da se upniku škoda ne vodi.

§. 1373.

Kdor je dolžan, zavarovanje dati, mora to dolžnost spoiliti ali z rečno zastavo, ali z hipoteko. Če likrat, kadar bi ne bil v stanju zastave dati, se jemljejo tudi dobri poroki.

§. 1374.

Upnik ni dolžen jemati v zastavo zavarovanj, če ni po ceni, ki polovico, ne kemljivega in premisljivega blaga po ceni, ki dve tretjini

Drugo poglavje.

Od spremenjanja pravic in dolžnosti.

§. 1375.

Upniku in dolžniku je dano na voljo, preme- Sprememba
pravic in dolžno-
niti svoje vzajemne pravice in dolžnosti, sti;

s katerimi moreta slobodno ravnati. Sprememba se more zgoditi brez pristopa, ali s pristopom tretje osebe, namreč ali novega upnika, ali novega dolžnika.

§. 1376.

Sprememba, pri kateri nobena tretja oseba 1. s prenovi-
tvijo;
ne pristopa, biva tikrat, kadar se spremeni pravna podlaga, ali pa poglobitni predmet tirjave, torej kadar stara dolžnost v novo preide.

§. 1377.

Taki spremembi se pravi prenovitna pogodba (prenovitev). Po tej pogodbi nehava

poprejšna poglavitna dolžnost, in nova se ob enem začinja.

§. 1378.

S prenovitno pogodbo ugasujejo poroštvena, zastavna in druge pravice, ki so bile združene s poprejšno poglavitno dolžnostijo, ako niso deležniki s posebnim dogovorom zastran tega kaj družega ustanovili.

§. 1379.

Natanjčnejše odločbe, kje, kdaj in kako se ima že obstoječa dolžnost spolniti, in druge postranske odločbe, s katerimi se glede na poglavitni predmet ali na pravno podlago nobena sprememba ne zgodi, se ne štejejo za prenovitno pogodbo, kakor tudi tiktat ne, kadar se samo izda novo dolžno pismo, ali drugo sem spadajoče pismo. Tudi ne more taka sprememba v postranskih odločbah tretjemu, ki k njej ni bil poklican, nobenega novega bremena naložiti. V dvombi se stara dolžnost

nima za odpravljeno, dokler še z novo vred dobro obstati more.

§. 1380.

Prenovitna pogodba, s katero se sporne ali dvomljive pravice tako ustanovljujejo, da se vsaka stran zaveže, vzajemno nekaj dati, storiti, ali opustiti, se imenuje poravnava. Poravnava se prišteva pogodbam za obe strani vezavnim, in se razsojuje po ravno tistih vodilih.

2. poravnava (sprava, glihen-ga).

§. 1381.

Kdor zavezanemu z njegovim privoljenjem kako nesporno ali dvomljivo pravico brez odplačila odpusti; mu jo daruje (§. 939).

§. 1382.

Nekteri dvomljivi primerleji se ne smejo s poravnavo dokončati. Med nje spada prepir med zakonskima zastran veljavnosti nju zakon. Ti spor more razsoditi samo sodnija, po postavi za to ustanovljena.

Neveljavnost poravnave glede na predmet ;

§. 1383.

Dokler se poslednja volja ne razznani, se zastran nje zapopadka ne more nobena porav-

nava skleniti. Zastran tega storjena stava se sodi po vodilih za pogodbe na srečo.

§. 1384.

Poravnave zastran prestopov postave veljajo le glede na privatno zadoščenje; postavno preiskovanje in kaznovanje se s tim more le tiktat odverniti, kadar so prestopki taki, da je oblastnii ukazano, le na prošnjo vdeležencov ravnati.

§. 1385.

ali drugih pomankljivosti (hib).

Pomota more poravnavi samo tiktat veljavo vzeti, kadar zadeva bistvo osebe, ali reči.

§. 1386.

Zavoljo prikratbe čez polovico se pošteno storjena poravnava ne more spodbijati.

§. 1387.

Tako tudi ne morejo novo najdene pisma pošteno sklenjeni poravnavi vzeti moči, če

ravno bi razodele, da ena stran nima nikakoršne pravice.

§. 1388.

Očitna pomota v računu, ali pogrešek, ki se je pri sklepanju poravnave v soštevanju ali odštevanju storil, ne škodje nobenemu izmed pogodnikov.

§. 1389.

Poravnava, sklenjena za stran kacega posebnega razpora, se ne raztega na druge primerleje. Celo splošne poravnave, ki vse razpore v obče obsegajo, se ne dajo obračati na take pravice, ki so bile nalašč zamolčane, ali na ktere poravnavajoče se strani niso misliti mogle.

Obsežek poravnave.

§. 1390.

Poroštva in zastave, ki so dane za to, da se zavarje cela še prepirna pravica, so v zavezi tudi za ti del, kateri se je s poravnavo odločil. Vendar pa ostajajo prihranjeni poroku in drugemu zastavniku, ki v poravnavo nista

Učinek glede na postranske dolžnosti.

privolila, zoper upnika vsi vgovori, kateri bi se bili dali tirjavi nasproti postaviti, če bi se poravnava ne bila sklenila.

§. 1391.

Pogodba, s katero strani postavljajo razsodnika, da jim prepirne pravice razsodi, je odločena v sodnem redu.

§. 1392.

3. Odstop (cesija). Ako ena oseba prenese na drugo kako tirjavo, in le-ta jo vzame, se spreminja pravica s pristopom novega upnika. Tako djanje se imenuje odstop (cesija), in se more skleniti za odplačilo ali brez odplačila.

§. 1393.

Predmeti odstopa.

Vse pravice, ki se smejo oddati, se morejo tudi odstopiti. Pravice, ki se derže osebe, torej ž njo vred nehavajo, se ne dajo odstopiti. Dolžne pisma, ki glase na prinesca, se odstopajo že s samo predajo, in razun posesti ne potrebujejo nobenega družega dokaza, da so bile odstopljene.

§. 1394.

Prejemniku gredo glede na prepuščeno tirjavo ravno tiste pravice, ktere je odstopnik imel.

Učinek.

§. 1395.

Z odstopno pogodbo postaja le med odstopnikom (cedentom) in odstopojemnikom (prejemnikom tirjave, cesionarjem) nova dolžnost; ne pa med poslednjim in prevzetim dolžnikom (cessus). Torej sme dolžnik, dokler mu prejemnik ni naznanjen, pervega upnika izplačati, ali se ž njim kakor si bodi poravnati.

§. 1396.

Tega pa dolžnik več ne more, kakor mu je bil prejemnik naznanjen; ali ostaja mu pravica, svoje vgovore dolgu nasproti postaviti. Ako je dolžnik proti poštemu odstopojemniku priznal, da je dolg resničen, ima dolžnost, ga kakor svojega upnika plačati.

§. 1397.

Kdor odstopa tirjavo brez odplačila, torej jo daruje, ni za-njo več odgovoren. Ako jo

Zaveza odstopnika ali cedenta.

pa odstopi za odplačilo, je prepustnik prejemniku odgovoren tako za to, da je dolg res, kakor tudi za to, da se iztirjati more, to da nikdar ne za več, kot kolikor je dobil od odstopojemnika.

§. 1398.

Ako je prejemnik iz javnih zastavnih bukev dozvediti mogel, ali se dolg iztirjati da ali ne, mu ne gre nobeno odškodvanje, če bi se dolg ne mogel poiztirjati. Tudi za tak dolg, ki ga je bilo o času odstopa mogoče iztirjati, čigar plačilo se pa poznej zgolj po naključbi ali po pogrešku prejemnika zadobiti ne more, ne daje odgovora odstopnik.

§. 1399.

Takošnega pogreška postaja kriv prejemnik, ako tirjave o času, kadar se je odpovedati dala, ne odpove, ali po preteku dobe, za plačilo ustanovljene, ne potirja; ako dolžniku dolg odpusti; ako zamudi, si o pravem času priskerbeti varnost, dokler je še mogoča bila; ali če se ne poganja za sodno izveršbo (eksekucijo).

§. 1400.

S pristopom novega dolžnika se more ^{4. Nakaz (assignacija).} spremeniti dolžnost, ako dolžnik namesti sebe koga tretjega kakor plačevavca postavi, in upnika na-nj nakaže.

§. 1401.

Ako nakazani upnik (assignatar) tretjega ^{Popolni nakaz.} (assignata), ki mu je za plačavca odkazan, namesti nakazujočega dolžnika (assignanta) vzame, in če odkazanec (assignat) v to privoli; je nakaz (assignacija) popolen; nakazaneec (assignatar) ne more praviloma (§§ 1406 in 1407) več zavoljo tirjave nakazavca (assignanta) prijemat.

§. 1402.

Dokler še tega trojnega privoljenja ni, ^{Nepopolen.} je nakaz nepopolen, in ima moč samo za tiste strani, ki so se med saboj zmenile.

§. 1403.

Ako je nakazavec naložil plačilo komu drugemu, kateri mu ni nič dolžan, je temu na voljo puščeno, nakaz prevzeti ali ne. Ako

ga ne prevzame, ne nastopa nobena nova dolžnost; ako ga prevzame, postaja pooblastna pogodba med njim in med nakazavcom, pa ne še pogodba z nakazancem.

§. 1404.

Nakazavec sme oporeči nakaz, dokler ga še nakazanec ni vzel. V tem primerleju nima več odkazanec iz pooblaščenja pravice, nakazanca izplačati.

§. 1405.

Ako nakazanec dobljenega nakaza vzeti neče, ali ako odkazanec ne privoli, ali pa če se nakaz letemu ne more pokazati, ker ni pričujoč, mora to nakazanec nakazavcu brez odloga na znanje dati; drugače je nakazavcu za škodljive nasledke odgovoren.

§. 1406.

Ako sta nakazanec in odkazanec nakaz vzela, poslednji pa plačila o pravem času ne opravi; je nakazavec nakazaneu odgovoren pod ravno tistimi utesnjavami, pod katerimi

je odstopnik prejemniku tirjave za nje resničnost in izplačljivost odgovoren (§§. 1397 in 1399).

§. 1407.

Ako je pa nakazanec svojo voljo, odkazanca za samoplačavca vzeti, naznanil izrecoma ali pa molče s tim, da je svojemu dozdajnemu dolžniku oddolživni (pobotni) list dal, ali mu dolžno pismo izročil, je nakazavec vse odgovornosti proti njemu odvezan.

§. 1408.

Ako nakazavec svojemu dolžniku kakor odkazancu naroči, da naj samo toliko plača, kolikor je bil ti njemu plačati dolžan, in nakazanca na-nj napoti, da plačilo prejme, velja ti nakaz nakazancu kakor odstopno pismo, in med njim in odkazancem se začinja ravno ta razmera, ki biva med prejemnikom tirjave in prevzetim dolžnikom, kteremu je bil prejemnik naznanjen.

§. 1409.

Ako odkazanec po takem nakazu, ki ob enem tudi odstop v sebi ima, plačilo brez

vzroka odreče; ali ako sploh kak odkazanec po tem, ko je nakazancu plačilo obljubil, ž njim odlaša; je odgovoren za nasledke. Ako je pa, kar je na-se vzel, plačal, kakor gre, in več, kakor je bil dolžen nakazavcu, mu gre od le-tega povračilo (§. 1014).

§. 1410.

Kupčevavci se zastran nakazov derže posebnih predpisov, ki za-nje veljajo.

Tretje poglavje.

Od razveljavljenja pravic in dolžnosti.

§. 1411.

Pravice in dolžnosti so med sabo v taki zvezi, Razveljavljenje pravic in dolžnosti. da, kakor pravica neha, dolžnost mine in kakor dolžnost neha, pravica ob veljavo prihaja.

§. 1412.

Dolžnost se deva ob veljavo sosebnostno s 1. Z plačanjem. plačilom, to je, kadar se opravi, kar je kdo opraviti dolžan. (§. 469).

§. 1413.

Proti svoji volji se ne more prisiliti ne upnik, da bi kaj drugega vzel, kakor kar ima Kako se ima plačilo opraviti. tirjati, ne dolžnik, da bi kaj drugega opravil, razun kar je opraviti dolžan. To velja tudi

zastran tega, kdaj, kje in kako se mora dolžnost spolniti.

§. 1414.

Ako se da kaj družega namesti plačila, bodi si, da sta se upnik in dolžnik tako dogovorila, ali pa, ker je to plačilo samo nemogoče, se ima tako djanje za opravilo z odplačilom.

§. 1415.

Upnik ni dolžan, plačila kakega dolga na dele ali na odbitek (na rajtengo) jemati. Kadar je pa treba razne dolgove plačati, se šteje, da je tisti odplačan, zastran kterega je dolžnik z upnikovim privoljenjem izrekoma povedal, da ga hoče odplačati.

§. 1416.

Ako se o dolžnikovi volji dvomi, ali ako jo upnik spodbija; naj se odračunijo najpoprej obresti, potem kapital, izmed več kapitalov tisti, ki je bil že nazaj tirjan, ali ki se je saj za plačilo iztekel, in za njim tisti, kterega dolžnemu ostati je dolžniku najtežje.

§. 1417.

Ako ni nikakor odločeno, kdaj je treba Kdaj ;
plačati, se začenja dolžnost, dolg plačati, še
le s tistim dnevom, ko je bil dolžnik tirjan ali
opomnjen. (§. 904).

§. 1418.

V časih odločuje obrok plačila sama
natora reči. Živež se najmanj za en mesec
naprej plačuje. Ako preživljevanec med tim
časom umerje, njegovi dediči niso dolžni,
od naprej plačanega kaj nazaj dati.

§. 1419.

Ako je upnik plačilo vzeti odlašal, zade-
vajo njega škodljivi nasledki.

§. 1420.

Ako ni odločeno, kje in kako je treba
kaj opraviti; se je deržati zgorej (§. 905)
danih predpisov. Plačil, ki jih ni vsled pogodb
dolžan, dolžnik ni zavezan opraviti druge
kakor samo ondi, kjer stanuje.

§. 1421.

kdo plačuje;

Tudi oseba, ki sicer ni zmožna, svoje premoženje oskerbovati, more resničen in dotekel dolg pravno plačati, in svoje dolžnosti se znebiti. Ako bi pa bila kak še negotov, ali nedotekel dolg poplačala; ima nje varh ali skerbnik pravico, plačano nazaj tirjati.

§. 1422.

Ako hoče in more kdo drugi namesti dolžnika z njegovim privoljenjem po meri prevzete dolžnosti plačati; mora upnik plačilo vzeti, in plačavcu svojo pravico odstopiti, ali upnik tadaj, razun kake goljufije, ne daje odgovora ne za to, da se tirjava iztirjati da, ne da je resnična.

§. 1423.

Brez dolžnikovega privoljenja ne more praviloma (§. 462) kdo drugi upniku plačila vsiliti. Ako pa upnik plačilo vzame, sme pla-

čavec še clo po opravljenem plačilu tirjati, da mu upnik svojo pravico odstopi.

§. 1424.

Dolg se mora plačati upniku, ali njegovemu, za prevzetje pripravnemu pooblaščenecu, ali pa tistemu, komur je sodnija tirjavo v last prisodila. Kar je kdo plačal osebi, ktera ne sme svojega premoženja sama oskerbovati, to mora on vnovič plačati, ako poplačanega za res več ni, ali če se ni prejemniku na korist obernilo.

komu.

§. 1425.

Ako se kak dolg ne more plačati za to, ker je upnik neznan, nepričujoč, ali nezadovoljen s tim, kar se mu daje, ali zavoljo drugih važnih vzrokov; dano je dolžniku na voljo, pri sodnii položiti reč, ktera se ima dati; ali pa ako se ona temu ne prilega, sodnijo zaprositi, da za nje shranitev poskerbi. Vsako takošno djanje, ako se je postavno zgodilo, in upniku naznanilo, odvezuje

Položenje dolga v shrambo sodnije.

dolžnika njegove dolžnosti, in zvrča na upnika nevarnost, ki bi se dani reči pripetiti utegnila.

§. 1426.

Oddolživni ali pobotni listi (kvitenge).

Plačavec ima vselej pravico, od plačavnega tirjati oddolživni (pobotni) list, to je pisano spričevalo spolnjene dolžnosti. V oddolživnem listu se mora izreči ime dolžnika in upnika, kakor tudi kraj, čas in predmet poplačanega dolga, in podpisati ga mora upnik, ali njegov pooblaščenec.

§. 1427.

Oddolžnica čez poplačani kapital ustanovljuje domnevo, da so tudi obresti od tega kapitala plačane.

§. 1428.

Ako ima upnik od dolžnika dolžno pismo v rokah, mora razun oddolživnega lista tudi pismo nazaj dati, ali pa, če bi se bilo samo nekaj dolga odplačalo, dopustiti, da se to na dolžnem pismu samem zapiše. Nazaj dobljeno dolžno pismo brez oddolžnice ustanovljuje

za dolžnika pravno domnevo, da je dolg plačan, pa še ne izklepa nasprotnega dokaza. Ako se je dolžno pismo, ki se ima nazaj dati, izgubilo; ima plačavec pravico, zavarovanje tirjati, ali pa znesek sodnii v shrambo izročiti, in zahtevati, da naj upnik dolžno pismo po sodnem redu umertviti da.

§. 1429.

Oddolžnica, ki jo je upnik dal dolžniku za izplačan novejši dolg, sicer še ne dokazuje, da so bili tudi drugi starejši dolgi poplačani; ako pa gre za gotove dohodke, prihodke, ali take plačila, ktere se imajo, kakor dače v dnarjih, zemljišne zakupnine, hišne najemnine, in obresti od kapitalov, opravljati iz ravno tistega pravnega imena, in ob određenem času; se vzema, da je ti, ki izkaže oddolžnico zadnjič doteklega obroka, poprej dotekle obroke opravil.

§. 1430.

Ravno tako se domneva od kupčevavcov in obertnikov, kteri imajo navado, s svojimi

kupci (odjemniki) ob odločenih obrokih račune sklepati, da so jim tudi prejšni računi poplačani, ako so za račun od poznejšega obroka oddolživni list dali.

§. 1431.

Plačanje ne-
dolga.

Ako je kdo iz pomote, bodi si tudi pomota v pravu, komu kako reč dal ali kaj storil, kateri ni imel pravice, tega tirjati, more praviloma v prvem primerleju reč nazaj tirjati, v drugem pa plačilo, ki je primerno napravljeno koristi.

§. 1432.

Ako pa kdo plača zastaran dolg ali tak dolg, ki je le zavoljo pomanjkanja v oblikah neveljaven, ali kterege postava le iztožiti ne dopušča; se plačilo ne more nazaj tirjati, kakor tudi tiktat ne, kadar kdo kaj plača, vedoč, da tega ni dolžen.

§. 1433.

Ti predpis (§. 1432) se pa ne da obračati na primerlej, kadar je kaj plačal kak

oskerbovanec ali kaka druga oseba, ktera ne more s svojim premoženjem slobodno ravnati.

§. 1434.

Tudi tikrat se more tirjati, da se plačano nazaj da, kadar je dolg še kakor koli negotov, ali pa, kadar še zavisi od spolnitve pristavljenega pogoja. Plačilo resničnega in nepogojnega dolga pa se ne more za tega voljo nazaj tirjati, ker še obrok plačila ni dotekel.

§. 1435.

Tudi kadar je kdo dal kako reč, ki jo je bil za res dolžan, jo sme od prejemnika nazaj tirjati, ako je minul pravni vzrok, obderžati jo.

§. 1436.

Ako je bil kdo dolžan, izmed dveh reči le eno po svoji volji dati, pa se je premotil in je obe dal; mu je na izbor dano, eno ali drugo nazaj tirjati.

§. 1437.

Prejemnik plačanega nedolga se ima za poštenega ali nepoštenega posestnika, kakor je ali za plačavcovo zmoto vedel, ali si jo iz okolščin misliti moral, ali ne.

§. 1438.

2. obot ali izravnanje dolga z dolgom (kompensacija).

Kadar skup zadenejo vzajemni dolgi, ki so gotovi, enoverstni, in takošni, da more reč, ki gre enemu kakor upniku, ravno ti tudi kakor dolžnik drugemu dati, se dolžnosti vzajemno razveljavljajo (kompensacija, preboj), kolikor se dolgi eden proti drugemu izravnavajo, in le-to je že samo po sebi vzajemno plačilo.

§. 1439.

Gotovi in ne gotovi dolgi, kakor tudi dolgi, katerih plačilna doba se je že iztekla, in taki, katerih še se ni iztekla, se med sabo ne obotujejo. Koliko da se sme kdo poslužiti obota (kompensacije) zoper konkursno premoženje (maso), to odločuje sodni red.

§. 1440.

Ravno tako se dolgi, katerih predmet so raznoverstne, ali odločene in neodločene

stvari, eden za drugega ne dajo razveljaviti. Samolastno odvzete, izposojene ali v hrambo dane reči sploh niso predmet obota

§. 1441.

Dolžnik ne more upniku vračunati tega, kar ima upnik komu drugemu, uni drugi pa dolžniku plačati. Celo znesek, ktereга je kaka državna denarnica komu dolžna, se ne more obotati za plačilo, ktero je on dolžan pri kaki drugi državni denarnici opraviti.

§. 1442.

Ako se tirjava sčasoma na več oseb prenese, sme dolžnik sicer odračuniti tirjavo, ktero je o času odstopa imel proti prvemu nje imetniku, kakor tudi tisto, ktera mu gre proti poslednjemu imetniku; ne pa tudi te, ktero je imel zoper kacega vmes stoječega imetnika.

§. 1443.

Proti tirjavi, ktera je v javne bukve vpisana, se more odstopjemniku obot le tiktat

vgovarjati, kadar je bila tudi nasprotna tirjava, in sicer pri prvi tirjavi sami vpisana, ali pa prejemniku le-te tirjave tikrat naznanjena, kadar jo je prevzel.

§. 1444.

3. Odpoved. V vsih primerlejih, v katerih se sme upnik svoje pravice znebiti, se je more tudi svojemu dolžniku na korist odpovedati, in s tim dolžnika dolžnosti odvezati.

§. 1445.

4. Zedinjenje. Kolikor krat se, kakor si koli bodi pravica z dolžnostjo v eni osebi zedini, nehavate obe; razun če bi upnik še smel tirjati, da se njegove pravice odločijo (§§. 802 in 812), ali pa kadar nastopijo razmere celo različne verste. Torej se zavaljo tega, da dolžnik v zapuščino svojega upnika nasleduje, nič ne spreminja v pravicah dedinskih upnikov, sodedičev ali volilojemnikov, kakor se tudi upnikove pravice s tim nikakor ne preme-

njajo, da porok za dolžnikom ali dolžnik za porokom dedva.

§. 1446.

Pravice in dolžnosti, ki so v javne knjige vpisane, z zedinjenjem v eni osebi ne zgubljajo veljave, dokler niso iz javnih knjig izbrisane. (§§. 469 in 526).

§. 1447.

Ako se po naključbi kaka odločena reč popolnoma pokonča, tadaj nehava vsa dolžnost, še celo ta, nje vrednost poverniti. To vodilo velja tudi za tiste primerleje, v kterih postane po kaki drugi naključbi nemogoče, dolžnost spolniti, ali dolg plačati. Vselej pa mora dolžnik to, kar je dobil, da bi dolžnost spolnil, sicer kakor kak pošten posestnik, vendar pa tako nazaj dati ali poverniti, da se s škodo drugega ne okoristi.

5. Poguba rečt.

§. 1448.

S smertjo ugasujejo le takošne pravice in dolžnosti, ktere so na osebo utesnjene,

6. Smert.

ali ktere samo osebne djanja umerlega zadevajo.

§. 1449.

7. Pretek časa.

Pravice in dolžnosti ugasujejo tudi, kadar prejde čas, na ktereга so stesnjene po poslednji volji, pogodbi, sodnikovem izreku, ali po postavi. Kako pravice in dolžnosti po zastaranju, v postavi odločenem, veljavo zgubivajo, se ustanovljuje v sledečem poglavju.

§. 1450.

Od postavljenja v poprejšni stan.

Deržavlanske postave, po kterih se morejo, ako zastaranje ne brani, krivične djanja in opravila neposredoma spodbijati, ne dopuščajo postavljanja v poprejšni stan. Primerleji postavljenja v poprejšni stan, kteri spadajo na sodno ravnavo, se odločujejo v sodnem redu.

Četerto poglavje.

Od zastaranja in priposestvanja.

§. 1451.

Zastaranje je zguba kake pravice, ktera se v času po postavi odločenem ni vživala. Zastaranje ali predavnjenje.

§. 1452.

Ako se zastarana pravica po postavni posesti ob enem na koga drugega prenese, se ji pravi priposestvana pravica in pridobitnemu načinu, priposestvanje. Priposestvanje.

§. 1453.

Vsak, kdor je sicer zmožen pridobivati, more tudi last ali druge pravice s priposestvanjem pridobiti. Kdo more po zastaranju in priposestvanju pridobiti.

§. 1454.

Zastaranje in priposestvanje je dopušče- no proti vsim privatnim osebam, ktere morejo Proti komu ;

svoje pravice same rabiti. Proti varvancom in skerbljencom; proti cerkvam, občinam in drugim skupščinam (moralnim osebam); proti oskerbnikom javnega premoženja in proti tistim, kateri so brez svoje krivnje nepričujoči; je ono le dopuščeno pod utesnjavami, ki spodaj (v §§. 1472, 1475 in 1494) slede.

§. 1455.

Ktere reči.

Kar se da pridobiti, se more tudi priposestvati. Reči nasproti, ki se zavoljo svoje bistvene kakosti, ali vsled postav ne morejo posestvati; dalej reči in pravice, ki se celo ne morejo oddati, niso predmet priposestvanja.

§. 1456.

Iz tega vzroka se ne morejo s priposestvanjem pridobiti pravice, ki samo državnemu glavarju kakor takemu gredo, kakor: pravica mite (cole) nalagati, denarje kovati, davke razpisavati, in druge veličanstvene pravice (regalia), niti se morejo zastarati dolžnosti, ki se na te pravice nanašajo.

§. 1457.

Druge pravice državnega vladarja, ki mu pa niso izklenivno prideržane, n. pr. do gojzdov, lovstva, ribštva i. t. d., morejo sicer sploh drugi državljani priposestvati, to da k temu je treba daljše dobe, kakor je navadna (§. 1472).

§. 1458.

Pravice zakonskega družeta, očeta, otroka in druge pravice oseb niso predmet priposestvanja. Vendar pa pomaga tistim, kateri enake pravice v dobri veri uživajo, nedolžna nevednost, da morejo svoje dozdevne pravice za čas v veljavi obderžati in uživati.

§. 1459.

Pravice človeka nad svojimi djanji in nad svojo lastino, n. pr. kako blago tu ali tam kupiti, svoje senožeti ali svojo vodo rabiti, niso zastaranja podveržene, razun če bi postava izrečno ustanovila, da se te pravice zgube, ako se odločeni čas ne uživajo. Ako je pa ena oseba drugi prepovedala, ali ubranila

vživanje takošne pravice, posest pravice do prepovdi na strani enega proti slobodi drugega začenja se s tim trenutkom, v katerem se je le-ti prepovedi, ali zapreki udal, in s tim biva zastaranje ali priposestvanje, ako se vse ostale potrebnosti pridružijo (§§. 313 in 351).

§. 1460.

Česa je treba
k priposestvanju;
1. posest;

K priposestvanju je razun prikladnosti osebe in predmeta potrebno, da kdo reč ali pravico, ki se ima tako pridobiti, za res posestva; da je njegova posest postavna, poštena in pristna, in da terpi celi po postavi odločeni čas (§§. 309, 316, 326 in 345).

§. 1461.

in sicer
a) postavna;

Vsaka posest, ki se naslanja na tako pravno ime, ktero bi bilo zadostno k zadobljenju lasti, če bi jo bil prepodavec imel, je postavna in zadosti za priposestvanje. Take

pravne imena so: volilo, daritev, zajem, kup in prodaja, menja, plačilo i. t. d.

§. 1462.

Zastavljenih, posojenih, v hrambo ali v uživanje danih reči ne morejo upniki, posodoljemniki, in hranivci ali uživavci nikdar priposestvati, ker nimajo postavnega imena. Njih dediči namestvajo zapustnike, in nimajo boljšega pravnega imena od njih. Le tretjemu postavnemu posestniku more čas priposestvanja na hvalo priti.

§. 1463.

Posest mora biti poštena. Nepoštenost b) poštena; poprejšnega posestnika pa ne brani poštenemu nasledniku ali dediču, od dneva svoje posesti priposestvanja začeti. (§. 1493).

§. 1464.

Posest mora tudi pristna biti. Ako se c) pristna. kdo kake reči siloma ali po zvijači polasti, ali skrivaj v posest vleze, ali pa reč le prekličljivo posestva; je ne morejo ne on, ne njegovi dediči priposestvati.

§. 1465.

2. Pretek časa.

Za priposestvanje in zastaranje je tudi potreba, da je v postavi predpisani čas pretek. Razun dobe, ktera je po postavah že za nektere posebne primerleje ustanovljena, se odločuje tukaj čas, ki je v vsih ostalih primerlejih za priposestvanje in zastaranje potreben, gledaje na različnost pravic, reči in oseb.

§. 1466.

Čas priposestvanja. Navadni;

Lastinska pravica glede na premakljivo reč se priposestvuje s triletno pravno posestjo.

§. 1467.

Popolno pravico do nepremakljivih reči proti vsakteremu vporu priposestvuje tisti, na čigar ime so v javne knjige vpisane, tudi s pretekom treh let. Doklej da sega priposestvanje, to se sodi po vpisani posesti.

§. 1468.

Kjer še ni rednih javnih knjig, in se pridobivanje nepremakljivih reči iz sodnijskih

spisov in drugih pisem dokazovati mora, ali pa, ako reč ni vpisana na ime tistega, kateri posestne pravice zastran nje vživa; se doveršuje priposestvanje še le po preteku tridesetih let.

§. 1469.

Služnosti in druge posebne pravice, ki se vživajo na tujem zemljišču, priposestvuje kakor lastinsko pravico v treh letih ti, na čigar ime so v javne knjige vpisane.

§. 1470.

Kjer še ni rednih javnih knjig, ali kjer taka pravica va-nje ni vpisana, jo more pošten imetnik še le v tridesetih letih priposestvati.

§. 1471.

Glede na pravice, ki se dajo le redko rabiti, kakor n. pr. pravica, komu duhovnijo (prebendo) podeliti, ali koga primorati, da v sklad za napravo mosta kaj priloži; moratisti, kateri se na priposestvanje opira, razun preteka tridesetih let, ob enem dokazati, da

se je prilika, to pravico rabiti, med tim časom saj trikrat primerila, in da se je je vsakokrat poslužil.

§. 1472.

Izredni ali ne-
navadni.

Proti fiškusu, to je: proti oskerbnikom državnega blaga in državnega premoženja, kolikor je zastaranje dopuščeno (§§. 287, 289 in 1456—1457), dalje proti oskerbnikom blaga cerkev, občin in drugih dopuščenih skupščin ni dovolj navadni redni čas priposestvanja. Posest premakljivih, kakor tudi posest nepremakljivih reči, ali na njih vživanih služnosti in drugih pravic, ako so na posestnikovo ime v javne knjige vpisane, se mora skoz šest let nadaljevati. Pravice te verste, ki niso na posestnikovo ime v javne knjige vpisane, in vse ostale pravice se dajo proti fiškusu in tukej omenjenim, posebno dobroto vživajočim, osebam le s štiridesetletno posestjo pridobiti.

§. 1473.

Kdor je v vkupnosti z osebo, ktera zastran dobe zastaranja posebno dobroto postave

vživa, temu gre ravno tista dobrota. Dobrota daljše dobe zastaranja ima tudi svojo moč proti drugim osebam, ki v tem enako dobroto uživajo.

§. 1474.

Lastnost rodovinskega fidejkomisa, večno-zakupnega, ali večno-dačnega posestva se zgublja le s štiridesetletno prosto-lastno posestjo.

§. 1475.

Prebivanje lastnika zunaj dežele, v kateri je reč, stoji rednemu priposestvanju ali zastaranju toliko nasproti, da se čas prostovoljne in nedolžne nepričujočnosti le za polovico, torej eno leto le za šest mescov šteje. Vendar naj se ne gleda na krajše dobe nepričujočnosti, ki niso celo leto neprenehoma terpele; in sploh se čas nikdar ne more dalje raztegniti, kakor do tridesetih let v vsem skup. Nepričujočnost, ki iz krivnje izvira, ne daje pravice do izjeme od navadnega, za zastaranje ustanovljenega časa.

§. 1476.

Tudi tisti, kateri je premakljivo reč neposredoma od nepristnega, ali od nepoštenega posestnika pridobil, ali kateri ne more svojega prednika povedati; mora počakati, da sicer navadni čas priposestvanja dvakrat prejde.

§. 1477.

Kdor priposestvanje opira na tridesetletno ali štiridesetletno dobo, temu ni treba postavnega imena izkazati. Ako se pa zoper njega dokaže nepoštenost posesti, tikrat tudi ta daljša doba ne ustanovljuje priposestvanja.

§. 1478.

Kolikor vsako priposestvanje ima v sebi tudi zastaranje, se oboje s predpisanimi potrebostmi v eni dobi izpolnuje. Za pravo zastaranje je pa zgolj zadosti, da se pravica, ki bi se bila sama po sebi uživati mogla, trideset let ne vživa.

§. 1479.

Vse pravice proti komu tretjemu, naj so v javnih knjigah vpisane ali ne, ugasujejo

Čas zastaranja.

Navadni ali
redni.

torej praviloma naj poznej po trideset-letnem neživljanju, ali pa po tolikoletnem molčanju.

§. 1480.

Na dolg zastale letne davščine, dače (čimži) in obresti, prihodki ali službe, ugasujejo v treh letih; pravica sama se zastaruje, ako se trideset let ne vživa.

§. 1481.

Dolžnosti, uterjene v rodovinskem pravu in sploh v pravu oseb, n. pr. otrokom negibljivo potrebno izderževanje priskerbovati, kakor tudi dolžnosti, ktere se vjemajo z zgoraj (§. 1459) omenjeno pravico, s svojo lastino prosto ravnati, n. pr. dolžnost, kako vkupno reč deliti ali meje odločiti dati, se ne morejo zastarati.

Izjeme.

§. 1482.

Ravno tako se tisti, ki je smel na tujem zemljišču kako pravico po celem, ali na razne načine po svoji volji rabiti, samo s tim v svoji pravici ne stesnuje, da jo je bodi si še toliko

časa le na enem kosu zemljišča, ali le na en način rabil; ampak za tako utesnjavo se mora pravica do prepovedi ali zapreke pridobiti ali priposestvati. (§. 351). Ravno to je tudi obračati na ti primerlej, kadar je kdo pravico, ki jo ima proti vsim udom kake občine, dosihdob samo proti nekim udom rabil.

§. 1483.

Dokler ima upnik zastavo v rokah, se mu ne more vgovarjati, da zastavne pravice ni rabil, in zastavna pravica ne more zastarati se. Tudi dolžnikova pravica, svojo zastavo izkupiti, se ne zastaruje. Kolikor pa tirjava vrednost zastave presega, more med tim po zastaranju ugasniti.

§. 1484.

K zastaranju takih pravic, ki se dajo le redko rabiti, je potreba, da je v tridesetih, za zastaranje predpisanih letih bila trikrat prilika, se take pravice poslužiti, in da se ona le enkrat ni rabila. (§. 1471).

§. 1485.

Glede na osebe, ktere po §. 1472 posebno dobroto uživajo, je kakor za priposestvanje, tako tudi za zastaranja štiridesetih let treba.

§. 1486.

Splošno pravilo, da se pravica zavoljo opuščene rabe še le po preteku tridesetih ali štiridesetih let zgubiva, se da obračati le na tiste primerleje, za ktere postava ni že kake krajše dobe odmerila. (§. 1465).

Izredni krajši čas zastaranja.

§. 1487.

Pravice, sporočilo poslednje volje podreti; dolžni del ali njega dopolnitev tirjati; daritev zavoljo nehvaležnosti obdarjenca oporeči; odplačilno pogodbo zavoljo prikratbe čez polovico razveljaviti, ali razdelitev vkupnega blaga spodbijati; in tirjave zavoljo strahu ali pomote, ki sta se pogodbi pridružila, pri kateri se pa drugi pogodnik ni z nobeno zvijačo zakrivil, se je treba v treh

letih poslužiti. Ko ti čas prejde, je zastarana.

§. 1488.

Pravica služnosti se zastaruje zavoljo ne-
vživanja, ako je dolžni branil, služnost rabiti,
upravičeni pa se skozi tri leta zaporedoma ni
za obveljavo svoje pravice potegnil.

§. 1489.

Vsaka tožba za odškodvanje nehava v
treh letih od tistega časa, ko je poškodvani
za škodo zvedel. Ako pa za škodo ni zvedel,
ali če škoda izhaja iz hudodelstva; zastaruje
se tožbena pravica le po preteku tridesetih let.

§. 1490.

Tožbe zavoljo osebnih razžalitev, ki ob-
stoje zgolj v zasramovanju s besedami, pi-
sanjem ali kretanjem, se po preteku enega
leta ne morejo več začeti. Ako je pa raz-
žalitev storjena z djanji, terpi pravica, za
zadoščenje tožiti, tri leta.

§. 1491.

Nektere pravice so po postavi na še krajši čas stesnjene. Zastran tega so dani predpisi na tistih mestih, kjer je od teh pravic govorjenje.

§. 1492.

Kako dolgo menična pravica pri menicah terpi, je odločeno v menični postavi.

§. 1493.

Kdor kako reč od postavnega in poštega posestnika pošteno prevzame, ima kakor naslednik pravico, čas priposestvanja svojega prednika všteti v svojo posest (§. 1463). Ravno to velja tudi od časa za zastaranja. Pri tridesetletnem ali štiridesetletnem priposestvanju je to vračunjenje dopuščeno tudi brez postavnega imena, in pri pravem zastaranju celo tudi brez dobre vere ali nedolžne nevednosti.

Vračunvanje prednikovega zastarnega časa.

§. 1494.

Proti takim osebam, ktere zavoljo slabosti na umu svojih pravic same oskerbovati ne

Zavera ali zadržba zastaranja.

morejo, kakor proti varvancom, blaznim ali bebecom, se čas priposestvanja ali zastaranja ne more začeti, dokler tim osebam niso postavni namestovavci dani. Čas priposestvanja ali zastaranja, kateri se je enkrat začel, teče sicer naprej, ali ne more se nikdar prej končati, kakor dve leti po tem, ko so bili zadržki odpravljeni.

§. 1495.

Tudi med zakonskima, dalje med otroci ali oskerbovanci, in njih stariši ali varhi se priposestvanje ali zastaranje ne more začeti, niti more dalje teči, dokler so prvi v zakonski zavezi, poslednji pa pod oblastjo staršev ali varhov.

§. 1496.

Ako je kdo nepričujoč zavolj državljanske (civilne) ali vojaške službe, ali ako je pravosodje popolnoma ustavljeno, n. pr. o času kuge ali vojske, zavera se vsled tega priposestvanje ali zastaranje, da ne more začeti se, niti, dokler ti zadržek terpi, dalje teči.

§. 1497.

Priposestvanje, kakor tudi zastaranje se Kdaj se zasta-
 prenehava, kadar je ti, ki se na-nj opira, pred ranje preterga
 ali preneha.
 pretekom časa, za zastaranje, potrebnega,
 izrekoma ali molče pravico drugega priznal,
 ali če ga upravičeni toži, in tožba se, kakor
 gre, nadaljuje. Ako se pa s pravomočno raz-
 sodbo izreče, da tožba ni uterjena, naj se
 ima zastaranje za nepretergano.

§. 1498.

Kdor je reč ali pravico priposestval, more Nasledek pri-
 zoper dozdajnega lastnika pri sodnii prositi, posestvanja ali
 da se mu last prisodi, in ako je prisojena zastaranja.
 pravica predmet javnih bukev, jo sme va-nje
 vpisati dati.

§. 1499.

Ravno tako sme zavezani, ko prejde čas
 zastaranja, izprositi, da se njegova dolžnost,
 ki je v javne knjige vpisana, iz njih izbriše,
 ali pa izreče, da pravica, ktera je do tistih

mal upravičenemu šla, in pisma zastran nje izdane, več ne veljajo.

§. 1500.

Pravica, pridobljena iz priposestvanja ali zastaranja, pa ne more nikakor škodovati temu, kateri je, zanašaje se na javne knjige, še preden je ona va-nje vpisana bila, kako reč ali pravico pridobil.

§. 1501.

Ako se vdeleženci na-nj vgovarjaje ne opirajo, naj se na zastaranje iz uredske dolžnosti ne gleda.

§. 1502.

Zastaranja se ne more nikdo naprej odpovedati, niti si more daljšega časa za zastaranje izgovoriti od tega, ki ga postave odločujejo.

Odpoved ali
podaljšanje za-
staranja.

ABECEDNO KAZALO

TEGA, KAR ZAPOPADAJO

TRIJE DELI

OBČNEGA

DERŽAVLJANSKEGA ZAKONIKA

za

vse nemške dedne dežele
avstrijskega cesarstva.

Po številu paragrafov.

Na Dunaji.

Iz cesarsko-kraljeve dvorne in državne tiskarnice.

1811.

Abecedno kazalo

tega, kar zapopadajo

t r i j e d e l i

občnega

državlanskega zakonika.

(Po številu paragrafov).

A.

Absolutorium. Glej **Pismo.**

Accesorium. Gl. **Pritiklina, Prirast.**

Activa. Gl. **Tirjava.**

Actus merae facultatis, gl. **Jura.**

Aderescendi jus. Gl. **Prirast.**

Addictio in diem. Gl. **Kupec, boljši.**

Adjunctio. Gl. **Prirast.**

Adopeija. Gl. **Vsinovljenje.**

Advokat. Gl. **Pooblaščenje.**

Aestimatorius contractus. Gl. **Prodajno naročilo.**

Agenti. Gl. **Opravniki, Pooblaščenje.**

Akceptacija. Gl. **Vzetje.**

Alcatorii contractus. Gl. **Pogodbe na srečo.**

Alimenta. Gl. **Izderževanje.**

Alluvio. Gl. **Naplavljenje.**

Alveus derelictus. Gl. **Korito.**

Amortizacija dolžnega pisma. Kdaj se sme za-njo prositi, 1428.

Analogija služi za razsojo pravnih primerlejev, 7.

Anatocismus. Gl. **Obresti.**

Antichretična pogodba, koliko velja, 459 in 1372, gl.

Postranske pogodbe.

Appertinens. Gl. **Pritiklina.**

Ara, kaj je in kako moč ima, 908—911.

Arrest. Gl. **Zapor.**

Asekurancija. Gl. **Zavarovavna pogodba.**

Asignacija. Gl. **Nakaz.**

Aukcija. Gl. **Dražba.**

B.

Baba, Babica (stara mati), očetove strani, je postavna varhinja, 198; — pa dobiva sovarha, 211, gl. **Sovarh, Dedi.**

Babica (porodna pomočnica), pripomaga pri pozvedovanju nezmožnosti, zakonsko dolžnost opravljati. 100.

Bankerot. Gl. **Konkurs.**

Barka. Gl. **Ladja.**

Bebi (topi, slaboumni), katerim se pravi tako, 21; — ne morejo veljavnega zakona skleniti, 48; — so podverženi skerbstvu, 270. Gl. **Brezumni; Oskerbovanci.**

Beneficium cedendarum actionum. Gl. **Porok;** — competentiae. Gl. **Kompetencija, Izderževanje;**

— divisionis. Gl. **Porok, Delitev;** inventarii. Gl.

Vzetje dedine; — ordinis. Gl. **Porok.**

Besni in blazni, kterim se pravi tako, 21. Gl. **Brezumni**, **Oskerbovanci**.

Bilanca, kdaj ni treba razun nje še rednega računa dajati, 239 in 1200.

Biseri. Gl. **Juveli**.

Bistvo (substantia), 357, 359, 360, 509.

Biti. Za oddane reči, kterih več ni, mora oddajnik dober biti. 923.

Blago, posestvo ali **dobro**, nepremakljivo, premakljivo.

Gl. te besede. **Deržavno**, **Privatno**, **Javno**, **Občinsko** blago, 287 in 288; — predpisi zastran tega, 290.

Blago, kupčijsko (merx), ako je pri zajmu bilo namesti dnarjev dano, kako se vračuje, 991.

Blagor, občni, daje pravico, proti odškodbi prepuščenje privatne lastnine tirjati. 565.

Blazni. (Po Cesko; tudi znano na Goriškem). Gl. **Brezumni**.

Bodmerijska pogodba (Pogodba čez namorski zajem), je predmet morskega prava, 1292.

Bolezen, nalezljiva, je vzrok za namestovavca, privoljenje v zakon odreči, 53; — živencieta, kdaj ustanovljuje dobrostojstvo, 924—927.

Brat, sme tirjati, da se mu varstvo nad bratom prepusti, 259.

Bratje in sestre in njih otroci se ne smejo med sabo jemati, 65 in 94; — izjema pri Judih, 125; — tudi z brati in sestrami staršev se ne more veljaven zakon skleniti, 65; — bratje in sestre dediča ali volilojemnika niso veljavne priče za zapuščino, 594; — nasledstvo bratov in sester. Gl. **Nasledstvo, postavno**.

Breg. Posestniki brega imajo pravico do otokov, do zapuščenega korita in nanesene zemlje, 407—412; — ali smejo nove naprave narejati, 413.

Bremena (obtežbe), vpisane, nosi prejemnik posestva, 443; — dediču naložene prehajajo pravilno tudi na sodediče in namestne dediče, 563, 606; — nosita vživavec in imetnik fideikomisa, 512, 631; — kdaj zavoljo zamolčanja ali zatajbe bremen dobrostojstvo nastopa, 923.

Brezdedičnost, kdaj biva, in komu pripada zapuščina, 760.

Brez pomoči. Nujni dedič, ki je zapustnika v revščini brez pomoči pustil, se sme razdediniti, 768 in 769.

Brezskernost (nemarnost); debela, poškodovavca daje pravico, ne le do odškodbe, ampak tudi do zadostenja, 1324.

Brezumni so pod posebno obrambo postavi, 21; — ne morejov eljavnega zakona skleniti, 48; — očetovske oblasti naprej opravljati, 176; — varhi ali skerniki biti, 191 in 281; — so sami skerbstvu podverženi, 270. — Kako ne-hava skerbstvo nad njimi, 283. Oni nemorejo posesti pridobiti, 310; — oporočevati, 566 in 567; — spričevati pri poslednji volji 591; — ne morejo pogodbe skleniti, 865; — posebna dobrota za-nje pri zastaranju 1494. — Kako ugasuje postavljenje poddediča pri njih, 616, — koliko se škoda, ki jo oni naredi, povračuje, 1308—1310.

Brezzakonstvo, koliko se sme komu v poslednji volji brezzakonstvo naložiti, 700.

Bukve, javne (gruntne bukve); še le z vpisom va-nje se dobiva postavna posest stvarne pravice na nepremakljive

reči, 321, 322 in 431—443, 445; — in se zgubiva samo z izbrisanjem, 444; gl. **Vknjižba**, in **Predznamba**, tudi **Rojstne**, **Poročne bukve**.

C.

Causa. Gl. **Postranske dolžnosti**.

Cedent. **Cesija.** Gl. **Odstop**.

Cena. V čem obstoji, 304; — redna in občna, izredna, posebna priljubljenja, 305; — ktere se je deržati pri cenitvah, 306; — kdaj gre izredno ceno povračati, 335, 378 in 1331. — Lastnik tudi poštenemu posestniku cene ne povračuje, 333; — Kupna cena. Gl. **Kup**. Pod teržno ceno se razumeva srednja cena tistega časa in kraja, kdaj in kjer je bila pogodba sklenjena. 1058. Gl. **Prikratba**.

Cenitev sirotinskega premoženja, kdaj in kako se godi, 222—226; — pri sodni cenitvi se postavlja cena v dnarjih in pravilno občna cena, 303—306; za odločbo dolžnega dela se sme tirjati cenitev, ne pa prodaja na dražbi, 784.

Cenljive reči, 303.

Cerkvene dobra, zoper njih oskerbnike teče samo izredna doba zastaranja, 1472, 1485.

Coli. Gl. **Davki**.

Commixtio. Gl. **Zedinjenje**.

Commodatum, commodans, commodatarius. Gl. **Posodna pogodba**.

Condictio causa data, causa non secuta, 1048; — ex turpi vel injusta causa, 1174; — **indebiti**, gl. **Plačilo**; sine causa, 1435; — ex lege; gl. **Postava**.

Confusio. Gl. **Zedinjenje.**

Constitutum debiti alieni, 1349; gl. **Tujel**, Dolžnosti.

Correalitas, gl. **Sodolžnost.**

Culpa. Gl. **Pomota**, **Brezskernost.**

Č.

Čas spolnitve pogodbe. Predpisi zastran tega 902—904;

Prim. **Plačilo**, **Dan**, **Mesec**, **Leto**, **Doba.**

Čas življenja. Letna dajatev na čas življenja je predmet dosmertnih prihodkov, 1284.

Časniki. Gl. **Izroki.**

Četertina, falcidska ali trebellianska, ne velja več, 690 in 698 i. sl.; — čista četertina zapuščine ostaja za slobodne naredbe poslednje volje, če ravno obstoji dedinska pogodba, 1253.

Čezdanje, čezdajanje, gl. **Predaja.**

Čimži. Gl. **Dače.**

D.

Dače (odrajtvila činži), njih stanovitno opravljanje še ne dokazuje, da je last razdeljena, 360. — Ali sme imetnik fideikomisa zemljišča razdeliti za dače, 633 in 634. — Kdaj se mora dača plačevati, 1132; — dolžnost dačo odpustiti 1133; — če se dača mudljivo plačuje, kaj iz tega sledi, 1135, in 1136.

Dajanje računa od premoženja otrok, 150; — od varstva ali skerbstva. Gl. **Varstvo**. Od oskerbovanja kacega družega tujega ali vkupnega blaga, 837, 1012, 1039, 1198—1200.

Dan, kateri se zakon sklene, se vpisuje v poročne bukve, 80; — Pripadni in plačilni dan, pri volilu, 684—687. Gl.

Doba. En dan je po postavi čas 24 ur, 902; — kako se mora pri pridobitvi kake pravice ali pri spolnitvi kake dolžnosti razlagati, 903. Gl. **Smertni dan**.

Darila. Pooblaščenci nimajo pravice, brez privoljenja pooblastivca glede na oskerbovanje opravil od koga družega darila jemati. Prejete darila se odjemljejo za ubožnico. 1013. Gl. **Daritve**.

Daritve. Od njih govori 18. poglavje, II. d. — Kaj je daritev, 938; kdaj je odpoved daritev, 939 in 1381. Poplačevavna daritev, 940 in 941; vzajemne daritve, 942; — oblika, 943; — in mera daritve, 944; — koliko je darivec odgovoren za podarjeno, 945 in 1397; — daritve so neporekljive, 946; — Izjema: 1. zavoljo revščine, 947; 2. nehvaležnosti, 948 in 949; 3. prikratbe dolžnega izderžanja, 950; — 4. dolžnega dela, 951 in 952; — 5. upnikov, 953; — 6. zavoljo poznej rojenih otrok, koliko 954. — Ktere daritve ne prehajajo na dediče, 955; — Daritev na primerlej smerti, 956; daritve se ne všteto v dolžni in postavni dedinski del, 791; — za-nje je treba posebnega pooblastila, 1008; — Kar zaročenec zaročencu, ali kdo drugi enemu ali družemu zaročenih glede na prihodnji zakon podari, se zamore preklicati, kadar se zakon ne sklene, 1247; — daritve med zakonskimi se sodijo po

splošnih vodilih od daritev, 1246; — kar je mož svoji ženi za lišp dal, se čisla za podarjeno, 1247. — Pravica, daritev zavolj nehvaležnosti oporeči, ugasuje v treh letih, 1487.

Dati namesti plačila, se pravilo le sme, ako upnik privoli, in to je odplačilno opravilo, 1413 in 1414.

Datio in sulutum. Gl. **Dati**.

Datiranje, ali je potrebno v poslednji volji, 578.

Davki. Pravica davke razpisovati ali cole nakladati, ni podveržena zastaranju, 1456.

Davščine od premembe ali premenščina, primščina in mertvaščina, koliko gredo glavnemu lastniku, 1142

Deblo, pripodobno pri žlahti, 41; — po deblu v naravnem pomenu se odločuje, čigavo je kako drevo, 421.

Ded, (stari oče, pri vseh Slavjanih), je postavni varh unuka, 198, gl. **Dedi**.

Dedi, t. j. stari, dedi in babe ali babice, se razumevajo pravilno tudi pod besedo **starši**, 142; — njih dolžnost, za izderževanje vnukov skerbeti, če staršev ni, 143; — in doto dati, 1220; njih postavna dedinska pravica, 738—740.

Dedič (mesto nemškega: vérb, jerbič, oddavna v slovenski literaturi, se vjema tudi s českim, polskim in rusinskim); kaj je dedič, 532; — koliko da stopi eden ali več dedičev v pravice in dolžnosti zapustnika, 547—550; — zapustnik mora dediča sam imenovati, 564; — ne dedič, ne rodovina njegova ne more zastran njemu naklonjene zapuščine pričevati, 594; pogodbeni dedič more samo zakonski družje biti; 602; — koliko gre oporočnim dedičem dedinska pravica, če ravno je bila dedinska pogodba sklenjena;

534; — koliko gre postavnim dedičem, 727—728 in 1253.

Gl. Ženitne pogodbe. Upniki smejo še pred prisodbo zavarovanje v zapuščini tirjati, 822; — pravice in dolžnosti iz pogodb prehajajo pravilno na dediče, 918; — izjeme pri še ne vzetem obetu, 918; — pri daritvah, ki se imajo v nekih obrokih opraviti, 955; — pri pooblaščenju, 1022; — pri pravici nazajnega kupa, 1070; — in nazajne prodaje, 1071; — pri predkupu, 1073; — pri mezdeni pogodbi, 1162; — založni pogodbi, 1169; — ali družbeni pogodbi, 1207—1209, 1211; — moževi dediči smejo zakonski rod otroka spodbijati, 159; — dediči staršev imajo dolžnost, njih nezakonske otroke prerediti in preskerbeti, 171; — ali morajo dediči preživljevanega naprej plačano poverniti, 1418; — pošteni dediči nepoštenega posestnika morejo priposestvanje začeti, 1463; — na ktere dediče sega pravica osebne služnosti, 529; — dediči dajejo odgovor za povračilo škode, 1337; — kadar je dedič zadolžen, ktero pravico imajo njegovi upniki na pripadlo mu dedino, 822.

Dedina (jerbščina, po česko in polsko, in tudi v staroslovenskem; — nasledstvo, naslednik, — kakor Rusi in Serbi rabijo, pomeni bolj: successio, successor, Nachfolger). Kaj je dedina, 532; — že pripadla dedina prehaja na dediče, 536; — kako se čisla pred vzetjem, 547; — kako se deli, kadar je le en dedič ali kadar je več dedičev z odločenimi deli ali brez odločbe, 554—559; — dediči ne smejo dedine samolastno v posest jemati, 797 in sl.; — **vzetje dedine v posest.** Dedina tretje še žive osebe ni predmet veljavne pogodbe, 879; — kdor zapusti maloletniku

dedino, sme za stran nje skerbnika postaviti, 197; — varh sme dedino samo s privoljenjem varstvine sodnije odkloniti ali brez pogoja vzeti, 233; — za nepogojno vzetje ali odklonjenje dedine je treba posebnega pooblastila, 1008.

Dedinska pravica (ako se pa v mislih ima postava, od dedin, je treba reči: **dedinsko pravo**), II. d. 8. poglavje. Kaj je zapuščina, 531; dedinska pravica in dedina 532; — pravno ime za dedinsko pravico, 533—534, — razloček med dedino in volilom, 535; — doba, kdaj dedina pripada, 536—537; — zmožnost, dedovati, 538 in 539; — vzroki nezmožnosti, 540—544; — po kateri dobi se prevdarja zmožnost, 545 in 546; — nasledek vzetja dedine, 547—550; odpoved dedinske pravice, 551; — prenos dedinske pravice, 809.

Dedinske pogodbe, veljajo samo med zakonskimi, 602, gl. **Ženitne pogodbe**.

Dedinske tožbe, kakošne so, in katero moč imajo, 823 in 824.

Dedinski dolžniki. Njih pravica se s prodajo dedine ne spreminja, 1282.

Dedinski upniki morajo za svoje izplačanje ali zavarovanje sami skerbeti, in smejo to še pred nastopom dedine, 811; — oni smejo ločitev dedine od dedičevega premoženja še pred prisodbo tirjati, 812; — zavoljo tega, da dolžnik v zapuščino svojega upnika nasleduje, se njih pravice ne spreminjajo, 1445; — se morejo tudi kupca dedine deržati, 1282.

Del dedine. Kdor dobi del dedine, z ozirom na celo odločen, je dedič, 532; — kako se deli dedine odmerjajo, 554—563; glej tudi **Nasledstvo postavno**.

Delavci imajo pravico do zaklada, ki so ga po naključni najdbi, 401.

Deležniki vkupne reči. Njih pravice. Gl. **Vkupnost** pravice ali dolžnosti. Gl. **Vkupna**. Neznanim deležnikom kake reči se postavlja skerbnik, 176; — koliko so deležniki dolžni škodo povračati, 1301—1304.

Delitev, ali je dopuščena pri sodolžnosti. Gl. **Sodolžnost**. Med soporoki, 1359; — delitev dedine med več postavljenih dedičev, 554—563. Gl. tudi **Nasledstvo** postavno; — vkupne reči, ali dobička in zgube, kako se mora zgoditi, 839, 849, 1192—1197 in 1215; — pravica, delitev tirjati, se ne more zastarati, 1481.

Deljiva reč, kako se mora dati več soupnikom, ali kako jo daje več sodolžnikov, 888 in 889. Gl. tudi **Sodolžnost**.

Delo, naročba in doveršba dela za izrečno ali molče izgovorjeno mezdo. Gl. **Službe**. — Dela spadajo med cenljive reči, 303.

Delščina (kar starši sinu dajo, da more svoje gospodarstvo začeti), se všteva v dolžni in dedinski del, 788 do 790; — 1231.

Depositum. Gl. **Hranitna pogodba**.

Deržava ali deržavna oblast, deržavno obsežje; koliko so deržavljeni tudi zunej deržave podverženi deržavnim postavam, 4.

Deržavljeni (udje deržavini, kakor: **deželani**, stanovavci deželni); koliko so tudi zunej deržave podverženi deržavnim postavam, 4.

Deržavljanska (civilna) postava, gl. **Postava**.

Deržavljansko (civilno) pravo; kaj je, 1. Gl. **Pravo. Zakonik.**

Deržavljanstvo daje polno vživanje deržavljanskih pravic, 28; — kako se pridobiva, 28—30; — kako zgubiva, 32.

Deržavna dnarnica (kasa). Dolg na eno deržavno dnarnico se ne obotuje s tirjavo na drugo, 1441.

Deržavne loterije se sodijo po razglašanih načertih ali planih, 1274.

Deržavni davki ali nakladi, ki se opravljajo iz zapuščine za javne naprave, se morajo po političnih ukazih soditi, 604.

Deržavni glavar (vladar). Pravne opravila, ki se tičejo njegove privatne lastine ali pridobitnih načinov v deržavljanškem pravu ustanovljenih, morajo sodnije soditi, 20; — ali in koliko se morejo njegove pravice priposestvati ali zastarati, 1456 in 1457, 1472, 1485,

Deržavno premoženje, kaj je ono, 287; — koliko se sodi po privatnem pravu, 290; — zlasti kar se tiče zastaranja, 1472.

Dezertar, gl. **Uhajavec.**

Deželna knjiga. Gl. **Bukve**, javne. **Uknjižba; Predznamba.**

Deželno poglavarstvo. Med njega opravilstvo gre dovoljenje, zakon po namestniku skleniti, 76; — pritožba zavoljo odrečene poroke, 79; — spregled zakonskih zadržkov, 83—87; — poterjenje vsinovljenja, 181; — njemu se naznanja najden zaklad, 398.

Deželna sodnija (sodnija žlahtnih). Ona obravnuje pre-

pir zastran neveljavnosti ali razveze zakona, 97—102, 112—114, 134—135.

Deželna ustava. Na-njo je gledati pri davščinah od spremembe posesti, 1142; — in pri odločevanju razmer med grajščaki in podložniki, 1146.

Dim. Pravica ga na tujem nepremakljivem posestvu naprej napeljevati. Gl. **Služnosti.**

Dispenciacija, gl. Spregled, Privilegije.

Divjačina v gojzdu je nepremakljiva reč, 295, Gl. **Lo V.**

Djanja, pogodbe, neimenovane, zastran njih, kako se sploh sodijo, 1173 in 1174; — neprostovoljne ali tuje, koliko nalagajo dolžnost, škodo poverniti, 1306—1310 in 1313 do 1319; — dopuščene, koliko so predmet poroštva, 1349.

Dnar (denar), gotov (gotovina), kako ga ima varh obračati, 230; — ali more biti predmet lastinske tožbe, 371; — ali vživanja, 510; — dnar ali dnarno vrednost v imenu družega vzdigniti, za to je treba posebnega pooblastila, 1008; — ali more biti dnar predmet menjine pogodbe, 1046; — Kupščina mora biti v gotovini, 1055; — pravilno tudi najemščina in zakupščina, 1092; — volilo zneska dnarjev se mora opraviti, ne glede na to, ali je kaj gotovega dnarja v zapuščini ali ne, 658.

Doba stanovanja za pridobitev državljanstva, 29; — za odločbo, kje se ima zakon oklicati; 72; — za ponovljenje oklica, ako se zakon ni bil sklenil, 73; — za naznanilo poroke, ktero mora fajmoštru njegov oddaljeni namestnik poslati, 82; — za spodbijanje neveljavnega zakona, 76; — za preskušnjo dvomne nezmožnosti, zakonsko dolžnost spolnovati, 101; — za odločbo, ali je kdo iz hudobije zakon-

skega družeta zapustil, 115; — za dopuščeno zklemitvo novega zakona, 120—121; — za izrečenje mertvega, 24, 113—114, 277; — za poskus, judovske zakonske od razveze odpraviti, 134; — zakonskega rodu, 138; — za spodbijanje zakonskega rodu, 155—159; — doba nezakonske telesne združbe za dokaz očestva, 163; — v kateri dobi nehava očetovska oblast, ker je oče nepričujoč ali v ječo obsojen, 176; — doba nepričujočnosti za izsklenitev od kacega varstva, 194; — za odklon varstva 201; — za podanje varstvenega računa, 239, 262; — za pravico žlahtnikov, da se jim varstvo prepusti, 258—259; — za prisvojenje pripitomljenih živali, 384; — za naznanjenje najdene reči, 389; — in za pridobitev pravice do nje, 391 in 392; — za nazajno tirjanje odterganega kosa zemlje; 412; — za opravičenje predznambe, 439; — doba mirne posesti za odločbo pašinske pravice, 498; — veljavnosti olajševanih sporočil poslednje volje; 599; — za odrajtanje volil, 685; — za vzetje obeta, 862; — za izveršbo pravice iz dogovora, v prihodnje pogodbo skleniti, 936; — dobrostojstvo tirjati, 924—933; — za odškodno tožbo iz hranitne pogodbe 967; — za vzajemne tožbe med posodivcom in posodojemnikom, 982; — za vživanje predkupne pravice, 1075, 1141; — pravice iz kupa s prideržkom boljega kupca, 1084; — za iztoženje stroškov zoper raboprodavca, 1097; — doba molčeče obnove najemne ali zakupne pogodbe, 1115; — za odškodno tožbo zoper raboprodavca, 1111; — doba, odpovedati najemno ali zakupno pogodbo, 1116; za izveršbo pravice predkupa ali uteze, katero si je glavni lastnik izgovoril, 1141; — za pridobitev pravice

glavnega lastnika do davščin od premembe, 1142; — za naznanilo škode, ki se ima povrniti vsled zavarovavne pogodbe, 1290; — za ustanovljenje domneve, da je juternja bila že dana, 1232; — za potrebno naznanjenje zavarovane nevarnosti, 1290; — za podanje odškodne tožbe po rubljenju živine, 1321; — ugasnjenja poroštva, 1363 in 1367.

Gl. Zastaranje.

Dobiček, kako se deli med družbenike, 1192 in sl.; — odid dobička se loči od škode, 1293, 1323 in 1324. —

Dobiček iz rudnika gre vživavcu, 511.

Dobre vere posest, gl. **Poštena** p.

Dobrostojestvo. Njega primerleji, 922—939; — pogoj, 931; — moč ali nasledek, 932; — ugasnjenje, 933.

Dogovor zastran prihodnje pogodbe, kdaj veže, 936.

Gl. Punktacija.

Dohodki. Gl. **Premoženje.**

Dokument. Gl. **Pismo.**

Doletni. Gl. **Polnoletni.**

Dolgi znameniti, maloletnika so vzrok, očetovsko oblast podaljšati, 173; — ali se mora plačilo na dele jemati in kako se všteta, 1415 in 1416; — ali plačilni list od poprejšnjega dolga dokazuje, da je stareji dolg plačan, 1429 in 1430.

Dolus, malus. Gl. **Namen**, hudoben. **Zvijača.**

Dolžni del (legitima) in vštovanje v dolžni ali dedinski del.

Od tega govori 14. poglavje, II. del. Kterim osebam gre kakor nujnim dedičem dolžni del, 762—764; — v kolikem znesku, 765—766; — pod katerimi pogoji, 767; — kaj je potreba za pravno razdedinjenje, 768—773. Gl. **Raz-**

dedinjenje. Kako se dolžni del zapušča, 774; — pravni pomočki nujnega dediča: *a)* pri protipravnem razdedinjenju al prikrajšanju dolžnega dela, 775; — *b)* pri popolnem zamolčanju, 776—782. — Kdo more prilagati za izplačilo dedinskega ali dolžnega dela, 483; — kako se dolžni del izmerja in prerajtuje, 784—786; — vštevanje v dolžni del, 787—789; — ali v dedinski del pri postavnem nasledstvu, 790—794; — pravica nujnega dediča do potrebnega, 795; — in zakonskega družeta do spodobnega izderževanja, 796. — Kdor ima pravico do dolžnega dela, sme tirjati, da se popis ali inventar napravi, 804; — kakor tudi, da se dedina od dedičevega premoženja razloči, 812. Koliko smejo zarojenci zavoljo prikrajšanega dolžnega dela za preklic daritve tožiti, 951 in 952. — Pravica, dolžni del ali njega dopolnitev tirjati, ugasuje v 3 letih, 2487.

Dolžno pismo. Oblika dolžnih pisem, da imajo moč polnega dokaza, 1001; — dolžne pisma sirot se jemljejo v sodno hrambo, 229; — ako se na slednjega prinesca glase, niso predmet lastinske tožbe, 371; — in se že s predajo odstopajo, 1393; — kdaj so v volilu shrambe zapopadene, 677; — javne dolžne pisma se morejo v zajem dajati, 985, 191; — kako se vračujejo, 990; — izdanje novega dolžnega pisma ni prenovitna pogodba, 1379; — dolžno pismo se mora pri plačilu nazaj tirjati, 1428; — ako ga ima dolžnik brez kvitenge, se vzema, da je plačano. 1428.

Dolžnost pogodbe spolniti. Cl. Spolnitev.

Dolžnosti (pravna dolžnost je ravno to, kar zaveza, obligatio, Verbindlichfeit). Kdor svoje dolžnosti ne spolni, mora dokazati, da on ni temu kriv, 1298; — kako se dolžnosti

uterjajo, premenjajo in razveljavljajo, 1343; — za ktere dolžnosti more kdo porok biti, 1350—1353; — vkupne.

Gl. Vkupna, dalje Spolnitev.

Domači (ludje), plačevani, niso veljavne priče za poslednjo voljo, 594; — koliko je gospodar odgovoren za krivico domačih, 1318.

Domene, ali deržavne posestva, proti njih oskerbnikom teče samo izredno zastaranje, 1472.

Domneva (po polsko, česko in rusinsko. Namesti: se **domneva**, praesumitur, se je rabilo kjekod: se v z e m a), postavna, prirojenih pravic, 17; — da je dete živo rojene, 23; — da je zakon veljaven, 99; — zakonskega ali ne zakonskega rodu, 138, 155 in 156; — očestva od nezakonskega otroka, 163; — za zedinjenje varstva z oporočnim skerbstvom, 209; — smertnega dneva potihnulega človeka, 278; — veljavnega imena za posest, 323; — in poštenosti posesti, 328; — zmožnosti pridobivanja, 356; — polne lasti, 360 in 372; — kakošnosti za vživanje dane reči, 518; — zastran pravice dedičev do vživanja, 529; — preklicanega volila, 724 in 715; — vkupne lasti, 854 in 857; — pri zboleli ali cerknjeni živini, prešičih ali govedini, konjici, 924—927; — zastran are, 908; — pri vračanju zakupne reči, 1110; — sodolžnosti pri kupčijski družbi, 1203; — da je juternja dana; 1232; — da je mož premoženje pridobil, 1237; — zastran krivnje; 1296 in 1297; — meje pooblastila, 1029. 1030 in 1033; — zastran nesreče, ki jo je rabokupec na se vzel, 1106; — zastran tega, ali je naročba dela kupna ali pa mezdna pogodba, 1158; — v dvombi, kateri dolg izmed več dolgov je bil plačan, 1414 do

1416; — čez obresti s kapitalom plačane, 1427; — domneva iz dolžnega pisma, da je dolg plačan, 1424; — ali iz plačila mlajšega dolga, da je bil tudi stareji dolg poplačan, 1429 do 1430.

Domovališče (stanovališče, domicilium), kdaj ustanovljuje državljanstvo, 29; — osebna zmožnost se sodi po postavah domovališča, in kadar kdo nima domovališča, po postavah rojstnega kraja, 34; — žena je dolžna, iti za možem v njegovo domovališče, 92.

Dopuščene družbe. Gl. **Družbe.**

Doraslost se doseguje po spolnjenem štirinajstem letu, 21; — ali se smejo dorasli stan izbirati, 148; — dorasli otrok sme prosto ravnati s rečmi, ki jih je s svojo pridnostjo pridobil, ali ki so mu bile za rabo izročene, 151, 246.

Dosmertni prihodki (dosmertne rente, rendite). Kaj so, 1284; — doklej terpe, 1285; — ali smejo upniki, otroci pogodbo zastran dosmertnih dohodkov spodbijati, 1286.

Dota (prav po slovensko bi se utegnilo reči: **priženilo**). Kaj je dota, 1218; — kako se neodločno voljena dota odločuje, 696—671; — se všteva vdolžni in postavni del, 788 in 790. Gl. **Ženitne pogodbe.**

Dotalitia pacta. Gl. **Ženitne pogodbe.**

Dotekli, a. o. (dospeli. Dolg, čigar plačilna doba se je iztekla). Dotekla in nedotekla tirjava se med sabo ne ohotujete, 1439; — ali se sme plačilo še ne doteklega dolga nazaj tirjati, 1433.

Dragotine oskerbovancov se devajo v sodno hrambo, 229.

Drevo, po čem se sodi, čigavo da je drevo na meji; 421.
Gl. **Veje.**

Družba, kake pravice imajo sploh dopuščene družbe in njih udje, 26; — njih olajšava glede na na priposestvanje in zastaranje, 1472 in 1485; — nedopuščene ne morejo pravic pridobivati, 26; — družbe za preskerbovanje družbenikov ali njih rodovin. Gl. **Preskerbovavnice** in **občine**.

Družbina lastina, družbine posestva. Gl. **Solast**, **Vkupnost blaga**.

Družbne pogodbe v imenu družega sklepati, za to je treba posebnega pooblastila, 1008; — za pridobitev. Gl. **Vkupnost blaga**.

Družina (posli), pravna razmera med njo in gospodarjem je odločena v posebnem službenem redu, 1172.

Duhovni, koliko so od zakona izklenjeni, 63 in 94; — koliko se smejo izgovarjati, da varstva ali skerbstva ne prevzamejo, 195 in 281; — postavno nasledje v zapuščino duhovnih oseb se odločuje v političnih postavah, 761; — ali morejo duhovske občine ali njih udje dedovati, to odločujejo politični ukazi, 539. Gl. **Redovne osebe**.

Dušni pastirji. Njih dolžnosti pri oklicovanju zakonov, pri spregledovanju zakonskih zadržkov, poročevanju in pri ločitvah, 70—78, 80—82, 87—88; 104 in 107. Gl. **Zakon**, **Rabini**, **Poročne bukve**.

Dvomba v pravnih primerlejih. Gl. **Pravne vodila**; — zastran pristnosti posesti, Gl. **Posest**, **Domneva**.

Dvostrano vezavne pogodbe. Kaj so, 864; — v njih se nerazločno izrečenje razlaga na škodo temu, kdor se ga je poslužil, 915.

E.

Eden za vse in vsi za enega. Gl. **Sodolžnost**.

Edikti. Gl. **Izroki**.

Eksekutor. Gl. **Izverševave**.

Ekvipaža, kaj se pod to besedo razumeva, 679.

Expromissio. Gl. **Plačavec**.

F.

Fabrika (Velikodelnica). Naprava fabrike ali nje vdeležba ne ustanovljuje državljanstva brez nastanjenja, 31; — varh ne more brez dovoljenja sodnije fabrike ne začeti, ne nadaljevati, ne ji konec storiti, 233.

Fabrikantom (velikodelnikom) gre iz kupčijskega opravila šest od sto za postavne obresti, 995.

Faktorji. Nanje gre obračati predpise za pogodbo od služeb dane, 1163.

Familia. Gl. **Rodovina**.

Fara, farni okraj, farna cerkev, v njej se zakoni oklicujejo in slovesno izrečenje privoljenja daje. 71—82.

Fevdi. Od njih govori posebno fevdno pravo, 359.

Fidejkomis (rodovinski fidejkomis). Kaj je, 618; — poglavitne verste fidejkomisov, 619—620; — dedinsko nasledje v njih, 621—626; — pogoji za ustanovitev fidejkomisa; 627; — preklic ustanovitve; 628; — občni predpis za pravice pričakovavcov in fidejkomisnega posestnika, 629; — posebne pravice pričakovavcov, 630; — nestesnjene pravice imetnika, 631; — stesnjene pravice: a) se odpovedati,

in zastaviti, 632; — *b*) premeniti, zamenjati ali v večni zakup dati, 633—634; — *e*) zadolžiti, 635; — odločba tretjine, ki se ima zadolžiti, 636; — in vrednosti fidejkomisnega posestva, 637; — kako se dolg vračuje, 638 do 639; — odgovornost naslednika za dolgove, 640—642; — razdelitev plodov ali pridelkov zadnjega leta, 643; — razveza in ugasnjenje fidejkomisa, 644—645; — razloček med fidejkomisom in ustanovo, 646; — lastnost fidejkomisa se zgubiva samo s štiridesetletno prostolastno posestjo, 1474.

Fidejkomisno postavljenje namestnega dediča. (Podstavljenje, podnameščenje). Gl. **Namestni dediči**.

Fides bona. Gl. **Poštenost**.

Firma, pravica, jo imeti, zapopada v sebi pooblastilo družbenikov. 1028, 1201.

Fiškus. On prevzema obrambo zakona, 97 in 115; — zoper njega kakor oskerbnika državnega blaga in premoženja teče zastaranje šest ali pa štirideset let, 1472, 1485,

Fungibilis res. Gl. **Porabljiv**.

G.

Galicija. Deržavljanskemu zakoniku, ki je bil za Galicijo dan, jemlje moč občni deržavljanski zakonik. **Razglasni patent**.

Gasivna priprava je pritiklina poslopja, 297.

Gerbi, njih se vdeležujejo žene, 92; — in zakonski otroci, 141; — oni ustanovljujejo domnevo lasti nad kako rečjo, 854.

Glavna last (po Polskem v navadi). Gl. **Last**.

Glavni zalog družbe, 1182; — čigav je, 1183 in 1192; — skladanje va-nj, 1184; — doplačilo, 1181; razdelitev zgube, 1197; — bistva, 1215.

Glihenga, gl. **Poravnava**.

Globe. Gl. **Kazni v dnarjih**.

Gluhi ne morejo biti priče poslednje volje, 591.

Gluhomuteci, gl. **Gluhonemi**.

Gluhonemi, kdaj jim gre skerbnika postaviti, 275.

Goljufija, po kateri se poslednja volja izvije, ubrani ali skrije, dela goljufa nevrednega dedinske pravice, 542; — in daje pravico, ga razdediniti, 770; — pri pogodbah. Gl. **Zvi-jača**, **Pomota**, **Škoda**.

Gospodarji, ali službodavci; koliko so vezani po opravilih, ki jih v njih imenu njih posli ali domači store, 1027 do 1033; — njih pravno razmero do poslov odločuje posebna službena ali družinska postava, 1172.

Gospodarstvo. Žito, les, živina, orodje, oprava za gospodarstvo, so pritiklina, 396. Gl. **Oskerbovanje**.

Gosposke, politične, morajo sodnijam naznanovati, če je treba komu varha ali skerbnika postaviti, 189.

Gostivničarji so za to, kar so sprejeti popotniki v gostivnico prinesli, kakor hranivec odgovorni, 970 in 1316.

Gotov. Samo gotova (resnična) tirjava je predmet obota. 1438 in 1439.

Gotovina (gotovi dnarji), kaj da je, 680; dolžnost varha stran nje, 230. Gl. **Dnar**.

Gotovost (resničnost) tirjave, za-njo je odgovoren odstopnik, 1397.

Goveja živina, kdaj je komu treba dober biti za-njo, če zboli ali cerkne, 925 in sl.

Gruntne bukve. Gl. **Bukve javne.**

H.

Hči, kdo jo izreja pri ločitvi ali razvezi, 143; — koliko po omoženju iz očetovske oblasti pride, 175; — ima praviloma pravico do dote, 1220—1224.

Hipotečne bukve. Gl. **Bukve**, javne.

Hipotečne tirjave, koliko gre njih prejemu odškodba, 1398; obresti tistih, ki se derže služne reči, nosi vživavec, 512.

Hipoteka, kaj je, 448. Gl. **Zastavna pravica.**

Hiša, imetje hiše brez nastanjenja ne ustanovljuje državljanstva, 31; — pritiklina hiše, 297. Gl. **Stavba.**

Hišne služnosti. Gl. **Služnosti.**

Hrana (košta), kaj se pod njo razumeva, 672 in 673.

Hranba je kaj družega, kakor posest, 309.

Hranitna pogodba, od nje govori 19. poglavje, II. del.

Kaj je, 957, 958; — kdaj prehaja v zajemno ali posodno pogodbo, 959; — ali v pooblastno pogodbo, 960; — pravice in dolžnosti hranivca, 961—966; — in izročnika, 967; — sekvester, 968. — Ali gre hranivcu mezda, 969; — gostivničarji, ladjarji, vozniki so v zavezi kakor hranivec, 770; hranjene reči niso predmet obota, 1440; hranivec ali dediči njegovi jih nemorejo priposestvi, 1462.

Hudodelnik (zločinec), kateri — ne morejo veljavnega zakona skleniti; 61 in 94; — ako je kdo čez eno leto v ječo

obsojen, zgubi očetovsko oblast, 176; — hudodelniki ne morejo biti varhi ne skerbniki, 191 in 281; — koliko so nezmožni, oporočati, 574; — ali pričevati poslednje volje, 592; — ali smejo pogodbe sklepati, to odločuje kazenska postava od hudodelstev, 868; — hudodelnik se more zavolj zgubljenega zaupanja od pridobitne družbe izkleniti, 1210; — kdor znanemu hudodelcu stan dovoli, kdaj je odgovoren za škodo po hudodelcu storjeno, 1314 in 1315.

Hudodelstva (zločinstva) branijo, da se deržavljanstvo ne more zadobiti, 29; — so vzroki za ločitev, 109; — ali pri nekatolških kristjanih tudi za razvezo zakona, 115 in 116; — kdaj za razdedinjenje, 768 in 769; — hudodelstvo, po katerem se zgubiva zaupanje, izklepa od pridobitne družbe, 1210.

I.

Igre, koliko so dopuščene in vezavne, 1272, 1432 in 1433; — deržavne lotrije izvzete, 1274.

Illata et invecta. Gl. **Spravljeno notri.**

Ime, pravno, (naslov; — po analogii latinskega: quo nomine?), postavno ime, 316 in 317; — moč, 320; — ali je treba izkazovati ime posesti, 323—325; — golo ime ne daje posesti, 320; — niti lasti, 425; — niti druge stvarne pravice, 445; — ime posesti je močnejše ali slabeje; nasledek tega razločka, 372—374; — pravno ime za last, 380, 381 in 424; — za zastavno pravico, 449; — za služnost, 480; — za dedinsko pravico, 533 in 534; — koliko ga je treba za zastaranje, 1460, 1477 in 1493.

Imenovanje dediča se ne more komu družemu prepustiti, 564.

Imenovanje ali popisavanje, nepravo, ne dela naročila zapustnika neveljavnega, 571.

Imetnik (državec) se razločuje od posestnika, 309; — nima imena za posest, 318 in 319; — kako se more imetnik kake reči zavarovati zoper več ljudi, ki se za njeno posest potegujejo, 348; — kako se more imetnik kake reči v tujem imenu braniti zoper lastinsko tožbo, 375.

Indebitum. Nedolg. Gl. **Plačilo.**

Intabulacija. Gl. **Vknjižba.**

Interesi. Gl. **Obresti.**

Interesse zapopade vse, kar je komu za to, da dolžnost ni bila prav spolnjena, 912; — povračilo tega, 913.

Inventar. Gl. **Popis.**

Irob, Iroft. Gl. **Varstvo.**

Izbor pri obetu, ki se more na več načinov spolniti, gre dolžnemu, 906; — kako, če se v pogodbi izgovorjeni izbor unemočiči, 907.

Izdajek. Gl. **Stroški.**

Izdanje, ali **natis**, novo bukev, ali se sme zgoditi brez dogovora z založnikom, 1167—1169.

Izderževanje (prav za prav; vzderževanje). Kaj je, 672; — mož mora ženo spodobno izderževati, 91; — zakonska, ki se hočeta ločiti, moreta biti enih misli zastran izderževanja, 105 in 106; — za-nj je tudi skerbeti, dokler teče pravda zastran razveze, 117; — starši so dolžni izderževati otroke, dokler se ne morejo sami živiti, 139, 141—143, 150 in 166—171; — otroki pa svoje uboge starše, 154; — odločba

izderževanja za sirote, 219—221; — od volila izderževanja, 672, 673 in 691; — potrebno izderževanje gre tudi nujnemu dediču, če je od dolžnega dela izklenjen, 795; — dalj živečemu zakonskemu družetu gre spodobno izderževanje, kolikor mu ga manjka, 796; — prikratba izderževanja daje pravico do preklica daritve, 950 in 954; — vgovor prideržka potrebnega izderževanja: tega se porok v imenu dolžnika ne more poslužiti, 1354; — izderževanje je treba en mesec naprej plačevati; dediči naprej prejetega ne vračujejo, 1418.

Izenačenje otrok, kaj je in ali velja, 1259.

Izgled, služnost. 488.

Izgovor od varstva in skerbstva, iz katerih vzrokov, 191—195, 281; — kdaj in kako se je izgovarjati, 201; — nasledki opuščenja, 202—203.

Izlivanje iz stanišča, s katerim se kdo poškodje, za to je odgovoren stanovavec, 1318.

Izpoved, **izpovedba** zakonskih nič ne dokazuje glede na neveljavnost zakona, 99.

Izpuščenje iz očetovske oblasti, 174—175; — soporoča temu ni na dobro zoper ostale poroke, 1363.

Izrazi (besede). Kdor se posluži nerazločnih izrazov ali besed, da bi koga ukanil, mora zadoščenje dati, 869.

Izrečenje, da je kdo umerl; kdaj se to izreče, 24; — kako, 277; — nasledek tega, 278; — ali daje pravico, nov zakon skleniti, 112—114.

Izrečenje, nerazločno, se pri dvostranih pogodbah razlaga na škodo temu, kdor se ga je poslužil, 915.

Izrečenje volje, je izrečno in molčeče, 863.

Izreja (prav za prav: vzreja); kaj je, 139; — je dolžnost obe staršev, **ondi**. V kateri veri otroci izrejajo, če sta starša razne vere, odločujejo politične postave, 140; — oče sme svojega nedoraslega otroka izrejati za tisti stan, ki hoče, 148; — delitev izreje, dokler zakon terpi, 141; — ali po njega ločitvi ali razvezi, 142 in 143; — stroški za izrejo se morejo opravljati iz otrokovega premoženja, 150; — pa se poznej ne morejo nazaj tirjati, 154; — izreja nezakonskih otrok, komu pristoji, 166—171; — vsakdo sme zanemarjenje izreje ali krivo rabo očetovske oblasti sodnii naznaniti, da ona pomaga, 178; — za izrejo sirote mora varh skerbeti, 216; — in ona naj se najpred materi izroči, 218; — kaj ima v sebi volilo izreje, 672—673.

Izreki (razsodbe) **sodnikov**, nimajo občno vezavne moči, 12.

Izroki (edikti, — po staroslovensko, in po hervaško) se izdajajo: kadar kak zakonski zakonskega iz hudobije zapusti, 115; — kadar se očetovska ali varstvena oblast podaljša, 172, 215; — kadar se izreče ali razglasi, da je kdo blazen, beb, ali da je zapravljivec, 273; — kadar se izreče, da je kdo mertev, 113, 277; — pri najdenih rečeh, 390, 397; — dedič sme tirjati izdanje izroka, da se izve, koliko dolga je, 813; — moč tacega poklica, 814; — nasledek opuščene previdnosti, 815.

Izselniki, samolastni, zgubivajo državljanstvo, 32; — očetovsko oblast, 176; — ali morejo dedovati, to odločujejo politične postave. 544 in 770.

Izstop souda iz vkupnosti, 830, — ali družbe, 1205 do 1214.

Iztirjavnost dolga; koliko je odstopnik za-njo odgovoren, 1397—1399.

Izverševavec (izpeljevavec, eksekutor) poslednje volje, njegove dolžnosti, 816 in 817.

Izviri prava. Gl. Postava.

J.

Ječa. V najtežjo ali težko ječo obsojeni hudodelniki ne morejo, dokler kazen terpi, veljavnega zakona skleniti, 61; — njih namestuje varh, 279.

Jerbič. Gl. Dedič.

Jerbsčina. Gl. Dedina.

Jezi. Gl. Vodne stavbe.

Jezik. Tisti, ki ne znajo zapustnikovega jezika, nemorejo njegove zadnje volje spričevati, 591.

Jistina. Gl. Kapital.

Juterna, kaj je, 1232; — domneva, da je opravljena, ondi.

Juveli oskerbovancov se devajo v sodno hrambo, 229; — kaj da so pravilno juveli, 678.

K.

Kameralne posestva se zastarujejo le v izrednem času od šest ali štirideset let, 1472.

Kameralne reči. Gl. Reči.

Kant. Gl. Konkurs.

Kapital, varno naloženega ne more varh samolastno odpo-vedati, 233; — ne sam prejeti, 234; — on mora skerbeti, da se plačan kapital koristno oberne, 235; — varh naj staršem brez nevarnosti kapitala ne odpoveduje, 236; — tudi taki kâpitali, ki so vpisani na nepremakljive posestva v drugi deželi, spadajo pod varstveno sodno oblast, 227; — vživavec kapitala more samo obresti tirjati, 510; — koliko je porok obrestonosnega kapitala tudi za obresti zavezan, 1353.

Kasa, gl. **Dnarnica**.

Katoličani. Med katoličani razvezuje samo smert zakon, 111.

Kazen (štrafinga). Ako je poškodnik ob enem prestopil kako kazensko postavo, ga zadeva tudi ondi zažugana kazen, 1338; — pogojena kazen. Gl. **Povračilni** znesek

— v dnarjih, ali prehajajo na dediče, 548; — se presojujejo rabinom, ki poročnih bukev ne spisujejo, kakor gre, 131.

Kaznjenci, ne morejo veljavnega zakona skleniti, 61, 94; — kdaj se jim mora skerbnik postaviti, 279.

Kerčmarji. Gl. **Gostivničarji**.

Kerstne bukve. Gl. **Rojstne bukve**.

Kervosramje, koliko jemlje zmožnost dedovati, 543.

Kinč, kaj je, 678; — kinč, ki ga mož ženi da, se ne šteje za posojen, marveč za podarjen, 1247.

Ključavnica, kaj sledi iz tega, da je ključavnica na shranjeni reči pokvarjena, 966.

Kmetija, nje imetje ali časno vživanje ne daje deržavljanstva, 31.

Kmetijske posestva, kako se pridobivajo s pogodbo, 433—434; — postavno nasledje zastran njih odločujejo politične postave, 761.

Kmetovski stan je zastran varstva, skerbstva, 284; — in postavnega nasledstva, 761, podveržen posebnim političnim postavam.

Kmetijsko orodje je za zakupščino molče zastavljeno, 1101.

Knjiga (bukve), prinescu po dogovoru vpeljane vpisne knjige se sme roba na upanje dajati, 1033.

Kodicil. Gl. **Zapisje.**

Kolena (členi) žlahte. Gl. **Žlahta.** — Do kterelega kolena se sme namesten dedič fidejkomisarno postaviti, 612 in 627.

Kompenzacija. Gl. **Obot.**

Kompetencija, pravna dobrota živeža, ki gre poglavitnemu dolžniku, ne biva poroku na korist, 1354; — darivcova pravica do živeža, 947.

Kompozicije. Gl. **Skladbe.**

Komuni. Gl. **Občine.**

Končni račun mora varh po končanem varstvu dati, 262.

Konji, kdaj je treba dober biti, če zbole ali pod zlo grejo, 925.

Konkurs (kant) nad premoženjem pooblastnika ali pooblaščenca končava pooblaščenje, 1024; — kdor pride v konkurs, se more od pridobitne družbe izkleniti, 1210; — po razglašenem konkursu poterjenje moža, da je doto prejel, nima okaznemoči zoper upnike, 1226; — konkurs nad premoženjem zakonskega druga razveljavlja vkupnost blaga, in ustanavlja razdelitev premoženja kakor pri smerti, 1262; — nad moževim premoženjem daje pravico do vdovščine, 1260; — nad ženinim premoženjem ne spreminja ženitnih pogodeb, 1261; — poglavnega dolžnika jemlje porokom pravico reda v opomi-

njanju, 1356; — predstvo v konkursu, in kdaj se je zoper konkursno premoženje obota poslužiti mogoče, odločuje — konkursna ravnava, 470 in 1439.

Kontrakt, gl. Pogodba.

Konvencionalna kazen. Gl. Povračilni znesek.

Korenine ustanovljujejo prirast z zasajenjem, 420; — tu-
jega drevesa sme zemljišni lastnik iz svojih tal izdreti, 422.

Korito (rečišče, struga), zapuščeno, čigavo je, 409—410.

Korporacije. Gl. Skupščine.

Kos (delež) rudnika; njega kup je pogodba na srečo, 1277.

Kraj (mesto). Pristavljenje kraja, kjer je poslednja volja narejena, ni bistveno, 578; — kraj, kjer se ima pogodba ali druga dolžnost spolniti. 902, 905, 919, 1420.

Krajci (mreže, špice), ne spadajo med perilno perte-
nino, 679.

Krajna gosposka sme pri poterjeni bližnji smertni ne-
varnosti oklic odpustiti, 86; — oklicuje judovske zakone,
126; — njeno opravilo, kadar se kaj najde, 389—394.

Kreditirati ali na upanje dati blago voznikom ali poslom,
1031—1033.

Kresija (okrožni ured). Pred njo ali pred deželno poglavar-
stvo gre pritožba zastran odrečene poroke, 79; — kdaj po-
deljuje spregled oklica, 85—86; — ona daje Judom dovo-
ljenje, se ženiti, 124.

Krida. Kridatar (prezadolženec). Gl. **Konkurs.**

Kristjan, njegove poslednje volje nemore nekristjan spriče-
vati, 593; — kristjani ne smejo z nekristjani zakona skle-
niti, 64; — odpad od kristjanstva jo vzrok razdedinjenja,
768—769.

Kriva raba očetovske ali varstvene oblasti daje pravico do pritožbe, 178, 217.

Krivnja (krivnja, zakriviti, — se razločuje od besede: **zadolženje**, zadolžiti, dolg storiti), kaj je, 1394. Tudi maloletnik daje odgovor za svojo krivnjo, 248.

Kuga. Olajševane oporoke, 597. Glej **Pomor.**

Kup v imenu družega tirja posebno pooblastilo, 1008; — kup razdera najem, 1120—1121; — kdaj se naročeno delo šteje za kup, 1158.

— **dedine.** Koliko je pogodba na srečo, 1278; — pravice in dolžnosti iz njega, 1278—1283.

— **upa**, kdaj je kup prihodnjih dohodkov prava kupna pogodba, na srečo, 1275 in 1276.

Kupčevavei ali **tergovei** (da bode razloček od besede: **kupec**, Käufer). Upravičenim kupčevavcom gre iz kupcijskega opravila šest od sto za postavne obresti, 995; — ali se da iz novejše kvitenge, ki so jo svojim jemavcom dali, soditi, da je bil poprejšni stareji dolg plačan, 1430; — za stran nakazov se derže posebnih za-nje danih predpisov, 1410; — koliko dajejo odgovor za to, kar njih posli store, 1027—1033.

Kupčija z blagom ne daje državljanstva, ako kupčevavec ni nastanjen tukej, 31; — varh ne more brez sodnega dovoljenja, za svojega vervanca kupčije ne začeti, ne nadaljevati, niti ji konec storiti, 233; — namesti pravega računa čez kupčijo sme samo bilanco predložiti, 239; — ako se maloletnemu dopusti kupčevanje, je on s tim polnoleten izrečen, 252.

Kupčijska družba. Gl. Vkupnost blaga in zlasti, 1179, 1203, 1204, 1207, 1214—1216.

Kupčijske in menične opravila se sodijo po posebnih kupčijskih in meničnih postavah, kolikor se razločujejo od predpisov občnega deržavlanskega zakonika. Gl. **Razglasni patent**.

Kupčijski služabniki, faktorji ali učenci, koliko zavazujejo gospodarja, 1027—1033.

Kupec, bolji, kdaj velja pogoj boljšega kupca za odložni ali razvezni pogoj; 1083 in 1084; — čas, se tega prideržka poslužiti, **ondi**; — kdo je bolji kupec, in kaj je o razkupu plačati, 1085.

Kupna pogodba, od nje govori 24. poglavje II. d. Kaj je, 1053; — kaj je potreba za — njo, 1054; — kupščina mora obstati: *a*) v gotovini, 1055; — *b*) biti odločena, 1056, 1058 in *c*) ne sme biti nepostavna, 1059—1060; — prodavcove dolžnosti, 1061; — kupecove 1062—1063; — nevarnost in korist kupljene reči, 1064; — kup upane reči, 1065; — občni predpis, 1066; — Posebne verste ali pritične pogodbe kupa, 1067; — prodaja s prideržkom nazajnega kupa (odkupa), 1068, 1070; — kup s prideržkom nazajne prodaje, 1071; — prideržek predkupa, 1072, 1079; — kup na poskušnjo, 1080—1082; — prodaja s prideržkom boljšega kupca, 1083—1085; — nalog ali naroka prodaje, 1086—1088; — sodna prodaja se sodi večji del po sodnem redu, 1089; — kdaj velja naročeno delo za kup, 1158.

Kurator. Gl. **Skernik**.

Kuratorstvo. Gl. **Skerbstvo**.

L.

Ladja (barka), kdaj se iz razbitja ladje vzema, da je pogrešanec umerl, 24.

Ladjar (brodnik) je odgovoren za tovor kakor hranivec, 970, 1316.

Ladjin gospodar, koliko je odgovoren za dela svojih poslov, 1027—1031.

Last (lastninska pravica), od nje govori 2. poglavje II. d. kaj je last objektivno, 353; — kaj subjektivno, 354; — objektivna in subjektivna zmožnost, last pridobiti, 355—356; — popolna in nepopolna last, 357—358, — verste nepopolne; 359—360; — sovlast, 361; — lastnikove pravice, 362; — njih utesnjenje, 363—365; — Tožbe iz lasti: 1. Prava lastinska tožba, 366; — zoper ktereга posestnika ne gre, 367—368; — kaj mora tožnik dokazati, 369—371; — 2. lastninska tožba iz pravno domnevane lasti, 372—374; — zavarovanje golega imetnika zoper lastinsko tožba, 375; — postavni nasledek: a) utajenja posesti, 376; — b) lažnjivo terjene, 373; — ali c) popuščene posesti sporne reči, 378; — kaj se lastniku povračuje, 379; — kako se last pridobiva, gl. **Pridobitev**. Ugasnjenje lasti, 444; — last premakljivih reči se navadno v treh letih priposestvuje, 1466, — tudi last nepremakljivih, če so na pridobivcovo ime v gruntne bukve vpisane, 1467; — sicer pa še le v 30 letih, 1466, 1472—1477.

Last nad osebo (nevoljništvo) v tih deželah ni dopuščena, 16.

Lastna (samolastna) **pomoč** in prestop silobrani je pravilno zoper postavo, 19 in 344.

Lastnik. Gl. **Lastnina, Last.**

Lastnina otrok je, kar postavno pridobe, očetu pa gre gospodarstvo vsled očetovske oblasti, 149—151.

Lastninska tožba. Gl. **Last.**

Lastnoročno (z lastno roko) pisana poslednja volja ne potrebuje nikake druge slovesnosti, 357.

Legat. Gl. **Volilo.**

Legitimacija. Gl. **Vzakonjenje.**

Les, po gojzdnarsko sekan, gre vživavcu, 511, — služnost dervaščine se sodi po vodilih pašne pravice, 503.

Leto je po postavi doba 365 dni, 902.

Lišp, kaj je, 678; — kar je mož ženi dal za lišp, je podarjeno, 1247.

Litis denunciatio. Gl. **Dobrostojevo.**

Ločitev zakonskih, kaj je, 93; — kako se more zgoditi, če mož in žena privolita, 103—106; — kako, če en družo ne privoli, 107; — iz katerih vzrokov, 109; — kako se moreta sopeset zediniti ali v drugo ločiti, 110; — kako se prepisi zastran premoženja in izderževanja otrok razrešujejo, 108; — kako se otroki po ločitvi izrejajo, 142.

Ločitno pismo (ločilo) Judov, kdaj in kako se more dati, 133—136.

Lov živali (jaga), ali je versta prisvojevanja, 383 in 384; — služnost lova se ravna po vodilih za pašno pravico danih, 503.

Lucrum cessans, Gl. **Dobiček.**

M.

- Mačcha** ne sme vzeti pasterka za moža, 66.
- Majorat.** Kaj je, in domneva pred senioratom, 620, 919.
- Maloletni** (nedoletni), kateri so, 21; — potrebujejo za zakon dovoljenja svojih namestovavcov in po okoljščinah tudi sodnije, 49—53, 95 in 96; — koliko potrebuje maloletni zakonski družje za ločitev privoljenja svojega namestovavca, 106; — maloletni otroci smejo slobodno ravnati s tim, kar ne oskerbovani od staršev, po svoji pridnosti pridobe, 151; — koliko pride maloletna hči, kadar se omoži, pod moževo oblast, 175; — maloletni so pod očetovo oblastjo, ali pod varstvom, 187. — Ne morejo biti varhi ne skerbniki, 191, 281; — se ne morejo sami zagovarjati pred sodnijo, 243; — morejo sicer brez varstvenega dovoljenja kaj pridobiti, ne pa tudi oddati, ali zavezati se, 244; — izjeme, 246—248; — oni postajejo polnoletni, če se jim starost spregleda, ali če kupčijo ali obertnijo začno, 252; — izrečenje polnoletnosti se sme iz pravičnih vzrokov odložiti, 251; — kdaj se mora maloletniku razun varha tudi skerbnik postaviti, 271 in 272; — ali morejo maloletni oporočati, 569; — ali poslednjo voljo spričevati, 591, 597; — ali morejo pogodbe sklepati, 865—866; — vživajo posebno dobroto zastran zastaranja in priposestvanja, 1494 in 1495.
- Mandatum.** Gl. **Pooblaščenje.**
- Mankljivosti** kake reči, kdaj je treba za-nje dober biti, 923—932; — ali kdaj se sme zavolj njih od mezдне pogodbe odstopiti, 1153.

Marljivost (pridnost), kar od staršev neoskerbovan otrok ž njo pridobi, s tim sme slobodno ravnati, 151; — in se zavezati, 246; — varh ali skerbnik mora oskerbovancevo premoženje kakor priden gospodar oskerbovati, 228; — opuščenje marljivosti ustanovljuje pogrešek, 1297—1298; — 1299.

Mati zakonskih otrok. Ona skerbi, zlasti za oskerbovanje telesa in za zdravje otrok, 141; — po ločitvi ali razvezi zakona tudi za izrejo možkih do petega, in ženskih otrok do osmega leta, 142; — in če oče umre, ali premoženja nima, za izderževanje in izrejo, 143. — Prešeštvo njeno, ali njeno terjenje, da otrok ni zakonsk, še tega ne dokazuje, 158; — mati ne more postaviti varha, ampak le skerbnika za premoženje, ki ga ona zapusti, 197; — ona je postavna varhinja, 198; — ne obljubuje, 205 in 206; — pa dobiva sovarha, 211; — in če se zopet mož, mora to sodni naznaniti, 255; — sme tirjati, da ji drug varstvo prepusti, 259; — če ni očeta, je njeno privoljenje za vsinovitev maloletnih otrok potrebno, 181; — **Mati nezakonskih** otrok; če ona pove nezakonskega očeta, še to nič ne dokazuje, 164; — po njej dobiva otrok primek, 165; — ona izreja otroka, in če očeta ni, ga tudi oskerbuje, 167—171.

Menična pravica, kdaj se zastarava, odločuje menična postava, 1492.

Meje (konfini) pri delitvah, kako se razločujejo, 845; — ponovitev mej, kdaj in kako se godi, 850; — prepisi zastran mej, kako se rešijo, 851—853; — vmesne stene in zidovi, kdaj so vkupni, 854—858.

Mejne stene, kdaj so vkupne, 854—858.

Menja (mena, zamenja), od nje govori 23. pogl. II. del. kaj je menja 1045—1046; — pravice in dolžnosti menjačev, 1047; — zlasti zastran nevarnosti, 1048 in 1049; — in vžitkov pred predanjem, 1050—1052.

Mera se odločuje po kraju, kjer se reč predaja, 905.

Mertvaščina (mortuar), gl. Davščina od premembe.

Mesec je po postavi doba 30 dni, 902.

Mešetar, ali se jim pri zajmih sme kak prislužek izgovarjati, 996; — kaj si smejo sami za plačilo izgovarjati, in kako se kaznujejo, če se odertije vdeležijo, to je ustanovljeno v postavi zoper odertijo, 1000.

Mezda (plačilo za službo, beseda slovenska; česka in ruska, primeri grško: *μισθος* priodos) 1174. Gl. **Službe**.

Mline overajoče naprave se ne smejo samolastno delati, 413.

Mnihi. Gl. **Redovne** osebe.

Mnogomoštvo in **mногоženstvo** ni dopuščeno, 62 in 94.

Mogočnost. Ako se obljubi spolnitev dolžnosti, kadar ni mogoče in se bode lahko dalo, razsojuje sodnik, kdaj se ima zgoditi, da bode za oba prav, 904.

Molče dano privoljenje. Kaj je, 863; — ponovitev rabokupne pogodbe, 1115.

Motenje posesti, kaj se sme storiti zavoljo tega, 339.

Mož zakonski, njegove posebne pravice oseb in dolžnosti kakor glave rodovine, 91; — sme skerbstvo nad ženo tirjati, 260; — kar je dal ženi za lišp, je podarjeno, 1247; — kaj sledi iz konkurza nad njegovim premoženjem za ženitne pogodbe, 1260—1262.

Mucei. Gl. **Nemi.**

Mutum. Gl. **Zajemna pogodba.**

N.

Načez ali poprek, ali mora ti dober biti za kaj, kar tako proda, 930, 1049, 1064; — pri zakupu načez sklenjenem prevzema zakupnik vse bremena, samo hipotekarnih ne, 1099.

Način (viža) spolnitve oporočnega naloga, ali se sme premeniti, 710; — spolnjenja pogodbe; predpisi zastran tega, 902—907 in 919.

Nadražba za razvezo zakona je zakonski zadržek, 119.

Nadsodnija (višja sodna gosposka). Ona ima delo pri izrečenju za mertvega, 114, — na-njo gredo pritožbe zoper zavkaze nižjih sodnij, 268.

Nadvarstvo. Gl. **Varstvo, Varstvena sodnija.**

Nagajivost. Kadar kdo koga iz nagajivosti na premoženju poškodje, je treba nenavadno ceno plačati, 1331.

Nagiblej (nagib), kakšno moč ima v poslednji volji, 572; — ali pri pogodbi, 901.

Nagrada. Gl. **Plačilo.**

Najdec. Dolžnosti in pravice najdca ali več sonajdcov, 388—401.

Najem versta rabokupne pogodbe. Gl. **Rabokupna** p.

Najemščina in **zakupščina** pravilno mora biti taka, kakor kupščina, 1092; — kdaj se plačuje 1100, 1102, 1132; — postavna zastava za-njo, 1101, — koliko je

predplačilo veljavno, 1102; — v pridelkih, 1103; — odpuščenje celoma ali deloma, 1104—1108, 1133; — kesnost v plačevanju, nasledik, 1118, 1135 in 1136.

Nakaz, kako se dela, 1400; — kdaj je popolen, kdaj nepopolen, 1401 in 1402; — nasledek nakaza, 1403—1509 — izjema pri kupčevavcih, 1410,

Naklep, hudobni, kaj je, 1294; — njega nasledek, 1323 in 1324.

Naključbe. Koliko posestnik odgovarja za naključbe, 335, 338; — kdaj zastavni upnik, 460; — nenavadne naključbe dajejo pravico do odpuščenja rabokupščine, 1104—1108, 1133 in 1134; — kdaj sme pooblaščenec tirjati povračilo naključne škode, 1015. — Gola naključba zadeva tega, v čigar premoženju ali osebi se pripeti, 1311.

Namen, izrečen, zapustnika, kako moč ima, 711; — kako moč ima namen pogodnikov na veljavo pogodbe, 901; — hudoben namen škodovati, v čem obstoji, 1294; — njega nasledek, 1324.

Namestni dediči (poddediči), od njih govori 10. poglavje II. del. Navadno postavljenje namestnih dedičev, 604—607; — fidejkomisarno, 608 in 609; — molče storjeno, 610; — utesnjava, 611—612; — razlaganje podstavljenja, 614; — kako nehava eno in drugo, 615—617; — ali sega pogoj tudi na namestne dediče, 702.

Namestovanje, kdaj je tirjati za dobrostojstvo. Nasledek opuščenja, 931.

Namestovavec (zagovornik, branivec). Mož je postavni namestovavec žene, 91; — svojih nedoletnih otrok, 152; — varh pa varvancev, 243.

Namorske nevarnosti. Pravne razmere, ki se na nje nanašajo, so ustanovljene v morskih pestavah, 1292.

Nanositi, nanošena zemlja je last brežnikov, 411.

Naplavljenje gl. **Nanositi**.

Naprej dano se šteje v dombi za aro in ne za odstopnino, 908—910.

Naprej plačanje obresti pri zajmu, 997; — rabokupščine se sme pogoditi, 1102; — vdovščine dosmertnih prihodkov in izderževanja ukazuje postava, 1242, 1285. 1418,

Na primerlej smerti, daritve — ali veljajo za volilo ali za pogodbo, 956.

Naravni (natorni) **pridelki** so prirast, 405.

Naročilo (nalog) zapustnika, 709—712.

Naročitev (naroka) dela. Gl. **Službe**; **Pooblaščenje**.

Naslednik (nastopnik), ali sme zastaranje začeti ali po predniku začeto nadaljevati, 1463, 1467, 1493. Gl. **Dedič**.

Nasledstvo postavno v dedino, 13. poglavje. II. d.

Primerleji postavnega nasledja, 727 in 728; — predpis za

primerlej prikrajšanega dolžnega dela, 729; — postavni

dediči so razloženi v 730—750; izklenitev daljše žlahte,

751; — 2. postavna dedinska pravica v zakonjencov, 752

— 753; 3. nezakonskih otrok, 754; 4. posinovljencov,

755; — 5. staršev glede otrok v 752—754 omenjenih,

756; — postavna dedinska pravica zakonskega družeta,

757—759, 1258, 1266; — brezdedična zapuščina, 760;

— izjeme od občnega nasledbenega reda, 761; — nasled-

stvo v fidejkomisih, 619—626; — vštevanje v dedinski

del 790—794.

Nasprotnja gl. **Zaženilo**.

Na srečo, pogodbe. — II. d. 29. poglavje. Kaj je pogodba na srečo, 1267; — pri njih nevelja pravni pomoček zavolj prikratbe čes polovico, 1268; verste pogodeb na srečo, 1269; — 1. stava, 1270 in 1271; 2. igra, 1272; 3. srečka, 1273, — državne lotrije se ne sodijo po predpisih za stavo in igro danih, 1274; — 40 kup upanja, 1275 in 1276; — Slasti rudnikovega deleža, 1277; — ali dedine, 1278—1283; — 5. dosmertni prihodki, 1284—1286, — 5. družbene prekerbovavnice, 1287; — 7. zavarovavna pogodba, 1288—1291; — 8. bodmerija in pomorsko zavarovanje, 1292.

Nastopni dolžnik je porok glede na prvega dolžnika, 1346.

Nastop dedine. Gl. Vzetje dedine v posest; oglasenje za dediča.

Natis bukev, nov, ali se sme brez spisateljovega dovoljenja zgoditi, 1167—1169.

Navade (običaji, šege) imajo le postavno moč, če jih kaka postava v misel jemlje, 10; — najdene reči se po navadi kraja oznanujejo, 389—390; — čas pašnje, 501.

Nazadna pravica (regres) poštenih udov občine prot nepoštenim, 337; — sodolžnikov med sabo, 896; — soporokov, 1359; — deležnikov poškodbe, 1302.

Nazajna prodaja. 1071.

Nazajni kup (odkup), 1068; — povračilo poboljšav in poslabšav, 1069, 1070.

Nazajni pripad. Odločujejo politične postave, 1149.

Naznanilo zakonskega zadržka, kam se ima dati, 70; — sklenjen zakon mora rednemu fajmoštru njegov name-

stnik naznaniti, 82; — zopetne združbe ločenih zakonskih, 110; za postavljenje varha, 189; — krive rabe očetovske ali varstvene oblasti, 178 in 217; — najdene reči, 389—398; nesreče pri zakupih, 1108; pri dobrostojstvu, 926.

Necenljive reči, 303.

Nedeljiva reč, kako jo daje več sodolžnikov več soupnikom, 888—890.

Nedolg gl. Plačilo.

Nedorasli, kateri so, 21; — ne morejo se ženiti, 48; — smejo reči posedati, 310; ne morejo oporok delati; 569.

Nedopuščeno ne more biti predmet pogodbe, 878.

Negotiorum gestio. Gl. **Oskerbovanje opravil.**

Nehvaležnost, velika (groba); zavolj nje se sme daritev preklicati, 948 in 949.

Nekatoljški. Kje se zakoni nekatoljških oklicujejo, 71; vzroki razveze zakona pri nekatoljščanih, 115—122.

Nekerščani ne smejo zakona skleniti s kerščani, 64, 94; ne morejo biti priče kerščanove zadnje volje, 593.

Nemogoči ali nedopuščeni pogoji pri poslednji volji, ako so odložni, jo delajo neveljavno, in če so razvezni, se štejejo za ne pristavljene, 698; — kar ni mogoče ali ne dopuščeno, ne more biti predmet veljavne pogodbe, 878, 882, 897 in 898.

Nemogočnost oprave ali storitve, naključna, razveljuje dolžnost, 1447.

Nemi (mutci) ne morejo biti priče poslednje volje, 591.

Neporabljiva reč, 301.

Nepreklicljive so praviloma daritve, 946; — izjeme, 947—956.

Nepremakljiva zastava, kaj je, 448.

Nepremakljive pravice spadajo med nepremakljivo imetje, 298.

Nepremakljive reči, kaj so, 293; pritiklina, 294—297; ktere pravice so nepremakljiva reč, 298, kdo popisuje in ceni nepr. r. maloletnega, 225—227; — kdaj in kako jih sme varh oddati, 232; — so podveržene postavam kraja, kjer leže, 300; — in se ondi predajejo, 905; — kako se posedajo, 312 in 321; — 321, 322, 431—445; doba zastaranja, 1467 in 1468.

Nepričujoči so pod posebno brambo postav, 21; — kdaj se vzema smert nepričujočih, 24; — 112—114; kdaj zgubiva očetovsko oblast, 176; kdaj dobivajo skerbnika, 276; kdaj se predaja doverši, 429; kdaj mora nepričujoč obet vzeti, 682, kako je moč nepričujočemu upniku dolg plačati. 1425.

Neraba ali nevživanje pravice; zavoljo tega pravilno nje posest ne nehava, 351.

Nerazdelno, Gl. **Sodolžnost**.

Nerazločno. Iz čisto nerazločnega izrečenja ne nastaja pogodba, 869, 925.

Nerazumljivi pogoji v poslednji volji se štejejo za nepristavljene, 667; nerazumljivo izrečenje privoljenja v pogodbo, 869.

Nerojeni. Gl. **Otroci**.

Nespolnitev pogodbe se ne daje drugemu pogodniku pravice, od pogodbe odstopiti, 919.

Netelesne reči, 292.

Neuredno sporočilo poslednje volje, ali je neveljavno, 601.

Nevarnost, koliko zadeva v menji posestnika, 1048 in 1049; — ali kupca pri kupu, 1064; koga zadeva pri dolgu sodni v hrambo izročnem, 1425; — prevzetje nevarnosti za odločeno ceno. Gl. **Zavarovavna** pogodba

Neveljavnost zakona; kdaj se preiskuje uredoma; kdaj vsled prošnje, 94; kateri zakonski sme veljavnost zakona spodbijati, 95—96; — ktera sodnija im kako previdno preiskuje in razsojuje neveljavnost, 97—102; — izrečenje neveljavnosti se zapisuje v poročne bukve, 122; — pravice otrok iz neveljavnega zakona, 160; prepir zastran neveljavnosti zakona ni predmet poravnave 1382.

Nevredni in nezmožni dedovati, 540—546.

Nezakonski. gl. **Otroci**.

Nezgoda vsled vojske daje pravico do odpusčenja štantnine, 1104—1106, 1133—1134.

Nezgode. Gl. **Naključbe**,

Nezmožnost biti varh in skrbnik, 191—194 in 281; — nezmožni se oskerbavati, če nimajo očeta, dobivajo varha ali skrbnika, 187; — pogodbo skleniti, 865; nezmožnost plačanja, 1365.

Neznani, kako se more neznanemu upniku dolg plačati, 1425.

Neznanje postav ne izgovarja, 2.

Nečigaršne (ničije) reči (po laško: cose a niun appartamenti), 287; — kako se pridobivajo, 381.

Ničnost gl. **Neveljavnost**,

Nosečnost neveste, kdaj je zakon neveljaven zavolj nje, 58, 94 in 121; — vdove ali razzakonjenke. koliko ji brani se v novo omožiti, 120 in 121; — izderžavanje no-

seče udove is zapuščine, 1233; — pravica zapeljane noseče, 1328.

Nujni dediči, kateri so, 762—764; — 1254. Gl. **Dolžni del**.

Nune. Gl. **Redovne osebe**.

O.

Občine (soseske, komuni), koliko so pod posebno skerbjo, to odločujejo politične postave, 21 in 27; — po čem se sodi njih poštena in nepoštena posest, 337; — doklej jim gre pravica služnosti, 529; — ali smejo pogodbo skleniti, 867; — kdaj ugasuje služnost, ali pa pooblastilo, ki ga one dajo, 529 in 1023; — izjeme občin glede na zastaranje, 1472 in 1485; — 1482.

Občinski predstojniki, svetovni (župani) in duhovni naj skerbe za postavljenje varha oli skerbnika, kjer ga je treba, 189.

Občinsko blago in občinsko premoženje, kaj je, 288; — zoper njega oskerbnike teče samo izredna doba zastaranja, 1472 in 1485.

Občno (nemško) pravo zgubi moč vsled občnega državlj. zakonika. Gl. **Razglasni patent**.

Obernitev kake reči drugemu na korist, kdaj ustanovljuje kako pravico, 1041—1044.

Obertnija (mojstrija), kdaj ustanovljuje državljanstvo, 29; — obertnije ne sme varh samolastno začeti, 233; — če se maloletnemu obertovanje dovoli, postane polnoleten, 252; — če kdo kaj od obertnika dobi, postane lastnik,

367; — kar se komu da za začetje obertnije, se všteva v dolžni in dedinski del, 788—790; — kdor očitno reče, da zna obertnijo, ki tirja posebne znanosti, je za nje odgovoren, 1299.

Obertniki, dokaz njih kviteng, 1430.

Obet (obljuba), kaj je, 861; — doba za vzetje obeta, 862. — Kdo ne more obetati, 865—868. — Ali se sme za koga družega kaj obljubiti, 881; — ako se mogoče in nemogoče reči ob enem obetajo, 882; — če več ljudi deljivo ali nedeljivo reč h krati obeta ali obet jemlje, 888—896,

Oblast moževa, 91; — očetova, gl. **Očtovska ob.**

Oblastnija (*Behörde*). Gl. **Gosposka**; **Sodnija**; **Kresija**.

Obligacije (dolžne pisma), javne, so predmet dnarnega zajma, 985; — kako se tak zajem plačuje, 990,

Oblika (forma), pogodeb, 883—887; — zavolj pomankljive oblike neveljavni dolg, ako je plačan, se ne more nazaj tirjati, 1432 in 1433.

Obljuba, slovesna brezzakonstva je zakonski zadržek, 63 in 94; — Gl. **Obet**.

Obot (po hervaško: Preboj, prebiti dug dugom; kompenzacija), pri katerih dolgovih je dopuščen, kako moč ima, 1438; — 1440 in 1443; — in ned katerim upnikom in dolžnikom, 1441—1442, 1109.

Obnašanje spodobno je vzajemna dolžnost zakonskih, 90,

Obračanje postav na pravne primerleje, 6—8.

Obramba postavna, katerim osebam je zlasti dodeljena, 21 in 22.

Obresti (odstotki od kapitala, interesi, v nekterih krajih tudi: fiti) od kapitala, ki je zavarovan na reči vživanju podverženi, prevzema vživavec, 512; — od kapitala, za rabo ali vživanje odločenega gredo upravičenemu, 510; — mera pravnih obrestih iz pogodbe, 093 in 994; — čas plačavanja, 997; — uteržek naprej, **ondi**; — mera ali velikost postavnih obrestih, 995; — obresti od obrestih se ne smejo jemati, 998; se dajejo v enaki veljavščini kakor kapital, 999; — prestop dopuščene velikosti je reč oder-tijske postave, 1000; — ugasnjenje pravice, obresti tirjati, 1335; — koliko je porok zavezan za obresti, 1353; — ali plačilo poznejših obrestih dokazuje, da so poprešne plačane, 1429.

Obrestna pogodba, kaj je, 984.

Obriši, krajopisni. Gl. **Službe**.

Obrok ali rok (doba, brišt), od volila v ponavljajočih se obrokih, 687 — enake daritve ne prehajajo na dediče, 955.

Oče, zakonski, kateri je, 133 in 156—158; — njega posebne pravice in dolžnosti za izderževanje otrok skerbeti, 141 in 142; — od njega dobivajo otroci ime in pravice stanu, 146; — on ima očetovsko oblast, 147; — sme otroku izbrati varha ali sovarha, 196 in 211; — ali koga od varstva izkleniti, 193; — kako se more zakonsko o-čestvo spodbijati, 156—159; — kdo velja za očeta nezakonskih otrok, 163 in 164; — njegova dolžnost je zlasti otroke preživljevati, 166—167; — če je pa za otroke nevarno biti pri materi, tudi jih izrejati, 168 in 169: — le toliko oblasti ima, kolikor je k temu potre-

ba, 166; — očetovske pravice se nemorejo ne zastarati ne priposestvati, 1458 in 1481.

Očestvo nezakonskega otroka, domneva, dokaz, 163 in 164,

Očetovska oblast, kaj je, 147; — pri sklepanju zakona, 49—53; — pri izboru stanu, 148; — zastran premoženja, 149—151; — ali zavez otrok, 152; — nad nezakonskimi ni očetovska oblast, 166; — kako ugasuje očetovska oblast, 172—177; — ona sme dalj terpeti, kakor maloletnost, 172; — ali sama od sebe nehati, 174; — nje izverševanje zamore biti zaverana, 176; — ali očetu celo odvzeta, 177; — obramba otrok zoper krivo rabo te oblasti, 178; — vsinovnik prevzema očetovsko oblast, 183, 185.

Očini ne more vzeti pasterke za ženo, 66.

Odbitek, kdaj se kaj odbija pri volilib, 690—693; — postavni odbitki iz zapuščine za javne naprave, 694; — plačila na odbitek, 1415, 1416.

Oddaja (otujenje reči, prelastitev, alienatio). Maloletnikovi reči varh ne more samolastno oddati, 232 in 233; — tudi maloletnik ne sme pravilno nič svojega oddati, 244, 246 in 247; — oddaja reči v tujem imenu tirja posebno pooblastilo, 1008; — glej tudi 366, 1120, 1121 in 1140.

Odertija (po staroslovensko in v vsih družih slavjanskih narečjih: **lihva vohernija** pomeni po slovensko to, kar lakomnost, avaritio) se sodi po posebni za-njo dani postavi, 1000.

Odgovornost ali odgovor varha, skerbnika ali varstvene gosposke, 264 in 265.

- Odhod** dolžnika iz dežele, nevaren, kako pravico daje poroku, 1365.
- Odločba** (določba, ustanovljenje). Raznost odločb v obetu in vzetju dela pogodbo neveljavno, 869; — ktere so vкупne odločbe prava oseb in reči, 1342. — Tretji del zakonika.
- Odločena** (neka gotova, imenovana) reč, nje volilo, 660, 661, 685 in 686.
- Odločitev** ali **razločitev** premoženja zakonskih pri konkursu, ločitvi, razvezi ali neveljavnosti zakona. Gl. **Ženitne pogodbe**.
- Odpeljanje**, zakonski zadržek, 56 in 94.
- Odplačilne** (dvostrano) pogodbe, kaj so, 864; — njih reči, 921; — pri njih velja dobrojstvo in pa odškodba zavoljo prikratbe čes polovico, 923—935; — tirjajo posebno pooblastilo, 1008.
- Odplačilo**; pogodbe brez odplačila (dvostrane), kaj so, 864.
- Odpoved** ali **odrečenje** (se) oporočnih dedičev, 726; — odpoved brez odplačila tirja posebno pooblastilo, 1008; — če se kdo naprej zastaranja odpove, to nič ne velja, 1502; — kdaj se kdo more pravice odpovedati, in kako moč ima to, 1444; — glej tudi §§. 551, 560—562, 632, 937, 939, 1381.
- Odpovedba** pooblastila, kdaj je dopuščena, 1020—1021; — kdaj rabokupa, 1116, 1117—1119.
- Odstop** ali prepuščenje (cesija), varh ne sme samolastno, maloletnikove tirjave odstopiti, 233; — dolga, kaj je 1392, 1393; — moč, 1394—1396; — odgovornost odstopnika

- (prepustnika), 1397—1399; — izjema pri nujnem odstopu, 1422 in 1423; — ali se more odstopojemniku obot nasproti postaviti, 1442, 879.
- Odstop** od zaroke, njega moč, 45 in 56; — od obeta, 862, 865 in 918, 919 in 920.
- Odstopnina** (skesnina), kaj je in kako moč ima, 909—911.
- Odškodba** je kaj družega, kakor zadoščenje, 1323 in 1324.
- Odškodni porok.** Kaj je, 1348; — koliko je v zavezi, 1362.
- Odpuščenje** varha, 253—263. — Odpuščenje zapustnika odjemlje nevrednost dediča, 540.
- Oglašenje** (se) **za dediča** (priglas), se mora zgoditi izrekoma; 799; — nepogojno ali s prideržkom inventarja, 800; — moč enega in družega, 801—802; — pravica, dedino, pogojno ali nepogojno nastopiti ali odkloniti, 803—805; — se ne more preklicati, 806; — kaj sledi, če se oglasitve več dedičev ne vjemajo, 807; — oporočni dedič mora vzeti dedino iz oporoške, al pa odkloniti jo, 808; — dedič prenaša pripadlo dedino na svoje dediče, še preden se je oglasil za dediča, 809 — po tem se mu prepušča oskerbovanje in vživanje zapuščine, 810; — posebno pooblastilo je potrebno za nepogojno vzetje, ali za odklon dedine 1008.
- Oklic** zakona, kaj je, 70; — kako se opravlja, 71—74; — kako se spregleduje, 83—88; — ali je zakon zavolj opuščenega oklica neveljaven, 74 in 94.
- Okras.** Gl. **Kinč.**
- Omare** v steni, kdaj se sme v vkupnem zidu narediti, 855.
- Omožitev** državljanke z zunaujikom jemlje državljanstvo,

- 32; — maloletne, ali končava očetovsko ali varstveno oblast, 175 in 260.
- Opomin** dolžnika, da naj plača, po njem se ravna plačilna doba, 1417; zamudne obresti, 1334; — kako moč ima glede na poroštvo, 1355; — in na zastaranje, 1497.
- Oporeka** gl. **Preklic**.
- Oporočat**, (testament delati) gl. **Poslednja volja**.
- Oporoka** ali **testament** (slovensko, hervaško: oporuka). II. d. 9. poglavje; kaj je; 553; — olajševana oporoka, 597—600: — koliko jemlje poznejša oporoka moč poprejšni, 713; — kako se preklicuje, 717—725; — ali uničuje, 721—723. — Vzajemne oporoke med zakonskimi, 583 in 1248.
- Oprava**, opravitev, opravljenje (storitev, praestatio). Mogočnost, dolžnost opraviti, je bistveno potrebna lastnost veljavne pogodhe, 878.
- Oprava** (priprava, roba, orodje) kmetijska se šteje za nepremakljivo reč, 296; — in je molče zastavljena za zakupščino.
- Opravila** (negotia), naročene morajo javni postavljenici ali prevzeti, ali pa brez odloga odkloniti, 1003; — opravila, za ktere je treba posebnega pooblaščenja, 1008; — ali sodnega poterjenja pri varstvu, 233; — koliko so gospodarji zavezani za opravila poslov, 1027—1033
- Opravniki**, javni. Gl. **Poslanci** (poročniki).
- Opravniki**, javni, njih dolžnost, 1003; — 1299; — 1312.
- Oproščenja** poročnikov, javnih opravnikov, 38.
- Opuščenje**, krivično, djanja ali spodobne pazljivosti, ali marljivosti nalaga dolžnost; škodo poverniti, 1295—1298.

Oseba (peršona; herv, osoba). Vsak človek v državi se čisla za osebo, 16; — pomota v osebi dela zakon neveljaven, 57; — 570—571, 873—875. — **Moralna** ali skupna oseba; doklej terpi služnost skupščine, 529.

Osebne pravice, ki so stesnjene na kako osebo, se ne morejo prenesti, 442 in 531.

Osebne služnosti. Gl. **Služnosti.**

Oskerbnik (upravnik, administrator) vkupnega blaga ima pravice in dolžnosti pooblaščenca, 837, 838. — Oče je postavni oskerbnik premoženja otrok, 149 in 150; — varhi in skerbniki pa premoženja oskerbovancov, 188. — Kako mora več varhov premoženje oskerbovati, 210.

Oskerbovanci (varovanci in skerbljenci, varstvu ali skerbstvu podverženi ljudje). Kteri so, 188 in sl. — Ne morejo veljavnega zakona sami za se skleniti, 49, 94—96; — ali se sami smejo ločiti, 106; pogodbo sploh skleniti, 865. — Ali je njih dedinska pogodba veljavna, 1250; — ali morejo veljavno plačevati, 1421; — ali plačilo prejeti, 1424; — nazajtirjanje plačanega nedolga, 1433; ali uživajo posebno dobroto glede na zastaranje, 1494 in 1495.

Oskerbovanje (uprava, pospodarstvo) tujega premoženja. Gl. **Očetovska oblast; Varstvo; Pooblaščenje.**

Oskerbovanje opravil brez naročila Predpisi zastran tega so dani v, 1035—1040.

Otetba tuje reči daje pravico do povračila stroškov in do primernega plačila, 403, 1036, 1041 sl.; 967.

Otoke si smejo prisvojiti najbližji pobežni posestniki, 407—408.

Otroci, po starotsi (deteta, infantes), kateri so, 21; nerojeni, 22; — dobivajo skerbnika, 274; mertvi rojeni, 22; — domneva zastran življenja, 23. — Otroci ne morejo ničesar posesti, 310; — obljubiti niti obeta vzeti, 865; — ali se mora poverniti škoda, ki jo oni napravijo, 1308—1310.

Otroci (zarojenci, liberi), kaj se pod to besedo razumeva. 42; — izjema, 681; — otroci avstrianskega državljana so po rodu državljeni, 28; — imajo pravico do dolžnega dela, 762; — kateri so **zakonski**; 138, 160—161; — dobivajo, 146; — imajo pravico do dote in delščine, 1220—1224, 1231; — 1257, 140 in 148, 149, 151 in 152. — **Vzakonjeni**, 160 in 161. 162; — njih dedinska pravica, 752 in 753. — **Poznej rojeni**, 770 in 780, 954. — **Nezakonski**, kateri so, 155—158; — nimajo enakih pravic kot zakonski, 165—171; — spodbijanje zakonskega rodu, 156, 159, 157—158; — njih pravice, 165, 166—171. — Postavna dedinska pravica nezakonskih, 754, — Med otroci in starši ne teče zastaranje, 1495.

Otrokove pravice se ne zastaravajo niti priposestvujejo, 1458, 1481, 1495.

Ovce kdaj nastopi dobrostojstvo zastran njih, 925.

Oznanilo zakona. Gl. **Oklic**.

P.

Papirnati dnar, kako se zajmi v takem dnarju plačujejo, je odločeno v posebnih predpisih, 986.

Paša. Gl. **Služnosti**.

- Pauliana actio.** Gl. **Upniki.**
- Pečat.** Če se pečat na shranjenih rečeh pokvari, kaj sledi iz tega, 966.
- Pertenina** (perilo) se ne šteje med obleko, 679.
- Peršona.** Gl. **Oseba.**
- Pervorojenstvo.** Gl. **Primogenitura.**
- Pijanost** jemlje zmožnost oporočanja, 566.
- Pisanje** ni potrebno za veljavo pogodbe, 883 in 884; — potrebno pa je pri daritvah brez predaje, 943. — Kakšno mora biti pismo od zajma, 1001. — Kako je treba pismo podpisati, kadar ga izdavec sam ne more, 580, 886.
- Pisatelj** (spisatelj, pisavec). Gl. **Službe.**
- Pisavec** poslodnje volje sme biti priča, 581; — izjema, 595.
- Pismeni**, a, o. Pogodbe se pravilno morejo skleniti pismeno ali ustmeno, 883; — izjema pri daritvi, 943; — ali pri dotičnem dogovoru, 884; — pa že punktacija veže, 885; — podpisovanje, 886; — koliko se pri pismenih pogodbah gleda na ustmene dogovore, 887; — oblika pismene oporoke, 578—584.
- Pismo** (dokazno, dokaznica, listina) se daje varhu pri postavljenju, 206 in 212; — in pri odpuščenju, 262; — pisma sirote se hranijo pri sodnii, 229; — uknižljive pisma, 434 in sl.; — vkupne pisma hrani najstarši deležnik, drugi deležniki dobivajo prepise, 844—849; — novo najdene pisma, ali razveljavljajo poravnava, 1387.
- Plačavec.** Kdor hoče sam plačati za tretjega, če upnik dovoli, premenja dolžnost, 1345, 1407. Gl. **Nakaz,** Kdor se zeveze kot porok in plačavec, je nerazdelno zavezan so-

dolžnik, 1357; — plačavec tujega dolga stopa v upnikove pravice, 1358, 1361.

Plačevanje na obroke, na dele. Gl. **Odbitek**.

Plačila v dnarjih. Zastran tega so dani predpisi v patentih 20, februarja 1811. (1. avgusta 1812, 1. junija 1816, 2. junija 1848).

Plačilni dan volil, 685—687.

Plačilni ali **pobotni** list (kvitenga, oddolžnica), nje oblika, 1426; ona oprostuje asignanta od vse zaveze, 1407; — kaj tirja previdnost pri plačevanju, 1428; — kaj se domneva iz nje glede na obresti, 1427, 1429 in 1430.

Plačilo, kaj je, 1472; — komu se opravlja, s čim, 1413 in 1414; — na dele ali odbitek, 1415 in 1416, čas plačila, 1417; — postavna odločba plačilne dobe, 1418; — nasledek zakasnjene prejetja, 1419; — kraj plačila, 1420. — Kdo more plačati, 1420, 1422—1423. — Komu, 1424; — ali sme varh plačilo prejeti, 234. — Kako se zastavnemu upniku plačuje, 455. — Ali sme dolžnik odstopnika plačati, 1395 in 1396; — ali mora assignat plačati, 1403—1409. — Pravica plačavca, 1426; — kaj se iz tega domneva, 1427—1430; — plačilo nedolga, 1431—1436; — kako ravnati s prejemnikom, 1437; — plačilo hipotekarnega dolga ne oprosti zemljišča, dokler se ne izbriše dolg, 469.

Plačilo (nagrada), kdaj gre varhu, 266 in 267; — pogodba zastran plačila za pogajanje ali mešetanje pri ženitvah, za prevzetje pravde, bolnika, nevelja, 879; — najdca, 391—393; — ali otetnika tuje reči, 403; — dediča, 690; — kdaj je daritev, 740—941, — hranivca, 969; — pooblaščenca, 1004 in 1013.

Planke. Gl. Plotovi.

Pleme (rod, razpol, genus). Gl. **Volilo.**

Plemenstvo (žlahtnija) pripada ženi in zakonskim otrokom, 92 in 146; — ne tudi nezakonskim, 165; — ali posinovljenim; 182.

Plen (sovražniku v vojski vzeto) se sodi po vojnih postavah, 402.

Plodi (pridelki, sad), ali so nepremakljiva reč, 295; — kateri gredo poštenemu posestniku, 330 in 438, — natorni so prirast, 405; — zakupnega zemljiša so zastavljeni za zakupnino, 1101, — gredo fidejkomisniku, 631; — ali jih sme zastaviti, 632; — družbena pogodba, 1103.

Plotovi, živi, planke, zidovi in druge takošne pregrade med sosedi so vkupna reč, 854.

Pobrežna pravica (pravica do reči, ki jih voda na breg verže) ni dopuščena, 388.

Podarila nevesti dane se morejo nazaj vzeti, 1247.

Poddediči. Gl. Namestni dediči.

Podpis, pri poslednji volji kdaj je bistven, 578 in 587; — ali pri pismeni pogodbi, 884, — kako se kdo drug podpisuje za pogodnika, 580, 886.

Podpisnik ali podpisavec primka, 580, 886.

Podrabokup, t. j. **podzakup**, **podnajem**, pravica do tega, 1098; — ali je podrabokupec zavezan za rabokupščino, 1101.

Podzastava, pridobitev, 454 in 455; — odgovornost pri dajanju, 460.

Pogajanje (delanje pogodbe) še ne ustanovljuje pogodbene dolžnosti, 861; — 879.

Pogin (poguba, pokončanje) gospodavnega ali služnega zemljišča, 525, 1447.

Poglavitna reč. Gl. Pritiklina. Prirast.

Pogodba (kontrakt). Od pogodeb sploh govori 17. poglavje II. d. Pogodba daje postavno ime za pridobitev stvarnih pravic: posesti, 317; — lasti, 421; — zastavne pravice, 449; — služnosti, 480; — in dedinske pravice med zakonskimi, 602, 1249. — Ona ustanovljuje sama za se le osebno pravico do reči, 859; — kaj je pogodba, 861; — kdaj se mora obet vzeti, 862; — razdelitev pogodeb v izrečne in molče sklenjene, 863; — eno- in dvostrane, 864. — Kaj je potrebno za veljavno pogodbo, 865—882. Nedopusščene in neveljavne pogodbe posebej, 879, 986, 991, 993, 996, 998, 1056, 1174, 1196, 1208, 1259, 1270—1273, 1291, 1371, 1372, 1382, 1385 in 1502. — Pogodba za druge; 881; — oblika pogodeb, 883; — zlasti pismenih, 884—887; — vkupna dolžnost ali pravica, 888—890; sodolžnost, 891; — sokupno imetje pravice, 892, 893—896. — Postranske ali pritične odločbe pri pogodbah: 1. Pogoji (897—899; 2. nagib, 900—901; — 3. čas, kraj in način spolnitve, 902—907; — 4. ara, 908; — 5. odstopnina, 909—911; — pritične plačila, 912—913; — pravila za razlago pogodeb, 914—916; — ugasnenje pogodeb, 917—920. — Dobrostojevo, 922—933; — odškodba zavolj prikračbe čez polovico, 934, 935; — 936—937.

Pogoj (hervaško: uvet. *Conditio*), kaj je 696; — pri zakonu, 59; — pri poslednji volji, 696—712; — pri dedinski pogodbi, 1251; — in pri drugih pogodbah, 898—900.

- Pogreb**, stroški za —, (pogrebščina), za-nje je zastavljena dedina, 549; — zadevajo tudi kupca dedine, 1280.
- Pogrešani** (potihnoli). Gl. **Nepričujoči**.
- Pogresek** (nepažnja, spozablej), kaj je, 1294, 1297, 1323 —1324.
- Pohišje**, kaj spada med-nj, 674; — maloletnih, 231.
- Pokorščino** so otroci staršem in varovanci varhom dolžni, 144 in 217.
- Politični predmeti** Gl. **Reč**.
- Polje**, s tujim semenom obsejano, ali s tujimi rastlinami ob-sajeno, 420—422.
- Polnoletnost** (doletnost), kdaj se dosega, 21; — kaj vsled nje ugasnje, 172 in 251; — kateri polnoletniki ne morejo sami za se veljavnega zakona skleniti, 49. Gl. **Spregled**.
- Pomislik, doba** za —, prehaja na dediča, 809.
- Pomoč**, samolastna, podveržuje odgovornosti, 19.
- Pomor** ali kuga daje pravico do odpustka na najemščini ali zaknpsčini, 1104—1108; — 1133 in 1134.
- Pomota**, kdaj je zavoljo nje zakon neveljaven, 57—59 in 95; — ali poslednja volja, 570—572; — ali pogodba sploh, 870—876; — zlasti poravnava, 1385; — kdaj ugasuje pravica iz pomote pri pogodbi, 1487.
- Ponatis** slovitvenega dela, zastran tega so dani politični predpisi, 1171, (Patent 19. okt. 1846).
- Ponovljenje** rabokupa, 1114—1115.
- Pooblastivec**, pooblaščenec. Gl. **Pooblaščenje**.
- Pooblastilo** (Vollmacht), kaj je, 1005; — splošno ni posebno, 1006, popolno nepopolno, 1007; — za ktere opravila je enega ali drugega treba, 1008; — za zakon, 76; — skrivno poobla-

stilo, 1017. — Ugasnjenje pooblastila, 1020—1026; — molčeče, 1027—1033; — sodno in postavno, 1034.

Pooblaščenje in druge verste oskerbovanja tujih opravil v 22. pogl. II, d. Pooblastna pogodba, 1002; — dolžnost javnih postavljenecov, 1003; — razdelitev pooblaščenja, 1004—1007; — pravice in dolžnosti pooblaščenca, 109—1013; — pooblastivca, 1014—1016; — glede tretjega, 1017—1019; razveza pogodbe, 1020—1024. Oskerbovanje opravil brez naročila, 1035; — v sili, 1036; — ali drugemu na korist, 1037—1039; — zoper voljo drugega, 1040; 1041—1044; — sklepanje zakona, 76; — 960.

Popis (inventar, inventura), kaj je, 223; — se dela čez premoženje varvanca, 223—226; kakor tudi čez posestvo na vživanje prepuščeno, 518; — pri ustanovitvi fidejkomisa, 627; — pri pogojnem nastopu dedine, 802—803, 804; — pri delni vkupnosti blaga, 1178; — 802, 820 in 821.

Poprave. Gl. Stroški.

Porabljive (potrošne) reči, 301; — ali so predmed vživanja ali rabe, 510; — in zajma, 983.

Poravnava ali sprava (glihenga), kaj je, 1380; razloček od daritve, 1381; neveljavnost poravnave, 1382—1388; — obseg poravnave, 1389, — moč, 1390; — varh ne more samolastno poravnave skleniti, 233; — za poravnave v tujem imenu je treba posebnega pooblastila, 1008; — poravnavci pri prepirih med zakonskimi, 117 in 1264.

Poročne bukve, 80—82, 88, 122, 128—131.

Porok, kdo je, 1346; — odškodni porok, 1348; — kdor more biti, 1349; — za ktere dolžnosti, 1350—1352; obsežek poročstva 1353—1354 — pravice poroka, 1355—1362; — kdo je dober porok, 1374; — kako poročstvo nehava, 1363—1367; — ali nehava po prenovitni pogodbi, 1378; — 1445; 1300.

Poroka, kako in skako previdnostjo se opravlja, 75—82; kdaj ponavlja, 88.

Poroštvena pogodba; kaj je, 1346.

Posadni listi, iz njih se sodijo pravice glavnega in vžitnega lastnika, 1128.

Posebno dobroto uživajoče osebe zastran zastaranja, 1454, 1472 in 1485; 1473.

Posebno pooblastilo.

Posedba ali vzetje v posest. Gl. **Prisojenje**.

Posest (po hervaško: posed), od nje govori prvo poglavje II. d. Pridobitev posesti, kdo jo more pridobiti, 310; — kaj se more posesti, 311; — kako se reči posedajo, 312 in 313; neposrednje in posrednje, 314; — koliko se poseda, 315; — postavna, nepostavna posest, 316—325; — poštena, nepoštena, 326—328, pravice poštenega posestnika, 329—334; dolžnosti nepoštenega, 335 in 336. — Pravne pomoče pri motenju posesti, 339; z novim zidanjem ali s podiranjem, 340—342; — zavolj nevarnosti razpada 343; pri silni nevarnosti, 344; — zoper nepristnega posestnika, 345—347. Ugasnenje posesti, 349—351. — Ktere posesti je potreba za priposestvanje, 1460—1464.

Posestnik je kaj družega, kakor imetnik, 309; — v dvombi gre posestniku predstvo, 324 in 374; — kdaj do-

biva poštenu posestnik preci last, 367 in 368; — domneva od poštenega posestnika, 360.

Posestvo (dobro, nepremakljivo blago), Gl. **Blago**.

Posinovljenje. Gl. **Vsinovljenje**.

Poskušnja (proba). Kup na poskušnjo, 1080—1082.

Poslanci ali **poročniki**, njih oproščenja, 38.

Poslednja volja, nje izrečenje ali sporočenje, od tega govori II. d. 9. pogl. Kaj je, 552; — česa je k temu potreba, 553; odkaj dedine, 554—558. Nezmožnost opročanja, 566—574. — Po kateri dobi se presoja veljavnost poslednje volje, 575 in 576. — Zunanja oblika poslednje volje, 577—590. — Nepripravne priče za poslednjo voljo, 491—596. — Oblajševane sporočila poslednje volje 600. — Pravice, poslednjo voljo podreti, nehava v 3 letih, 1487.

Poslopje, njega pritiklina, 297.

Posodivec, **posodojemnik**. Gl. **Posodna pogodba**.

Posodna pogodba (se mora dobro razločevati od zajemne pogodbe), od nje govori 20. pogl. II. d. Pravice in dolžnosti posodojemnika, 972—981; posojena reč ni predmet obota, 1440; — posojene reči ne more posodojemnik ne njegov dedič priposestvati, 1462.

Postava (po poljsko: ustava), **državljanska**. Kaj je državljansko pravo 1; razlaganje postav, 6—8; druge verste predpisi, ki niso postave, 10—13.

Postavljenje. Gl. **Obešanje**.

Postavljenje v poprejšni stan ni dopuščeno, 1450.

Postavljeni, javni, morajo naročeno opravilo ali vzeti, ali nemudoma odkloniti, 1003; — smeje plačila tirjati, 1004.

Postavne bukve. Gl. **Zakonik**.

Posthumu. Gl. **Otroci**, poznej rojeni.

Poštanske dolžnosti ali plačila, kaj so, in kdaj se smeje tirjati, 912—913.

Postranske ali pritične odločbe pri pogodbah, 897—913.

Postranske opravila, škodljive, družbi so prepovedane, 1186.

Postranske pogodbe pri kupni pogodbi, 1067; — zoperpostavne pri zastavni pogodbi, 1371 in 1372.

Postranske reči. Kaj so, 294.

Posvečenje, ali je zakonski zadržek, 63, 94.

Poškodba zapustnika ali njegove rodovine, 540—542; 770, poškodba na životu i. t. d. kako se ta škoda povračuje, 1325—1335. Izviri in verste škode, 1294 in 1325.

Poškodbe v vojski storjene, kako se povračujejo, to odločujejo politične postave, 1044.

Pošteni (dobre vere) posestnik, 326, poštenost se domneva, 328.

Poštenost misli, pri sklepanju zakona, 160; — pri posestnih pravicah, 329; — pri najdenju, 393; — pri prirasti, 415—419; — pri pridobivanju lasti, 367 in 368; — pri zastaranju, 1463 in 1477.

Pot. Gl. **Služnost**.

Potniki. Njih pravice proti gostivničarjem, voznikom, 970 in 1316.

Povedba nezakonskega očeta v rojstne bukve, kdaj dela popolen dokaz, 164; — da bi se posestno ime povedalo, to se pravilno ne more tirjati, 323—325.

Poveršnina (dača od tal). Kaj je, 1125; — doklej sega pravica iz nje, 1147.

Povodenj ne premenja lastnikovih pravic, 408; — daje pravico do zapuščenega korita, 409; — do odpuščenja zakupščine, 1104—1108, 1133 in 1134.

Povračilni znesek. Njega pogoj, 1336.

Povračilo vzajemno zoper tujce, 33.

Povračilo škode in zadoščenje II. d. 30. poglavje.

Od dolžnosti, škodo poverniti i 1. od škode iz krivnje, 1295. — Ali se krivnja domneva, 1296—1298; — zlasti: a) pri zvedencih, 1299 in 1300; — ali b) več deležnikih, 1301—1304; — 2. po vživanju svoje pravice, 1305; — 3. iz nedolžnega ali nehotnega djanja, 1306—1310; — 4. po naključbi, 1311 in 1312; — 5. po tujih djanjih, 1313; — 6. po živali. 1320—1322. — Verste povračila: 1325—1331. — Pravni pomogleji za odškodbo: a) pri civilni sodnii, 1338; — ali b) pri kazenski sodnii, 1339 in 1340; — ali c) pri višji gosposki, 341. — Kdaj se pravica do odškodbe zastaruje, 1489.

Poznej rojeni otroci, ali imajo pravico do preklica daritve, 954; — če se v poslednji volji ne omenijo, 778—780.

Pozov zoper posestnika ali imetnika kake reči pravilno ni dopuščen, 323—325.

Praejudicata. Gl. **Izreki.**

Praelegatum. Gl. **Predvolilo.**

Pravda (proces), z maloletnim izklepa od varstva ali skerbstva, 193 in 281, 272; — varh je ne more sam za se poravnati, 233; — za začetje pravde v tujem imenu je treba posebnega pooblaščenja, 1008. Advokat ne sme odkupiti njemn izročene pravde, 879.

Pravice oseb (jura personarum, t. j. pravice glede oseb), 307. 1. pogl. I. d. Kaj so, 15. Odkod izvirajo: I. iz osebnosti sploh, 16—20. — II. iz osebne lastnosti glede starosti ali nepolnega uma, 21—23; — III. iz nepričujočnosti, 24—25; — IV. skupne ali moralne osebe, 26—27; — V. iz državljanstva, 28—32; — pravice tujcov, 33—38; — VI. verskih razmer, 39; — VII. iz rodovinske razmere, 40—43. — Pravice oseb se ne zastarujejo niti priposestvujejo, 1458, 1381.

Pravice reči (jura rerum, t. j. pravice glede reči), stvarne, osebne, 307; — verste stvarnih, 308; — izviri osebnih, 859.

Pravice, sploh. Poglavna razdelitev, 15. Gl. **Pravice oseb, reči.**

Pravna dobrota inventarja, 802.

Pravne sredstva ali pomoge za odškodbo gredo pred navadnega sodnika, 1338.

Pravne vodila (pravila) naravne iz njih se sodi, 7.

Pravni pomoglej. Gl. **Pravne sredstva.**

Pravni primerleji. Gl. **Pravne vodila.**

Pravo državljansko (pravo, pri vsih Slavjanih navadna beseda, se tu jemlje v tem pomenu, kakor več predpisov ali postav skup, n. pr. cerkveno, kupčijsko pravo; pravica nasproti pa pomeni oblast, ki jo ti ali

uni človek ima, kaj storiti, n. pr. zastavna pravica, pravi-
ca, po tujih spašnikih živino pasti i. t. d.), kaj je držav-
ljansko pravo, 1; — njegovi poglavni deli, 14.

Prebivališče (bivališče, razločno od domovališča), ne-
znano, poglavnega dolžnika, daje pravico, precí poroka po-
prijeti, 1356.

Precarium. Gl. Prekljicljivo posojilo.

Predaja ali prepodaja (čezdanje, čezdajanje, se mora
dobro ločiti od podobnoglasne besede: prodaja). Od nje
govori 5. pogl. II. d. Verste predaje: I. pri premakljivih
rečih, 426—430; — II. pri nepremakljivih, z uknjižbo,
431; — česa je za uknjižbo potreba, 432—440. — Na-
sledki uknjižbe, 441—443.

Predavnenje ali zadavnenje (po polsko). Gl. **Zasta-
ranje.**

Predkupna pravica (razločno od besed: prekup, ako
kupčevavci, za to prekupci imenovani, robo od pridelovav-
ca pred drugimi ljudmi nakupijo, in s tim podražijo) kaj
je, 1072; — je osebna pravica, 1073; — ki se ne more
prenesti na družega, 1074. — Doba za izveršbo, 1075;
— njena moč pri sodnih prodajah 1076, 1077—1079.
Glavnemu lastniku ne gre, 1140—1141.

Predplačilo, kadaj se sme tirjati za naročeno delo, 1156.

Predstvena pravica upnikov se odločuje v konkursni
ravnavi, 470.

Predznamba (prenotacija) a javnih knjigab, kaj je, in kako
moč ima, 438, 439, 445.

Prehod med ljudmi (ker blago prehaja iz roke v
roko; — občenje, tergovina), kar med ljudmi gre, se more

ceniti, 303; — posestvati, 311, — more biti lastina, 355; — zastavljeno, 448; — voljeno, 653; — 878 in 880.

Prebudo (prav gerdo) **ravnanje**, je vzrok ločitve, 109; — razveze zakona, 115 in 116.

Preklie ali oporeka pooblastila za zakon, 76; — volila, 724 in 725; — nastopa dedine, 806; — fidejkomisa, 628; — ne vzetega obeta, 862; — daritev, 946—956; — pooblastila, 1020; — oli nakaza, 1404

Preklieljivo posojilo (precarium), 974.

Premakljina (premakljive reči sploh), kaj je 293; — varvancova se na javni dražbi prodaja, 231; — pravice so premakljive reči, 298—299, 300; — kako se obranuje njih posest, 312 in 322; — kako se zaznamva lastinski tožbi, 370; — kje se predaje, 905 in 1420; — kdaj se priposestvuje, 1466.

Prememba posestne pravice v golo imetje, 319; — okolščin, 936. Gl. **Razveljavljenje**.

Premenitev fidejkomisnega posestva v kapital, 683—634.

Premenščina. Gl. **Davšina od premembe**.

Premoženje, državno, občinsko, 287 in 288; ali se sme vse podariti, 944.

Prenehanje zastaranja, 1497.

Prenovitna pogodba (novatio), kaj je 1377 in 1378; —

Prepiru podveržena ali sporna reč, se sekvestrira, 968; — nasledek prodanja sporne reči, 378.

Prepoved reči pred predajo dela pogodbo neveljavno, 880; — prepoved, reč oddati, ne izklepa pravice, oporočati 610.

- Prepovedna pravica**, kako se nje posest dobiva, 313; — in kako se priposestvuje, 1459.
- Preprededje**, njih dedinska pravica, 741—750.
- Preskerbovavnice**, družbinske, se sodijo po uredbi družbe, 1287.
- Prestave** derž. zakonika naj se sodijo po nemškem tekstu, **Razglasni patent**.
- Prestop** njene vere v drugo, gl. **vera**.
- Prestopi** kazenske postave nalagajo dolžnost povračila in kazen, 1338; — ali so predmet poravnave, 1384.
- Prešestvo**, kdaj izklepa od dedinske pravice, 543, 770; — kdaj je zakonski zaderžek, 67, 94, 119; — je vzrok ločitve, 109, razveze 115—116, 158.
- Pretek časa**, 527 in 528, 1364, 1449.
- Pretium affectionis**. Gl. **Cena**.
- Prevdarek**, pri zakupu, 1099.
- Pričakovavei**. Gl. **Fidejkomis**.
- Priče** (svedoki) morajo biti pri sklepanju zakona, 75; — pri poslednji volji, 579—598; — za podpis uknjižbenega pisma, 434; — pri pogodbah ali so priče ali ne, 883; — izjema pri dedinski pogodbi 1249. Namesto podpisa, 580 in 886.
- Prideržbena pravica** (jus retentionis), ali je dopuščena, 471.
- Prideržek** izbora pri pogodbi, 907; — nazajnega kupa, 1068—1070; — nazajne prodaje, 1071; — predkupne pravice, 1072—1079; — poskušnje, 1080—1082; — ali boljega kupca, 1083—1085.
- Pridobitev** premoženja v zakonu, 1237; — zmožnost reči pridobivati, 18; — 903.

Prihodki (rendite), letni, se morejo prenesti na vse naslednike, 530.

Prihodnji dohodki so predmet pogodbe na srečo, 1275—1276.

Prikratba, prikrajšanje čez polovico vrednosti, 934; — 1060; izjeme 935; — zlasti pri pogodbah na srečo, 1268; — ali pri poravnavi, 1386, — Zastaranje pravice iz tega, 1487.

Prilika, kaznjiva, razveze zakona je zakonski zadržek, 119.

Primek, žena dobiva možev primek, 92; — zakonski otroci očetovski primek, 146; — nezakonski pa rodni primek matere, 165; vsinovljenci, 182.

Pimogenitura. Kaj je, 619 in 620.

Primščina. Gl. **Davščina od premembe**.

Pripad dedine; kdaj pripade dedina, 536 in 703.

Pripadni dan dedine in volila, 545, 684 in 703.

Pripis. Gl. **Zaženilo**.

Priposestvovanje. Gl. **Zastaranje**.

Prirast. Doklej je pritiklina, 294; — Od pridobivanja lasti po prirasti govori 4, pogl. II. d., kaj je 404. — I. Naravna prirast 405—412; — II. umetna 414—419; — III. mešana prirast; 420—422. — Pravica oporočnih dedičev do prirasti 560—562; — volilojemnikov, 689; — kupca dedine, 1279.

Prirojene pravice. Gl. **Pravice oseb**.

Prisega, zaročeni morajo priseči, kadar se jim vsi trije oklici odpuste, 86—87; zakonskih, da zakon ne velja, ni dopuščena, 99; za prisego je treba pesebnega pooblastila, 1008.

- Prisodba** (prireka) dedine, (po laškem: aggrudicazione). Gl.
- Vzetje dedine v posest.**
- Prisvojenje** (prilastitev). Od tega govori 3. pogl. II. d. Kaj je 381; — reči, 382; — verste prisvojenja, 383—402.
- Pritiklina**, kaj je, 294—297.
- Pritožba** zavolj razžaljenih pravic je slednjemu dopuščena 19; — varha zoper varstveno gosposko, 268; — zoper krivnje sodnika, 1341.
- Privatne dolžne pisma** pri zapisih, 991.
- Privatno pravo.** Gl. **Pravo, državljansko.**
- Privilegije** se sodijo kakor druge pravice, 13.
- Privoljenje** ustanovljuje pogodbo, 861; — privoljenje maloletnikovih namestovavcov; 49—51, 244—248, 282, 805, 865—867; — kakšno mora biti pri veljavni pogodbi, 865—877. — Privoljenje glavnega lastnika v prodajo, 1140.
- Priznanje** (beseda pri vsih družih Slavjanih navadna, Anerkenntniss) odstopljenega dolga, 1396.
- Priženilo.** Gl. **Dota.**
- Prodaja.** Gl. **Kupna pogodba.**
- Prodaja na dražbi.** 231, 367, 1076, 461—463, 935, 840, 843, 1215.
- Prodajno naročilo.** Kaj je, 1086—1089.
- Prostor** za služnost steze, i. t. d. 495.
- Prošnja**, po njej goljufno dobljena posest je ne pristna, 345.
- Protimiseos jus.** Gl. **Nazajni kup.**
- Publiciana actio**, 372—374.
- Punktacija**, kaj je, in kako moč ima, 885 in 936.

Pupilarno postavljenje namestnega dediča velja le za fidej-komisarno, 609.

R.

Raba (nucanje). Kar je za stanovitno rabo kake celote namenjeno, je njena pritiklina, 297; raba (vživanje) pravice, zavoljo nje ni nikdo odgovoren, 1305; 151.

Rabini, kako morejo Jude poročati, 127—129; spričevalo rabina pri ločitvi, 132.

Rabokupne, večno-zakupne in večno-dačne pogodbe. (Besedo **rabokup**, ki oboje: najem in zakup ali štant v sebi zapopada, opravičuje §. 109¹. ki veli, da se **raba kupuje**). Od njih govori 25. pogl. II. d. Kaj je rabokupna pogodba 1090; vzajemne pravice 1. glede na reč: 1096—1098; — 2. bremena. 1099, 3. dačo: 1100—1108, 4. vračevanje reči, 1109—1111; — 5. razvezo pogodbe, 1112—1121. Večno-zakupna pogodba 1122. — večnodačna 1123, od poveršnine, 1125. Pravice 1127—1150.

Rabokupnik (najemuik ali pa zakupnik) se mora kupcu umakniti, 1120—1121.

Računska pomota ne škodje ne varhu ne maloletniku, 242, — nobenemu pogodniku, 1388.

Ranjenje. Gl. **Poškodba**.

Ranocelnik (kirurg) se rabi v dokaz nezmožnosti, zakonsko dolžnost opravljati, 100; — si ne more nič izgovoriti za ozdravljanje, 879; — tudi za-nj veljajo predpisi za službe, 1163.

Razdedinjenje (izdedinjenje, odtegnjenje dedine). Kaj je k temu treba, 768—773; njega preklic 772; — pravni pomoček zoper taisto, 775; — prideržek 795.

Razdolžni, oddolžni, pobotni list. Gl. Plačilni list.

Razdružba zakonskih, 93.

Razglašeni udje kupčijske družbe odgovarjajo, 1204.

Razglašenje zakonika po razglašnem patentu, — 2—3.

Razrešenje zakonske vezi. Gl. **Razveza.**

Razsodnik (voljen, arbiter), 835, 841 in 842; pogodba zastran razsodnika 1391.

Raztabuliranje, razknjižba. Gl. Izbris.

Razveza zakona (razzakonitev), kaj je. 62, 93; kako se godi pri katolških, 111, 112—114; pri nekatolških, 115—116.

Razžalitve, djanske, se zastaravajo v treh, druge v enem letu.

Reč, kaj je 285; razdelitev subjektivna 286—289; — objektivna 291—306. Pravo reči 307 in 308. — Sporna reč 378: — ničija, zapuščena 382 in 386, zgubljena, gl. **Najdec.**

Reč ali predmet, pogodb 878, 921, 880. — Politične, katedralne in dнарstvene reči; predpisi zastran njih **Razglasni patent.**

Redhibitoria actio, gl. Dobrostoještvo. —

Redovne osebe, ktere se ne smejo ženiti, 63, 94; — varhi biti 192, skerbniiki 281; — ali smejo oporočati, 573; priče poslednje volje biti, 591—597.

Rejenci nimajo enacih pravic, kakor vsinovljenci, 186.

Rejniki ne morejo tirjati povračila rejenih stroškov, 186.

Reka otoki v njej 407; — ali se imajo stavbe narejati na njih, 413.

Rekurs, kdaj ga sme varh podati, 268.

Restitutio in integrum. Gl. **Postavljenje**.

Revščina. Otroci morajo izrejati starše, kadar pridejo v revščino, 154; — revščina darivca je vzrok preklica 947.

Ribe v ribniku so nepremakljiva reč, 295.

Ribštvo moteča dela se ne smejo samolastno napravljati, 413.

Rimsko pravo. Gl. **Oběno**.

Roba (gradja, gradivo, stavivo) 416. Gl. **Stavha**.

Ročna zastava, kaj je, 448.

Ročno znamenje namesti podpisa, 580 in 886.

Rod, gl. **Žlahta**.

Rodovina (familja), kaj je, 70, 80.

Rodovinske pravice, od njih govori 2. in 3. poglavje I. d.

Rodovinske razmere ustanovljajo pravice oseb, 15; — one izvirajo iz zakona, 44.

Rodovinske ustanove, za-nje veljajo pravila od sovlasti, 849.

Rodovinsko ime (primek) zaročanih se oklicuje, 70, 80.

Roji bčelni, ali se morajo prisvojevati, 384.

Rojstne bukve. Kdaj dokazuje vpis očetovega primka očestvo nezakonskega otroka, 164.

Rojstvo daje otroku deržavljana deržavljanstvo, 28; — zakonsko 138; — nezakonsko 155.

Rokodelstvo, mojstrija, gl. **Obertnija**.

Rubljenje, zarubljenje, 1. ali se sme v škodi najdena živina privatno zarubiti, 1321 in 1322.

S.

Sadike, prirast, 420—422.

Sekundogenitura, kdaj se zedinja s primegenituro, 625.

Sekvester je hranivec, 968.

Sekvestracija pri razprah zastran posesti, 347 in 348: — zastave 471; — večno-zakupne reči, 1135 in 1136.

Seniorat. Kaj je, 619, — ali se domneva, 620.

Serviana vel quasi Serviana actio, gl. **Zastavna pravica**.

Servituti, gl. **Služnosti**.

Shramba, volilo, 675—677.

Shranitev, gl. **hranitna pogodba**.

Sila. Gl. **Oskerbovanje opravil**.

Silobran, bran v sili, nje prestop, 19.

Simbolna predaja, predaja po znamenjih; pri katerih rečeh, 427 in 452.

Sin, kdaj posteja sam svoj, 174; — ima pravico do delšine, 1231. **Otroci**.

Sinagoga, molitna hiša Judev, v njej se zakoni oklicujejo, 126.

Sirote. gl. **Maloletni**.

Skerb za telo otrok ima zlasti mati, 141.

Skerbnik (kurator, tudi v hervaskem narečju), kaj je, 188, 269, razloček med skerbnikom in varhom, 188: — kdaj se

postavlja, 113, 121, 270—279. 690, 811; — kako, 280, 281; — pravice skerbnika 282; — konec skerbstva, 283.

Skerbstvo (kuratorstvo), gl. **Skerbnik**.

Skladba (muzikalna kompozicija). Gl. **Službe**.

Skrivoma, nepristni posestnik, 345.

Skupniki. Gl. **Vsinovljenci**.

Skupščine (korporacije) gl. **Občine**.

Slaba letina, odpuščenje zakupščine, 1104, 1108.

Slabosti na telesu, vzrok ločitve 109, na telesu ali umu podaljšujejo očetovsko oblast 173 — varstvo 251; — tirjajo skerbstvo 269, 273 in 275.

Slepe dveri na ukupnem zidu, 855.

Slepi nepripravne priče poslednje volje, 591.

Slovesnosti, bistvene, pri zakonu 69; — pri poslednji volji 577—600 in 1249.

Služba, 1496; 246.

Službe so cenljive reči 303; odplačilne pogodbe zastran njih, 26. pogl. II. d. — mezdna pogodba 1151—1163; založna pogodba, 1164—1171; — pogodba med gospodarji ni posli, 1172; — neimenovane odplačilne pogodbe zastran služb, 1173—1174.

Službene osebe, (posli, služabniki in služabnice), volila za-nje, 683; — 1027—1033; 1314—1318.

Služnosti (servituti), 7. poglavje II. d. Kaj je služnost 472; — razdelitev 474; poljske 475—503; osebne 504—522. — Ugasnjenje 524—529.

Smert, kdaj se domneva 24, 25, gl. **Izrečenje smerti**.

Smertna nevarnost zaročenca, 86; — 24.

Smertni dan, kateri je pri izrečenju smerti, 278.

- Sodediči**, razdelitev dedine med nje, 555—559; — prirast, 560—563; zaveza 550, 820, 821.
- Sodeležniki**, gl. **Vkupnost**.
- Sodna oblast** nad varhom, 200.
- Sodnija** 122, pogodbe pred njo 883; 181; 186.
- Sodnik**. Pritožba zoper njega, 1341.
- Sodnikovi** zaukazi nimajo postavne moči, 12.
- Sodolžniki**, kako morajo plačati, 888, 890, 1347.
- Sodolžnost** dedičev 550, 820 in 821; — 891; — 893 —896; v kupčijski družbi, 1203; — iz krivičnih djanj, 1302.
- Sokrivci**, kako so dolžni škodo poverniti, 1301—1304.
- Solast, Sovlast** gl. **Last, Vkupnost**.
- Solidarna dolžnost** gl. **Sodolžnost**.
- Soporoki**, 1359; — 1363.
- Sorodnik** gl. **Žlahtnik**.
- Sorodnost** gl. **Žlahta**.
- Sosedje**, njih pravice pri ponavljanju mej, 850—858.
- Soseske** gl. **Občine**.
- Sostavek** poslednje volje 581—483; — 885.
- Soudje** družbe, 26.
- Soupniki**, 888, 890.
- Sovarh** 211; njegove dolžnosti, 212—215, 255, — 215.
- Sovraštvo** zadržek pri varstvu in skerbstvu, 139 in 281.
- Spisatelj** gl. **Službe**.
- Spol** nema moči glede ne poroštvo, 1349.
- Spolnitev** pogodbe, 920, 903, 1379.
- Sporočilo poslednje volje** gl. **Poslednja volja**.
- Sprava** gl. **Poravnava**.
- Spravljen** ali prinešeno notri, 1101.

Spregled zakonskih zadržkov, 83—87, — njega moč 88, 120; — maloletnosti, 252.

Spreminjanje pravic III. del 2. poglavje, prenovitna pogodba 1376—1379; — poravnava 1380—1390; — odstop 1392—1399; — nakaz 1400—1410.

Spričevala (atestati), katerih je za poroko treba, 78; — ali za ločitev, 104, 105, 107, 133, 134.

Srebro, volilo srebra, 679.

Srečka ali **loz**, je sredstvo, odverniti razpre pri delitvi, 835, 841; — kako se presoja, 1273.

Srenje gl. **Občine**.

Stan, pravice stanu moževega gredo ženi, 92; zak. otrokom, 146; 182, 160—162.

— volitev stanu, ali pristoji otroku, 148.

Stanovališče zaročenih se oklicuje 70, 80, 71, 82.

Stanovanje, služnost 521, 522.

Starost (doba), razna, 21; 24; 80, 310, 569, 865.

Starši (rodivci, roditelji), kaj so, 42. Od pravic med starši in otroci govori 3. pogl. I. d.

Stava. Kaj je 1270, 1383. 1271, 1432 in 1433.

Stavba gl. **Poslopje**, 340—342; — s tujo robo 417; — na tujem, 418; — s tnjo robo na tujem gruntu, 419.

Stavivo gl. **Roba**.

Stavljenje, ali je vživavec dolžen staviti, 514—516; — ali zakupnik 1096; pri najmih 1118—1119.

Stesnjava lasti ji ne jemljejo popolnosti, 358 in 364.

Stesnjenje poslednje volje; od tega govori 12. poglavje II. d. Pogoji 696—703; — doba 704—708; nalog 709—712.

- Stric** (njec), ž njim ni dopuščeno ne možisti, 65.
- Strah**, uterjen, 55 in 95, 870; 874 in 875, 1487.
- Strahovati** otroke smejo starši 145; — varbi 217.
- Stranski** žlahtniki, 41, 65 in 125.
- Stročki** (iztroški, potročki), potrebni, koristni, zavolj lepšega, 331—336; — 391—396, 403.
- Stvarne pravice** (realia jura) gl. **Pravice**.
- Substantia** gl. **Bistvo**.
- Substitutio** gl. **Postavljenje namestnega dediča**.
- Superprenotacija** gl. **Podzastava**.
- Sužnost** (robstvo) ni dopuščena, 16.
- Svaščina**, 40, 41.
- Svedoki** (pri vseh drugih Slavjanih; tudi staroslavensko, in v nekterih krajih Štajerskega še današnji dan v navadi) gl. **Priče**.
- Svetovni duhovni** se ne morejo siliti k varstvu, 195.
- Svetovavec**, zakaj odgovarja, 1300.
- Svinje** (prešiči), dobrostojstvo glede njih 925.
- Š.**
- Sac.** Gl. **Zaklad**.
- Šacilo** (bolje po slov. **cenilo**, Schätzungspreis). Gl. **Cena**.
- Šege** gl. **Navade**. **Nravi**.
- Škoda**, kaj je 1293; odkod prihaja, 1294, 248 gl. **Povračilo**, — po ognju narejena daje pravico do odpuščenja rabokupščine, 1104—1108.
- Štant**, štantnina, štantnik gl. **Zakupna pogodba**.

T.

- Taksa.** Prodaja čez takso je prepovedana, 1059.
- Tekoče reči,** volilo njih, 677.
- Telesne reči,** 292.
- Telesno združenje,** nezakonsko, kdaj dokazuje očestvo, 163.
- Terdnjave** (beseda na Dolenskem navadna) gl. **Posadni list.**
- Terjenje,** zvito, da je kdo zmožen, pogodbo skleniti, 866, — lažljivo, posesti, 377; 923, 929 in 65.
- Teržna cena,** kaj je, 1058.
- Testament** gl. **Oporoka.**
- Teta** (ujna), ž njo se ni dopuščeno ženiti, 65.
- Teža,** se odločuje po kraju, kjer se reč predaja, 905.
- Tirjave** (dolgi, ki jih ima kdo tirjati) so premakljive reči, 199; — varh ne more odstopiti. 233, 236, — se predajajo po znamenjih 427; — ne dajejo imena za zastavo, 439; volilo 663—668; 724—725; odstop 1397—1399; 1271—1273.
- Tovorna živina,** 925.
- Tovorno blago** se predaja simbolno, 427; — odgovornost zanj 970 in 1316.
- Tožba,** kako moč ima glede posesti 338; — zastaranja 1497; tožbe iz posesti, 339—347, 372; — iz lasti, 366—379; — iz zastave, 461—466; — iz služnosti, 523; iz dedinske pravice. 823.
- Tretji kdo** (po rimskem pravu) ali **kdo drugi,** 875, 881, 879, 1422—1423.

Tuja reč, voljena 662; zastavljena 456, oddana, 366—268; — dobrostojstvo za to 923 in 945.

Tujei (zunajniki), kako dobivajo državljanstvo, 29—31; njih pravice 33—37, 192 in 281.

Tuje djanja; odgovornost zastran njih, 1313.

Tuje dolžnosti, kdo jih sme prevzeti, 1349.

Tutor gl. **Varstvo**.

U.

Ubožnice gl. **Ustanove**.

Ubožtvo gl. **Revščina**.

Ubranitev izrečenja poslednje volje, 542.

Učence, ali gospodarja zaveže, 1027—1033.

Ugasnjenje očetovske oblasti, 172—178; — varstva in skerbstva, 249—260 in 283; posesti, 349—352; — lasti, 444; — zastavne pravice 467—469; — služnosti, 524, 529; — obeta, 862, — pogodeb sploh, 917—920; — poročstva, 1363—1367.

Uhajavei (dezertjerji), ali morejo dedvati, 544 in 770.

Umetniki, najeti, 1163.

Umetnost (umetniija), odgovornost za pomanjkanje posebne znanosti, ali marnosti, 1299.

Umor zakonskega družeta, zakonski zadržek, 68, 94.

Universitas rerum gl. **Vsota**.

Upanje, kup na upanje, 1063; — vpisna knjiga na upanje jemanih reči, 1032—1033.

Upati gl. **Zajemna pogodba**.

- Uplojenje.** Za uplojenje živali ni treba nič plačevati, 406.
- Upni list,** kreditni papirji, javni, so gotovina, 680.
- Upniki** (upnik, od besede: **upati**, je tisti, ki ima od koga kaj tirjati; — po hervaškem: verovnik, creditor): preklic daritve, 953; 1286. Upniki fidejkomisa; 642; — dedičevi, 822; 811 in 812; — sklic upnikov 813 in 815.
- Uprava,** upravljanje (v vsih slavjanskih narečjih v pomenu; administrare, verwalten). Gl. **Oskerbovanje.**
- Ured** (Amt, officium, — po južnoslavjansko je pisati: ured, urednik, ne pa: urad, uradnik), javni, daje državljanstvo, 29; izgovarja od varstva in skerbstva 195 in 281; — kar se komu da za nastop ureda, se všteta v dolžni in dedinski del, 788, 790, — 1299.
- Uredniki** gl. **Ured.**
- Uredoma** (iz uredske, službene dolžnosti), se neveljavnost zakona preiskuje, 94, — varh postavlja 190; — nepripravni varh odstavlja 254—256.
- Usahnjenje** vode ne premenja lastnikovih pravic, 408.
- Usmertenje,** kako se pri tem poškodovana rodovina odškoduje, 1327.
- Ustanove** (štiftenge), kaj so, 646.
- Ustanovila** (štatuti) posameznih dežel, ali imajo postavno moč, 11.
- Ustanovnik,** ustanovitelj (fundator) fidejkomisa 619—628.
- Ustavljenje** pravosodja (sodostaja) overa zastaranje 1496.

Ustmeno, ustno (besedno), izrečene poslednje volje, pogodbe, 577, 883; — ustmeni dogovori, 887.

Usus gl. Služnosti.

Usucapio gl. Zastaranje.

Ususfructus gl. Služnosti.

Uterjevanje pravic. Od tega govori I. poglavje III. d.; zaveza tretjega 1443—1347; — zastavna pogodba 1368—1374.

Uteza, pravica uteze (*jus retractus*, t. j. pravica reč od tretjega kupca za ceno, po zvedenih odločeno, nazaj vzeti). 1140—1141.

V.

Vadlja gl. Stava.

Valuta gl. Veljavščina.

Varh (po latinskem: tutor; v narodu je le beseda: irob, iroft v navadi). Gl. **Varstvo.**

Varnost (sigurnost), postavna pupilarne tirjave, kdaj je, 230.

Varstvena sodnija, ktera je, 189; njene dolžnosti in opravila razloga 4. pogl. I. d. zlasti od §. 189—208.

Varstvene bukve, kako se napisujejo, 207 in 208.

Varstvo (tutorstvo, irobstvo), od tega govori 4. poglavje I. d. Kaj je 187 in 188. Postavljenje varha 189—203; nastop varstva 204—206. — Dolžnosti in pravice varha 212—248; — konec varstva 249—260. — Odgovornost varha 364; — sodnije 265; — plačilo varha 266 in 267; — pravni pomočki varha, 368.

Vdova ali vdovec more razvezo zakona dokazati za drug zakon, 62; — kdaj se sme vdova omožiti, 120 in 121, — nje pravica do izderževanja, 1243.

Vdovstvo gl. **Vdovščina**.

Vdovščina (vdovska plača), kaj je 1242—1244; — zavarovanje 1245; — pri konkursu nad moževim premoženjem, 1260.

Večina glasov, koliko razsojuje v solasti, 833—842, 1188.

Večni zakup (prilog: **večni** je iz polskega vzet) gl.

Rabokupna pogodba.

Večno-dačna pogodba gl. **Rabokupna pogodba**.

Veje tujega drevesa, koliko jih sme mejač rabiti, 422.

Veličanstvene pravice, ali se dajo priposostvati; 1456, 1457, 1472 in 1485.

Veljavščina (valuta), gl. **Zajemna pogodba**.

Venia aetatis gl. **Spregled**.

Vera nima moči, do privatnih pravic, 39; — ali je razna vera zakonski zadržek, 64; — kdaj smejo otroci prestopiti 140; — 116, 136.

Verbščina gl. **Dedina**.

Verste (sorte) **dnarjev** se odločujejo po kraju predaje 905; — zajmi v odločenih sortah kako se vračujejo 987—989.

Verste (linie) žlahte, 41, — pri postavnem nasledstvu, 730 in sl.

Vgovor, odrečenje se odgovora mora biti razločno, 937; — vgovori dolžnika zoper upnika; 1361; — odstopojemnika, 1306; — vgovor zastaranja 1501.

Videzne djanja, za-nje je treba zadosčenje dati, 869.

Videzni dogovori, kako se razlagajo, 916.

Vknjižba (vpis v knjigo, intabulacija, kakor izbris iz knjige: razknjižba). kje je potrebna 431—439, 445, 446, 1498—1500; če več vknjižb skup zadene, 440; — moč vknjižbe, 441—443; — kdaj se vknjižene pravice zastarajo 1467—1477.

Vkupna pravica ali dolžnost (**oběni**, a, o pomeni to, kar splošni, a, o), 888—890.

Vkupne odločbe prava oseb in reči v III. delu,

Vkupnost blaga ali imetja, Pogodba čez to. 28. poglavje II, del, 1175—1216.

Vkupnost lasti (solast) in drugih stvarnih pravic, 16. pogl. II. d. 825—858.

Vnuki, njih postavna dedinska pravica, 732—734.

Voda, pravica jo napeljevati ali zajemati, gl. **Služnosti**.

Vodne dela ali naprave, za-nje je treba dovoljenja politične gosposke, 413.

Vojaške (soldaške, žolnirske) oporoke, — njih olajšave, 600.

Vojaške osebe, ali se smejo ženiti, 54, 95: — ali morajo biti varhi ali skerbniki, 195, 281.

Vojaški stan. Ali velja ti zakonik zanj. Gl. **Razglasni patent**.

Vojska (vojna, bellum), 24; — 1496.

Volilo (legat, Bermächtniß, od besede, ki je saj na Gorenškem navadna: voliti komu kaj. **Sporočilo**, **sporoček** se ne pristje, ker je ravno tiste koronine, kakor: **oporoka**

—testament). Kaj je 535. Od volil govori 11. poglavje II. d. 647—693; postavni nakladi od zapuščin niso volila 694. — Volila se všttevajo v dolžni del 787. — Volilo tretje še žive osebe se ne more oddati, 879.

Volilojemnik (legatar) kdo je 535; — ali more biti priča za svoje volilo 594; — sme tirjati razločba zapuščine od dedičevega imetja 812; — in se deržati tudi kupca dedine 1282; — 1445.

Volja gl. **Poslednja volja**.

Vozniki (furmani) njih odgovornost 970, 1316; ali smejo vrednost blaga prejeti, 1031.

Vožnja na ladjah, olajševana poslednja volja 597—599; — naprave, ki jo motijo, se ne smeje samolastno delati, 413.

Vpis v javne bukve se godi po vknjižbi ali predznambi, 431—439 in 446.

Vpis, dovoljenje za —, ali jo potrebno, 433—435.

Vrednost, kako se odlučuje vrednost fidejkomisa 637; — prikratba čez polovico vrednosti 934 in 935.

Vrinjenje v posest jo dela nepristno, 345.

Vsi za enega, eden za vse. Gl. **Sodolžnost**.

Vsinovljenci (posinovljenci), kateri so, 179; — njih postavna dedinska pravica, 755.

Vsinovljenje 179 — kaj je za to treba, 180 in 181; — pravice iz tega 182—184; ugasnenje 185.

Vsinovnica, **vsinovnik**, kdo je, 179.

Vsinovniki, kateri so 179; — ali imajo postavno pravico do dedine, 756.

Vsota (vkupnost reči, universitas rerum). Kaj je, 302; — se more simbolno predati, 427.

Vštevanje (vračunanje) prednikovega časa v zastaranje 1493; v dolžni del 787—789; — ali v dedinski del 790 — 794.

Vzajemne daritve, ali so pogodbe brez odplačila, 942.

Vzakonjenje (legitimacija) nezakonskih otrok 160, 161, 162; — ali ustanovljuje postavno pravico do dedine 752 in 753, 756.

Vzemati, vzema se gl. **Domneva**.

Vzetje dedine v posest. Od tega govori 15. pogl. II. d. 797—824.

Vzetje obeta nareja pogodbo 761; — obrok za vzetje obeta 862.

Vzrok gl. **Nagibljej**.

Vžitki (koristi). Pravice poštenega in nepoštenega posestnika zastran vžitkov 330—336; — rabnika. 504—508; — in vživavca, 509—512, — komu gredo pred predajo pri menji ali kupu, 1050, 1064; — 1068, 1071, 1085; — ali gredo volilojemniku, 686; — kako se dele pri vkupni reči, 839 in 840; — vžitki pribodnji, 1275 in 1276.

Vžitna last gre imetniku fidejkomisa, 629. Gl. **Last**.

Vživanje (ususfructus) je osebna služnost, 478, 509; — dediču gre vživanje dedine, 810; — možu vživanje dote 1228, 1240; — med zakonskima 1255—1258, 1462; — 150.

Z.

Za eno stran vezavne (enostrane) pogodbe, kaj so 864; — kaj se pri njih domneva, 915.

Začetek moči zakonika. **Razglasni patent**, postave sploh. 3. — Kaj vvera začetek zastaranja, 1494—1496.

Zaderžek zakonski 48—49.

Zadolžiti, ali se sme fidejkomis 635; — kako se zlo zadolžen nujni dedič more razdediniti, 773.

Zadoščenje kako se loči od odškodbe 1323 in 1323.

Zagovor zakona, 97, 114—115.

Zajemna pogodba (Beseda, zajem, v zajem dati, vzeti, je na Štajerskem v navadi, pri družih Jugoslavjanih in Rusih, kakor tudi v staroslovenščini; in se verh tega vjema z latinskim: mutuum, mutuo dare. Pravoslovje mora imeti za Darleihen drugo, razločno besedo od posodne pogodbe, commodatum, Leihvertrag). Od nje govori 21. pogl. II. d. 983—1001.

Zaklad (šac). Kaj je, 378; — razdelitev, 399, 401, 1143, 1147; — 511.

Zakladaveci ali zalagavci (Lieferanten) 1163 gl. **Službe**.

Zakon (matrimonium). Od zakonskega prava govori 2. pogl. I. d. Kaj je zakon 44; — zaroka 45; zakonski zaderžki 48—82. — Razdružba 93—122; — izjeme pri Judih 123—136.

Zakonik (postavne bukve), državljanski. Gl. **Razglasni patent**.

Zakonska pogodba, 879.

Zakonska vez, zaveza nerazrešljiva 111; je zakonski zadržek 62, 94.

Zakonski (mož in žena), njih pravice in dolžnosti 89, 90—92, 118—121; — postavna dedinska pravica 757—759, 796; — 1238—1241; — 1260—1262; 1495.

Zakupi (štanti, arende. **Zakup** je serbska, v narodu navadna beseda; ker je štant, arenda tuje korenine, **namjem** pa kaj razločnega, namreč: Miethe pomeni, se je potrebno kazalo, za Pacht besedo: **zakup** vzeti, nekaj tudi za to, ker se ona že v ruski pravdi iz srednjega veka v nekoliko podobnem pomenu najde); ali jih sme varh sklepati, 233.

Zakupna pogodba. Gl. **Rabokupna pogodba**.

Zaloga, založba, bukve, gl. **Službe**.

Založnik gl. **Službe**.

Zamenja fidejkomisa 633—634 gl. **Menja**.

Zamolčanje nujnega dediča, 776—782 in 1254; — 795.

Zamudne obresti, kaj so, 1333, 1335.

Zapečatenje ni potrebno 578 in 579; — 884.

— (zapera) sodno, 222, 223.

Zapeljanje ženske. 1328.

Zapisje (Kodicil), kaj je 533.

Zapor, brez pravice gl. **Poškodba**.

Zapravljiveci, kdo je 21, 273, 233; — zapravljiv nujni dedič, 773; — zapravljiva žena, 1241.

Zapustek gl. **Zapuščina**.

Zapustiti reč 362, 388.

Zapustnik, njega poškodba, 540—542.

- Zapuščenje** iz hudobije je vzrok ločitve, 109; — razveze 115 in 116.
- Zapuščina**, kaj je, 531, — brezdedična, 760.
- Zarod** (mlajši) dobiva skerbnika, 274.
- Zaročenci** gl. **Zaroka**.
- Zaroka**, ali ima pravno moč, 45—46.
- Zasede** (založbe) 109, 115 in 116.
- Zastanki**, za-nje je odgovor dajati, 928; — kdaj se zastarujejo, 1480.
- Zastaranje** (po polsko: predavnjenje, zadavnjenje) in **priposestvanje** (zadobljenje s posestjo) III del. 4. pogl. 1451—1502.
- Zastava** (tudi po Polsko; — pri družih Jugoslavjanih zalog), kaj je, 447; njena moč na obrestno merilo, 994; — upnik se poroku na škodo ne more znebiti zastave, 1360; — ali je v zaveji za poravnani dolg, 1390; — ali se more priposestvovati ali zastarati, 1462, 1483.
- Zastavljenje** tuje reči, ali velja, 456, — ali sme fidejkomisni imetnik kaj zastaviti, 632.
- Zastavna pogodba**, kaj je, 1368; — njena moč, 1369—1370; — nedopuščeni pogoji, 1371—1372; — primera med tirjavo in zastavo, 1374.
- Zastavna pravica**. Od nje govori 6. pogl. II. d. 447—471; — zakupodavca, 1101; — ali se zastavna pravica zastaruje, 1483.
- Zastavni list**, kaj je 1370.
- Zastavni upnik**, gl. **Zastavna pravica**; — 1360.
- Zaupano blago**, ali je moč ga med tretjega posestnika z lastninsko tožbo tirjati, 367.

Zavarovanje. Varh ga ni dolžen dati, 237; — on pa skerbi za zavarovanje tirjav, 236; tudi vživavec in rabnik ni zavezan k tomu, 520; ali sme volilojemnik varnost tirjati, 688; kako se dolžnost zavaruje, 1343; — kaka varnost se daje, 1373, — zavarovala se morajo dati plačavcu tujega dolga, 1358.

Zavarovavna pogodba, zastran česa se sklepe in s kako močjo, 1288—1291, 1292.

Zavera zastaranja, po čem se godi, 1494—1496.

Zavezati se maloletni sami za se ne morejo. 152, 244—248; — 1343, 1344, 1349.

Zaveze (obligationes), gl. **Dolžnosti.**

Zaukazi za posamezne primere nimajo postavne moči, 12.

Zavodbe gl. **Zaroka.**

Zaznamek gl. **Popis.**

Zaženilo (v nekterih krajih: **nasprotnja**, v družih: **pripis**. Mož doto **priženi**, za to bi se **doti** znalo reči: **priženilo**, — in ji nasproti toliko ali toliko **zaženi**, in to je zaženilo, contrados, Widerlage), zakaj se obljubuje, 1230, gl. **Ženitne pogodbe.**

Zdravje, v nevarnost pripravljeno, je vzrok ločitve, 109 pri nekatolčanih razveze zakona, 115.

Zdravnik si ne sme za zdravljenje nič izgovoriti, 879; oni imajo delo zastran izkazovanja, da kdo ne more zakonske dolžnosti opravljati, 100; — da je poprejšni ali poznejši porod postaven, 157; — da kdo nori, 273; da je nor ozdravel 583 ali se spreumel 567. Službe, 1163.

Združenje telesno gl. **Telesno zd.**

Zedinjenje, ali je prirast, 414—419; — služnega in gospodavnega zemljiša, 1445 in 1446.

Zemljišča (grunti), njih pritiklina, 295—296; imetje golo zemljišča ne ustanovljuje državljanstva, 31.

Zemljiški (gruntni) gospodje, njih pravice, 1146.

Zguba državljanstva, 32; — očetovske oblasti, 172—178; — kake reči, 349 in 352; — zastave, 459 in 467.

Zgubljene reči gl. **Najti.**

Zidi sosedov, ali so vkupni, 854—856.

Zlato, volilo zlata, 679.

Zlitje gl. **Zedinjenje.**

Zloradost, zavoljo nje se povrača izredna cena, 1331.

Zmešanje gl. **Zedinjenje.**

Zmotnjava počutkov, ako se kdo za nekaj časa ne zave, 1306—1310.

Zmožnost državljana, 4; — kaj pridobiti, 18; posest 310, last, 355—356; — dedinsko pravico, 538—546; — pogodbo skleniti 861; — priposestvati kaj, 1453.

Znamenja, kako se po njih reč predaja, 427, 452.

Zopernost, nepremakljiva, vzrok razveze zakona, 115 in 116.

Zopetna omožitev, 62, 119, 121; — glede na vživanje, 1257.

Zračni prostor. pritiklina, 297; — 422.

Zredkoma vživane pravice, gl. **Pravice.**

Zunanjiki, gl. **Tujci.**

Zvedenci (zvedeni može, periti), njih opravila 100, 157 do 158; — 273, 283 in 567, 926; njih odgovornost. 1300.

Zvestoba, vzajemna, je poglavitna dolžnost zakonskih 190.

Zvijača, dela posest nepristno 345; pri pogodbi, 874, 878.

Ž.

Zalitve. hude, so vzrok ločitve, 109.

Žena zakonska, nje pravice in dolžnosti, 91—92; — spodobno izderževanje, 117; — zopetna omožitev, 120 in 121; 1262.

Ženini (ženin in nevesta), kje se oklicujejo, 71 in 72, 74, 78, 79, 84.

Zenitne ali ženitvanjske pogodbe. Od njih govori 28. poglavje, II. del. Kaj so 1217; — dota, 1218—1229; nje zavarovanje 1245; — zaženilo (nasprotna dota) 1230 in 1231; — juternja 1232; — vkupnost premoženja, 1233 do 1236; — oskerbovanje in vživanje premoženja, 1237 do 1241; — vdovščina 1242—1245; — vzajemne daritve 1246—1247; — vzajemne oporoke, 1248; — dedinske pogodbe 1249—1254. — Posmertno vživanje 1255—1258; pojenjačenje otrok, 1259; — razločba premoženja 1260 do 1266.

Ženske sploh ne morejo biti varhinje 192 in 281; — ne priče posledje volje, 591 in 597; — porok pa, 1349.

Ženski zarod nima pravice do fidejkomisa, 626.

Židovi (Judje) ne morejo skleniti zakona s kristjani, 64 in 94.

Židovščina. Njih zakonsko pravo, 123—136.

Žival, pitomna, 384; — vžitki iz živali so prirast, 405 in 406; — odgovornost za škodo po živali storjeno, 1320 do 1322.

Živi ploti, gl. **Plotovi**.

Živina je prirast kmetije, 296; — pašna živina, 490 in 500; — dobrostojstvo zastran nje, 924—928; — 1101; — privatno zarubljenje, 1321 in 1322.

Življenje, nevarnost za življenje je vzrok ločitve 109; — razveze zakona, 115 in 116. — Neredno življenje je vzrok, privoljenje v zakon odreči, 51; — koga razdediniti, 768—769.

Žlahta (rod, sorodnost); kaj je 40; kako se nje kolena ali členi rajtajo, 41; — kdaj je zakonski zadržek, 65, 94 in 125; — 594; — 164.

Žlahtniki (sorodniki), njih dolžnost in pravica glede na maloletne, 178, 217, 189, 198, 211, 259, 221; — kdo so žlahtniki, kadar gre za volilo, 682; — katerim gre po postavi dedinska pravica, 730—761.

Žlahtnost, žlahtnija, žlahtni stan, gl. **Plemenstvo**.

Žolnirji, gl. **Vojaške osebe**.

Žuganje ali pretenje. Gl. **Strah**.

Popravek natisnih pogreškov.

V prvih dveh polah bi besede: okoljšine, stanovaljšče in druge na: *šina* in *iše*, imele dosledno biti pisane tako: okolščine, stanovališče i. t. d.

V §.	21	versti	3	namesti:	ne zamorejo	beri:	ne morejo
" "	25	"	5	"	ne zamore	"	ne more
" "	46	"	4	"	zamore ^{a)}	"	more
" "	113	"	3	"	oglasu	"	izroku
" "	136	"	2	"	razveže	"	razvezuje
" "	155	"	4	"	to da	"	pa
" "	161	"	6—7	"	pervoro-rojenstvo	"	pervorojenstvo

^{a)} *Morem, moreš, moči, sim mogul* (pri družih Slavjanih: mogu, možeš), ki pomeni: können, in se pregiba kakor: *pripomorem*, je treba dobro ločiti od besede: *moram, moraš, morati, sim moral, müffen*, z enako spreg: kakor: *primoram*. Očitno je, da bi jezik brez tega sila važnega razločka za postave ne bil. *Zamorem* je samo doveršiven glagol.

Druga opomba. Za besedo: *Daš Gut, die Güter, bona*, bi bilo namesti v tej prestavi rabljenih besed: *blago, posestvo*, po izgledu družih Slavjanov, kakor se tudi že v kaki slovenski knjigi najde, bolje postaviti: *dobro, dobra*, plur. *dobra, dober* i. t. d., ker beseda *blago* prav za prav pomeni: *Ware, posestvo* pa: *Beſitzthum*. Po tem bi za besedo: *Ware, merx*, kolikorkrat se v zakoniku nameri, ne bilo več treba v tej prestavi pridevanega priloga: *kupčijsko* (blago).

V §.	202	versti	4	namesti: je	beri: jo
"	"	"	5	" svo	" vso
"	"	270	"	zadnji nepričujocih	" nepričujočih
"	"	322	"	1 Ce	" Če
"	"	396	"	4 mora	" more
"	"	421	"	2 ražsirjajo	" razširjajo
"	"	473	"	3 zlužnost	" služnost
"	"	487	"	2 od-očevati	" odločevati
"	"	514	"	1 Ce	" Če
"	"	569	"	2 Ma-oletni	" Maloletni
"	"	606	(§. štev.)	" 236	" 606
"	"	727	"	6 dodine	" dedine
"	"	774	"	3—4 de-dedič	" dedič
"	"	837	"	5 todi	" tudi
"	"	1136	"	4 posestva	" posestvo
"	"	1149	"	zadnji od-čujejo	" odločujejo
"	"	1370	"	6 pogodbo	" pogodba
"	"	1378	"	3 dolžnostijo	" dolžnostjo
"	"	1439	"	3 še se	" se še

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBISS

00000266112

